

VAIDA PÕHIKOOOLI ÕPPEKAVA

Sisukord

1. Üldsätted.....	4
2. Kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid	5
2.1 Kooli põhiväärtused:	5
2.2 Kooli eripära	5
2.3 Kooli sümbolid	6
2.4 Vaida Põhikooli missioon, visioon	6
3. Õppekorraldus.....	8
3.1 Tunnijaotusplaan	9
3.2. Läbivate teemade ja lõimingu rakendumine õppetöös:.....	9
3.2.1 Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted	10
3.3. Valikainete ja võõrkeelte valik	12
3.4. Vaida Põhikooli vaba tunnimahu kasutamine.....	12
3.5. Õppeainete mahtudes tehtud erisuste põhjendused:.....	13
4. Õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused, sh õppekava rakendamist toetavad tegevused, õppekäigud.....	14
4.1. Liikluskasvatuse teemad kooliastmeti:	15
5. Hindamise korraldus.....	17
Õpilaste arengu ja õppimise toetamine	17
5.1 Üldsätted	17
5.2. Hindamisest teavitamine	18
5.3. Teadmiste ja oskuste hindamine.....	19
5.4. Kujundav hindamine.....	21
5.5. Kokkuvõtva hindamise põhimõtted	21
5.6. Kokkuvõttev hindamine	22
5.7. Käitumise ja hoolsuse hindamine	23
5.8. Õpilase täiendavale õppetööle ja klassikursust kordama jätmise ning järgmisse klassi üleviimine	25
5.9. Kooli lõpetamine	26
5.10. Hinde vaidlustamine.....	27
5.11. Lõppsätted.....	27
6. Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted ja tugiteenuste rakendamise kord.....	28
6.1. Individuaalse õppekava koostamine või muu tugisüsteemi määramine õpilasele, et aidata omandada nõutavad teadmised ja oskused	30
7. Karjääriõppe, sh karjääriinfo ja nõustamise korraldamine	32
8. Õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus	33
9. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted	34
10. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord	35

LISA 1. Ainekavad.....	36
1.1 Ajalugu	36
1.2 Bioloogia	45
1.3 Eesti keel	54
1.4 Füüsika	73
1.5 Geograafia	80
1.6 Informaatika	86
1.7 Inglise keel	88
1.8 Inimeseõpetus.....	99
1.9 Keemia	109
1.10 Kehaline kasvatus.....	115
1.11 Kirjandus	131
1.12 Kunstiõpetus.....	141
1.12.1 Vaida Põhikooli kunstiõpetuse ja 1.-3. klassi tööõpetuse hindamisjuhend	141
1.13 Käsitöö ja kodundus	157
1.14 Loodusõpetus	169
1.15 Matemaatika	184
1.16 Muusika.....	202
1.17 Tehnoloogiaõpetus	212
1.18 Tööõpetus	214
1.19 Vene keel.....	217
1.20 Ühiskonnaõpetus	226
LISA 2. III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord	232
1. LOOVTOÖ EESMÄRK.....	232
2. LOOVTOÖ KORRALDAMINE KOOLIS.....	232
3. LOOVTOÖDE JUHENDAMINE.....	233
4. LOOVTOÖDE RETSENSEERIMINE.....	234
5. LOOVTOÖDE ESITLEMINE KAITSMISEL.....	234
6. LOOVTOÖDE HINDAMINE	235
7. LOOVTOÖ KIRJALIKU OSA JA ÜLESEHITUSE VORMISTAMISE NÕUDED	235
8. LOOVTOÖ LIIGID	238
LISA 1. TIITELLEHE NÄIDIS	241
LISA 2. SISUKORRA NÄIDIS	242
LISA 3. LOOVTOÖ HINDAMISMUDEL	243
LISA 3. Vaida Põhikooli kirjandusliku omaloomingukonkursi „Vaida Krihvel“ statuut	244

1. Üldsätted

Vaida Põhikooli õppekava on kooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument. Õppekava on kehtestatud 19.10.2016 direktori kk nr 1-2/5.

Kooli õppekava koostades lähtutakse riiklikust õppekavast ja kooli arengukavast, pidades silmas piirkonna vajadusi, kooli töötajate, vanemate ja õpilaste soove ning kasutatavaid ressursse.

Kooli õppekava koostamise ja arendamise demokraatliku korralduse eest vastutab kooli direktor. Kooli õppekava kehtestab direktor.

Kooli õppekava koosneb üldosast ja lisadest. Lisades on ainekavad, milles esitatakse õppeainete õpitulemuste ja õppesisu kirjeldused klassiti.

Kooli õppekava üldosas esitatakse:

- 1) kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid;
- 2) õppekorraldus – tunnijaotusplaan õppeaineti ja klassiti, läbivate teemade ja lõimingu rakendamine, valikainete ja võõrkeelte valik, riiklikus õppekavas sätestatud õppeainete nimetustes või õppemahtudes tehtud erisused ja erisuste tegemise põhjendused
- 3) õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused, sh õppekava rakendamist toetavad tegevused, õppekäigud ja muu taoline;
- 4) III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord;
- 5) õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus;
- 6) hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamise kord;
- 7) karjääriõppe, sh karjääriinfo ja nõustamise korraldamine;
- 8) õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus;
- 9) õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted;
- 10) kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord

2. Kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatusesmärgid

2.1 Kooli põhiväärtused:

Õpilase areng: iga lapse andekuse avastamine ja toetamine;
Vastastikune rikastamine;
Traditsioonide austamine;
Meeskonnatöö oskuse arendamine;
Loovuse arendamine;
Tervise väärtustamine;
Positiivse mõtlemise ja ettevõtlikkuse arendamine;
Oma kooli tunde kujundamine;
Keskkonna jätkusuutlikkus edendamine;
Austuse kujundamine emakeele ja kultuuri vastu.

2.2 Kooli eripära

- Iga-aastased aine- ja teemanädalad,
- Õppekäikude päev
- Õppekäik edukatele õpilastele
- Omaloomingukonkurss „Vaida Krihvel“
- Ülekoolilised kunstiprojektid
- Kooli ajaleht
- Pranglimise ja nutispordi võistlustel osalemine.
- Head sportimisvõimalused
- Traditsioonilised ühisüritused: karneval, playbox, kevadkontsert, näitemängupäev , rahvakalendri tähtpäevade tähistamine, ülekooliline piknik, kooli aastapäeva tähistamine.
- Koolile on iseloomulik meeldiv keskkond (ilus ümbrus, hea mikrokliima, turvaline ja kodune koolipere, traditsioonid).
- Süvendatud võõrkeelte õpetus

2.3 Kooli sümbolid

Logo:

Moto: „Vaim virgeks, keha terveks!“

Laul

Lipp

Koolikell

2.4 Vaida Põhikooli missioon, visioon

Missioon

Meie kooli missioon on arendada inimest, kes hoolib iseendast, teistest ja ümbritsevast keskkonnast, on avatud, oskab ja julgeb mõelda ning öelda; teha ja vastutada.

Visioon

Vaida Põhikool on lapsesõbralik, teotahteline, meeldiva töökeskkonna ja mikrokliimaga kaasaegne põhikool. Kõik Vaida Põhikooli õppima asujad panevad oma tööga aluse tulevikule. Õpetajad on orienteeritud uuendustele, mis peavad tagama õpilaste eduka toimetuleku edasises elus.

Vaida Põhikooli põhieesmärgiks on toetada laste igakülgset arengut ja tagada kooli õppetase ja pädevuste kujundamise vastavus riiklikus õppekavas kehtestatud.

Vaida Põhikool

1. tagab teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste omandamise ja arendamise kogu kooli õppe- ja kasvatusprotsessi, kodu ja kooli koostöö ning õpilase vahetu elukeskkonna ühistoime tulemusena.
2. seisab eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise ja arengu eest, seepärast pööratakse põhikooli õpetuses ning kasvatuses erilist tähelepanu eesti keele õppele.
3. toetab õpilase eakohast tunnetuslikku, kõlbelist, füüsilist ja sotsiaalset arengut ning tervikliku maailmapildi kujunemist.
4. loob õpilasele eakohase, turvalise, positiivselt mõjuva ja arendava õppekeskkonna
5. toetab põhiliste väärtushoiakute kujunemist. Õpilane mõistab oma tegude aluseks olevaid väärtushinnanguid ja tunneb vastutust tegude tagajärgede eest.
6. kujundab õpilastes järgmisi üldpädevusi: kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus, enesemääratluspädevus, õpipädevus, suhtluspädevus,

matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus, ettevõtlikkuspädevus, digipädevus

7. aitab õpilasel jõuda selgusele oma huvides, kalduvustes ja võimetes ning tagab valmisoleku õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel ja elukestvaks õppeks. Vaida Põhikooli lõpetanud noorukil on arusaam oma tulevastest rollidest perekonnas, tööelus, ühiskonnas ja riigis.

3. Õppekorraldus

Õppekorralduses lähtub kool põhimõtetest, et:

1. kvaliteetne põhiharidus on kättesaadav kõigile isikutele, sõltumata nende sotsiaalsest või majanduslikust taustast;
2. õpilaste liikumisel ühelt kooliastmelt või haridustasemelt teisele ei ole takistusi;
3. kool lähtub oma tegevuse korraldamisel piirkonna eripärast, õpilaste vajadustest ja huvidest, vanemate ettepanekutest.
4. koolis toimub statsionaarne tavaõpe, kus kõiki õppekavas loetletud õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel vastavalt tunnijaotusplaani alusel koostatud tunniplaanile.
5. Kooli päevakava kajastab õppetegevuste ja õppekavaväliste tegevuste (huviringid) järjestust ja ajalist kestvust. Kooli õppe ja kasvatus korraldus on reglementeeritud kooli kodukorras ja põhimääruses.
6. õpilase vanema ja direktori või direktori volitatud pedagoogi kokkuleppel arvestab kool õppekavavälist õppimist koolis läbitava õppe osana (haiglaõpe, koduõppel olev õpilane) tingimusel, et see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekavaga määratud õppetulemusi.
7. kool arvestab „Põhikooli ja gümnaasiumiseaduses“ sätestatud nõudeid õppeaasta pikkusele, samuti õpilase suurima nädalakoormuse piiranguid.
8. Vaida Põhikoolis on õppeaasta jaotatud trimestriteks. Õppeaastas on 175 koolipäeva ja 5 koolivaheaega.

Suurim lubatud nädala õppekoormus õppetundides on

1. klassis 20,
2. klassis 23,
3. ja 4. klassis 25,
5. klassis 28,
6. ja 7. klassis 30,
- 8.-9. klassis 32

Projekt-, õuesõppeks ning ekskursioonideks ja õppekäikudeks kasutatakse üldjuhul aega, mida võimaldab päevakava.

Käsitöö, kodunduse ja tehnoloogiaõpetuse tunnid toimuvad rühmades. Veebruarikuus toimub õpperühmade vahetus 8 ainetunni ulatuses.

Alates 4. klassist on kehalise kasvatus rühmad soopõhised.

Õpiabirühma tunnid toimuvad eesti keele tundide ajal või väljaspool õppetunde. Moodustatud on õpiabirühmad, mille tööd viib läbi eripedagoog. Eraldi tegeleb õpilastega individuaalselt eripedagoog ja psühholoog/ sotsiaalpedagoog. Pikapäevarühm töötab nädalas 25 tundi.

Klassijuhatajatund on kindlal nädalapäeval. 3. kooliastmes toimub karjäärinõustamine klassijuhatajatunnis või tundidevälisel ajal.

3.1 Tunnijaotusplaan

	1.	2.	3.	I ka	4.	5.	6.	II ka	7.	8.	9.	III ka
eesti keel	7	6+1	6+1	19+2	5+1	3	3	11+1	2	2	2	6+1
Kirjandus						2	2	4	2	2	2	6
A-võõrkeel inglise k			3	3	3	3	3	9	3	3	3	9
B-võõrkeel vene k						+3	3(0)	3(0)	3(0)	3(0)	3(0)	9(0)
matemaatika	3+1	3+2	4+1	10+4	4+1	4+1	5	13+2	5	4+1	4+1	13+2
Loodusõpetus	1	1	1	3	2	2	3	7	2			2
Geograafia									1	2	2	5
Bioloogia									1	2	2	5
Keemia										2	2	4
Füüsika										2	2	4
Ajalugu						1	2	3	2	2	2	6
inimeseõpetus		1	1	2		1	1	2	1	1		2
ühiskonnaõpetus							1	1			2	2
muusika	2	2	2	6	2	1	1	4	1	1	1	3
Kunst	2	1+1	1/2	4,5+1	1+1	1	1	3+1	1	1	1	3
Tööõpetus	1	2	2/1	4,5								
käsitöö ja kodundus; tehnoloogiaõpetus					1+1	2	2	5+1	2	2	2 /1.pa	5
kehaline kasvatus	2+1	3	3	8+1	3	3	2	8	2	2	2	6
Valikaine arvutiõp												
karjäärinõustamine												
Nädalakoormus Vaida Põhikoolis	20	23	25		25	27	29		28	32	32	
Maksimaalne nädalakoormus	20	23	25			28	30		30	32	32	

3.2. Läbivate teemade ja lõimingu rakendumine õppetöös:

Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on aineülesed ja ühiskonnas tähtsustatud ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.

Läbivate teemade õpe realiseerub eelkõige:

- 1) õpikeskkonna korralduses – kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õpikeskkonna kujundamisel arvestatakse läbivate teemade sisu ja eesmäärke;
- 2) aineõppes – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlelused, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineteüleseid, klassidevahelisi ja ülekoolilisi projekte. Õppeainete roll läbiva teema õppes on lähtuvalt õppeaine taotlustest ja õppesisust erinev, olenevalt sellest, kui tihe on ainevaldkonna seos läbiva teemaga;
- 3) vastavalt nõustamiskomisjoni soovitusel rakendatakse tööle väikeklass
- 4) läbivatest teemadest lähtuvas või õppeaineid lõimivas loovtöös – õpilased võivad läbivast teemast lähtuda selle loovtöö valikul, mida tehakse kas iseseisvalt või rühmatöona;
- 5) korraldades võimaluse korral koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega klassivälist õppetegevust ja huviringide tegevust ning osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.

Õpetuses ja kasvatuses käsitletavat läbivad teemad on:

- 1) elukestev õpe ja karjääri planeerimine;
- 2) keskkond ja jätkusuutlik areng;
- 3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus;
- 4) kultuuriline identiteet;
- 5) teabekeskond;
- 6) tehnoloogia ja innovatsioon;
- 7) tervis ja ohutus;
- 8) väärtused ja kõlblus;

3.2.1 Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted

Õpetuses ja kasvatuses käsitletavat läbivad teemad	Igal õppeaastal toimuvad ülekoolilised tegevused, kus käsitletakse eelkõige seda läbivat teemat
elukestev õpe ja karjääri planeerimine – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid	Kohtumised erinevatel erialadel töötavate inimestega sh. kooli vilistlased, õpetajate päeva tähistamine, karjäärivestlused 9. kl õpilastega, kohtumised karjäärinõustajatega Rajaleidjast
keskkond ja jätkusuutlik areng – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks	Õuesõppepäevad, ainenädalad, osalemine keskkonnaalastes

ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele;	projektides (Prügihunt, Tere kevad jne), lindude toidulaud
kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatus tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele	Ainenädalad, õppekäigud, kohtumised erinevate erialade inimestega, tähtpäevade tähistamine
kultuuriline identiteet – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis	Ainenädalad, võistlused, konkursid, näitused, tähtpäevade tähistamine, teatri- ja kinokülastused, koolikontsert, raamatukogutunnid
teabekeskond – taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi	Õppekäigud, kooli ajaleht, raamatukogutunnid, arvutitunnid, PowerPoint esitlused
tehnoloogia ja innovatsioon – taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas	Õppekäigud Õpilaste loovtööde näitused ja konkursid
tervis ja ohutus – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele	spordiüritused, loengud, mänguvahetunnid, liuvälja kasutamine, tuletõrjeõppus

väärtused ja kõlblus – taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires	ÕE üritused, mänguvahetunnid, spordivõistlused, tähtpäevade tähistamine, vestlused

Läbivate teemade käsitlemise põhimõtted:

- (1) koolis arvestatakse läbivaid teemasid koolikeskkonna kujundamisel;
 - (2) läbivaid teemasid lõimitakse üld- ja valdkonnapädevustega, õppeainete ja ainevaldkondadega;
 - (3) läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas tähtsustatud valdkondi ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada. Õpikeskkonna mitmekesistamiseks ja õppekava rakendamist toetavad tegevused (õuesõpe, projektõpe, õppekäigud, ainepäevad)
- Lõiming õppetöös rakendub erinevatel tasanditel:

1. õpikeskkonna korralduses;
2. aineõppes;
3. teemaõppes;
4. klassidevahelises ja ülekoollistes projektides;
5. loovtöodes;
6. klassivälises õppetegevuses;
7. huviringides;
8. maakondlikes, üle-eestilistes projektides;

koostöös koduga

3.3. Valikainete ja võõrkeelte valik

A-võõrkeel on inglise keel alates 3. klassist ja B-võõrkeel vene keel alates 5. klassist kolm tundi nädalas. Võõrkeeleõpetuses rakendatakse rühmatunde olenevalt õpilaste arvust.

3.4. Vaida Põhikooli vaba tunnimahu kasutamine

1. klass 1 matemaatika, 1 kehaline kasvatus;
2. klass 1 eesti k, 2 matemaatikat, 1 kunst;
3. klass 1 eesti k, 1 matemaatika;
4. klass 1 eesti k, 1 matemaatika, 1 kunst, 1 käsitöö, kodundus/tehnoloogia;
5. klassis 3 vene keelt, 1 matemaatika;
8. klassis 1 matemaatika;

9. klassis 1 matemaatika.

3.5. Õppeainete mahtudes tehtud erisuste põhjendused:

- 1) suhteliselt suur venekeelse õpilaskontingendi osatähtsus, lisatunnid eesti keelele
- 2) vastastikune lugupidamine, vene keele õpetus alates 5. klassist
- 3) infotehnoloogiliste vahendite kasutamine aineõppes toetab ainetevahelist lõimingut ja õpilase väärtus- ja sotsiaalpädevust
- 4) loogilise mõtlemise arendamine matemaatika kaudu
- 5) tervisliku elustiili kujundamiseks kehalise kasvatuse lisatunnid
- 6) loovuse arendamine kunsti ja tööõpetuse kaudu

4. Õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused, sh õppekava rakendamist toetavad tegevused, õppekäigud

Kooli arengukavast, põhieesmärkidest, traditsioonidest, spordi- ja huvitegevusest lähtuvalt kavandab kool õppekava rakendamist toetavaid ülekoollisi projekte.

Kavandatud ülekoolliline tegevus on sätestatud kooli üldtööplaanis.

Ülekoollised projektid (nt tervispäevad, matkad, uisupäevad, rahvakalendri- ja riiklikud tähtpäevad, liiklus- ja loodusalsed projektid, näitused, õppekäigud, ainepäevad, -nädalad, näitemängupäevad, laagrid) toetavad suhtlus- ja ettevõtlikkuse ning sotsiaalsete pädevuste omandamist.

Osalemine Vaida Põhikooli kirjandusliku omaloomingukonkursil „Vaida Krihvel“ loob võimalused õpilaste loovuse arendamiseks. Konkursi juhend (LISA 3).

Vaida Põhikool korraldab igal õppeaastal ülekoollise õppekäikude päeva, mis toimub vastavalt plaanile. Iga klass saab kooliaja jooksul külastada vähemalt üheksat vaatamisväärsust (muuseumit, objekti, näitust jm).

9. klassile on kavandatud ühiskonnaõpetuse ja ajaloo tundide raames õppekäigud Riigikogusse, kohtusse, Vabadusvõitlejate muuseumisse vm (nt noortevangla, volikogu istung)

Eduka õppimise motiveerimiseks korraldab kool igal kevadel õppekäigu Eesti eri paika (tunnustamine).

Koolidevahelistes projektides osalemisel soovib kool keskenduda õpilastes väärtus-, sotsiaalsete, õpi-, suhtlus- ja ettevõtlikkuspädevuse arendamisele.

Traditsioonilised koolidevahelised projektid:

- 1) Rae valla õpilasüritused;
- 2) maakonna tantsu- ja laulupidu;
- 3) maakonna ja valla spordivõistlused;
- 4) Miksikese pranglimise võistlused;
- 5) Känguru võistlused;
- 6) maakonna õpioskuste ja aineolümpiaadid;
- 7) maakonna ja üleriigilised konkursid.

- 8) koolitants
- 9) kooliteatrite festival
- 10) õpilastööde näitused
- 11) sõpruskohtumised

4.1. Liikluskasvatuse teemad kooliastmeti:

I kooliastme lõpuks õpilane:

1. Teab hädaabi numbrit (112), oskab ohust teatada;
2. Oskab kirjeldada ohtusid oma kooliteel, põhjendada ning selgitada ohtude vältimist kooliteel;
3. Oskab kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturikiiver, põlve ning küünarnuki kaitsed, vajadusel ujumisrõngast, päästevesti;
4. Oskab käituda ühissõidukeis, siseneda, väljuda ning ohutult sõiduteed ületada;
5. Oskab valida jalgrattaga, rulaga, rulluiskudega sõitmiseks ohutut kohta;
6. Oskab ohutult liikuda/liigelda märjal, libedal, lumisel teel;
7. Oskab valida tee, sh raudtee ületamiseks kõige ohutumat kohta; peatuda, kuulata, vaadata ning ohutusel veendununa sõidutee ületada;
8. Oskab määrata sõidukite liikumise suunda ning hinnata liikumise kiirust;
9. Oskab eristada valet/ohtlikku liikluskäitumist õigest/ohutust käitumisest.

II kooliastme lõpuks õpilane:

1. Oskab ohust kiiresti ja korrektselt teatada;
2. Oskab kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturi-, mopeedijahi kiiver, põlve ning küünarnuki kaitsed;
3. Oskab käituda ühissõidukeis, siseneda, väljuda ning sõiduteed ületada;
4. Oskab hinnata sõidukite liikumissuunda, -kiirust ja kaugust;
5. Oskab valida tee sh raudtee ületamiseks kõige ohutumat kohta;
6. Oskab hinnata sõiduki liikumiskiirust ja määrata vahemaid;
7. Tunneb/teab/mõistab liikluseeskirja nõudeid jalakäijale, juhile (jalgratturile);
8. Oskab leida informatsiooni ja lisamaterjali ohutuslaste teemakäsitluste kohta;
9. Oskab kaardistada ohtlikud kohad kooliteel, kirjeldab ohtu ja kuidas ohtu vältida.

III kooliastme lõpuks õpilane:

1. Väärtustab ohutust, arvestab kaasliiklejatega ning on seaduskuulekas;
2. Oskab ohust teatada ja hinnata ohuolukorda;

3. Oskab vaatluse teel hinnata helkuri peegelduvuse omadusi;
4. Oskab kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturi- ja mootorratturi kiiver, põlve ning küünarnuki kaitsed;
5. Teab ja tunneb nõudeid jalgratturile ja mopeedijuhile ning oskab vastavalt nõuetele käituda;
6. Oskab kaardil tähistada ohtlikud kohad kooliteel ja valida ohutuma teekonna sihtpunkti jõudmiseks;
7. Kirjeldab ohutu teekonna valiku põhimõtteid;
8. Mõistab liikluseeskirja nõudeid jalakäijale, juhile (jalgratturile, mopeedijuhile);
9. On teadlik ohutuslastest kampaaniatest ning annab hinnangu ajas muutuvate hoiakute kujunemise kohta;

5. Hindamise korraldus

Õpilaste arengu ja õppimise toetamine

1. Õpilaste teadmisi ja oskusi hindab vastava õppeaine õpetaja õpilase suuliste vastuste, kirjalike ja praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust õppekavas esitatud nõuetele.
2. Ainealaseid teadmisi ja oskusi hinnatakse nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes. Ainealaste teadmiste ja oskuste hindamise tulemusi väljendatakse numbriliste hinnetega viie palli süsteemis.
3. Trimestri algul teeb vastava õppeaine õpetaja õpilastele teatavaks õppeaine nõutavad teadmised ja oskused, nende hindamise vormi.
4. Trimestri õpitulemuste omandamist kontrollivate kirjalike kontrolltööde aeg kavandatakse kooskõlastatult teiste õppeainete õpetajatega ning avalikustatakse e-koolis nädal enne töö toimumist. Õpetaja ja õpilaste vahelisel kokkuleppel on võimalikud muudatused.
5. Kodused tööd teatab õpetaja klassis õppetunni jooksul, seejärel kannab need sama päeva jooksul e-kooli. Õpilane kohustub koduse töö kirja panema juba tunnis, e-kool on vaid meeldetuletuseks, vanema teavitamiseks või juhuks, kui õpilane on puudunud.
6. 1. – 4. klassis hinnatakse eesti keelt ja kirjandust ühe hindegaga, mitte osaoskustena. Järgmistes klassides on kaks õppeainet: eesti keel ja kirjandus.
7. 3. kooliastmes (8. klass) korraldab kool õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö, milleks on uurimus või omaloominguline töö. Loovtöö temaatika valib kool, täpsema teemavaliku teevad õpilased. Loovtööd võib teha nii individuaalselt kui ka kollektiivselt. Loovtöö teema märgitakse lõputunnistusele. Nõuded loovtööle määratletakse loovtööde koostamise juhendis (Lisa 2).

5.1 Üldsätted

1. Koolis järgitakse õpilase hindamisel „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 29 sätestatud ning juhendatakse „Põhikooli riiklikust õppekavast“ § 19 - § 23

2. Kord kehtestab Vaida Põhikooli õpilaste teadmiste ja oskuste ning käitumise ja hoolsuse hindamise, õpilaste järgmisse klassi üleviimise, täiendavale õppetööle ja klassikursust kordama jätmise alused ning põhikooli lõpetamise tingimused ja korra.

3. Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamine on aluseks õppe edasisele kavandamisele. Hindamisel kasutatakse mitmesuguseid meetodeid, hindamisvahendeid ja -viise. Hindamine on õpetamise ja õppimise lahutamatu osa.

4. Teadmiste ja oskuste hindamisel lähtutakse põhikooli riiklike õppekavade nõutavatest teadmistest ja oskustest.

5. Käitumise ja hoolsuse hindamisel lähtutakse kooli õppekava ja kooli kodukorra nõuetest.

6. Kui õpilasele on koostatud ja direktori otsusega kinnitatud individuaalne õppekava, arvestatakse individuaalses õppekavas sätestatud erisusi.

7. Hindamise eesmärk on

1. toetada õpilase arengut

- a) anda tagasisidet õpilase õppe edukuse ja arengu kohta
- b) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima
- c) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist
- d) suunata õpilast edasise haridustee valikul

1. suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel

2. anda alus õpilase järgmisse klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks

8. Käitumise ja hoolsuse hindamise eesmärk on

- a) suunata õpilast järgima üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täitma kooli kodukorra nõudeid
- b) motiveerida õpilast hoolikalt täitma õppeülesandeid

9. Õpetaja vastutab hinde objektiivsuse ja õigsuse eest.

5.2. Hindamisest teavitamine

1. Õpilasel on õigus saada teavet hindamise korralduse ning oma hinnete kohta. Õpilasel on õigus teada, milline hinne või hinnang on aluseks kokkuvõtvale hindele ja hinnangule.

2. Õpilaste hindamise põhimõtted ja kord on kättesaadavad vanemale, eestkostjale või hooldajale (edaspidi vanem), õpilasele ja õpetajale koolis ning on avalikustatud kooli kodulehel.

3. Hindamise põhimõtteid ja korda tutvustavad õpilastele klassiõpetajad, aineõpetajad ja klassijuhatajad trimestri algul.

4. Kool annab põhikooli õpilasele ja tema vanemale kirjalikku tagasisidet õpilase käitumise ja hoolsuse kohta klassitunnistuse kaudu kolm korda õppeaastas.

5.3. Teadmiste ja oskuste hindamine

- 1) Hindega "5" ("väga hea") hinnatakse suulist vastust (esitust), kirjalikku või praktilist tööd, praktilist tegevust või selle tulemust (edaspidi õpitulemust), kui see on täiel määral õppekava nõuetele vastav või ületab õppe aluseks olevaid taotletavaid õpitulemusi. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega „5”, kui õpilane on saavutanud 90 - 100 % maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
- 2) Hindega "4" ("hea") hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt õppekava nõuetele vastav, kuid pole täielik või esineb väiksemaid eksimusi. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega „4”, kui õpilane on saavutanud 75 - 89 % maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
- 3) Hindega "3" ("rahuldav") hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt õppekava nõuetele vastav, kuid esineb puudusi ja vigu; kui see võimaldab õpilasel edasi õppida või kooli lõpetada, ilma et tal tekiks olulisi raskusi hakkama saamisel edasises õppimisel või edaspidises elus. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega „3”, kui õpilane on saavutanud 50 – 74% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
- 4) Hindega "2" ("puudulik") hinnatakse õpitulemust, kui see on osaliselt õppekava nõuetele vastav, esineb olulisi puudusi ja vigu; kui õpilase areng nimetatud õpitulemuse osas on toimunud, aga ei võimalda raskusteta hakkama saamist edasises õppimisel või edasises elus. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega „2”,

kui õpilane on saavutanud 20 – 49 % maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

- 5) Hindega „1“ („nõrk“) hinnatakse õpitulemust, kui see ei vasta õppekava nõuetele; kui see ei võimalda õpilasel oluliste raskusteta hakkama saamist edasisel õppimisel või edasises elus ning kui õpilase areng selle õpitulemuse osas puudub. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega „1“, kui õpilane on saavutanud 0 - 19 % maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
- 6) Märkega „X“ tähistatakse esitamata, lõpetamata tööd (va ainetunnis esitamata töö). Kui õpilane ei ole veerandi lõpuks nimetatud tööd sooritanud, arvestatakse märget „X“ hindena „1“.
- 7) Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine, võib kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hinnata hindega „nõrk“.
- 8) 1. klassi 1. Trimestril kasutatakse õpilase hindamisel kirjeldavaid sõnalisi hinnanguid, millel puudub numbriline ekvivalent. Sõnaline hinnang toetub ainekavades iga õpitulemuse kohta koostatud õpitulemuse hindamise kriteeriumitele, mis on väljendatud erinevatel tasanditel.
- 9) Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindega „puudulik“ või „nõrk“ või on hinne jäänud panemata või tähistatud märkega „X“, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks vastavalt õpilase ja õpetaja vahelisele kokkuleppele.
- 10) Järelevastamine ja järeltöö asendab eelneva hinde tingimusel, et järelevastamise või järeltöö käigus saadud hinne on eelmisest tulemusest parem. Õpilasele antakse võimalus põhikooli lõpetamisel 7. klassi aastahinde parandamiseks kiituskirjaga lõpetamiseks.
- 11) Individuaalse õppekava alusel õppivat õpilast võib hinnata numbriliste hinnetega või sõnaliste hinnangutega vastavalt tema individuaalõppekavas sätestatud korrale.
- 12) Andeainete hindamisel võtta aluseks ainekavas esitatud hindamisjuhend.

5.4. Kujundav hindamine

1. Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisele õppimisele ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed.

2. Õppetunni või muu õppetegevuse vältel saab õpilane õpetajalt, kaaslastelt või enesehinnangu abil enamasti suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste (sealhulgas üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatusesmärkide ja läbivate teemade), ent ka käitumise, hoiakute ning väärtushinnangute kohta.

3. Õpilane kaasatakse hindamisse, et arendada tema oskust eesmärgi seada ning oma õppimist ja käitumist eesmärkide alusel hinnata ning tõsta õpimotivatsiooni.

4. Koolipere annab õpilasele igapäevaste tegevuste ja sündmuste vältel tagasisidet, et toetada õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemist. Kool reageerib juhtumitele, mis on vastuolus üldtunnustatud väärtuste ning heade tavadega.

5. Kujundava hindamise ühe vahendina võib kasutada õpimappi. Õpimapp õppimise päevikuna sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet. Õpimappe võib koostada aine- ja valdkonnapõhiselt, läbivate teemade või üldpädevuste kohta. Õpimapp sobib arenguvestluse alusmaterjaliks.

5.5. Kokkuvõtva hindamise põhimõtted

1. Kokkuvõtivate hinnete aluseks on õpilaste teadmiste ja oskuste hindamine. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes. Ainealaste teadmiste ja oskuste hindamise tulemusi väljendatakse vastavalt koolisisesele hindamissüsteemile vastavate numbriliste hinnetega.

2. Õpilase õpitulemusi hinnatakse põhikoolis vastavas õppeaines kokkuvõtvalt trimestri- ja aastahindega. Trimestrihinne pannakse välja trimestri jooksul saadud hinnete alusel. Õppeaines, mida õpitakse üks tund nädalas, pannakse hinded välja iga trimestri lõpus. Aastahinne pannakse välja antud õppeaasta jooksul saadud trimestrihinnete alusel enne õppeperioodi lõppu.

3. Kui õppeaine trimestrihinne on jäänud välja panemata ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, loetakse aastahinde või kooliastmehinde väljapanekul antud trimestri või kursuse vältel omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindede "nõrk".

4. Kui õpilane jäetakse täiendavale õppetööle, pannakse õppeaine aastahinne välja pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades täiendava õppetöö tulemusi.

5. Kui õpilasele on kehalises kasvatuses meditsiiniliste näidustuste tõttu esitatud erinõudeid, hinnatakse õpilase teoreetilisi teadmisi antud aines.

6. Kokkuvõtva hindamisena mõistetakse ka teadmiste ja oskuste tõendamist juhul, kui koolile on esitatud vastav taotlus ja kool arvestab kooli õppekava välist õppimist või tegevust koolis õpetatava osana.

7. Konkreetse õppeaine kokkuvõtva hinde panemisel arvestatakse õpilase poolt kooli edukat esindamist vastava õppeainega seotud erinevatel võistlustel, konkurssidel, olümpiaadide, huviringis.

5. 6. Kokkuvõttev hindamine

1. 1.-9. klassis hinnatakse õpilase õpitulemusi vastavas õppeaines kokkuvõtvalt trimestri- ja aastahinnetega. Trimestrihinne pannakse välja trimestri jooksul saadud hinnete alusel. Aastahinne pannakse välja antud õppeaasta jooksul saadud trimestrihinnete alusel enne õppeperioodi lõppu.

2. Õpilasele, kelle trimestrihinne on „puudulik“ või „nõrk“ või on jäetud hinne välja panemata, koostab aineõpetaja selles õppeaines koolivaheaja jooksul individuaalse õppekava või määrab mõne muu tugisüsteemi (nt logopeediline abi, õpiabi konsultatsioonides, pikapäevarühm jm), et aidata omandada nõutavad teadmised ja oskused.

3. 9. klassi õpilasele pannakse aastahinded välja enne lõpueksamite toimumist, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle.

4. Õpilast ja tema seaduslikku esindajat teavitatakse kokkuvõtivatest hinnetest klassitunnistuse kaudu, mis väljastatakse õpilasele trimestri viimasel päeval.

5. Aastahinnete või -hinnangute alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õpilane järgmisse klassi, jätta täiendavale õppetööle või klassikursust kordama.

5.7. Käitumise ja hoolsuse hindamine

1. Nõuded õpilase käitumisele on esitatud kodukorras.
2. Õpilast ja tema vanemat teavitab kool vajadusel õpilase käitumisest ja hoolsusest eKooli vahendusel. Kui õpilasel ja tema vanemal ei ole võimalik saada teavet käitumisest / hoolsusest elektroonilise õppeinfosüsteemi vahendusel, siis antakse õpilasele teavet käitumisest / hoolsusest elektroonilise õppeinfosüsteemi väljavõttena. Väljavõtte elektroonilisest õppeinfosüsteemist toimetab õpilase kätte klassijuhataja.
3. Õpilase käitumist ja hoolsust hinnatakse trimestrite kaupa. Sellest antakse kirjalikku tagasisidet õpilasele ja vanemale õpilase eKooli ja klassitunnistuse kaudu.
4. Käitumise hindamise aluseks on kooli kodukorra täitmine ning üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine koolis. Käitumis- ja hoolsushinde puhul võetakse arvesse kooli õppekavas kooliastmele seatud pädevusi. Hindamise funktsioon on väärtustada viisakust ja hoolivat ning lugupidavat suhtumist teistesse inimestesse. Hindamisega on võimalik mõjutada kujunevaid hoiakuid ja arusaamu.
5. Käitumist hinnatakse hinnetega „eeskujulik“, „hea“, „rahuldav“ ja „mitterahuldav“:
 - 1) Käitumishindega „eeskujulik“ hinnatakse õpilast, kellele üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine on harjumuspärane igas olukorras, kes täidab kooli kodukorra nõudeid eeskujulikult ja järjepidevalt, kelle käitumises ja hoiakutes väljenduvad koolis kokku lepitud väärtused, kes teab / mõistab oma õigusi ning teiste õigusi ja kes täidab oma kohustusi eeskujulikult, kes vastutab oma tegude eest ja peab kinni kokkulepetest, kes väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi.
 - 2) Käitumishindega „hea“ hinnatakse õpilast, kes järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kooli kodukorra nõudeid, kes püüab oma käitumises järgida koolis kokku lepitud väärtusi, kes püüab täita kooli kodukorra nõudeid hästi ning kes eksimuste korral parandab oma käitumist, kes teab / mõistab oma õigusi ning teiste õigusi ja kes tuleb oma kohustuste täitmisega toime, kes vastutab oma tegude eest ja peab kinni kokkulepetest, kes väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi.
 - 3) Käitumishindega „rahuldav“ hinnatakse õpilast, kes üldiselt järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kooli kodukorra nõudeid, kuid kellel on esinenud eksimusi, kellel esineb kohati ebaõpilaslikku käitumist ja kes seetõttu vajab korduvalt meeldetuletusi ning pedagoogilist

juhendamist positiivsete käitumisharjumuste kujunemisel ning kooli väärtuste järgimisel (aluseks märkused e-koolis, kes üldjuhul tuleb toime oma kohustuste täitmisega, kuid kellel esinevad puudujäägid koolikohustuse täitmisega, kes vastutab oma tegude eest ja püüab kinni pidada kokkulepetest, kes väärtustab ja püüab järgida tervislikku eluviisi.

- 4) Käitumishindena "mitterahuldav" hinnatakse õpilast, kes ei täida kooli kodukorra nõudeid, ei allu õpetajate nõudmistele ega järgi üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning eirab teadlikult koolis kokkulepitud väärtuseid, kes on sooritanud õigusvastase teo (nt Tubakaseaduse rikkumine, varavastased teod, vägivaldne käitumine; aluseks e-kooli märkused, seletuskiri, esildis), kes ei täida koolikohustust, on käitunud ebakõlbeliselt ja kahjustanud kooli mainet, on oma tegevusega teadlikult seadnud ohtu enda ja/või teiste heaolu ning tervise. Õpilase käitumine hinnatakse mitterahuldavaks kui õpilase käitumine ei parane vaatamata talle eelnevalt koolis rakendatud mõjutusmeetmetele. Mitterahuldava käitumishinde puhul teavitab klassijuhataja eelnevalt vanemaid ning selgitab hinde aluse ja sisu. Mitterahuldav käitumishinne peab olema kirjalikult põhjendatud klassitunnistusel ja e-koolis.

6. Hoolsuse hindamise aluseks on õpilase suhtumine õppeülesannetesse: kohusetundlikkus, töökus ja järjekindlus õppeülesannete täitmisel. Hoolsust hinnatakse hinnetega „eeskujulik“, „hea“, „rahuldav“ ja „mitterahuldav“:

- 1) Hoolsushindena „eeskujulik“ hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetesse alati kohusetundlikult, õpib kõiki õppeaineid võimetekohaselt, on õppeülesannete täitmisel töökas ja järjekindel, ilmutab omaalgatust ja viib alustatud töö lõpuni, kellel on õppevahendid kaasas ja nõuetekohaselt hoitud, kes jõuab tundi õigeaegselt, kelle välimus on korrektne ja puhas, kes hoiab koolivara ja puhtust enda ümber, kes kannab kooli kodukorras nõutavaid vahetusjalanõusid.
- 2) Hoolsushindena „hea“ hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetesse kohusetundlikult, on töökas ja üldjuhul järjekindel õppeülesannete täitmisel, hoolikas ning õpib võimetekohaselt, kellel on õppevahendid üldjuhul kaasas ja nõuetekohaselt hoitud, kes jõuab üldjuhul tundi õigeaegselt, kelle välimus on korrektne ja puhas, kes hoiab koolivara ja puhtust enda ümber, kes kannab kooli kodukorras nõutavaid vahetusjalanõusid.
- 3) Hoolsushindena „rahuldav“ hinnatakse õpilast, kes üldiselt täidab oma õppeülesandeid, kuid ei ole piisavalt töökas ja järjekindel õppeülesannete

täitmisel ega õpi oma tegelike võimete kohaselt, kellel on õppevahendid eamasti kaasas ja nõuetekohaselt hoitud, kes jõuab õppetundi enamasti õigeaegselt, kelle välimus on üldjuhul korrektne ja puhas, kes hoiab üldjuhul koolivara ja puhtust enda ümber, kes kannab kooli kodukorras nõutavaid vahetusjalanõusid.

- 4) Hoolsushindega "mitterahuldav" hinnatakse õpilast, kes ei õpi võimetekohaselt, suhtub õppeülesannetes lohakalt ja vastutustundetult, kes hilineb tihti õppetundidesse, kes ei kanna regulaarselt vahetusjalanõusid, kelle välimus on ebakorrektne, kes ei hoia koolivara ja puhtust enda ümber.

5.8. Õpilase täiendavale õppetööle ja klassikursust kordama jätmise ning järgmise klassi üleviimine

Trimestrihinnete alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õpilane järgmise klassi, jätta täiendavale õppetööle või klassikursust kordama. Õpilaste järgmise klassi üleviimise otsus tehakse enne õppeperioodi lõppu.

Õpilase täiendavale õppetööle jätmise põhimõtted:

1. Õpilane jäetakse täiendavale õppetööle õppeainetes, milles tulenevalt trimestrihinnetest tuleks välja panna aastahinne „puudulik“ või „nõrk“.
2. Täiendavale õppetööle jätmise otsustab õppenõukogu enne õppeperioodi lõppu. Vastavast otsusest teavitatakse vanemat eKooli kaudu.
3. Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja vahetul juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid, et omandada õppekavaga nõutavad teadmised ja oskused.
4. Täiendav õppetöö viiakse läbi pärast õppeperioodi lõppu kuni kümne õppepäeva jooksul.
5. Täiendava õppetöö tulemusi kontrollitakse ja hinnatakse juhendava õpetaja poolt.
6. Aastahinne pannakse välja pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades täiendava õppetöö tulemusi.

Täiendav õppetöö ja klassikursuse kordamine põhikoolis

1. Õpilasele, kelle loovtöö jäi sooritamata või kes mingil põhjusel pole loovtööd esitanud, antakse võimalus esitada töö järgmisel õppeaastal.
2. Õpilase võib õppenõukogu põhjendatud otsusega erandjuhul jätta klassikursust kordama, kui õpilasel on kolmes või enamas õppeaines pandud välja aastahinne „puudulik“ või „nõrk“, täiendav õppetöö ei ole tulemusi andnud ning õppekavaga nõutavate õpitulemuste saavutamiseks ei ole otstarbekas rakendada individuaalset õppekava või muid koolis rakendatavaid tugisüsteeme. Õppenõukogu arvestab otsuse tegemisel õpilase või tema seadusliku esindaja põhjendatud kirjalikku sooviavaldust. Õppenõukogu otsuses tuuakse välja kaalutlused, millest tulenevalt on otstarbekas jätta õpilane klassikursust kordama.
3. Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib jätta klassikursust kordama õpilase, kellel on põhjendamata puudumiste tõttu kolmes või enamas õppeaines aastahinne „puudulik“ või „nõrk“. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse. Vanema mitteilmumise korral teeb õppenõukogu otsuse sellest sõltumata. Vanem võib oma arvamuse eelnevalt kirjalikult esitada.

Õpilase järgmise klassi üleviimine

1. Õpilase järgmise klassi üleviimise otsustab õppenõukogu.
2. Õpilaste järgmise klassi üleviimise otsus tehakse enne õppeperioodi lõppu aastahinnete alusel.
3. 1. - 8. klassis viiakse õpilane, keda ei ole jäetud täiendavale õppetööle, järgmise klassi üle enne õppeperioodi lõppu. Õpilane, kes jäeti täiendavale õppetööle, kuid keda ei jäeta klassikursust kordama, viiakse järgmise klassi üle hiljemalt 30.augustiks.
4. Individuaalse õppekava alusel õppiva õpilase üleviimine järgmise klassi on fikseeritud tema individuaalses õppekavas.

5.9. Kooli lõpetamine

1. Põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad“ ning kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele eksami matemaatikaeksami ning ühe eksami omal valikul.

2. Põhikooli lõpetanuks võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega pidada ning põhikooli lõputunnistuse anda õpilasele:

- a. kellel on üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne;
- b. kellel on kahes õppeaines kummaski üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne.

3. Haridusliku erivajadusega õpilasele, kelle individuaalne õppekava sätestab teistsugused nõuded võrreldes riikliku õppekavaga, on lõpetamise aluseks individuaalse õppekava õpitulemuste saavutus. Haridusliku erivajadusega õpilasel on õigus sooritada põhikooli lõpueksamid eritingimustel (ühtsete küsimustega põhikooli lõpueksamitöö kohandamine, abivahendite kasutamine, koolieksam vms) vastavalt haridus- ja teadusministri määrusega kehtestatud lõpueksamite korraldamise tingimustele ja korrale. Koolieksami ülesanded koostab aineõpetaja arvestades õpilase hariduslikke erivajadusi.

5.10. Hinde vaidlustamine

1. Õpilasel või tema seaduslikul esindajal on õigus vaidlustada hindeid aineõpetaja ja klassijuhataja juures.

2. Aineõpetaja poolt tehtud otsust on õpilasel või tema seaduslikul esindajal õigus vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde teada saamist teavitades oma pretensioonist esmalt aineõpetajat, klassijuhatajat ja lahendust leidmata esitades kooli direktorile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendusega.

3. Kooli direktor teeb otsuse ja teavitab sellest taotluse esitajat kirjalikult viie tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmise päevast arvates.

5.11. Lõppsätted

1. Muudatusi hindamise korralduses tehakse vajadusel enne õppeaasta algust.

6. Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted ja tugiteenuste rakendamise kord

1. Haridusliku erivajadusega õpilase õppe korraldamisel lähtutakse kaasava õppe põhimõtetest, mille kohaselt üldjuhul õpib haridusliku erivajadusega õpilane tavaklassis. Vajadusel on koolis võimalused rakendada hariduslike erivajadustega õpilastele õppe paremaks korraldamiseks ka erinevaid rühmi ja klasse.

2. Haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerijaks on HEV koordineerija, kelle ülesandeks on haridusliku erivajadusega õpilase õppe ja arengu toetamiseks vajaliku koostöö korraldamine tugispetsialistide, klassijuhataja ja õpetajate vahel. HEV koordineerija toetab ja juhendab õpetajat õpilase haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel ning teeb õpetajale, vanemale ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks või täiendavate uuringute läbiviimiseks, tehes selleks koostööd õpetajate ja tugispetsialistidega.

3. Kool võib rakendada järgmisi meetmeid, mille rakendamise eeldusena ei ole ette nähtud nõustamiskomisjoni soovitus:

- a) tugispetsialisti teenus, sh psühholoogiline, sotsiaalpedagoogiline ja eripedagoogiline nõustamine;
- b) individuaalse õppekava rakendamine;
- c) pikapäevarühma töös osalemine;
- d) vanema nõusolekul õpilase üleviimine hariduslike erivajadustega õpilaste õppe paremaks korraldamiseks moodustatud rühma või klassi.

4. Hariduslike erivajadustega on õpilane, kelle eriline andekus, õpiraskused, terviserike, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õppes eemal viibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õppekeskkonnas (õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel või muud alternatiivsed kommunikatsioonid, tugipersonal ja muu selline) või taotletavates õpitulemustes.

5. Andekate õpilaste puhul tagatakse talle vajaduse korral täiendav juhendamine aineõpetajate poolt ning töö huvi- või aineriingides.

6. I ja II kooliastmes toimub töö andekate õpilastega üldjuhul klassi-või/ja aineõpetaja juhendamisel: keerukama raskusastmega ülesanded, kaasahaaramisvõimalused

ainetundides (õpilane suunatakse omandatud materjali rakendama, kaaslastele selgitusi jagama ja näiteid välja töötama, tasemelt tugevamaid ja loovuse rakendamist nõudvaid ülesandeid lahendama).

III kooliastmes koostöö aineõpetajatega andeka õpilase toetamiseks olümpiaadidel ning erinevatel võistlustel osalemisel.

7. Õpilase arengu toetamiseks on kodu ja kooli koostöös ning nõustamiskomisjoni soovitusel õpilasel võimalik õppida lihtsustatud õppekava alusel. Lihtsustatud õppekava järgi õppijad määratakse üldjuhul eraldi klassi. Selles klassis tagab kool eripedagoogilise õppematerjali kasutamise. Õpilasele, kes õpib lihtsustatud õppekava alusel klassis, kus õppetöö toimub Põhikooli riikliku õppekava alusel, koostatakse individuaalne õppekava vastavalt Põhikooli lihtsustatud riiklikule õppekavale. Lihtsustatud õppekava alusel õppivate laste klass moodustatakse õppeaasta alguses vastavalt õpilaste arvule ja arenguvajadustele ning koostöös Rae valla Vallavalitsusega.

8. Iga õppeaasta algul otsustatakse koolis väikeklassi moodustamise vajadus ühe või mitme klassi õpilastest. Väikeklassi määratakse õpilane, kellele nõustamiskomisjon on spetsiifilistest hariduslikest erivajadustest tulenevalt soovitanud õppida väikeklassis, sealhulgas autismi spektri häiretega, aktiivsus- ja tähelepanuhäiretega või sõltuvushäiretega õpilastele või õpilastele, kelle andekus kombineerituna mõne muu erivajadusega toob kaasa vajaduse õppida väikeklassis. Väikeklassi klassitäitumuse piirnorm on neli õpilast. Väikeklassi tunnijaotusplaan koostatakse konkreetsete õpilaste vajadustest lähtuvalt, kuid mitte alla 20 õppetunni nädalas. Väikeklassi tunniplaan on osa kooli üldisest tunniplaanist. Väikeklassis õpetamisel kasutatakse erivajaduse spetsiifikast tulenevat eripedagoogilist õppemetoodikat.

9. Haridusliku erivajadusega õpilasele rakendatakse kooli kodukorras sätestatud tugi- ja mõjutusmeetmeid. Meetme rakendamise perioodil jälgivad õpilasega tegelevad õpetajad ja tugispetsialistid õpilase arengut ja toimetulekut. Meetmete rakendamise tulemuslikkuse hindamiseks kirjeldavad kõik meetme rakendamisel osalenud õpetajad ja tugispetsialistid vähemalt kord õppeaastas õpilase arengut ja toimetulekut ning esitavad omapoolsed soovitusel. Meetmete rakendamise perioodi lõpul hindab HEV koordineerija koostöös klassijuhataja, õpetajate ja tugispetsialistidega meetme tulemuslikkust ning teeb ettepanekud vanemale ja vajaduse korral kooli direktorile edasisteks tegevusteks: meetme rakendamise lõpetamine; meetme rakendamise jätkamine samal või tõhustatud viisil; meetme vahetamine või muu meetme lisamine; täiendavate uuringute teostamine, eriarsti, erispetsialisti või nõustamiskomisjoni poole pöördumise soovitamine.

10. Haridusliku erivajaduse tuvastamiseks läbiviidud pedagoogilis-psühholoogilise hindamise tulemused, õpetajate täiendavad tähelepanekud ja soovitusel õpilase tugevate ja arendamist vajavate külgede kohta, kooli tugispetsialistide soovitusel, testimiste ja uuringute tulemused ja nõustamiskomisjoni soovitusel õppe korraldamiseks ja sellest

tulenevalt õpilasele rakendatud meetmed dokumenteeritakse haridusliku erivajadusega õpilase arengu ja toimetuleku jälgimiseks koostatud individuaalse arengu jälgimise kaardil. Individuaalse arengu jälgimise kaarti täidavad ja koostavad klassijuhatajad, eripedagoog/logopeed ja tugispetsialist.

11. Sõltuvalt õpilase hariduslikust erivajadusest võib kool teha talle muudatusi või kohandusi õppeajas, õppe sisus, õppeprotsessis, õppekeskkonnas või taotletavates õpitulemustes. Nende muudatuste tegemisse kaasatakse õpilase vanem.

12. Kui individuaalse õppekavaga ettenähtud muudatused ja kohandused ei võimalda kooli õppekavas sätestatud õpitulemusi saavutada, on individuaalse õppekava rakendamine lubatud üksnes nõustamiskomisjoni soovitusel. Tegevused ja võimalused õpilase toetamiseks:

- a) ainealased konsultatsioonid (konsultatsioonitunnis saab õpilane lisaselgitusi õpilase poolt omandamata teemade kohta, konsultatsioonis osalemise vajalikkuse otsustavad õpilane ja aineõpetaja koostöös);
- b) õpiabi osutamine õppeperioodi lõpus (individuaalne õppekava trimestrihinde parandamiseks, täiendav õpe õppeaasta lõpus);
- c) pikapäevarühmad;
- d) kui koolis õpib eesti keelest erineva emakeelega õpilane, võib kool õpilase vanema nõusolekul eesti keele õpet korraldada „Eesti keel teise keelena“ ainekava alusel;
- e) Eestis vähem kui kolm aastat elanud õpilase puhul võib vanema taotlusel loobuda B-võõrkeele õppes;
- f) ühele õpilasele keskendatud õppe puhul võib muuta tunnijaotusplaani, ning vähendada või asendada õpitulemusi võrreldes „Põhikooli riiklikus õppekavas“ sätestatud taotletavate õpitulemustega ning vähendada õppekoormust, kuid mitte alla 20 õppetunni õppenädalas;
- g) huvitegevus- ja huvialaringid;
- h) loengud ja õppepäevad;
- i) õpiabirühmad (sh eripedagoogilised rühmad, logopeedilise õpiabirühmad);
- j) individuaalne õppekava;
- k) nõustamine;
- l) tugiisikud;
- m) õpilase nõustamiskomisjoni suunamine;
- n) vallavalitsuse poole pöördumine.

6.1. Individuaalse õppekava koostamine või muu tugisüsteemi määramine õpilasele, et aidata omandada nõutavad teadmised ja oskused

1. Hariduslike erivajadustega õpilaste õppe toetamiseks võib kasutada Põhikooli riiklikus õppekavas määratud tunniressurssi:

I kooliastmes kaheksa, II kooliastmes kümme ja III kooliastmes neli nädalatundi, mis on jäetud kooli õppekavas otsustamiseks

2. Kool võib teha õpilast õpetades muudatusi või kohandusi õppeajas, õppesisus, õppeprotsessis ja õppekeskkonnas. Kui muudatuste või kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes kooli õppekavaga või riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemuste vähendamine või asendamine, tuleb õpilasele koostada riiklikes õppekavades sätestatud korras individuaalne õppekava.

3. Kui haridusliku erivajadusega õpilasele koostatud individuaalse õppekavaga nähakse ette riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste vähendamine või asendamine või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamine, võib individuaalset õppekava rakendada nõustamiskomisjoni soovitusel.

4. Individuaalse õppekava koostamisel kaasatakse õpilane või piiratud teovõimega õpilase puhul vanem ning vajaduse kohaselt õpetajaid ja tugispetsialiste.

7. Karjääriõppe, sh karjääriinfo ja nõustamise korraldamine

1. ja 2. kooliastmes toimub karjääriinfo osutamine lõimingu kaudu aineõpetuses.

3. kooliastme õpilastele osutatakse karjäärinõustamist, et kujundada valmisolekut tööturul parema rakenduse saavutamiseks ja iseseisva otsustusvõime arendamiseks.

Vaida Põhikoolis viiakse Rajaleidja karjäärinõustajate poolt läbi 8. – 9. klassi õpilastele kutsesobivustestid.

9. klassi õpilased külastavad Rajaleidja karjääriõppekeskust.

9. klassi õpilased osalevad igal aastal kutseõppeasutuste ja gümnaasiumide lahtiste uste päevadel ja kooli kutsutakse erinevate koolide esindajaid tutvustamiseks õppimisvõimalusi nendes koolides.

Klassijuhataja tutvustab õpilasi edasiõppimisvõimalustega (infovoldikute jagamine), erinevate elukutsete ja töökohtadega tutvumine ettevõtteid külastades.

8. Õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus

Klassi- või aineõpetajad jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet vastavalt õpilase vajadustele. Õpilase võimete ja annete kõrgeimale võimalikule tasemele arendamiseks tuleb põhikoolis selgitada välja õpilase individuaalsed õpivajadused, valida sobivad õppemeetodid ning korraldada diferentseeritud õpet. Põhikool tagab õpilasele, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde.

Kool nõustab vajaduse korral õpilase vanemat õpilase arengu toetamises ja kodus õppimises.

Kool korraldab õpilaste ja vanemate teavitamist edasiõppimisvõimalustest ning tagab õpilastele karjääriteenuste (karjääriõpe, -info või -nõustamine) kättesaadavuse.

Kool tagab õpilasele ning vanematele teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatuse korralduse kohta ning juhendamise ja nõustamise õppetööd käsitlevates küsimustes. Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele teatavaks trimestri algul.

9. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted

1. Kooli juhtkond suunab kooli tegevust ja võtab vastu seisukohad kooli arengu, tegevuse, vara, eelarve, töötajate töötasustamise ja juhtimisega seotud küsimustes.

Juhtkonda kuuluvad kooli direktor, õppealajuhataja, huvijuht, HEV koordineerija ja vajadusel teised direktori poolt määratud isikud (sekretär, infojuht, majandusjuhataja jt).

Vastavalt vajadusele koondutakse töögruppideks, mis tegelevad kooli arendustegevusega või mõne muu hetkel koolis päevakohase õppe-kasvatustegevuse teemaga.

2. Õpetajate koostöö üheks vormiks on infotundides teadete edastamine.

3. Töökoosolekud toimuvad vähemalt neli korda õppeaastas (vastavalt vajadusele sagedamini) .

10. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Kooli õppekava kinnitab direktor. Muudatused kooli õppekavas esitatakse enne kehtestamist arvamuse avaldamiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule. Muudatused õppekavasse viiakse sisse iga õppeaasta alguseks.

LISA 1. Ainekavad

1.1 Ajalugu

Kursus	Ajaloo ainekava
KLASS	5.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Ajaarvamine 10 tundi Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu. Ajalooallikad 8 tundi Ajalugu ja ajalooallikad. Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv. Eluolu 8 tundi Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas. Ajaloosündmused ja ajaloolised isikud 9 tundi Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas õpetaja valikul.	5. klassi lõpuks õpilane: 1) kasutab kontekstis aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase <i>sajand</i>, <i>aastatuhat</i>, <i>eKr</i>, <i>pKr</i>, <i>arabia number</i>, <i>Rooma number</i>, <i>ajaloo periodiseerimine</i>; 2) teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, töötab lihtsamate allikatega, kasutab kontekstis ajalooallikatega seonduvaid mõisteid: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas; 3) kirjeldab mõnda minevikusündmust, mineviku inimeste eluolu; 4) leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid; 5) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu; 6) kasutab ajalookaarti

Kursus	Ajaloo ainekava
KLASS	6.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
1. Aeg ja ajaarvamine, muinas- ja vanaaja periodiseerimine 2. Ajalugu ja ajalooallikad, kuidas allikmaterjale tõlgendada 2 tundi	Selle teema läbimise järel õpilane teab erinevaid ajaarvamise süsteeme, oskab aastaarve paigutada ajateljele; teab, mis on sajand ja oskab seda aastaarvust moodustada, oskab periodiseerida ajalooetappe, oskab eristada ajalooallikaid.
Muinasaeg Muinasaja arengujärgud ja nende üldiseloomustus 1) kiviaja inimese tegevusalad 2) põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng 3) metallide kasutuselevõtmine 4) Eesti muinasaja üldiseloomustus: Pulli, Kunda 8 tundi	Teema „Muinasaeg“ läbimise järel õpilane: 1) kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid; 2) näitab kaardil ning põhjendab, miks ja millistes piirkondades sai alguse põlluharimine; 3) teab, missuguseid muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kiviaeg</i>, <i>pronksiaeg</i>, <i>rauaaeg</i>, <i>varanduslik ebavõrdsus</i>, <i>sugukond</i>, <i>hõim</i>; 5) teab, et Eesti esimesed asustusala olid Pulli ja Kunda inimasula,

	ja näitab neid kaardil.
Vanad Idamaad, 20 tundi Vanaaja sisu ja üldisloomustus 1) ajalised piirid 2) looduslikud olud 2 tundi Vana-Egiptus 1) Egiptuse riigikorraldus. Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon 2) eluolu 3) religioon 4) kultuurisaavutused 8 tundi Mesopotaamia 1) sumerite linnriigid, leiutised: ratas, potikeder 2) Hammurapi seadused 3) eluolu 4) religioon 5) kultuurisaavutused 8 tundi Iisraeli ja Juuda riik 1) ainujumala usk 2) Vana Testament 2 tundi	Teema „Vanad Idamaad” läbimise järel õpilane: 1) selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat; 2) selgitab, milline oli vanaaja riiklik korraldus, kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse ning Mesopotaamia näitel; 3) tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiin, matemaatika, astronoomia, kirjandus, kujutav kunst, Egiptuse püramiidid, Babüloni rippaiad; teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri; 4) teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon, selgitab, mis on Vana Testament; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>tsivilisatsioon, linnriik, vaarao, muumia, sfinks, tempel, püramiid, preester</i>; 6) teab, kes olid järgmised isikud ja iseloomustab nende tegevust: Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon, Hammurapi, Mooses, Taavet.
Vana-Kreeka, 20 tundi Vanim kõrgkultuur Euroopas 1) Kreeka loodus ja rahvastik 2) Kreet ja Mükene kultuur 3 tundi Kreeka linnriigid 1) ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas 2) linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale 3) Aleksander Suure sõjaretk ja maailmariigi tekkimine 8 tundi Vana-Kreeka kultuur ja eluolu 1) kultuur ja religioon Hellase maailma ühendajana 2) olümpiamängud 3) religioon ja mütooloogia 4) Homerose kangelaseepika 5) ajalookirjutus: Herodotos 6) teater 7) kunst: arhitektuur (Ateena akropol), skulptuur, vaasimaal 8) hellenite igapäevaelu 9) hellenistlik kultuur 10) Vana-Kreeka kultuuri tähtsus 9 tundi	3. teema „Vana-Kreeka” läbimise järel õpilane: 1) näitab kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat, Spartat, riigi laienemist hellenismi perioodil; 2) teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreet-Mükene kultuurist; 3) tunneb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel ning võrdleb neid kirjelduse põhjal; 4) kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, eepos, olümpiamängud, teater, tragöödia, komöödia, skulptuur, Trooja sõda, hellenid, tähestik</i>; 6) teab, kes olid Zeus, Herakles, Homeros, Herodotos, Perikles, Aleksander Suur.
Vana-Rooma, 20 tundi Rooma riigi tekkimine 1) looduslikud olud 2) Rooma linna tekkimine	Teema „Vana-Rooma” läbimise järel õpilane: 1) näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat;

3) kuningad 4) vabariigi algus 3 tundi Rooma vabariik 1) ühiskondlik korraldus 2) Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal 3) kodusõjad Roomas. Caesar. Vabariigi lõpp 4 tundi Rooma keisririik 1) ühiskondlik korraldus. Augustus 2) Rooma impeerium ja selle lõhenemine 4 tundi Vana-Rooma kultuur ja eluolu 1) rahvas ja eluolu 2) Rooma kui impeeriumi keskus ja antiikaja suurlinn 3) kunst ja arhitektuur 4) avalikud mängud 5) Rooma õigus 6) ristiusu teke. Uus Testament 9 tundi	2) teab Rooma riigi tekkelugu ning näitab kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist; 3) selgitab Rooma riigikorda eri aegadel; 4) iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>vabariik, foorum, kapitolium, Colosseum, patriits, plebei, konsul, senat, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, leegion, kodusõda, kristlus, piibel, Rooma õigus, provints, Ida-Rooma, Lääne-Rooma, Kartaago, Konstantinoopol, ladina keel</i>; 6) teab, kes olid järgmised isikud ja iseloomustab nende tegevust: Romulus, Hannibal, Caesar, Augustus, Jeesus Kristus.

Kursus	Ajaloo ainekava
KLASS	7.
TUNDIDE ARV	70

Maailm keskajal 476- 1492, 50 tundi	
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Keskaja koht maailma ajaloos 1) keskaja ühiskonna üldiseloomustus 2) periodiseering 3) ühiskonnakorraldus 4) läänikord 5) eluolu ja maailmapilt 4 tundi Kirik ja kultuur keskajal 1) ristiusu õpetuse alused 2) kiriku osa ühiskonnas 3) ristisõjad 4) keskaja ülikoolid ja teadus 5) romaani ja gooti stiil 8 tundi 5 Frangi riik 1) Frangi riigi teke 2) riik Karl Suure ajal 3) Frangi riigi jagunemine 4) kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa 5 tundi Araablased 1) Araabia ühiskond 2) Muhamed. Islam 3) araabia kultuur ja selle mõju Euroopale 4 tundi Bütsants 1) Bütsantsi tugevuse põhjused 2) Justinianus I 3) Vana-Vene riigi teke 6 tundi Linnad ja kaubandus 1) linnade teke ja eluolu 2) hansakaubandus Põhja-Euroopas 3) tsunftikord 4) linnade valitsemine 6 tundi Põhja-Euroopa ja Eesti 1) Skandinaavia eluviis ja ühiskond 2) viikingite retked 3 tundi Eesti keskajal 1) eluolu muinasaja lõpus 2) muinasmaakonnad 3) muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine 4) ühiskonna struktuur. Valitsemine 5) Liivi ordu. Linnad 8 tundi Keskaja ühiskond Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel 1) Saksa-Rooma keisririik 2) parlamendi kujunemine	Teema „Maailm keskajal 476–1492” läbimise järel õpilane: 1) iseloomustab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust, talupoegade ja feodaalide elulaadi, kiriku osa keskaja ühiskonnas kultuuripärandi säilitajana ja maailmapildi kujundajana; teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad; iseloomustab keskaegse linna eluolu; 2) iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas ja Frangi riigi jagunemist; 3) iseloomustab araabia kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi; 4) kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi; 5) toob esile ristisõdade eesmärgid ja tulemused; 6) nimetab Eesti muinasmaakondi ning suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ja muistset vabadusvõitlust; 7) teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik ning tekkis Vana-Vene riik; 8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, senjäär, vasall, feodaal, pärisori, Inglise parlament, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu, romaani stiil, gooti stiil, koraan, mošee, Meka</i>; 9) teab, kes olid järgmised isikud ja iseloomustab nende tegevust: Karl Suur, Justinianus I, Muhamed.

Inglismaal 3) Prantsusmaa ühendamine 4) eluolu keskajal 6 tundi	
Maailm varauusajal 1492-1600, 20 tundi Ühiskond varauusajal 1) uue maailmapildi kujunemine 2) tehnoloogia areng 3) majanduslikud suhted 4) humanism 5) kujutav kunst, Leonardo da Vinci 5 tundi Suured maadeavastused 1) Ameerika avastamine 2) maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud Maades 5 tundi Reformatsioon reformatsioon Saksamaal. Martin Luther 5 tundi Eesti 16. sajandil 1) reformatsioon 2) haldusjaotus ja linnad 3) Liivi sõja põhjused ja tagajärjed jesuiidid Eestis 5 tundi	Teema „Maailm varauusajal (1492–1600)” läbimise järel õpilane: 1) teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon; 2) iseloomustab Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut ning reformatsiooni mõju; 3) seletab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>maadeavastused, reformatsioon, protestandid, luteri usk, renessanss, humanism</i> ; 5) teab, kes olid järgmised isikud ja iseloomustab nende tegevust: Kolumbus, Martin Luther, Leonardo da Vinci.

Kursus	Ajaloo ainekava
KLASS	8.
TUNDIDE ARV	70
Maailm 1600- 1815, 35 tundi	
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Teema „Maailm 1600- 1815” Uusaja ühiskonna põhijooned Euroopas 1) absolutismi kujunemine, Louis XIV 2) valgustusfilosoofia 3) Inglise kodusõda ja restauratsioon 4) Inglismaa ja Prantsusmaa 5) 18. sajandi valgustatud absolutism Preisimaa näitel, Friedrich II 10 t Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus 1) valitsemine: keskvõim ja aadli omavalitsus, Balti erikord	Teema „Maailm 1600–1815” läbimise järel õpilane: 1) teab, mis muutused toimusid Rootsi ja Vene ajal Eesti võimukorralduses, talurahva elus, hariduses ja kultuuris ning mis olid Põhjasõja tagajärjed Eestile; 2) iseloomustab valitsemiskorralduse muutusi uusajal: seisuslik riik, absolutism, valgustatud absolutism, parlamentarism; 3) selgitab Prantsuse revolutsiooni ning Napoleoni reformide põhjusi, tagajärgi ja mõju; 4) toob esile ühiskonna ümberkorraldamise võimalusi reformide ja revolutsiooni teel ning

2) Põhjasõda, Peeter I 3) Eesti talurahvas 17. ja 18. sajandil 4) muutused majanduses ja poliitikas 5) vaimuelu (religioon, haridus, kirjasõna) 10 t USA iseseisvumine 1) Iseseisvussõda 2) USA riiklik korraldus 4 t Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni ajastu 1) Prantsuse revolutsiooni põhjused ja kulg 2) Napoleoni reformid 3) Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade tähtsus Euroopa ajaloos 8 t Kultuur 1) barokk 2) klassitsism 3 t	saab aru, mille poolest need erinevad; 5) teab, mis muutused toimusid Euroopa poliitilisel kaardil Vestfaali rahu ning Viini kongressi tulemusena, ning näitab neid kaardil; 6) teab, kuidas tekkisid Ameerika Ühendriigid, ja iseloomustab Ameerika Ühendriikide riigikorraldust; 7) iseloomustab baroki ja klassitsismi põhijooni; 8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>valgustus, reform, revolutsioon, restauratsioon, absolutism, parlamentarism</i>; 9) teab, kes olid järgmised isikud ja iseloomustab nende tegevust: Napoleon, Louis XIV, Peeter I, Voltaire.
Maailm 1815-1918, 35 tundi Industriaalühiskonna kujunemine 1) tööstuslik pööre 2) vabrikutootmine 3) linnastumine 4) industriaalühiskonna sotsiaalne pale 5) 19. sajandi poliitilised õpetused 4 t Rahvuslus ja rahvusriigid 1) rahvusluse tõus Euroopas 2) rahvusriigi loomine Saksamaa näitel 3) Saksa keisririik 4 t Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul 1) Vene impeeriumi äärealade poliitika 2) talurahvaseadused 3) rahvuslik ärkamine, selle eeldused, liidrid ja üritused 4) venestusaeg 5) 1905. aasta revolutsiooni tagajärjed 10 t Esimene maailmasõda 1) uue jõudude vahekorra kujunemine Euroopas 2) sõja põhjused, kulg ja tagajärjed 3) maailmasõja mõju Eestile 4) Eesti iseseisvumine: autonoomiast Vabadussõjani 13 t Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul 1) eluolu 2) ajakirjandus 3) seltsiliikumine 4 t	Teema maailm 1815-1918 läbimise järel õpilane 1) näitab kaardil Esimeses maailmasõjas osalenud riikide liite; 2) iseloomustab rahvuslikku liikumist Eestis ja Euroopas; 3) selgitab Eesti iseseisvumist; 4) teab Esimese maailmasõja põhjusi ja tagajärgi; 5) iseloomustab 19. sajandi ja 20. sajandi alguse peamisi kultuurisaavutusi; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>rahvusriik, monopol, linnastumine, rahvuslik liikumine, venestamine, autonoomia, Antant, Kolmikliit, liberalism, konservatism, sotsialism</i>.

KLASS	9.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Teema „Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939” Rahvusvaheline olukord 1) Pariisi rahukonverents 2) poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda 3) Rahvasteliidu tegevus ja mõju 4) sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas 3 t Maailmamajandus ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed majanduskriisi mõju erinevatele riikidele 2t Demokraatia ja diktatuurid 1920.- 1930. aastail 1) demokraatia ja diktatuuri põhijooned 2) demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel 3) autoritarism Itaalia näitel 4) totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel 8 t Eesti Vabariik 1) Vabadussõda 2) Asutav Kogu: maareform ja põhiseadus 3) demokraatliku parlamentarismi aastad 4) vaikiv ajastu 5) majandus 6) kultuur ja eluolu 7) välispoliitika 8 t Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel 1) uued kultuurinähtused 2) teadus 3) tehnika areng: aatomiuuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film 4) kirjandus ja kunst 5) uued propagandavahendid (mood, muusika, tants; kirjandus ja kunst; naine ja ühiskondlik elu; propaganda) 4 t	1. teema „Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939” läbimise järel õpilane: 1) näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi (Versailles´ süsteem); 2) toob esile rahvusvahelise olukorra teravnemise põhjusi 1930. aastail; 3) iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda; 4) iseloomustab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi 5) iseloomustab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, ideoloogia, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon, Rahvaste Liit, Versailles´ süsteem, vaikiv ajastu, parlamentarism, Tartu rahu</i>; 7) teab, kes olid järgmised isikud ja iseloomustab nende tegevust: Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson;
Teine maailmasõda 1939- 1945 Rahvusvaheline olukord lääneriikide järeleandmised Saksamaale. München. MRP 2 t Sõjategevuse üldiseloomustus 1) sõja algus ja lõpp	Teema „Teine maailmasõda 1939–1945” läbimise järel õpilane: 1) näitab kaardil Teise maailmasõja sõjategevust Idarindel, Läänerindel, Vaiksel ookeanil ja Põhja-Aafrikas ning muudatusi Teise maailmasõja järel; 2) iseloomustab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel, ja toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjusi;

2) sõdivad pooled, rinded 3) holokaust 4 t Eesti Teise maailmasõja ajal 1) baaside ajastu 2) iseseisvuse kaotamine 3) juuniküüditamine 4) sõjategevus Eesti territooriumil 5) Nõukogude ja Saksa okupatsioonid 4 t	3) selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos; 4) iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist; 5) teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja tulemused ning tagajärjed; 6) teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ja mis riikidest moodustus Hitlerivastane koalitsioon; 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>MRP, holokaust, küüditamine, baaside leping, okupatsioon, Atlandi Harta, ÜRO</i>.
Maailm pärast Teist maailmasõda 1945-2000, 35 tundi Külm sõda 1) külma sõja põhijooned ja avaldumisvormid 2) kahepooluselise maailma kujunemine: Trumani doktriin, Marshalli plaan, Berliini blokaad ja Saksamaa lõhestamine 3) kriisid ja sõjad: Kuuba kriis, Berliini müür, Vietnami sõda 4 t Läänemaailm USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel 1) USA ühiskond: sisepoliitika, ühiskondlikud liikumised, välispoliitika 2) Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng. Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted 4 t Kommunistlikud riigid 1) kommunistliku süsteemi teke 2) NSV Liit: stalinism, sula, stagnatsioon Eesti Nõukogude okupatsiooni all 1) piiride muutumine 2) repressioonid 3) kollektiviseerimine 4) industrialiseerimine 5) poliitiline juhtimine 6) kultuur ja eluolu 6 t Kommunistliku süsteemi lagunemine 1) <i>perestroika ja glasnost</i> 2) M. Gorbatšov 3) B. Jeltsin 4) Saksamaa ühinemine 4 t Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine 1) Laulev revolutsioon 2) Balti kett 3) põhiseadusliku korra taastamine 5 t Maailm 1990. aastail 1) üldülevaade 2) Euroopa Liidu laienemine 3) NATO laienemine 4) uued vastasseisud	Teema „Maailm pärast Teist maailmasõda 1945–2000” läbimise järel õpilane: 1) iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, toob esile selle avaldumise valdkonnad ja vormid; 2) näitab kaardil olulisemaid külma sõja aegseid kriisikoldeid ja muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail; 3) iseloomustab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel; 4) iseloomustab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel ning Eesti arengut NSV Liidu koosseisus; 5) toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed; 6) analüüsib Eesti iseseisvumise taastamist ja Eesti Vabariigi arengut; 7) iseloomustab kultuuri ja eluolu 20. sajandil; 8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>perestroika, glasnost, külm sõda, kriisikolle, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, plaanimajandus, massirepressioon, Atlandi Harta, Euroopa Liit, NATO, Balti kett, laulev revolutsioon</i>; 9) teab, kes olid järgmised isikud, ja iseloomustab nende tegevust: Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar, Mart Laar.

2 t Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel 1) teaduse ja tehnika areng: aatomiuuringud, infotehnoloogia 2) massikultuur 3) naine ja ühiskondlik elu 4) muutused mentaliteedis 4 t	

1.2 Bioloogia

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Bioloogia ainekava
KLASS	7
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Bioloogia uurimisvaldkond Bioloogia sisu ja seos teiste loodusteadustega ning roll tänapäeva tehnoloogia arendamisel. Bioloogia peamised uurimismeetodid: vaatlused ja eksperimendid. Loodusteadusliku meetodi etapid ja rakendamine. Organismide jaotamine loomadeks, taimedeks, seenteks, algloomadeks ja bakteriteks, nende välistunnuste võrdlus. Eri organismirühmade esindajate eluavaldused. <i>Põhimõisted:</i> bioloogia, organism, vaatlus, eksperiment. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) märgpreparaadi valmistamine ning erinevate objektide võrdlemine mikroskoobiga; 2) eri organismirühmade välistunnuste võrdlemine reaalsete objektide või veebist saadud info alusel.	• selgitab bioloogia seost teiste loodusteaduste ja igapäevaeluga ning tehnoloogia arenguga; • analüüsib bioloogiateadmiste ja -oskuste vajalikkust erinevates elukutsetes; • võrdleb loomade, taimede, seente, algloomade ja bakterite välistunnuseid; • jaotab organisme nende pildi ja kirjelduse alusel loomadeks, taimedeks ning seenteks; • seostab eluavaldused erinevate organismirühmadega; • teeb märgpreparaate ning kasutab neid uurides valgusmikroskoopi; • väärtustab usaldusväärseid järeldusi tehes loodusteaduslikku meetodit.
Selgroogsete loomade tunnused Loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks. Selgroogsete loomade välistunnuste seos elukeskkonnaga. Selgroogsete loomade peamised meeleorganid orienteerumiseks elukeskkonnas. Selgroogsete loomade juhtivate meelte sõltuvus loomade eluviisist. Imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete ja kalade osa looduses ning inimtegevuses. Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid. Selgroogsete loomade roll ökosüsteemides. <i>Põhimõisted:</i> selgroogne loom, selgrootu loom, meeleelund, elukeskkond, elupaik. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> selgroogsete loomade elutegevuse analüüsimine ja nende mitmekesisuse kaardistamine kooli lähiümbruses.	• seostab imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete ja kalade välistunnuseid nende elukeskkonnaga; • analüüsib selgroogsete loomade erinevate meelte olulisust sõltuvalt nende elupaigast ja -viisist; • analüüsib erinevate selgroogsete loomade osa looduses ja inimtegevuses; • leiab ning analüüsib infot loomade kaitse, püügi ja jahi kohta; • väärtustab selgroogsete loomade kaitsmist.
Selgroogsete loomade aine- ja energiavahetus Aine- ja energiavahetuse põhiprotsessid. Toiduobjektidest tingitud erinevused taim-	• analüüsib aine- ja energiavahetuse erinevate protsesside omavahelisi seoseid ning selgitab nende avaldumist looduses ja inimese igapäevaelus; • seostab toidu hankimise viisi ja seedeelundkonna eripära

ja loomtoidulistel ning segatoidulistel selgroogsetel loomadel. Toidu hankimise viisid ja nendega seonduvad kohastumused. Selgroogsete loomade seedeelundkonna eripära sõltuvalt toidust: hammaste ehitus, soolestiku pikkus ja toidu seedimise aeg. Selgroogsete loomade erinevate rühmade hingamiseldite ehituse ja talitluse mitmekesisus: lõpused vees ja kopsud õhkkonnas elavatel organismidel, kopsude eripära lindudel, naha kaudu hingamine. Püsi- ja kõigusoojaste loomade kehatemperatuuri muutused. Selgroogsete loomade eri rühmade südame ja vereringe võrdlus ning ebasoodsate aastaegade üleelamise viisid. <i>Põhimõisted:</i> ainevahetus, hingamine, seedimine, organ, süda, suur vereringe, väike vereringe, lõpus, kops, õhukott, magu, soolestik, kloak, püsisoojane, kõigusoojane, loomtoidulisus, taimtoidulisus, segatoidulisus, lepiskala, röövkala, röövloom, saakloom. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> valikuliselt uurimistöõ toidu või hapniku mõjust organismide elutegevusele.	selgroogse looma toiduobjektidega; • selgitab ja võrdleb erinevate selgroogsete loomade hingamiseldite talitlust; • võrdleb püsi- ja kõigusoojaseid organisme ning toob nende kohta näiteid; • analüüsib selgroogsete eri rühmade südame ehituse ja vereringe eripära ning seostab neid püsi- ja kõigusoojasusega; • võrdleb selgroogsete loomade kohastumusi püsiva kehatemperatuuri tagamisel; • hindab ebasoodsate aastaegade üleelamise viise selgroogsetel loomadel.
Selgroogsete loomade paljunemine ja areng Selgroogsete loomade paljunemist mõjutavad tegurid. Kehasisese viljastumise võrdlus kehavälisega. Erinevate selgroogsete loomade kehasisese ja kehavälise lootelise arengu võrdlus. Sünnitus ja lootejärgne areng. Moondega ja otsese arengu võrdlus. Järglaste eest hoolitsemine (toitmine, kaitsmine, õpetamine) erinevatel selgroogsetel loomadel ning hoolitsemisvajaduse seos paljunemise ja arengu eripäraga. <i>Põhimõisted:</i> lahsugulisus, suguline paljunemine, munarakk, seemnerakk, viljastumine, kehasisene viljastumine, kehavälise viljastumine, haudumine, otsene areng, moondega areng.	• analüüsib kehasisese ja kehavälise viljastumise ning lootelise arengu eeliseid selgroogsete loomade rühmadel ning toob selle kohta näiteid; • toob näiteid selgroogsete loomade kohta, kel esineb kehasisene või kehavälise viljastumine; • hindab otsese ja moondega arengu olulisust ning toob selle kohta näiteid; • võrdleb noorte selgroogsete loomade eri rühmade toitmise, kaitsmise ja õpetamise tähtsust.

VAIDA PÕHIKOO	
KURSUS	Bioloogia ainekava
KLASS	8
TUNDIDE ARV	70

ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Taimede tunnused ja eluprotsessid Taimede peamised ehituse ja talitluse erinevused võrreldes selgroogsete loomadega. Õis-, paljasseemne-, sõnajalg- ja sammaltaimede ning vetikate välisehituse põhijooned. Taimede osa looduses ja inimtegevuses. Taimede uurimise ja kasvatamisega seotud elukutsed. Eri taimerühmadele iseloomuliku paljunemise, kasvukoha ja leviku võrdlus. Taimeraku võrdlus loomarakuga. Taime- ja loomaraku peamiste osade ehitus ning talitus. Õistaimede organite ehituse ja talitluse kooskõla. Fotosünteesi üldine kulg, selle tähtsus ja seos hingamisega. Tõusev ja laskuv vool taimedes. Suguline ja mittesuguline paljunemine, putuk- ja tuultolmleajate taimede võrdlus, taimede kohastumus levimiseks, sh loom- ja tuulleviks. Seemnete idanemiseks ja taimede arenguks vajalikud tingimused. <i>Põhimõisted:</i> rakk, rakukest, rakumembraan, rakutuum, mitokondri, klorofüll, kloroplast, kromoplast, vakuool, kude, õhulõhe, tõusev vool, laskuv vool, fotosüntees, anorgaaniline aine, orgaaniline aine, õis, tolmuks, emakas, tolmlamine, seeme, vili, käbi, mittesuguline paljunemine, eoseline paljunemine, eos, vegetatiivne paljunemine. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) taimede mitmekesisuse kaardistamine kooli lähiümbruses; 2) fotosünteesi mõjutavate tegurite uurimine praktilise töö või arvutimudeliga.	• võrdleb eri taimerühmadele iseloomulikke välisehitust, paljunemisviisi, kasvukohta ja levikut; • analüüsib taimede osa looduse kui terviküsteemi jätkusuutlikkuse tagamisel ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid; • selgitab, kuidas on teadmised taimedest vajalikud erinevate elukutsete esindajatele; • eristab looma- ja taimerakku ning nende peamisi osi joonistel ja mikrofotoodel; • analüüsib õistaimede organite ehituse sõltuvust nende ülesannetest, taime kasvukohast ning paljunemise ja levimise viisist; seostab taimeorganite talitlust ainete liikumisega taimes; • koostab ja analüüsib skeeme fotosünteesi lähteainetest, lõppsaadustest ja protsessi mõjutavatest tingimustest ning selgitab fotosünteesi osa taimede, loomade, seente ja bakterite elutegevuses; • analüüsib sugulise ja mittesugulise paljunemise eeliseid erinevate taimede näitel, võrdleb erinevaid paljunemis-, tolmlamis- ja levimisviise ning toob nende kohta näiteid; • suhtub taimedesse kui elusorganismidesse vastutustundlikult.
Seente tunnused ja eluprotsessid Seente välisehituse ja peamiste talitluste võrdlus taimede ja loomadega. Seente välisehituse mitmekesisus tavalisemate kott- ja kandseente näitel. Seente paljunemine eoste ja pungumise teel. Toitumine surnud ja elusatest organismidest, parasitism ja sümbioos. Eoste levimise viisid ja idanemiseks vajalikud tingimused. Käärimiseks vajalikud tingimused. Inimeste ja taimede nakatumine seenhaigustesse ning selle vältimine. Samblikud kui seente ja vetikate kooseluvorm. Samblike mitmekesisus,	• võrdleb seeni taimede ja selgroogsete loomadega; • kirjeldab seente ehituse ja talitluse mitmekesisust ning toob selle kohta näiteid; • selgitab seente ja samblike paljunemise viise ning arenguks vajalikke tingimusi; • analüüsib parasiitluse ja sümbioosi osa looduses; • selgitab samblikke moodustavate seente ja vetikate vastastikmõju; • põhjendab, miks samblikud saavad asustada kasvukohti, kus taimed ei kasva; • analüüsib seente ning samblike osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid; • väärtustab seeni ja samblike eluslooduse tähtsate osadena.

nende erinevad kasvuvormid ja kasvukohad. Samblike toitumise eripära, uute kasvukohtade esmaasustamine. Seente ja samblike osa looduses ning inimtegevuses. <i>Põhimõisted:</i> ainurakne, hulkrakne, käärimine, pungumine, sümbioos, mükoriisa. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) seente välistunnuste võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale; 2) seente ehituse uurimine mikroskoobiga; 3) uurimistöö hallitus- või pärmseente arengut mõjutavate tegurite leidmiseks; 4) praktiline töö või arvutimudeli kasutamine õhu saastatuse hindamiseks samblike leviku alusel.	
Selgrootute loomade tunnused ja eluprotsessid Selgrootute loomade üldiseloomustus ja võrdlus selgroogsetega. Käsnade, ainuõssete, usside, limuste, lüljalgsete ja okasnahksete peamised välistunnused, levik ning tähtsus looduses ja inimese elus. Lüljalgsete (koorikloomade, ämblikulaadsete ja putukate) välisehituse võrdlus. Tavalisemate putukarühmade ja limuste välistunnuste erinevused. Vabalt elavate ning parasitise eluviisiga selgrootute loomade kohastumused hingamiseks ja toitumiseks. Selgrootute hingamine lõpuste, kopsude ja trahheedega. Selgrootute loomade erinevad toidu hankimise viisid ja organid. Usside, limuste ning lüljalgsete liit- ja lahksugulisus. Peremeesorganismi ning vaheperemehe vaheldumine usside arengus. Paljunemise ja arengu eripära otsese, täismoondelise ning vaegmoondelise arenguga loomadel. <i>Põhimõisted:</i> trahhee, lihtsilm, liitsilm, suised, kombits, tundel, liitsugulisus, täismoondega areng, vaegmoondega areng, vastne, parasitism, peremees, vaheperemees. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) selgrootute loomarühmade iseloomulike välistunnuste võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale; 2) lüljalgsete loomade välistunnuste võrdlemine luubi või mikroskoobiga; 3) praktiline töö või arvutimudeli	• võrdleb erinevate selgrootute loomade kohastumusi elukeskkonnas; • analüüsib erinevate selgrootute loomade osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid; • seostab liikumisorganite ehitust selgrootute loomade eri rühmadele omaste liikumisviiside ja elupaigaga; • analüüsib selgrootute loomarühmade esindajate erinevate meelte arengutaseme seost elupaiga ja toitumisviisiga; • analüüsib lahk- ja liitsugulisuse eeliseid selgrootute loomade erinevatel rühmadel; • hindab otsese, täis- ja vaegmoondelise arengu eeliseid ning toob nende kohta näiteid; • selgitab parasitise eluviisiga organismide arengu vältel peremeesorganismi, toiduobjekti ja/või elupaiga vahetamise tähtsust; • väärtustab selgrootuid loomi eluslooduse olulise osana.

kasutamine keskkonna saastatuse hindamiseks selgrootute leviku alusel.	
Mikroorganismide ehitus ja eluprotsessid Bakterite ja algloomade põhitunnuste võrdlus loomade ning taimedega. Vabalt elavate ja parasiitse eluviisiga mikroorganismide levik ning tähtsus. Bakterite aeroobne ja anaeroobne eluviis ning parasitism. Käärimiseks vajalikud tingimused. Bakterite paljunemine ja levik. Bakterhaigustesse nakatumine ja haiguste vältimine. Bakterite osa looduses ja inimtegevuses. Viiruste ehituse ja talitluse eripära. Viirustega nakatumine, peiteaeg, haigestumine ja tervenemine. Mikroorganismidega seotud elukutsed. <i>Põhimõisted:</i> bakter, algloom, viirus, silmtäpp, pooldumine, aeroobne eluviis, anaeroobne eluviis. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) bakterite elutegevust mõjutavate tegurite uurimine arvutimudeliga; 2) bakterite leviku hindamine bakterikultuuri kasvatades.	• võrdleb bakterite ja algloomade ehitust loomade ja taimedega ning viiruste ehituslikku eripära rakulise ehitusega; • selgitab bakterite ja algloomade levikut erinevates elupaikades, sh aeroobses ning anaeroobses keskkonnas; • analüüsib ning selgitab bakterite ja algloomade tähtsust looduses ning inimtegevuses; • selgitab toidu bakteriaalse riknemise eest kaitsmise viise; • hindab kiire paljunemise ja püsieoste moodustumise olulisust bakterite levikul; • teab, kuidas vältida inimese sagedasemaid bakter- ja viirushaigusi, ning väärtustab tervislikke eluviise; • selgitab mikroorganismidega seotud elukutseid; • väärtustab bakterite tähtsust looduses ja inimese elus.
Ökoloogia ja keskkonnakaitse Organismide jaotamine liikidesse. Populatsioonide, ökosüsteemi ja biosfääri struktuur. Looduslik tasakaal. Eluta ja eluslooduse tegurid (ökoloogilised tegurid) ning nende mõju eri organismirühmadele. Biomassi juurdekasvu püramiidi moodustumine ning toiduahela lülide arvukuse leidmine. Inimmõju populatsioonidele ja ökosüsteemidele. Bioloogilise mitmekesisuse tähtsus. Liigi- ja elupaigakaitse Eestis. Inimtegevus keskkonnaprobleemide lahendamisel. <i>Põhimõisted:</i> liik, populatsioon, levila, ökosüsteem, kooslus, eluta looduse tegurid, eluslooduse tegurid, aineriing, konkurents, looduslik tasakaal, keskkonnakaitse, looduskaitse, bioloogiline mitmekesisus, biosfäär. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) praktiline uuring populatsioonide arvukuse sõltuvuse kohta ökoloogilistest teguritest; 2) arvutimudeliga seoste leidmine toiduahela lülide arvukuse ja biomassi juurdekasvu vahel; 3) biomassi püramiidi ülesannete lahendamine; 4) loodusliku tasakaalu muutumise seaduspärasuste uurimine arvutimudeliga.	• selgitab populatsioonide, liikide, ökosüsteemide ja biosfääri struktuuri ning toob selle kohta näiteid; • selgitab loodusliku tasakaalu kujunemist ökosüsteemides, hindab inimtegevuse positiivset ja negatiivset mõju populatsioonide ja ökosüsteemide muutumisele ning võimalusi lahendada keskkonnaprobleeme; • analüüsib diagrammidel ja tabelites esitatud infot ökoloogiliste tegurite mõju kohta organismide arvukusele; • hindab liigisisese ja liikidevahelise konkurentsi tähtsust loomade ning taimede näitel; • lahendab biomassi püramiidi ülesandeid; • lahendab bioloogilise mitmekesisuse kaitsega seotud dilemma probleeme; • väärtustab bioloogilist mitmekesisust ning suhtub vastutustundega ja säästvalt erinevatesse ökosüsteemidesse ning elupaikadesse.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Bioloogia ainekava
KLASS	9
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Inimese elundkonnad Inimese elundkondade põhiülesanded. Naha ehitus ja ülesanded infovahetuses väliskeskkonnaga. <i>Põhimõisted:</i> tugi- ja liikumiselundkond, seedeelundkond, närvisüsteem, vereringe, hingamiselundkond, erituselundkond, suguelundkond, nahk.	• seostab inimese elundkondi nende põhiülesannetega; • selgitab naha ülesandeid; • analüüsib naha ehituse ja talitluse kooskõla kompimis-, kaitse-, termoregulatsiooni- ja eritusfunktsiooni täites; • väärtustab naha tervishoiuga seotud tervislikku eluviisielusorganismidesse vastutustundlikult.
Luud ja lihased Luude ja lihaste osa inimese ning teiste selgroogsete loomade tugi- ja liikumiselundkonnas. Luude ehituse iseärasused. Luudevaheliste ühenduste tüübid ja tähtsus. Inimese luustiku võrdlus teiste selgroogsete loomadega. Lihaste ehituse ja talitluse kooskõla. Luu- ja lihaskoe mikroskoopiline ehitus ning selle seos talitlusega. Treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale. Luumurdude, lihasvenituste ja -rebendite olemus ning tekkepõhjused. <i>Põhimõisted:</i> toes, luu, lihas, liiges. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) loomsete kudede ehituse võrdlemine mikroskoobiga; 2) uurimistöö lihasväsimuse tekke ja treenituse seosest.	• eristab joonisel või mudelil inimese skeleti peamisi luid ning lihaseid; • võrdleb imetaja, linnu, kahepaikse, roomaja ning kala luustikku; • seostab luude ja lihaste ehitust ning talitlust; • selgitab luudevaheliste ühenduste tüüpe ja toob nende kohta näiteid; • võrdleb sile-, vööt- ja südamelihaste ehitust ning talitlust; • selgitab luumurru ning lihase venituse ja rebendi olemust ning nende tekkepõhjust; • analüüsib treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale; • peab oluliseks enda tervislikku treenimist.
Vereringe Südame ning suure ja väikese vereringe osa inimese aine- ja energiavahetuses. Inimese ning teiste imetajate vereringeelundkonna erisused võrreldes teiste selgroogsete loomadega. Erinevate veresoonte ehituslik ja talitluslik seos. Vere koostisosade ülesanded. Vere osa organismi immuunsüsteemis. Immuunsuse kujunemine: lühi- ja pikaajaline immuunsus. Immuunsüsteemi ja vaksineerimise osa bakter- ja viirushaiguste vältimisel. Immuunsüsteemi häired, allergia, AIDS. Treeningu mõju vereringeelundkonnale. Südamelihase ala- ja ülekoormuse tagajärjed. Veresoonte lupjumise ning kõrge ja madala vererõhu põhjused ja tagajärjed. <i>Põhimõisted:</i> süda, veresoon, arter, veen, kapillaar, arteriaalne veri, venoosne veri, vererõhk, elektrokardiogramm,	• analüüsib inimese vereringeelundkonna jooniseid ja skeeme ning selgitab nende alusel elundkonna talitlust; • seostab südame, erinevate veresoonte ja vere koostisosade ehituse eripära nende talitlusega; • selgitab viiruste põhjustatud muutusi raku elutegevuses ning immuunsüsteemi osa bakter- ja viirushaiguste tõkestamisel ning neist tervenemisel; • väärtustab tervislikke eluviise, mis väldivad HIViga nakatumist; • selgitab treeningu mõju vereringeelundkonnale; • seostab inimese sagedasemaid südame- ja veresoonkonna haigusi nende tekkepõhjustega, sh suitsetamise ja ebatervisliku toitumisega; • väärtustab südant, vereringeelundkonda ja immuunsüsteemi tugevdavat ning säästvat eluviisi.

hemoglobiin, punane vererakk, valge vererakk, vereliistak, vereplasma, hüübimine, lümf, lümfisõlm, antikeha, immuunsus, immuunsüsteem, HIV, AIDS. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> uurimistöö füüsilise koormuse mõjust pulsile või vererõhule.	
Seedimine ja eritamine Inimese seedeelundkonna ehitus ja talitus. Organismi energiavajadust mõjutavad tegurid. Tervislik toitumine, üle- ja alakaalulisuse põhjused ning tagajärjed. Neerude üldine tööpõhimõtte vere püsiva koostise tagamisel. Kopsude, naha ja soolestiku eritamisesülesanne. <i>Põhimõisted:</i> ensüüm, vitamiin, sülg, maks, sapp, peensool, jämesool, neer, uriin. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) inimese energiavajadust mõjutavate tegurite uurimine praktilise tööga või arvutimudeliga; 2) isikliku toitumisharjumuse analüüs.	• koostab ning analüüsib seedeelundkonna ehituse jooniseid ja skeeme ning selgitab nende alusel toidu seedimist ja toitainete imendumist; • selgitab valkude, rasvade, süsivesikute, vitamiinide, mineraalainete ja vee ülesandeid inimorganismis ning nende üle- või alatarbimisega kaasnevaid probleeme; • hindab neerude, kopsude, naha ja soolestiku osa jääkainete eritamisel; • järgib tervisliku toitumise põhimõtteid.
Hingamine Hingamiselundkonna ehituse ja talitluse seos. Sisse- ja väljahingatava õhu koostise võrdlus. Hapniku ülesanne rakkudes. Organismi hapnikuvajadust määravad tegurid ja hingamise regulatsioon. Treeningu mõju hingamiselundkonnale. Hingamiselundkonna levinumad haigused ning nende ärahoidmine. <i>Põhimõisted:</i> hingetoru, kopsutoru, kopsusomp, hingamiskeskus, raku hingamine. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> praktilise töö või arvutimudeliga kopsumahu, hingamissügavuse ja -sageduse ning omastatava hapniku hulga seoste uurimine.	• analüüsib hingamiselundkonna ehituse ja talitluse kooskõla; • koostab ning analüüsib jooniseid ja skeeme hingamiselundkonna ehitusest ning sisse- ja väljahingatava õhu koostisest ning selgitab nende alusel hingamise olemust; • analüüsib treeningu mõju hingamiselundkonnale; • selgitab hingamiselundite levinumate haiguste tekkepõhjusti ja haiguste vältimise võimalusi; • suhtub vastutustundlikult oma hingamiselundkonna tervisesse.
Paljunemine ja areng Mehe ja naise suguelundkonna ehituse ning talitluse võrdlus. Muna- ja seemnerakkude küpsemine. Suguelundkonna tervishoid, suguhaiguste levik, haigestumise vältimise võimalused. Munaraku viljastumine, loote areng, raseduse kulg ja sünnitus. Pere plaanimine, abordiga kaasnevad riskid. Inimorganismi talitluse muutused sünnist surmani. <i>Põhimõisted:</i> emakas, munasari, seemnesari, munand, ovulatsioon, sperma, munajuha, loode, platsenta, nabanöör, sünnitamine, kliiniline surm, bioloogiline surm.	• võrdleb naise ja mehe suguelundkonna ehitust ning talitlust; • võrdleb inimese muna- ja seemnerakkude ehitust ning arengut; • selgitab sagedasemate suguhaiguste levimise viise ja neisse haigestumise vältimise võimalusi; • analüüsib munaraku viljastumist mõjutavaid tegureid; • lahendab pere plaanimisega seotud dilemmaprobleeme; • selgitab muutusi inimese loote arengus; • seostab inimorganismi anatoomilisi vanuselisi muutusi talitluslike muutustega.
Talitluste regulatsioon	• selgitab kesk- ja piirdenärvisüsteemi põhiülesandeid;

Kesk- ja piirdearvüsteehi ehitus ning ülesanded. Närviraku ehitus ja rakuosade ülesanded. Refleksikaare ehitus ja talitus. Närvüsteehi tervishoid. Peamiste sisenõrenäärmete toodetavate hormoonide ülesanded. Elundkondade koostöö inimese terviklikkuse tagamisel. Närvüsteehi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis. <i>Põhimõisted:</i> peaja, seljaaju, närv, närvirakk, retseptor, närviimpulss, dendriit, neuriit, refleks, sisenõrenäärmed, hormoon. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) uurimistöo reaktsioonikiirust mõjutavate tegurite määramiseks ja õpilaste reaktsioonikiiruse võrdlemiseks; 2) refleksikaare töö uurimine arvutimudeliga.	• seostab närviraku ehitust selle talitlusega; • koostab ja analüüsib refleksikaare skeeme ning selgitab nende alusel selle talitlust; • seostab erinevaid sisenõrenäärmeid nende toodetavate hormoonidega; • kirjeldab hormoonide ülesandeid ja toob nende kohta näiteid; • selgitab närvüsteehi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis; • suhtub kriitiliselt närvüsteehi kahjustavate ainete tarbimisse.
Infovahetus väliskeskonnaga Silma ehituse ja talitluse seos. Nägemishäirete vältimine ja korrigeerimine. Kõrvade ehituse seos kuulmis- ja tasakaalumeelega. Kuulmishäirete vältimine ja korrigeerimine. Haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehituse ja talitluse seosed. <i>Põhimõisted:</i> pupill, lääts, võrkkest, vikerkest, kollatähn, kepik, kolvike, lühinägevus, kaugelenägevus, väliskõrv, keskkõrv, sisekõrv, kõrvalest, trummikile, kuulumeluud, kuulmetõri, tigu, poolringkanalid. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) uurimistöo meeleelundite tundlikkuse määramiseks; 2) nägemisaistingu tekke ja kuulmise uurimine arvutimudeliga.	• analüüsib silma osade ja suuraju nägemiskeskuse koostööd nägemisaistingu tekkimisel ning tõlgendamisel; • selgitab kaug- ja lühinägelikkuse tekkepõhjusi ning nägemishäirete vältimise ja korrigeerimise viise; • seostab kõrva ehitust kuulmis- ja tasakaalumeelega; • võrdleb ning seostab haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehitust ning talitlust; • väärtustab meeleelundeid säästvat eluviisi.
Päriikkus ja muutlikkus Päriikkus ja muutlikkus organismide tunnuste kujunemisel. DNA, geenide ja kromosoomide osa pärikkuses. Geenide pärandumine ja nende määratud tunnuste avaldumine. Lihtsamate geneetikaülesannete lahendamine. Päriliku muutlikkuse tähtsus. Mittepäriliku muutlikkuse tekkepõhjused ja tähtsus. Organismide pärikkuse muutmise võimalused ning sellega kaasnevad teaduslikud ja eetilised küsimused. Pärilike ja päriliku eelsoodumusega haiguste võrdlus ning haigestumise vältimine. Geenitehnoloogia tegevusvaldkond ja sellega seotud elukutsed. <i>Põhimõisted:</i> pärilik muutlikkus,	• analüüsib pärikkuse ja muutlikkuse osa inimese tunnuste näitel; • selgitab DNA, geenide ning kromosoomide seost ja osa pärikkuses ning geenide pärandumist ja avaldumist; • lahendab dominantsete ja retsessiivsete geenialleelide avaldumisega seotud lihtsamaid geneetikaülesandeid; • hindab päriliku ja mittepäriliku muutlikkuse osa inimese tunnuste näitel ning analüüsib diagrammidel ja tabelites esitatud infot mittepäriliku muutlikkuse ulatusest; • hindab organismide geneetilise muutmise võimalusi, tuginedes teaduslikele ja teistele olulistele seisukohtadele; • analüüsib pärilike ja päriliku eelsoodumusega haiguste vältimise võimalusi; • kirjeldab geenitehnoloogia tegevusvaldkondi ning sellega seotud elukutseid; • suhtub mõistvalt inimeste päriliku ja mittepäriliku mitmekesisusse.

mittepärilik muutlikkus, mutatsioon, kromosoom, DNA, geen, dominantsus, retsessiivsus, geenitehnoloogia. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) pärilikkuse seaduspärasuste avaldumise ja muutlikkuse tekkemehhanismide uurimine arvutimudeliga; 2) uurimistöö mittepäriliku muutlikkuse ulatusest vabalt valitud organismide tunnuste põhjal.	
Evolutsioon Bioloogilise evolutsiooni olemus, põhisuunad ja tõendid. Loodusliku valiku kujunemine olelusvõitluse tagajärjel. Liikide teke ja muutumine. Kohastumise tähtsus organismide evolutsioonis. Evolutsiooni tähtsamad etapid. Inimese evolutsiooni eripära. <i>Põhimõisted:</i> evolutsioon, looduslik valik, olelusvõitlus, kohastumine, ristumisbarjäär, fossiil. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> evolutsioonitegurite uurimine arvutimudeliga.	• selgitab bioloogilise evolutsiooni olemust ja toob selle kohta näiteid; • toob näiteid evolutsiooni tõendite kohta; • seostab olelusvõitlust loodusliku valikuga; • analüüsib liikide tekke ja muutumise üldist kulgu; • hindab suuremate evolutsiooniliste muutuste osa organismide mitmekesistumises ja levikus; • võrdleb inimese ja teiste selgroogsete evolutsiooni; • seostab evolutsiooniteooria seisukohti loodusteaduste arenguga.

1.3 Eesti keel

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	EESTI KEELE AINEKAVA
KLASS	1. KLASS
TUNDIDE ARV	245
1. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
Suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine) eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi; toimib õpetaja ja kaaslase suulise juhendi järgi; kuulab õpetaja ja kaaslase esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuuldud lause, jutu sisu; teab, et sõnadel on lähedase või vastandtähendusega sõna ja nimetab neist mõningaid; väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab; jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust; koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu, esitab luuletust peast;	Suuline keelekasutus <u>Kuulamine</u> Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel. Õpetaja ja kaaslase kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslase ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine. <u>Kõnelemine</u> Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale. Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel. Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine.
Lugemine tunneb häälik-tähest vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt; mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu; vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud; mõtleb jutule alguse või lõpu; on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...);	Lugemine Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvliilt ja vihikust. Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine. Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine. Luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Tekstiliikide eritamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus. Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend. Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne).

	Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.
Kirjutamine • kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutata- takse ning sõnas õigesti seostatakse; • kirjutab tahvlilt ära; • täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga; • koostab näidise järgi kutse; • eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset; • kirjutab omasõnade algusesse <i>k, p, t</i>; • kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid; • teab, et lause lõpeb punktiga; • teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte; • kirjutab õigesti oma nime.	Kirjutamine <u>Kirjatehnika</u> Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähtede kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatähtede õppimine. Suurte kirjatähtede õppimine (vajadusel 2.klassis). Tähtede seostamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ärakiri tahvlilt, õpikust. <u>Kirjalik tekstiloom</u> Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi). Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünkumberjutustuse kirjutamine. <u>Õigekeelsus</u> Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine. Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (<i>k, p, t</i>) omasõnade alguses. <i>i</i> ja <i>j</i> ning <i>h</i> sõna alguses seoses tähtede õppimisega. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses. Liitsõna vaatlus (moodustamine). Sõnade lõpu õigekiri – <i>d</i> ja <i>-vad</i> (mitmus) ning <i>-b</i> (tegasõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine. Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüümärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus). Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15–20 sõna lihtlausetena).

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	EESTI KEELE AINEKAVA
KLASS	2.
TUNDIDE ARV	245
2. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
Suuline keelekasutus • eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi; • kuulab õpetaja ja kaaslase eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil; • koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil; • kasutab kõnes terviklauseid; • teab ja leiab vastandtähendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu; • väljendab arusaadavalt oma	Suuline keelekasutus <u>Kuulamine</u> Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk suluta kaashäälikul. Õpetaja ja kaaslase suulise mitmeastmelise juhendi meeldejäätmine ja selle järgi toimimine. Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel. Kaaslase ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). <u>Kõnelemine</u> Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks. Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule. Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Eneseväljendus

soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust; • annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu; • koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu; • vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel; • esitab luuletust peast;	dramatiseeringus ja rollimängus. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud. Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine. Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine. Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil. Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Eri meeoleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.
Lugemine • loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladiusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu; • mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu; • vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele; • leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel; • tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna; • kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi; • on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi;	Lugemine Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades. Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahviilt ja vihikust. Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes. Teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Tekstiliiikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna. Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend. Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.
Kirjutamine • kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid; • kirjutab tahvliilt või õpikust ära; • täidab iseseisvalt	Kirjutamine <u>Kirjatehnika</u> Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine. Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel. Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.

õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga; • koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate; • kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil; • eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit; • kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse; • märgib kirjas õigesti täishäälikuid; • teab peast võõrtähtedega tähestikku; • alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga; • kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes; • kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?); • kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (20–25 sõna lihtlausestena).	<u>Kirjalik tekstiloome</u> Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga. Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. <i>Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.</i> <u>Õigekeelsus</u> Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri; <i>k, p, t s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses.</i> Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted. Lauseliik ja lõpumärk (jutustav e väit- ja küsilause). Koma kasutamine liitlausest kirjutamisel <i>et, sest, aga, kuid</i> puhul. Suur algustäht oma kooli ja tuttavates kohanimedes. Sõnade lõpu õigekiri –<i>d</i> (mida teed?), –<i>te</i> (mida teete?), –<i>sse</i> (kellesse? millesse?), –<i>ga</i> (kellega? millega?), –<i>ta</i> (kelleta? milleta?). <i>ma, sa, ta, me, te, nad</i> õigekiri. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20–25 sõna lihtlausestena). Kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhitakse; kirjavea vältimine, kui veaohlikule kohale tähelepanu juhitakse.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	EESTI KEELE AINEKAVA
KLASS	3.
TUNDIDE ARV	245
3. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
Suuline keelekasutus • kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; • väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele,	Suuline keelekasutus <u>Kuulamine</u> Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel. Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnõotide kuulamine, nende järgi toimimine. Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine. Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa

kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid; • vaatleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi; • avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta; • annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi; • jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu; • leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtähendusega sõnu; • esitab luuletust peast;	skeemi koostamine. Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele. <u>Kõnelemine</u> Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms. Sõnavara arendamine: sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtähendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslane arvamuse küsimine. Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine. Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks. Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine. Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.
Lugemine • loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; • loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga; • töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel; • vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta; • eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu; • tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja; • on lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust; • teab nimetada mõnd lastekirjanikku.	Lugemine Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus). Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhatakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslane lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust. Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi. Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine. Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal

	teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine. Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt. Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.
Kirjutamine • kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga; • kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt; • valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu; • märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ja tunnuseid; • teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses; • kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed; • piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi; • kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna); • koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a	Kirjutamine <u>Kirjatehnika</u> Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik. <u>Õigekiri</u> Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. <i>k, p, t s-i ja h</i> kõrval. <i>i ja j</i> õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). <i>h</i> sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna. Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus). Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; <i>et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui</i> puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine. Sõnavara: lähedase ja vastandtähendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine. <u>Tekstiloomed</u> Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks. Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjanek. Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel. Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus. Sündmusest ja loomast kirjutamine. Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.

ümbertõlkestusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.	Kirja kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	EESTI KEELE AINEKAVA
KLASS	4. KLASS
TUNDIDE ARV	210
4. KLASSI LÕPETAJA ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA –TEGEVUS
Suuline ja kirjalik suhtlus Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; annab lühidalt edasi kuuldu sisu; väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes; esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi; väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt; leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi; kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid; esitab peast luuletuse või rolliteksti;	Suuline ja kirjalik suhtlus Hääliku pikkuste eristamine. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldu proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümbertõlkestamine. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus. Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Lisateabe otsimine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine). Dialogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomii. Rollimäng. Erinevate strateegiade kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks). Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.
Teksti vastuvõtt loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi;	Teksti vastuvõtt Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine

• leiab teksti peamõtte; • kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi; • leiab tekstist vajalikku infot; • tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja; • on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut); • tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust;	ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada). Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering. Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad). Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades. Tekstiliiikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäändud.
Tekstiloo • jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest; • jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; • kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest; • kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile; • kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel; • teeb oma tekstiga tööd;	Tekstiloo Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Esemel, olendil, inimesel kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamslugu). Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.
Õigekeelsus ja keelehoole • märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid; • märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit; • kirjutab sulghääliku omandatud	Õigekeelsus ja keelehoole <u>Üldteemad</u> Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. <u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u> Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. <i>g, b, d s-i kõrval (nt jalgsi, kärbsed). h</i>

• oma- ja võõrsõnade algusse; • pöörab tegusõnu olevikus; • moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku; • poolitab sõnu (õpitud reeglite piires); • kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid; • kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused; • tunneb ära liitsõna; • leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires; parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslase ja/või õpetaja abiga. • kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi).	õigekiri. <i>i ja j</i> õigekiri (tegijanimi). Tutvumine <i>gi-</i> ja <i>ki-</i>liite õigekirjaga. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused. Eakohase teksti eksimatu ärakiri tahvliilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine. <u>Sõnavaraõpetus</u> Sünonüümid. Antonüümid. Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. <u>Vormiõpetus</u> Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. <u>Lauseõpetus</u> Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	EESTI KEELE AINEKAVA
KLASS	5.
TUNDIDE ARV	105
5. KLASSI LÕPETAJA ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA –TEGEVUSED
Suuline ja kirjalik suhtlus • Valib juhendamise toel suhtluskanali; • leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi; • esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;	Suuline ja kirjalik suhtlus Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. Suuline arvamussavaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Väite põhjendamine.
Teksti vastuvõtt • loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärgidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste; • rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi; • valib juhendamise toel oma	Teksti vastuvõtt Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted. Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart). Kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutus). Kuuldu konspekterimine. Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku

lugemisvara;	teabe leidmine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.
Tekstiloomed • jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektset; • esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);	Tekstiloomed Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühiettekande esitamine. Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine. Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine.
Õigekeelsus ja keelehoole • tunneb eesti keele häälikusüsteemi, • järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; • moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid; • rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.	Õigekeelsus ja keelehoole <u>Üldteemad</u> Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. <u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u> Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). <u>Sõnavaraõpetus</u> Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). <u>Vormiõpetus</u> Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad. Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis. Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus. <u>Lauseõpetus</u> Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlause. Koondlause kasutamine tekstis. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. <u>Muud õigekirja teemad</u> Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	EESTI KEELE AINEKAVA
KLASS	6.
TUNDIDE ARV	105

6. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
Suuline ja kirjalik suhtlus • Valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi, kirja- ja meilivahetust; • võtab loetut ja kuuldut lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis. • leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;	Suuline ja kirjalik suhtlus Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö käigus, kõnejärg. Kaaslase parandamine, täiendamine. Arvamuse tagasivõtmine, kaaslasega nõustumine, kaaslase täiendamine, parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon. Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine. Suhtlemine virtuaalkeskonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine). E-kiri.
Teksti vastuvõtt • tunneb tavalisi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi; • võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte; • kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel;	Teksti vastuvõtt Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. Saatekava. Trükiajakirjandus. Pressifoto. Karikatuur. Pildiallkiri. Teabegraafika. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist, hinnakirjast andmete kirjapanek ja seoste väljatoomine.
Tekstiloom • leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist; • tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe; • tunneb kirjutamisprotsessi põhietappe; • kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ja täita lihtsamaid planke ja vorme; • avaldab viisakalt ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis; • kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ja seostades;	Tekstiloom Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamaid võtteid. Lisateabe otsimine. Erinevatest allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest, selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusvärsus. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus. Kiri, ümbriku vormistamine. Lühiettekanne, esitlus Internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.
Õigekeelsus ja keelehoole • tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; • moodustab ja	Õigekeelsus ja keelehoole <u>Üldteemad</u> Kirjakeel, argikeel ja murdekeel <u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u> <i>g, b, d s-i kõrval. h õigekiri. i ja j õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). gi- ja ki-liite õigekiri. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel.</i>

kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid; • leiab ja kontrollib „Eesti õigekeelsus-sõnaraamatust“ sõna tähendust ja õigekirja; • tunneb ära õpitud tekstiliigi; • rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsid ja hinnates.	<i>f</i>-i ja <i>š</i> õigekiri. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui veebivariandist). <u>Sõnavaraõpetus</u> Kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). <u>Vormiõpetus</u> Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. <i>lik</i>- ja <i>ne</i>-liiteliste omadussõnade käänamine ja õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (<i>ne</i>- ja <i>line</i>-liitelised omadussõnad). Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine. Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks. <u>Lauseõpetus</u> Liitlause. Liitlauseite sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine. Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid. <u>Muud õigekirja teemad</u> Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri, lühendite lugemine.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	EESTI KEELE AINEKAVA
KLASS	7.
TUNDIDE ARV	105
7. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
Suuline ja kirjalik suhtlus • Oskab valida suhtluskanalit; peab asjalikku kirja- ja meilivahetust; • esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; • võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis;	Suuline ja kirjalik suhtlus Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusingis.
Teksti vastuvõtt	Teksti vastuvõtt
• seostab omavahel teksti, seda	Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm).

toetavat tabelit, pilti ja heli; reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänut, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega; kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja tekstile reageerimisel;	Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamuslugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudisloo ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Tele- ja raadiosaated.
Tekstiloom põhjendab ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis; kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades; oskab ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, arutlev); vormistab tekstid korrektselt;	Tekstiloom Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Uudisloo kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudisloo pealkirjastamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus. Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.
Õigekeelsus ja keelehoole eristab kirjakeelt argikeelest; teab eesti keele murdeid; järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest; teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme; rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates; teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.	Õigekeelsus ja keelehoole <u>Üldteemad</u> Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded. Oskussõnavara. Sõnadeta suhtlemine. <u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u> Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtrliku häälikuõigekirjaga sõnad. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtrlike võõrsõnade õigekiri. Silbitamine, pikk ja lühike silp. Õigehääldus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehäälduse kontrollimine. <u>Sõnavaraõpetus</u> Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ja vaeohtrlikud paronüümid. <u>Vormiõpetus ja õigekiri</u> Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses. Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised

	vormid. Tegusõna astmevaheldus: veahtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördvormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendteigusõna. Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine. Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veahtlikud käänevormid. Käändsõna astmevaheldus: veahtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käänevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed: veahtlikud sõnad. Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamine. Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	EESTI KEELE AINEKAVA
KLASS	8.
TUNDIDE ARV	70
8. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
Suuline ja kirjalik suhtlus • Peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi; • käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi; • oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ja sõnastab vajadusel oma eriarvamuse; teeb ettepanekuid, esitab omapoolseid põhjendusi, annab vajadusel lisateavet;	Suuline ja kirjalik suhtlus Suhtlusolukord, suhtlusolukorra komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorraga arvestamine. Suhtlemisel partneri arvestamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö käigus arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine, kaaslase õeldu/ tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Väitlus, väitluse reeglid.
Teksti vastuvõtt • orienteerub tekstimaailmas: tunneb olulisi tekstiliike (peamisi tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanreid), nende põhijooni ja kasutusvõimalusi; • teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast liigist ja autorist; eristab tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamtekstide stiili üksteisest, argisuhtluse ja ilukirjanduse stiilist; • teab peamisi mõjutusvahendeid;	Teksti vastuvõtt Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanrid), nende eesmärgid. Teksti vastuvõtmise viisid. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Kõne kuulamine, märkmete tegemine. Konspekteerimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine. Tekstist olulisema teabe ja probleemide leidmine, tekstist kokkuvõtte tegemine. Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Reklaami keel. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted, demagoogia. Meediaetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ja selle piirangud. Teabetekstide eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus. Juhend ja uurimus. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.

Tekstiloom • leiab tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ja osutab nendele sobivas vormis; • tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ja kohandab neid oma eesmärkidele; • oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit; • oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ja peab lühikest ettekannet ja kõnet);	Tekstiloom Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Erinevat liiki alustekstide põhjal kirjutamine. Refereerimine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Viidete vormistamine. Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ja esitamine. Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte, kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava või arutleva kirjandi kirjutamine.
Õigekeelsus ja keelehoole • teab eesti keele lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada; • teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni; • järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; • oskab õigekirjajuhiseid leida sõna- ja käsiraamatutest ning veebiallikatest; • rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsid ja hinnates; • teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; • kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.	Õigekeelsus ja keelehoole <u>Üldteemad</u> Eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil. <u>Algustäheõigekiri</u> Nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad. <u>Lauseõpetus ja õigekiri</u> Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ja täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ja kasutamine lauses. Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	EESTI KEELE AINEKAVA
KLASS	9.
TUNDIDE ARV	70
9. KLASSI LÕPETAJA ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUSED
Lugemine • On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat	Lugemine Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.

tervikteost (raamatut); • loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; • tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;	Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
Jutustamine • jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;	Jutustamine Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisioon, internet) erinevate jutustamisviisidega.
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> • vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; • kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; • kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjustagajärg-seoste üle; • kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest; • arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; • leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema,	Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u> Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Konspekti koostamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. <u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u> Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.

• probleemi ja peamõtte; • otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; • oskab selgitada mõisteid idee (peamõtte), kompositsioon, konflikt, miljöö, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat,	Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.
<u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> • tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi; • mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes; • teab mõistete tähendust: allegooria, alltekst, ellips, epiteet, isikustamine, koomika, metafoor, kordus, retooriline hüüatus, ret küsimus, stiil, sümbol, võrdlus	<u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ja allteksti mõistmine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
<u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> • seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust; • mõistete tundmine: draama, draamatika, eepika, eepos, haiku, jutustus, lüürika, novell, riimiskeem, romaan, sonett, stroof, tragöödia, vabavärss arvustus	<u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli, miniatuuri tunnused. Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused. Arvustuse olemus.
Esitamine • koostab ja esitab teost tutvustava ettekande;	Esitamine Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.

	Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.
Omalooming kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustuse või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; kirjutab kirjandusteose põhjal arutlus-elementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.	Omalooming Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: regilaulu, kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või CV, tegelaste juhtlaused, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöö kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi või kirjandusteose arvustuse vms. Omaloomingulised tööd (nt lühiuurimused) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.
III kooliastme koondõpitulemused Põhikooli lõpetaja: on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ja arendab lugejaoskusi; väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat; tõlgendab, analüüsib ja mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade loojat; mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljusust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi; väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatut üle, kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid; kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sealhulgas sõnaraamatuid ja interneti.	

1.4 Füüsika

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	FÜÜSIKA
KLASS	8
TUNDIDE ARV	70
ÕPITULEMUSED (õppijakeskselt)	Ainesisu
Õpilane selgitab objekti Päike kui valgusallikas, valgusallikas, valgusallikate liigid, liitvalgus olulisi tunnuseid; selgitab peegeldumisseadust, s.o valguse peegeldumisel on peegeldumisnurk võrdne langemisnurgaga, ja selle tähendust, kirjeldab seose õigsust kinnitavat katset ning kasutab seost praktikas; Õpilane loetleb valguse spektri, varju ja varjutuste olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega; Õpilane teab seose, et optiliselt ühtlases keskkonnas levib valgus sirgjooneliselt, tähendust, peegeldumise ja valguse neeldumise olulisi tunnuseid, kirjeldab seost teiste nähtustega ning kasutab neid praktikas; Õpilane toob näiteid tasapeegli, kumer- ja nõguspeegli kasutamise kohta. Õpilane kirjeldab selgitab Päikesesüsteemi ehitust; valguse murdumise olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ning kasutab neid probleemide lahendamisel; kirjeldab mõistete: murdumisnurk, fookus, tõeline kujutis ja näiv kujutis, olulisi tunnuseid; kirjeldab kumerlääts, nõguslääts, prillide, valgusfiltrite otstarvet ning toob kasutamise näiteid; Õpilane selgitab fookuskauguse ja lääts optilise tugevuse tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavat mõõtühikut; selgitab seose $D = \frac{1}{f}$ tähendust ning kasutab seost probleemide lahendamisel; Õpilane selgitab valguse murdumise seaduspärasust, s.o valguse üleminekul ühest keskkonnast teise murdub valguskiir sõltuvalt valguse kiirusest ainetes kas pinna ristsirge poole või pinna ristsirgest eemale; Õpilane viib läbi eksperimendi, mõõtes kumerlääts fookuskaugust või tekitab kumerläätses esemest suurendatud või vähendatud kujutise, oskab kirjeldada tekkinud kujutist, konstrueerida katseseadme joonist, millele kannab eseme, lääts ja ekraani omavahelised kaugused, ning töödelda katseandmeid.	1. Valguseõpetus Valgus ja valguse sirgjooneline levimine Valgusallikas. Päike. Täht. Valgus kui energia. Valgus kui liitvalgus. Valguse spektraalne koostis. Valguse värvustega seotud nähtused looduses ja tehnikas. Valguse sirgjooneline levimine. Valguse kiirus. Vari. Varjutused Valguse peegeldumine Peegeldumisseadus. Tasapeegel, eseme ja kujutise sümmeetrilisus. Mattpind. Esemete nägemine. Valguse peegeldumise nähtus looduses ja tehnikas. Kuu faaside teke. Kumer- ja nõguspeegel. Valguse murdumine Valguse murdumine. Prisma. Kumerlääts. Nõguslääts. Lääts fookuskaugus. Lääts optiline tugevus. Kujutised. Luup. Silm. Prillid. Kaug- ja lühinägelikkus. Fotoaparaat. Valguse murdumise nähtus looduses ja tehnikas. Kehade värvus. Valguse neeldumine, valgusfilter. Optika põhimõisted: täht, täis- ja poolvari, langemis-, murdumis- ning peegeldumisnurk, mattpind, fookus, lääts, fookuskaugus, optiline tugevus, tõeline kujutis, näiv kujutis, prillid.. 2. Mehaanika 2.1. Liikumine ja jõud Mass kui keha inertsuse mõõt. Aine tihedus. Kehade vastastikmõju. Jõud kui keha kiireneva või aeglustuva liikumise põhjustaja. Kehale mõjuva jõu rakenduspunkt. Jõudude tasakaal ja keha liikumine. Liikumine ja jõud looduses ning tehnikas. Kehade vastastikmõju Gravitatsioon. Päikesesüsteem. Raskusjõud. Hõõrdumine, hõõrdejõud. Kehade elastsus ja plastsus. Deformeerimine, elastsusjõud. Dünamomeetri tööpõhimõte. Vastastikmõju esinemine looduses ja selle rakendamine tehnikas. Rõhumisjõud looduses ja tehnikas Rõhk. Pascali seadus. Manomeeter. Maa atmosfäär. Õhurõhk. Baromeeter. Rõhk vedelikes erinevatel sügavustel. Üleslükkejõud. Keha ujumine, ujumise ja

Õpilane kirjeldab nähtuse– liikumine, – olulisi tunnuseid ja seost teiste nähtustega;

Õpilane selgitab pikkuse, ruumala, massi, pindala, tiheduse, kiiruse, keskmise kiiruse ja jõu tähendust ning mõõtmisviise, teab kasutatavaid mõõtühikuid;

Õpilane teab seose $l = vt$ tähendust ja kasutab seost probleemide lahendamisel ja kasutab liikumisgraafikuid liikumise kirjeldamiseks, teab seose vastastikmõju tõttu muutuvad kehade kiirused seda vähem, mida suurem on keha mass;

Õpilane teab seose $\rho = \frac{m}{V}$ tähendust ning

kasutab seost probleemide lahendamisel;

Õpilane selgitab mõõteriistade: mõõtejoonlaud, nihik, mõõtesilinder ja kaalud otstarvet ja kasutamise reegleid ning kasutab mõõteriistu praktikas;

Õpilane viib läbi eksperimendi, mõõtes proovikeha massi ja ruumala, töötleb katseandmeid, teeb katseandmete põhjal vajalikud arvutused ning teeb järelduse tabeliandmete põhjal proovikeha materjali kohta;

Õpilane teab, kui kehale mõjuvad jõud on võrdsed siis keha on paigal või liigub ühtlaselt sirgjooneliselt;

Õpilane teab jõudude tasakaalu kehade ühtlasel liikumisel.

Õpilane kirjeldab nähtuste, vastastikmõju, gravitatsioon, hõõrdumine, deformatsioon, olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ning kasutab neid nähtusi probleemide lahendamisel;

Õpilane nimetab mõistete raskusjõud, hõõrdejõud, elastsusjõud olulisi tunnuseid;

Õpilane teab seose $F = mg$ tähendust ning kasutab seost probleemide lahendamisel;

Õpilane selgitab dünamomeetri otstarvet ja kasutamise reegleid ning kasutab dünamomeetrit jõudude mõõtmisel ja viib läbi eksperimendi, mõõtes dünamomeetriga proovikehade raskusjõudu ja hõõrdejõudu kehade liikumisel, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi uurimusküsimuses sisalduva hüpoteesi kehtivuse kohta;

Õpilane toob näiteid jõududest looduses ja tehnikas ning loetleb nende rakendusi.

Õpilane nimetab nähtuse, ujumine, olulisi tunnuseid ja seoseid teiste nähtustega ning selgitab seost teiste nähtustega ja kasutamist praktikas;

Õpilane selgitab rõhu tähendust, nimetab mõõtühikuid ja kirjeldab mõõtmise viisi; kirjeldab

uppumise tingimus. Areomeeter. Rõhk looduses ja selle rakendamine tehnikas.

Mehaaniline töö ja energia

Töö. Võimsus. Energia, kineetiline ja potentsiaalne energia. Mehaanilise energia jäävuse seadus. Lihtmehhanism, kasutegur. Lihtmehhanismid looduses ja nende rakendamine tehnikas.

Võnkumine ja laine

Võnkumine. Võnkumise amplituud, periood, sagedus. Lained. Heli, heli kiirus, vönkesageduse ja heli kõrguse seos. Heli valjus. Elusorganismide hääleaparaat. Kõrv ja kuulmine. Mūra ja mürakaitse. Võnkumiste avaldumine looduses ja rakendamine tehnikas.

Mehaanika põhimõisted: tihedus, kiirus, mass, jõud, gravitatsioon, raskusjõud, hõõrdejõud, elastsusjõud, rõhk, üleslükkejõud, mehaaniline töö, võimsus, potentsiaalne energia, kineetiline energia, kasutegur, vönkeamplituud, vönkesagedus, vönkeperiood, heli kõrgus.

mõisteid õhurõhk ja üleslükkejõud ja sõnastab seosed, et rõhk vedelikes ja gaasides antakse edasi igas suunas ühteviisi (Pascali seadus) ning ujumisel ja heljumisel on üleslükkejõud võrdne kehale mõjuva raskusjõuga

Õpilane selgitab seoste $p = \frac{F}{S}$; $p = \rho g h$;

$F_{ü} = \rho Vg$ tähendust ja kasutab neid probleemide lahendamisel; viib läbi eksperimendi, mõõtes erinevate katsetingimuste korral kehale mõjuva üleslükkejõu

Õpilane selgitab baromeetri otstarvet ja kasutamise reegleid;

Õpilane selgitab mehaanilise töö, mehaanilise energia ja võimsuse tähendust ning määramisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid;

Õpilane selgitab mõisteid potentsiaalne energia, kineetiline energia ja kasutegur ning selgitab seoseid, et:

keha saab tööd teha ainult siis, kui ta omab energiat ja sooritatud töö on võrdne energia muutusega ja keha või kehade süsteemi mehaaniline energia ei teki ega kao, energia võib vaid muunduda ühest liigist teise (mehaanilise energia jäävuse seadus). Kogu tehtud töö on alati suurem kasulikust tööst; ükski lihtmehhanism ei anna võitu töös (energia jäävuse seadus lihtmehhanismide korral);

Õpilane selgitab seoste $A = F s$;

$N = \frac{A}{t}$ tähendust ning kasutab neid probleemide lahendamisel ning selgitab lihtmehhanismide: kang, kaldpind, pöör, hammasülekanne otstarvet, kasutamise viise ning ohutusnõudeid.

Õpilane kirjeldab nähtuste, võnkumine, heli ja laine, olulisi tunnuseid ja seost teiste nähtustega ning selgitab võnkeperioodi ja võnkesageduse tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid;

Õpilane nimetab mõistete, võnkeamplituud, heli valjus, heli kõrgus, heli kiirus, olulisi tunnuseid;

Õpilane viib läbi eksperimendi, mõõtes niitpendli (vedrupendli) võnkeperioodi sõltuvust pendli pikkusest, proovikeha massist ja võnkeamplituudist, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi uurimusküsimuses sisalduva

hüpoteesi kohta.	

ÕPPEAINE	Füüsika
KLASS	9
TUNDIDE ARV	70
ÕPITULEMUSED (õppijakeskselt)	AINE SISU
ELEKTRIÕPETUS Õpilane kirjeldab nähtuste, kehade elektriseerimine, elektriline vastastikmõju, elektrivool metallis ja elektrivool ioone sisaldavas lahuses, olulisi tunnuseid ning selgitab seost teiste nähtustega; Õpilane loetleb mõistete: elektriseeritud keha, elektrilaeng, elementaarlaeng, keha elektrilaeng, elektriväli, elektrivool, vabad laengukandjad, elektrijuht ja isolatsioon; olulisi tunnuseid; Õpilane selgitab seoseid, et samanimeliste elektrilaengutega kehad tõukuvad, erinevate elektrilaengutega kehad tõmbuvad, et juht soojeneb elektrivoolu toimel; elektrivooluga juht avaldab magnetilist mõju, elektrivool avaldab keemilist toimet ja seoste õigsust kinnitavat katset; Õpilane viib läbi eksperimendi, et uurida kehade elektriseerumist ja nende vahelist mõju, ning teeb järeldusi elektrilise vastastikmõju suuruse kohta. Õpilane selgitab füüsikaliste suuruste pinget, elektritakistuse ja eritakistuse tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid, selgitab mõiste vooluringi olulisi tunnuseid, põhjendab seoseid, et voolutugevus on võrdeline pingega (Ohmi seadus); jadamisi ühendatud juhtides on voolutugevus ühesuurune ja ahela kogupinge on üksikjuhtide otstel olevate pingete summa; rööbiti ühendatud juhtide otstel on pinget ühesuurune ja ahela kogu voolutugevus on üksikjuhte läbivate voolutugevuste summa juhi takistus sõltub ainest, juhtmepikkusest ja selle ristlõikest. Õpilane kasutab eelnevaid seoseid probleemide lahendamisel; Õpilane selgitab voltmeetri otstarvet ja kasutamise reegleid, selgitab takisti kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid ning toob näiteid takistite kasutamise kohta	ELEKTRIÕPETUS Elektriline vastastikmõju Kehade elektriseerimine. Elektilaeng. Elementaarlaeng. Elektriväli. Juht. Isolatsioon. Laetud kehade seotud nähtused looduses ja tehnikas. Elektrivool Vabad laengukandjad. Elektrivool metallis ja ioone sisaldavas lahuses. Elektrivoolu toimed. Voolutugevus, ampermeeter. Elektrivool looduses ja tehnikas. Vooluring Vooluallikas. Vooluringi osad. Pinge, voltmeeter. Ohmi seadus. Elektritakistus. Eritakistus. Juhi takistuse sõltuvus materjalist ja juhi mõõtmetest. Takisti. Juhtide jada- ja rööpühendus. Jada- ja rööpühenduse kasutamise näited. Elektrivoolu töö ja võimsus Elektrivoolu töö. Elektrivoolu võimsus. Elektrisoojendusriist. Elektriohutus. Lühis. Kaitse. Kaitsemaandus. Magnetnähtused Püsimagnet. Magnetvälil. Magnetvälil. Elektromagnet. Elektrimootor ja elektrigeneraator kui energiamuundurid. Magnetnähtused looduses ja tehnikas. Elektri ja magnetismi põhimõisted: elektriseeritud keha, elektrilaeng, elementaarlaeng, elektriväli, elektrivool, vabad laengukandjad, elektrijuht, isolatsioon, , elektritakistus, vooluallikas, vooluring, juhtide jada- ja rööpühendus, voolutugevus, pinget, lüliti, elektrenergia tarviti, elektrivoolu töö, elektrivoolu võimsus, lühis, kaitse, kaitsemaandus, magnetvälil.

Õpilane selgitab elektritarviti kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid ning toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta; Õpilane leiab jada- ja rööpühenduse korral vooluringi osal pinget, voolutugevuse ja takistuse; Õpilane viib läbi eksperimendi, mõõtes otseselt voolutugevust ja pinget, arvutab takistust, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi voolutugevuse ja pinget vahelise seose kohta. Õpilane selgitab elektrivoolu töö ja elektrivoolu võimsuse tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid; Õpilane loetleb mõistete (elektrienergia tarviti, lühis, kaitse ja kaitsemaandus) olulisi tunnuseid; Õpilane selgitab valemite elektrivoolu töö ja võimsuse valemite tähendust, seost vastavate nähtustega ja kasutab seoseid probleemide lahendamisel; Õpilane kirjeldab elektriliste soojendusseadmete otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ja ohutusnõudeid; Õpilane leiab kasutatavate elektritarvitite koguvõimsuse ning hindab selle vastavust kaitsme väärtusega. Õpilane loetleb magnetvälja olulisi tunnuseid; selgitab nähtusi: Maa magnetväli, magnetpoolused; teab seoseid, et magnetite erinimelised poolused tõmbuvad, magnetite samanimelised poolused tõukuvad, magnetvälja tekitavad liikuva elektriliselt laetud osakesed (elektromagnetid) ja püsimagnetid, ning selgitab nende seoste tähtsust sobivate nähtuste kirjeldamisel või kasutamisel praktikas; Õpilane selgitab voolu magnetilise toime avaldumist elektromagneti ja elektrimootori näitel, kirjeldab elektrimootori ja elektrigeneraatori töö energeetilisi aspekte ning selgitab ohutusnõudeid nende seadmete kasutamisel; Õpilane viib läbi eksperimendi, valmistades elektromagneti, uurib selle omadusi ning teeb järeldusi elektromagneti omaduste vahelise seose kohta.	
SOOJUSÕPETUS	SOOJUSÕPETUS

Õpilane kirjeldab tahkise, vedeliku, gaasi ja osakestevahelist vastastikmõju mudeleid, soojusliikumise ja soojuspaisumise olulisi tunnuseid, seost teiste nähtustega ning kasutamist praktikas;

Õpilane selgitab seost, mida kiiremini liiguvad aineosakesed, seda kõrgem on temperatuur;

Õpilane kirjeldab Celsiuse temperatuuriskaala saamist;

Õpilane selgitab termomeeri otstarvet ja kasutamise reegleid.

Õpilane kirjeldab soojusülekande olulisi tunnuseid, seost teiste nähtustega ja nende kasutamist praktikas, selgitab soojushulga tähendust ja mõõtmise viisi, teab seejuures kasutatavaid mõõtühikuid, selgitab aine erisoojuse tähendust, teab seejuures kasutatavaid mõõtühikuid;

Õpilane nimetab mõistete, siseenergia, temperatuurimuut, soojusjuhtivus, konvektsioon ja soojuskiirgus olulisi tunnuseid;

Õpilane sõnastab järgmisi seoseid:

- soojusülekande korral levib siseenergia soojemalt kehalt külmemale;
- keha siseenergiat saab muuta kahel viisil: tööd tehes ja soojusülekande teel;
- kahe keha soojusvahetuse korral suureneb ühe keha siseenergia täpselt niisama palju, kui väheneb teise keha siseenergia;
- mida suurem on keha temperatuur, seda suurema soojushulga keha ajaühikus kiirgab;
- mida tumedam on keha pind, seda suurema soojushulga keha ajaühikus kiirgab ja ka neelab;
- aastaajad vahelduvad, sest Maa pöörlemistelg on tiirlemistasandi suhtes kaldu;

Õpilane selgitab seoste $Q = c m (t_2 - t_1)$ või

$Q = c m \Delta t$, kus $\Delta t = t_2 - t_1$ tähendust, seost soojusnähtustega ja kasutab seoseid probleemide lahendamisel;

Õpilane selgitab termose, päikesekütte ja soojustusmaterjalide otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ning ohutusnõudeid;

Õpilane viib läbi eksperimendi, mõõtes kehade temperatuure, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi kehade materjalide kohta ning kasutab neid seoseid soojusnähtuste selgitamisel.

Õpilane loetleb sulamise, tahkumise, aurumise ja

Aine ehituse mudel. Soojusliikumine

Gaas, vedelik, tahkis. Aineosakeste kiiruse ja temperatuuri seos. Soojuspaisumine.

Temperatuuriskaalad.

Soojusülekanne

Keha soojenemine ja jahtumine. Siseenergia.

Soojushulk. Aine erisoojus. Soojusülekanne.

Soojusjuhtivus. Konvektsioon. Soojuskiirguse

seaduspärasused. Termos. Päikeseküte. Energia jäävuse

seadus soojusprotsessides. Aastaaegade vaheldumine.

Soojusülekanne looduses ja tehnikas.

Aine olekute muutused. Soojustehnilised rakendused

Tuumaenergia

Aatomi mudelid. Aatomituuma ehitus. Tuuma

seoseenergia. Tuumade lõhustumine ja süntees.

Radioaktiivne kiirgus. Kiirguskaitse. Dosimeeter. Päike.

Aatomielektriijaam.

Teemade soojus ja tuumaenergia põhimõisted

soojusliikumine, soojuspaisumine, Celsiuse skaala,

siseenergia, temperatuurimuut, soojusjuhtivus,

konvektsioon, soojuskiirgus, sulamissoojus,

keemissoojus; kütuse kütteväärtus, prooton, neutron,

isotoop, radioaktiivne lagunemine, α -, β - ja γ -kiirgus,

tuumareaktsioon.

Sulamine ja tahkumine, sulamissoojus. Aurumine ja

kondenseerumine. Keemine, keemissoojus. Kütuse

kütteväärtus. Soojustehnilised rakendused.

kondenseerumise olulisi tunnuseid, seostab neid teiste nähtustega ning kasutab neid praktikas;

Õpilane selgitab sulamissoojuse, keemissoojuse ja kütuse kütteväärtuse tähendust, teab kasutatavaid mõõtühikuid, selgitab seoste $Q = \lambda m$, $Q = L m$ ja $Q = r m$ tähendusi, seostab neid teiste nähtustega ning kasutab neid probleemide lahendamisel, lahendab rakendusliku sisuga osaülesanneteks taandatavaid soojustehnilisi kompleksülesandeid;

Õpilane nimetab aatomi tuuma, elektronkatte, prootoni, neutroni, isotoobi, radioaktiivse lagunemise ja tuumareaktsiooni olulisi tunnuseid;

Õpilane selgitab seose – kergete tuumade ühinemisel ja raskete tuumade lõhustamisel vabaneb energiat, tähendust, seostab seda teiste nähtustega, iseloomustab α -, β - ja γ -kiirgust ning nimetab kiirguste erinevusi;

Õpilane selgitab tuumareaktori ja kiirguskaitse otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ning ohutusnõudeid ja selgitab dosimeetri otstarvet ja kasutamise reegleid

1.5 Geograafia

KURSUS	Geograafia ainekava
KLASS	7
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kaardiõpetus Maa kuju ja suurus. Kaartide mitmekesisus ja otstarve. Üldgeograafilised ja temaatilised kaardid, sh maailma ja Euroopa poliitiline kaart. Trüki- ja digitaalsed kaardid, sh interaktiivsed kaardid. Mõõtkava, vahemaade mõõtmise looduses ja kaardil. Suundade määramine looduses ja kaardil. Asukoht ja selle määramine, geograafilised koordinaadid. Ajavööndid. <i>Põhimõisted:</i> plaan, kaart, üldgeograafiline ja teemakaart, digitaalne kaart, interaktiivne kaart, satelliidifoto, aerofoto, asimuut, leppemärgid, mõõtkava, suure- ja väikesemõõtkavaline kaart, kaardi üldistamine, poolus, paralleel, ekvaator, meridiaan, algmeridiaan, geograafiline laius, geograafiline pikkus, geograafilised koordinaadid, kaardivõrk, ajavöönd, maailmaeg, vööndiaeg, kohalik päikeseaeg, kuupäevaraja. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> info leidmiseks interaktiivse kaardi kasutamine (vahemaade mõõtmine, aadressi järgi otsing, koordinaatide määramine, objektide leidmine ja tähistamine).	• leiab vajaliku kaardi teatmeteostest või internetist ning kasutab atlase kohanimede registrit; • määrab suundi kaardil kaardivõrgu ja looduses kompassi järgi; • mõõdab vahemaid, kasutades kaardil erinevalt esitatud mõõtkava ning looduses sammupaari; • määrab etteantud koha geograafilised koordinaadid ja leiab koordinaatide järgi asukoha; • määrab ajavööndite kaardi järgi kellaaja erinevuse maakeri eri kohtades; • koostab lihtsa plaani etteantud kohast; • kasutab trüki- ja digitaalseid kaarte, tabelleid, graafikuid, diagramme, jooniseid, pilte ja tekste, et leida infot, kirjeldada protsesse ja nähtusi, leida nendevahelisi seoseid ning teha järeldusi.
Geoloogia Maa siseehitus. Laamad ja laamade liikumine. Maavärinad. Vulkaaniline tegevus. Inimeste elu ja majandustegevus seismilistes ning vulkaanilistes piirkondades. Kivimid ja nende teke. <i>Põhimõisted:</i> maakoor, vahevöö, tuum, mandriline ja ookeaniline maakoor, laam, kurrutus, magma, vulkaan, magmakolle, vulkaani lõõr, kraater, laava, tegutsev ja kustunud vulkaan, kuumaveallikas, geiser, maavärin, murrang, seismilised lained, epitsenter, fookus, tsunami, murenemine, murendmaterjal, sete, settekivim, tardkivim, paljand, kivistis ehk fossiil. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) kivimite (liivakivi, lubjakivi, põlevkivi, kivisöe, graniidi) ja setete (liiva, kruusa, savi) kirjeldamine ning võrdlemine; 2) teabeallikate põhjal lühiülevaate või esitluse koostamine ühest geoloogilisest nähtusest (maavärinast või vulkaanist) või mõne piirkonna iseloomustamine geoloogilisest aspektist.	• kirjeldab jooniste järgi Maa siseehitust ja toob näiteid selle uurimise võimaluste kohta; • iseloomustab etteantud jooniste ja kaartide järgi laamade liikumist ning laamade servaaladel esinevaid geoloogilisi protsesse: vulkanismi, maavärinaid, pinnavormide ja kivimite teket ning muutumist; • teab maavärinate ja vulkaanipursete tekkepõhjust, näitab kaardil nende peamisi esinemispiirkondi, toob näiteid tagajärgede kohta ning oskab võimaliku ohu puhul käituda; • toob näiteid inimeste elu ja majandustegevuse kohta seismilistes ning vulkaanilistes piirkondades; • selgitab kivimite murenemist, murendmaterjali ärakannet ja settimist ning sette- ja tardkivimite teket; • iseloomustab ja tunneb nii looduses kui ka pildil liiva, kruusa, savi, moreeni, graniiti, liivakivi, lubjakivi, põlevkivi ja kivisütt ning toob näiteid nende kasutamise kohta; • mõistab geoloogiliste uuringute vajalikkust ja omab ettekujutust geoloogide tööst.
Pinnamood Pinnavormid ja pinnamood. Pinnamoe kujutamine kaartidel. Mäestikud ja mägismaad. Inimese elu ja majandustegevus mägise pinnamoega aladel.	• on omandanud ülevaate maailma mägisema ja tasasema reljeefiga piirkondadest, nimetab ning leiab kaardil mäestikud, mägismaad, kõrgemad tipud ja tasandikud (kiltmaad,

Tasandikud. Inimese elu ja majandustegevus tasase pinnamoega aladel. Maailmamere põhjareljeef. Pinnamoe ja pinnavormide muutumine aja jooksul. <i>Põhimõisted:</i> pinnamood ehk reljeef, samakõrgusjoon ehk horisontaal, absoluutne kõrgus, suhteline kõrgus, profiiljoon, pinnavorm, mägi, mäeahelik, mäestik, mägismaa, tasandik, kiltmaa, madalik, alamik, mandrilava, mandrinõlv, ookeani keskmäestik, süvik, erosioon, uhtorg. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> kaartide ja muude teabeallikate järgi ühe piirkonna pinnavormide ja pinnamoe iseloomustuse koostamine.	lauskmaad, madalikud, alamikud); • kirjeldab suure mõõtkavaga kaardi järgi pinnavorme ja pinnamoodi; • iseloomustab piltide, jooniste ja kaardi järgi etteantud koha pinnamoodi ning pinnavorme; • kirjeldab joonise ja kaardi järgi maailmamere põhjareljeefi ning seostab ookeani keskaheliku ja süvikute paiknemise laamade liikumisega; • toob näiteid pinnavormide ja pinnamoe muutumise kohta erinevate tegurite (murenemise, tuule, vee, inimtegevuse) toimel; • toob näiteid inimeste elu ja majandustegevuse kohta mägistel ja tasastel aladel, mägedes liikumisega kaasnevate riskide ning nende vältimise võimaluste kohta.
Rahvastik Riigid maailma kaardil. Erinevad rassid ja rahvad. Rahvastiku paiknemine ja tihedus. Maailma rahvaarv ja selle muutumine. Linnastumine. <i>Põhimõisted:</i> riik, poliitiline kaart, geograafiline asend, rahvastik, rass, rahvastiku tihedus, linnastumine, linn, linnastu. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> kaartide ja muude teabeallikate järgi ühe riigi üldandmete ning sümboolika leidmine, geograafilise asendi ja rahvastiku paiknemise iseloomustamine.	• iseloomustab etteantud riigi geograafilist asendit; • nimetab ja näitab maailmakaardil suuremaid riike ning linnu; • toob näiteid rahvaste kultuurilise mitmekesisuse kohta ja väärtustab eri rahvaste keelt ja traditsioone; • leiab kaardilt ning nimetab maailma tihedamalt ja hõredamalt asustatud alad ning kirjeldab rahvastiku paiknemist etteantud riigis; • iseloomustab kaardi ja jooniste järgi maailma või mõne piirkonna rahvaarvu muutumist; • kirjeldab linnastumist, toob näiteid linnastumise põhjuste ja linnastumisega kaasnevate probleemide kohta.

KURSUS	Geograafia ainekava
KLASS	8
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kliima Ilm ja kliima. Kliimadiagrammid ja kliimakaardid. Kliimat kujundavad tegurid. Päikesekiirguse jaotumine Maal. Aastaegade kujunemine. Temperatuuri ja õhurõhu seos. Üldine õhuringlus. Ookeanide, merede ja pinnamoe mõju kliimale. Kliimavöötmed. Ilma ja kliima mõju inimtegevusele. <i>Põhimõisted:</i> ilm, kliima, ilmakaart, kliimakaart, kliimadiagramm, kuu ja aasta keskmine temperatuur, päikesekiirgus, õhumass, passaadid, mandriline ja mereline kliima, briisid, lumepiir, tuulepealne ja tuulealune nõlv, kliimavööde. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) internetist ilmaandmete leidmine ja nende põhjal ilma kirjeldamine etteantud kohas; 2) kliima võrdlemine kliimakaartide ja -diagrammide järgi kahes etteantud kohas ning erinevuste selgitamine.	• teab, mis näitajatega iseloomustatakse ilma ja kliimat; • leiab teavet Eesti ja muu maailma ilmaolude kohta ning teeb selle põhjal praktilisi järeldusi oma tegevust ja riietust plaanides; • selgitab päikesekiirguse jaotumist Maal ning teab aastaegade vaheldumise põhjusi; • kirjeldab joonise järgi üldist õhuringlust; • selgitab ookeanide, merede ja pinnamoe mõju kliimale; • leiab kliimavöötmete kaardil põhi- ja vahekliimavöötmed ning viib tüüpilise kliimadiagrammi kokku vastava kliimavöötmega; • iseloomustab ja võrdleb temaatiliste kaartide ja kliimadiagrammide järgi etteantud kohtade kliimat ning selgitab erinevuste põhjusi; • toob näiteid ilma ja kliima mõju kohta inimtegevusele.

Veestik Veeressursside jaotumine Maal. Veeringe. Maailmameri ja selle osad. Temperatuur, soolsus ja jääolud maailmamere eri osades. Mägi- ja tasandikujõed, vooluvee mõju pinnamoe kujunemisele. Jõgede veerežiim, üleujutused. Järved ja veehoidlad. Veekogude kasutamine ja kaitse. <i>Põhimõisted:</i> veeringe, maailmameri, ookean, laht, väin, sisemeri, ääremeri, vee soolsus, lang, voolukiirus, pörke- ja laugveer, soot, jõeorg, sälk-, lamm- ja kanjonorg, delta, kõrgvesi, madalvesi, üleujutus, soolajärv. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) jooniste, fotode, sh satelliidifotode ja kaartide järgi vooluvee kulutava ja kuhjava tegevuse uurimine etteantud jõe erinevatel lõikudel; 2) teabeallikate järgi ülevaate koostamine etteantud mere kohta.	• seostab etteantud piirkonna veekogude arvukuse ja veetaseme muutused kliimaga; • kirjeldab ja võrdleb teabeallikate järgi meresid, sh Läänemerd, ning toob esile erinevuste põhjused; • kirjeldab ja võrdleb jooniste, fotode, sh satelliidifotode ja kaartide põhjal jõgesid ning vee kulutavat, edasikandvat ja kuhjavat tegevust erinevatel lõikudel; • põhjendab teabeallikate, sh kliimadiagrammide järgi veetaseme muutumist jões; • iseloomustab teabeallikate põhjal järvi ja veehoidlad ning nende kasutamist; • iseloomustab veeringet, selgitab vee ning veekogude tähtsust looduses ja inimtegevusele ning toob näiteid vee kasutamise ja kaitse vajaduse kohta.
Loodusvööndid Looduskomponentide (kliima, muldade, taimkatte, loomastiku, veestiku, pinnamoe) vastastikused seosed. Loodusvööndid ja nende paiknemise seaduspärasused. Jäävöönd. Tundra. Parasvöötme okas- ja lehtmets. Parasvöötme rohtla. Vahemereline põõsastik ja mets. Kõrb. Savann. Ekvatoriaalne vihmamets. Kõrgusvööndilisus erinevates mäestikes. Inimtegevus ja keskkonnaprobleemid erinevates loodusvööndites ning mäestikes. <i>Põhimõisted:</i> loodusvöönd, põhja- ja lõunapöörjooon, seniit, põhja- ja lõunapolaarjoon, polaaröö ja -päev, igikelts, taiga, stepp, preeria, oaas, kõrbestumine, leet-, must- ja punamuld, erosioon, bioloogiline mitmekesisus, põlisrahvas, kõrgusvööndilisus, kõrgmäestik, metsapiir, mandri- ja mägiliustik, Arktika, Antarktika. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) teabeallikate põhjal etteantud piirkonna iseloomustuse koostamine, kus on analüüsitud looduskomponentide vastastikuseid seoseid ning inimtegevust ja keskkonnaprobleeme; 2) ühe loodusvööndi kohta mõistekaardi koostamine.	• tunneb joonistel ja piltidel ära loodusvööndid ning iseloomustab kaardi järgi nende paiknemist; • kirjeldab loodusvööndite kliimat, veestikku, mullatekke tingimusi, tüüpilisi taimi ja loomi ning analüüsib nendevahelisi seoseid; • tunneb ära loodusvööndite tüüpilised kliimadiagrammid ning joonistel ja piltidel maastiku, taimed, loomad ja mullad; • teab kõrgusvööndilisuse tekkepõhjusi ning võrdleb kõrgusvööndilisust eri mäestikes; • selgitab liustike tekkepõhjusi ning kirjeldab nende paiknemist ja tähtsust; • toob näiteid looduse ja inimtegevuse vastastikmõju kohta erinevates loodusvööndites ja mäestikes; • kirjeldab ja võrdleb teabeallikate põhjal etteantud piirkondi: geograafilist asendit, pinnamoodi, kliimat, veestikku, mullastikku, taimestikku, maakasutust, loodusvarasid, rahvastikku, asustust, teedevõrku ja majandust ning analüüsib nendevahelisi seoseid.

KURSUS	Geograafia ainekava
KLASS	9
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Euroopa ja Eesti geograafiline asend, pinnamood ning geoloogia Euroopa ja Eesti asend, suurus ning piirid. Euroopa pinnamood. Pinnamoe seos geoloogilise ehitusega. Eesti pinnamood. Eesti geoloogiline ehitus ja maavarad. Mandrijää tegevus Euroopa, sh Eesti pinnamoe kujunemises. <i>Põhimõisted:</i> loodusgeograafiline ja	• iseloomustab etteantud Euroopa riigi, sh Eesti geograafilist asendit; • kirjeldab ja võrdleb kaardi järgi etteantud piirkonna, sh Eesti pinnavorme ja pinnamoodi; • seostab Euroopa suuremaid pinnavorme geoloogilise ehitusega; • kirjeldab jooniste, temaatiliste kaartide ning geokronoloogilise skaala järgi Eesti geoloogilist ehitust;

majandusgeograafiline asend, Eesti põhikaart, maastik, kõrg- ja madalmäestik, lauskmaa, kurdmäestik, noor ja vana mäestik, platvorm, kilp, geokronoloogiline skaala, kõrgustik, madalik, lavamaa, mandrijää, moreen, moreenküngas, voor, moreentasandik. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) Eesti ja mõne teise Euroopa riigi geograafilise asendi võrdlemine; 2) teabeallikate põhjal ülevaate koostamine kodumaakonna pinnamoest ja maavaradest ning seostamine geoloogilise ehitusega.	• iseloomustab kaardi järgi maavarade paiknemist Euroopas, sh Eestis; • iseloomustab mandrijää tegevust pinnamoekujundajana Euroopas, sh Eestis; • nimetab ning leiab Euroopa ja Eesti kaardil mäestikud, kõrgustikud, kõrgemad tipud, tasandikud: lauskmaad, lavamaad, madalikud, alamikud.
Euroopa ja Eesti kliima Euroopa, sh Eesti kliimat kujundavad tegurid. Regionaalsed kliimaerinevused Euroopas. Eesti kliima. Euroopa ilmakaart. Kliimamuutuste võimalikud tagajärjed Euroopas. <i>Põhimõisted:</i> samatemperatuurijoon ehk isoterm, õhurõhk, hoovus, läänetuuled, kõrg- ja madalrõhuala, soe ja külm front, tsüklon, antitsüklon. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> internetiandmete järgi ilma võrdlemine etteantud kohtades ning erinevuste põhjendamine.	• kirjeldab Euroopa, sh Eesti kliima regionaalseid erinevusi ja selgitab kliimat kujundavate tegurite mõju etteantud koha kliimale; • iseloomustab ilmakaardi järgi etteantud koha ilma (õhurõhk, kõrg- või madalrõhuala, soe ja külm front, sademed, tuuled); • mõistab kliimamuutuste uurimise tähtsust ja toob näiteid tänapäevaste uurimisvõimaluste kohta; • toob näiteid kliimamuutuste võimalike tagajärgede kohta.
Euroopa ja Eesti veestik Läänemere eripära ja selle põhjused. Läänemeri kui piiriveekogu, selle majanduslik kasutamine ja keskkonnaprobleemid. Läänemere eriilmelised rannikud. Põhjavee kujunemine ja liikumine. Põhjaveega seotud probleemid Eestis. Sood Euroopas, sh Eestis. <i>Põhimõisted:</i> valgla, veelahe, riimvesi, pankrannik, laidrannik, skäärannik, luide, maasäär, rannavall, põhjavesi, veega küllastunud ja küllastamata kihid, põhjavee tase, vett läbilaskvad ning vett pidavad kivimid ja setted. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> kodukoha joogivee omaduste ja kasutamise uurimine	• iseloomustab Läänemere eripära ja keskkonnaprobleeme ning toob näiteid nende lahendamise võimaluste kohta; • kirjeldab ja võrdleb eriilmelisi Läänemere rannikulõike: pank-, laid- ja skäärannikut; • selgitab põhjavee kujunemist ja liikumist, põhjavee kasutamist kodukohas ning põhjaveega seotud probleeme Eestis; • teab soode levikut Euroopas, sh Eestis, ning selgitab soode ökoloogilist ja majanduslikku tähtsust; • kirjeldab Euroopa, sh Eesti rannajoont ja veestikku, nimetab ning näitab Euroopa ja Eesti kaardil suuremaid lahtesid, väinu, saari, poolsaari, järvi ning jõgesid.
Euroopa ja Eesti rahvastik Euroopa, sh Eesti rahvaarv ja selle muutumine. Sünnimuse, suremuse ja loomuliku iibe erinevused Euroopa riikides. Rahvastiku soolis-vanuseline koosseis ja rahvastiku vananemisega kaasnevad probleemid. Ränded ja nende põhjused. Eesti rahvuslik koosseis ja selle kujunemine. Rahvuslik mitmekesisus Euroopas. <i>Põhimõisted:</i> rahvaloendus, rahvastikuregister, sünnimus, suremus, loomulik iive, rahvastikupüramiid, rahvastiku vananemine, ränne ehk migratsioon, sisseränne, väljaränne, vabatahtlik ränne, sundränne, pagulased, rahvuslik koosseis. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> teabeallikate järgi oma maakonna või koduasula rahvastiku analüüsimine;	• otsib teabeallikaist infot riikide rahvastiku kohta, toob näiteid rahvastiku uurimise ja selle olulisuse kohta; • analüüsib teabeallikate järgi Euroopa või mõne piirkonna, sh Eesti rahvaarvu ning selle muutumist; • iseloomustab ja analüüsib teabeallikate, sh rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi, sh Eesti rahvastikku ja selle muutumist; • toob näiteid rahvastiku vananemisega kaasnevate probleemide kohta Euroopas, sh Eestis, ning nende lahendamise võimaluste kohta; • selgitab rännete põhjusi, toob konkreetseid näiteid Eestist ja mujalt Euroopast; • iseloomustab Eesti rahvuslikku koosseisu ning toob näiteid Euroopa kultuurilise mitmekesisuse

rahvastikupüramiidi põhjal rahvastiku soolis- vanuselise koosseisu analüüsimine etteantud Euroopa riigis.	kohta.
Euroopa ja Eesti asustus Rahvastiku paiknemine Euroopas. Linnad ja maa- asulad. Linnastumise põhjused ja linnastumine Euroopas. Rahvastiku paiknemine Eestis. Eesti asulad. Linnastumisega kaasnevad majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaprobleemid. <i>Põhimõisted:</i> linnastumine, linnastu, valglinnastumine. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> lühiuurimuse koostamine koduasulast.	• analüüsib kaardi järgi rahvastiku paiknemist Euroopas, sh Eestis; • analüüsib linnade tekke, asukoha ja arengu vahelisi seoseid Euroopa, sh Eesti näitel; • nimetab linnastumise põhjusi, toob näiteid linnastumisega kaasnevate probleemide kohta Euroopas, sh Eestis, ja kirjeldab nende lahendamise võimalusi; • võrdleb linna ja maa-asulaid ning analüüsib linna- ja maaelu erinevusi; • nimetab ning näitab kaardil Euroopa riike ja pealinnu ning Eesti suuremaid linnu.
Euroopa ja Eesti majandus Majandusressursid. Majanduse struktuur, uued ja vanad tööstusharud. Energiaallikad, nende kasutamise eelised ja puudused. Euroopa energiamajandus ja energiaprobleemid. Eesti energiamajandus. Põlevkivi kasutamine ja keskkonnaprobleemid. Euroopa peamised majanduspiirkonnad. <i>Põhimõisted:</i> majanduskaardid, majandusressursid, taastuvad ja taastumatud loodusvarad, kapital, tööjõud, tööjõu kvaliteet, esmasektor, tööstus, teenindus, energiamajandus, energiaallikad: soojus-, tuuma-, hüdro-, tuule- ja päikeseenergia. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> kahe Euroopa riigi energiaallikate kasutamise analüüsimine elektrienergia tootmisel.	• analüüsib loodusressursside, tööjõu, kapitali ja turgude mõju Eesti majandusele ning toob näiteid majanduse spetsialiseerumise kohta; • rühmitab majandustegevused esmasektori, tööstuse ja teeninduse vahel; • selgitab energiamajanduse tähtsust, toob näiteid energiaallikate ja energiatootmise mõju kohta keskkonnale; • analüüsib soojus-, tuuma- ja hüdroelektrijaama või tuulepargi kasutamise eeliseid ning puudusi elektrienergiat tootes; • analüüsib teabeallikate järgi Eesti energiamajandust; iseloomustab põlevkivi kasutamist energiat tootes; • toob näiteid Euroopa, sh Eesti energiaprobleemide kohta; • teab energia säästmise võimalusi ning väärtustab säästlikku energia tarbimist; • toob näiteid Euroopa peamiste majanduspiirkondade kohta.
Euroopa ja Eesti põllumajandus ning toiduainetööstus Põllumajanduse arengut mõjutavad looduslikud tegurid. Eri tüüpi põllumajandusettevõtted ja toiduainetööstus Euroopas. Eesti põllumajandus ja toiduainetööstus. Põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemid. <i>Põhimõisted:</i> taimekasvatuse ja loomakasvatuse, maakasvatuse, haritava maa, looduslik rohumaa, taimekasvatuperiood, looma- ja taimekasvatustalud, istandused. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> toidukaupade päritolu uurimine ning kodu- ja välismaise kauba osatähtsuse hindamine tootegrupiti.	• toob näiteid taime- ja loomakasvatusharude kohta; • iseloomustab põllumajanduse arengueeldusi Eestis ja põhjendab spetsialiseerumist; • kirjeldab mulda kui ressursi; • toob näiteid eri tüüpi põllumajandusettevõtete kohta Euroopas, sh Eestis; • toob näiteid kodumaise toidukauba eeliste kohta ja väärtustab Eesti tooteid; • toob näiteid põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta.
Euroopa ja Eesti teenindus Teenindus ja selle jaotumine. Turism kui kiiresti arenev majandusharu. Turismi liigid. Euroopa peamised turismiressursid. Turismiga kaasnevad keskkonnaprobleemid. Eesti turismimajandus. Transpordi liigid, nende eelised ja puudused sõitjate	• toob näiteid erinevate teenuste kohta; • iseloomustab ja analüüsib teabeallikate järgi etteantud Euroopa riigi, sh Eesti turismi arengueeldusi ja turismimajandust; • toob näiteid turismi positiivsete ja negatiivsete mõjude kohta riigi või piirkonna majandus- ja

ning erinevate kaupade veol. Euroopa peamised transpordikoridorid. Eesti transport. <i>Põhimõisted:</i> isiku- ja äriteenused, avaliku ja erasektori teenused, turism, transport, transiitveod. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) teabeallikate põhjal ülevaate koostamine oma linna või maakonna turismiarengu eeldustest ja peamistest vaatamisväärsustest; 2) reisi marsruudi ja graafiku koostamine, kasutades teabeallikaid.	sotsiaalelule ning looduskeskkonnale; • analüüsib transpordiliikide eeliseid ja puudusi reisijate ning erinevate kaupade veol; • toob näiteid Euroopa peamiste transpordikoridoride kohta; • iseloomustab ning analüüsib teabeallikate järgi eri transpordiliikide osa Eesti-sisestes sõitjate- ja kaubavedudes; • toob näiteid transpordiga seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta ning väärtustab keskkonnasäästlikku transpordi kasutamist.

1.6 Informaatika

KURSUS	Informaatika ainekava
KLASS	5.-7.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Arvuti töövahendina Füüsiline õpikeskkond arvutiga: istumisasend arvuti taga; arvuti hooldus. Ohutusnõuded. operatsioonisüsteem, rakendusprogramm, arvutikomplekt.	• kasutab vilunult operatsioonisüsteemi graafilist kasutajaliidest (muudab akende suurust, töötab mitmes aknas, muudab vaateid, sordib faile, otsib vajalikku); • selgitab arvuti väärast kasutamisest tekkida võivaid ohte oma tervisele (sõltuvus, liigese- ja rühivead, silmade kaitse) ning oskab oma igapäevatöös arvutiga neid ohte vältida, valides õige istumisasendi, jälgides arvuti kasutamise kestust, tehes võimlemisharjutusi silmadele ja randmetele jne;
Sissejuhatus tekstitöölusse Teksti sisestamine, vormindamine ja kopeerimine. Plakati või kuulutuse koostamine ning kujundamine. Töövõtted: ohutu ja säästlik arvutikasutus.	• vormindab arvutiga lühemaid ja pikemaid tekste (nt kuulutusi, plakateid, referaate), järgides tekstitööluse põhireegleid (suur ja väike algustäht; kirjavahemärgid, reavahetused ja tühikud; poolpaks, kald- ja allajoonitud kiri; üla- ja alaindeks; sõna-, rea, lõiguvahe; teksti joondamine; laadid ja dokumendimallid; loetelud; värvid, joonised, pildid, diagrammid, tabelid);
Failide haldamine: salvestamine, kopeerimine, kustutamine, pakkimine. Operatsioonisüsteemi graafiline kasutajaliides. Töö mitme aknaga.	• salvestab tehtud tööd ettenähtud kohta, leiab ja avab salvestatud faili uuesti, salvestab selle teise nime all, kopeerib faile ühest kohast teise ning võrdleb faili suurust vaba ruumiga andmekandjal;
Infootsing internetis ja töö meediafailidega Turvalisus, autorikaitse ja isikuandmete kaitse. E-kirja saatmine koos manusega. Fotode, videote ja helisalvestiste ülekandmine kaamerast, diktofonist ning telefonist arvutisse.	• kannab arvutisse fotosid, videoid ja helisalvestisi; • ühendab turvaliselt arvuti külge erinevaid lisaseadmeid (mäluvulk, hiir, printer, väline kõvaketas). • mõistab internetist leitud info kriitilise hindamise vajalikkust, hindab teabeallikate objektiivsust ning leiab vajaduse korral sama teema kohta alternatiivset vaatenurka esindavaid allikaid; • kaitseb enda virtuaalset identiteeti väärkasutuse eest, valides igale keskkonnale uue tugeva parooli ning vahetades paroole sageli, ega avalda sensitiivset infot enda kohta avalikus internetis;
Töö andmetega Andmetabeli ja sagedustabeli koostamine. Diagrammi loomine sagedustabeli põhjal.	• koostab etteantud andmestiku põhjal andmetabeli, sagedustabelid ja sobivat tüüpi diagrammid (tulp-, sektor- või joondiagrammi);
Esitluse koostamine. Slaidi ülesehitus ja kujundus. Teksti, pildi, tabeli ja diagrammi sisestamine slaidile.	• koostab teksti, diagramme, pilte, audiot, videot ja tabelleid sisaldava esitluse etteantud teemal; • kujundab esitluse loetavalt ja esteetiliselt, lähtudes muu hulgas järgmistest kriteeriumidest: optimaalne info hulk slaidil, märksõnad sidusa teksti asemel, allikatele viitamine, kujunduse säästlikkus; • leiab internetist ja kopeerib tekstifaili või esitluse erinevas formaadis algmaterjali (tekst, pilt, tabel, diagramm) ning töötleb neid vajaduse korral, pidades kinni intellektuaalomandi kaitse headest tavadest; • viitab ja taaskasutab internetist ning muudest teabeallikatest leitud algmaterjali korrektselt, hoidudes

Referaadi vormindamine. Pääs ja jalus, laadide kasutamine pealkirjades. Sisukorra automaatne genereerimine. Lehekülgede nummerdamine.	plagiaadist; • vormindab korrektselt referaadi järgmised osad: tiitelleht, automaatselt genereeritud sisukord, sissejuhatus, peatükid, alampeatükid, joonised, tabelid, pääs, jalus, kokkuvõte, kasutatud kirjandus ja lisad; • salvestab valmis referaadi eri formaatides (doc, odt, pdf), pakib faili kokku, saadab selle e-posti teel manusena õpetajale, laeb veebikeskkonda ja prindib selle paberile;

1.7 Inglise keel

	Inglise keele ainekava
KLASS	3.klass
TUNDIDE ARV	3 ainetundi nädalas (105 ainetundi õppeaastas)
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad: 1. Mina ja teised: enese ja kaaslase tutvustamine Kehaosad. Riietus. 2. Perekond ja kodu: pereliikmed, sugulased. Kodu ja selle asukoht. 3. Õppimine ja töö: tegevused kodus ja koolis, nende tegevustega seotud vahendid. Poes 4. Vaba aeg: huvid. Erinevad vaba aja veetmise viisid. Mänguasjad. Keeleteadmised: <u>Omandatavad keeleteadmised:</u> 1. Nimisõna: ainsus ja mitmus, aluse ja öeldise ühildumine, omastav käänne 2. Artikkel: umbmäärane ja määrav artikkel 3. Omadussõna: omadussõna ühildumine nimisõnaga 4. Arvsõnad: põhiarvud 1-20, kellaaeg(täistund) 5. Asesõnad: isikulised (I, you, he/she, we, they) ja omastavad asesõnad(my, your, his/her, their, our), näitavad asesõnad this,that, those; küsivad asesõnad 6. Tegusõna: põhitegusõna ja abitegusõna(be), modaaltegusõna (can) 7. Tegusõna vormistik: kestev olevik 8. Sidesõna: and 9. Eessõnad : enamkasutatavad eessõnad (in, on, at, in front of, with, under, to, from, next to), eesõnalised väljendid (between, next to, in front of, behind) 10. Lauseõpetus: lihtlauseid, sõnajärg jaatavas, eitavas, küsivas lauses, lühivastused 11. Tähestik, sõnade häälimine	1) <u>Kuulamisel 3. klassi lõpetaja:</u> • tunneb õpitava keele teiste hulgast ära • saab aru õpetaja poolt antud korraldustest ja reageerib nendele adekvaatselt • saab aru lihtsatest, temale tuttavatest sõnadest, lauludest, lühitekstidest 2) <u>Kõnelemisel oskab 3. klassi lõpetaja:</u> • tervitada ja hüvasti jätta • ennast ja oma sõpra tutvustada • paluda ja tänada • soovida õnne sünnipäevaks • ütelda oma vanust ja numbreid 1-20 • ütelda oma ja küsida sõbra telefoninumbrit • nimetada päevaaegu, kellaaega (täistunnid), nädalapäevi, kuude nimetusi • hääldada oma nime • õpitud sõnavara piires rääkida kodust, perekonnast, sõpradest, koolitarvetest, oskustest • õpitud keelendeid kasutades end igapäevastes olukordades arusaadavaks teha 3) <u>Lugemisel 3. klassi lõpetaja:</u> • saab aru tuttava sõnavaraga lühitekstidest • oskab pilti kokku viia kirjeldusega • oskab õige intonatsiooni, rõhu ja rütmiga lugeda õpitud dialooge, lühijutte, luuletusi 4) <u>Kirjutamisel oskab 3. klassi lõpetaja:</u> • õigesti kirjutada harjutuste, ristsõnade jt. ülesannete lahendamiseks vajalikke sõnu • teha ära kirja tahvlilt ja õpikust • juhendamisel lõpetada lauseid

Keeleoskuse hea tase **3. klassi lõpus:**

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Inglise keel	A1.2	A1.1	A1.2	A1.1

	Inglise keele ainekava
KLASS	4.klass
TUNDIDE ARV	3 ainetundi nädalas (105 ainetundi õppeaastas)

ÖPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad: 2. Mina ja teised: enese ja kaaslaste tutvustus, välimus. Enesetunne. 3. Perekond, kodu: pereliikmed, nende ametid 4. Igapäevased kodused tööd ja tegemised 5. Sõbrad: kaaslaste kirjeldamine, välimus, aadress, ühised tegevused. Suhted sõpradega. 6. Keskkond ja kodukoht: aastaajad, ilm, kodu-, mets- ja lemmikloomad ja linnud, taimed 7. Õpitavat keelt kõnelevad maad: keel, pealinn, tähtsamad pühad (Christmas, St.Valentine's Day) 8. Igapäevased tegevused: söögikorrad, liiklus ja liiklusvahendid, tee küsimine ja juhatamine 9. Õppimine ja töö: koolipäev, sõbrad, õpetajad, õppeained, õpioskused, õppevahendid, koolivaheajad, ametid 10. Harrastused, kultuur: huvialad, sport, pühad, reisimine Keeleteadmised: 1. Nimisõna: ainsus ja mitmus, erandlik mitmus, omastav kääne 2. Artikkel: umbmäärane ja määrav 3. Omadussõna: omadussõna ühildumine nimisõnaga, võrdlusastmed (keskvõrre) 4. Arvsõna: põhi- ja järgarvud, kuupäev, aasta 5. Asesõna: isikulised ja omastavad, näitavad ja küsivad 6. Tegusõna: põhitegusõna ja abitegusõna (do/ does), modaaltegusõna (can) 7. Tegusõna vormistik: kestev olevik, lihtolevik 8. Määrsõna: sagedusmäärsõnad (always, never, sometimes, usually, often) 9. Sidesõna: and, but, or 10. Eessõna: in, on, at, in front of, behind, with, over, under, to, from, after, before, next to, opposite, near 11. Lauseõpetus: lihtlauseid, sõnajärg jaatavas, eitavas ja küsilauseis, lühivastused 12. Sõnatuletus: liitsõnad, arvsõnade tuletusliited (-teen, -ty) 13. Õigekiri: suur ja väike algustäht, nimisõna mitmuse lõpud, omadussõna võrdlusastmed (keskvõrre), verbi vormid, ülakoma kasutamine	1)kuulamisel • Saab aru õpitud sõnavara ulatuses tekstidest. Lauludest • Mõistab konteksti abil üksikuid tekstis esinevaid tundmatuid sõnu • Oskab eristada kuulatavast tekstist vajalikku informatsiooni • Saab aru tunnis vajalikest korraldustest, tööjuhenditest, pöördumistest 2)kõnelemisel • Suudab õpitud sõnavara piires rääkida igapäevastest tegevustest ja harrastustest • Oskab võrrelda oma perekonda sõbra perekonnaga • Oskab küsitleda kaaslast ja saadud infot edasi anda • Oskab kasutada õpitud fraase õige intonatsiooniga • Oskab kirjeldada pilte • Oskab vestelda ja vastata küsimustele õpitud temaatika piires • Oskab kasutada õpitud suhtluskeelendeid 3)lugemisel • Oskab leida tekstist olulist (on tuttav valiva lugemisega) • Oskab kasutada sõnastiku abi vajaliku sõna tähenduse leidmiseks • Saab aru kirjalikest tööjuhenditest • Oskab kokku viia pilti kirjeldusega 4)kirjutamisel • Oskab õigesti kirjutada sõnu, mida vajab õppematerjalides olevate ristsõnade ja mõistatuste lahendamisel • Oskab kirjutada õpitud teksti põhjal etteütlist ja seda parandada • Oskab kirjutada minijutukesi • Oskab lõpetada lauseid ja fraase • Oskab kirjutada sõbrale kirja kasutades õpitud keelendeid • Oskab kirjutada eeskuju järgi õnnitluskaarti

Keeleoskuse hea tase **4. klassi** lõpus:

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine

Inglise keel	A1.2	A1.2	A1.2	A1.2

	Inglise keele ainekava
KLASS	5.klass
TUNDIDE ARV	3 ainetundi nädalas (105 ainetundi õppeaastas)
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kõnearendus- ja lugemisteemad: • MINA nimi, vanus, välimus, kehaosad, riietus, lemmiktegevused. • ÕPITAVAT KEELT KÕNELEVAD MAAD (Ühendatud Kuningriik, Ameerika Ühendriigid, Kanada, Austraalia, Uus-Meremaa)-keel, pealinn, tähtsamad pühad • PEREKOND JA KODU (pereliikmed, sugulased, aadress, maja, korter, aed, õu • SÕBRAD: nimi, vanus, elukoht, välimus, ühised tegevused • KESKKOND; KODUKOHT; EESTI (Aastaajad ja ilm; loomad linnud, taimed; Eesti asukoht, keel, pealinn, sümbolid • IGAPÄEVASED TEGEVUSED : söögikorrad, liiklus ja liiklusvahendid, tee küsimine ja juhatamine • ÕPPIMINE JA TÖÖ : koolipäev, sõbrad, õpetajad, õppeained, õpioskused, kooliruumid, õppevahendid, koolivaheajad, ametid • HARRASTUSED JA KULTUUR : huvialad, mängud sport, muusika, raamatud, reisimine 2.Keeleteadmised • <u>Tegusõna</u> BE (<i>am, is, are/ was, were</i>)põhitegusõna, abitegusõna(DO BE/HAVE /); enamkasutatavad reeglipärased ja ebareeglipärased tegusõnad(I, II põhivorm); • Tegusõna vormistik: Present, Past Simple, Present Progressive, <i>going to</i> – tulevik, <i>want to+</i> verb • Sidesõna (<i>and, because, but,so</i>) • <u>Omadussõna</u> võrdlemine (algvõrre, keskvõrre, ülivõrre), <i>as...as; more...than; tarindid too+ adjective</i> • <u>Artikkel</u> (<i>a, an, the</i>) • <u>Nimisõna</u> ebareeglipärane mitmus, aluse ja öeldise ühildumine, omastav kääne • <u>Arvsõnad</u>: põhi- ja järgarvud, kellaeg, kuupäev, aasta, osa tervikust(pool ja veerand) • <u>Asesõna</u> : isikulised asesõnad ja omastavad asesõnad(<i>my, your</i>), näitavad asesõnad(<i>this, that, those, these</i>)	5. klassi lõpus õpilane • saab aru tunnis vajalikest korraldustes, tööjuhenditest • saab aru õpitud sõnavara ulatuses tekstidest, lauludest • oskab kuulata teksti kindla informatsiooni saamiseks • oskab vestelda ja vastata küsimustele õpitud temaatika piires • oskab võrrelda oma perekonda sõbra perekonnaga, oma koolielu teiste omaga • oskab rääkida kodust, perekonnast, igapäevastest tegevustest, lemmiktegevusest, harrastustest • oskab kasutada õpitud suhtluskeelendeid, et end igapäevastes olukordades arusaadavaks teha • oskab kasutada lihtsamaid minevikuvorme • oskab kasutada järgarve oma sünnipäeva ütlemlisel • oskab kirjutada kirjasõbrale kirja, ennast tutvustada. • Oskab kirjalikult täita aadressi ja isiklike andmeid nõudvat ankeeti. • Oskab kirjutada eeskuju järgi küllakutset, õnnitluskaarti kasutatud õpitud keelendeid. • Oskab kirjutada lühijutukesti. • Oskab lõpetada lauseid ja fraase. • Lugemisel saab aru kuni 20% tundmatuid sõnu sisaldavatest lühenditest, kasutades pilte, konteksti või sõnaraamatu abi. • Oskab kirjeldada pilte. • Oskab tekstist leida olulist. • Oskab kõnes kasutada õpitud fraase õige intonatsiooniga.

• Määrsõna: sagedusmäärsõnad, järjestavad määrsõnad (<i>first, next, before...</i>) • Eessõna: enamkasutatavad eessõnad (<i>in, on, at, in front of, behind, with, for, to, up, about</i>), eessõnalised väljendid • Lauseõpetus: Lihtlauseid, sõnajärg jaatavas, eitavas, küsivas lauses; lühivastused • Sõnatuletus: arvsõna tuletusliited <i>-teen ja -ty</i> • Tähestik: tähtede nimed ja sõnade häälimine Õigekiri: suur ja väike täht, nimisõna mitmuse lõpud, omadussõna võrdlusastmed, verbi vormid, kirjavahemärgid	

Keeleoskuse hea tase **5. klassi lõpus:**

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Inglise keel	A2.1	A2.1	A2.1	A212

	Inglise keele ainekava
KLASS	6.klass
TUNDIDE ARV	3 ainetundi nädalas (105 ainetundi õppeaastas)
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kõnearendus- ja lugemisteemad: • MINA nimi, vanus, välimus, kehaosad, riietus, lemmiktegevused. • ÕPITAVAT KEELT KÕNELEVAD MAAD (Ühendatud Kuningriik, Ameerika Ühendriigid, Kanada, Austraalia, Uus-Meremaa)-keel, pealinn, tähtsamad pühad • PEREKOND JA KODU (pereliikmed, sugulased, aadress, maja, korter, aed, õu • SÕBRAD: nimi, vanus, elukoht, välimus, ühised tegevused • KESKKOND; KODUKOHT; EESTI (Aastaajad ja ilm; loomad linnud, taimed; Eesti asukoht, keel, pealinn, sümbolid • IGAPÄEVASED TEGEVUSED : söögikorrad, liiklus ja liiklusvahendid, tee küsimine ja juhatamine • ÕPPIMINE JA TÖÖ : koolipäev, sõbrad, õpetajad, õppeained, õpioskused, kooliruumid, õppevahendid, koolivaheajad, ametid • HARRASTUSED JA KULTUUR : huvialad, mängud sport, muusika, raamatud, reisimine 2.Keeleteadmised • Tegusõna BE (am, is, are/ was, were)põhitegusõna,	<i>6. klassi lõpus õpilane</i> • saab aru tunnis vajalikest korraldustest, tööjuhenditest; • eristab õpitavale võõrkeelele omast intonatsiooni, rõhku, rütmi; • saab õpitud sõnavara ulatuses aru tekstidest, samuti passiivset sõnavara sisaldavatest tekstidest, mõistab konteksti abil neis esinevaid üksikuid võõraid sõnu; • oskab liikuda kaardil kuulnud juhiste järgi; • oskab eristada selgelt kuni kolme erineva vestluses osaleva inimese kõnet; • oskab vestelda ja vastata küsimustele õpitud temaatika piires; • oskab küsitleda oma kaaslast ja saadud infot teistele edasi anda; • oskab siirduda vestluses ühelt teemalt teisele, tingimusel, et mõlemad teemad on tuttavad; • oskab väljendada ja põhjendada oma arvamust; • oskab kasutada õpitud suhtluskeelendeid; • oskab leida olulist tekstist, on tuttav valiva lugemisega; • oskab kirjutada kirjasõbrale kirja, ennast tutvustada, jutustada kodust ja perekonnast, igapäevastest tegevustest ja harrastustest; • oskab kirjutada aadressi ja isiklike andmeid nõudvat ankeeti; • oskab teha lühimärkmeid kaaslaste küsitlemisel; • oskab kirjutada minijutukesi, õpitud teksti põhjal

abitegusõna(BE/HAVE / DO); enamkasutatavad reeglipärased ja ebareeglipärased tegusõnad(I, II põhivorm); modaaltegusõna <i>can, must, have to, may</i> • Tegusõna vormistik: Present, Past , Future Simple; Present, Past Progressive, Present Perfect , going to –tulevik, <i>want to+</i> verb; tarindid <i>to + infinitive</i>, käskiv kõneviis • Sidesõna (<i>and, because, but,so, when</i>) • <u>Omadussõna</u> võrdlemine (algvõrre, keskvõrre, ülivõrre), <i>as...as; more...than</i>; tarindid <i>too+ adjective</i>, <i>omadussõna ühildumine nimisõnaga; not + adjective + enough</i> • <u>Artikkel</u> (<i>a, an, the</i>), artikli puudumine, enamkasutatavad väljendid artiklitega ja ilma • <u>Nimisõna</u> ebareeglipärase mitmus, aluse ja öeldise ühildumine, omastav kääne • <u>Arvsõnad</u>: põhi- ja järgarvud, kellaeg, kuupäev, aasta, osa tervikust(pool ja veerand, <i>2 out of 10</i>); pikkus, kaal, kaugus • <u>Asesõna</u> : isikulised asesõnad ja omastavad asesõnad(<i>my, your</i>), näitavad asesõnad(<i>this, that, those, these</i>) umbmäärased asesõnad <i>some, any, no</i> ja nende liitvormid • <u>Määrsõna</u>: sagedusmäärsõnad, järjestavad määrsõnad(<i>first, next, before...</i>); määrsõnad liitega <i>-ly(quickly)</i>; ebareeglipärased määrsõnad(<i>fast</i>) • <u>Eessõna</u>: enamkasutatavad eessõnad (<i>in, on, at, in front of, behind, with, for, to, up, about</i>), eessõnalised väljendid • <u>Lauseõpetus</u>: Lihtlauseid, sõnajärg jaatavas, eitavas, küsivas lauses; lühivastused, siduvad laused(<i>people, who..</i>) • <u>Sõnatuletus</u>: arvsõna tuletusliited <i>-teen ja -ty</i>; nimisõna tuletusliited <i>-er ja -or</i>; määrsõna tuletusliide <i>-ly</i> • <u>Tähestik</u>: tähtede nimed ja sõnade häälimine • <u>Õigekiri</u>: suur ja väike täht, nimisõna mitmuse lõpud, omadussõna võrdlusastmed, verbi vormid, kirjavahemärgid	etteütlust. • Õpilane teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri sarnasusi ja erinevusi ning oskab neid arvestada; • Õpilane seab endale õpieesmärgid ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi

Keeleoskuse hea tase **6. klassi lõpus**:

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Inglise keel	A2.2	A2.2	A2.2	A2.2

	Inglise keele ainekava
KLASS	7.klass
TUNDIDE ARV	3 ainetundi nädalas (105 ainetundi õppeaastas)
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
1. Kõnearendus- ja lugemisteemad: • MINA :iseloom , huvid ,võimed , oskused, harjumused, tervis • ÕPITAVAT KEELT KÕNELEVAD MAAD: sümbolid, kultuuritavad, kombed • PEREKOND JA KODU: suhted perekonnas, ühistegevused, taskuraha • SÕBRAD: erinevad iseloomud, suhted sõpradega: sõnapidamine, sõprus, ausus, konfliktid ja nende lahendamine. • KESKKOND; KODUKOHT; EESTI : ilmastik, keskkonnasõbralik käitumine; kodukoht, kultuuritavad ja kombed; Eestimaa loodus ja vaatamisväärsused • IGAPÄEVASED TEGEVUSED : kodused majapidamistööd; söömine kodus ja väljaspool kodu; liiklemine • ÕPPIMINE JA TÖÖ : kool ja klass, õpioskused, edasiõppimine, kutsevalik, tulevane töö • HARRASTUSED JA KULTUUR : kino, teater, ilukirjandus, kolleksioneerimine; meedia: televisioon, raadio, ajakirjandus, Internet • MAAILM: Euroopa maad: riigi nimi, pealinn rahvused, keeled 2. Keeleteadmised • <u>Nimisõna</u> :omastav kääne, erandlik mitmus, ainsuslikud ja mitmuslikud sõnad • <u>Artikkel</u>. Umbmäärane ja määrav artikkel, artikli puudumine enamkasutatavaid väljendeid artiklitega ja ilma, artiklite kasutamine isikunimedega ja geograafiliste nimedega • <u>Omadussõnad</u>: võrdlusastmed, tarindid <i>not.....enough to, too....to</i>; omadussõnade kasutamine rahvusest ja kodakondsusest rääkides • <u>Arvsõna</u>: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastaarvud, telefoninumbrid, protsent; arvsõna 0 erinev lugemine; sidesõna <i>and</i> arvsõnades • <u>Asesõna</u>: enesekohased asesõnad, siduvad asesõnad(<i>who, what, where, that</i>); omastavate asesõnade absoluutvormid(<i>mine, yours..</i>), <i>Much, many, little, few</i>; asesõnad <i>one, each other, none of them, all of them, some of them</i> • <u>Tegusõna</u>: reeglipärased ja ebareeglipärased tegusõnad; ajavormid – Present Simple, Past Simple, Future	• Mõistab kuuldu sisu; kuulamisülesande lahendamisel püüab kasutada globaalset, detailset või selektiivset kuulamist • Osaleb vestluses, püüab väljendada oma arvamust • oskab esitada lihtsat seotud teksti, oskab esitada küsimusi • Mõistab loetu sisu, oskab esitada küsimusi teksti kohta ,oskab leida tekstist olulist infot, oskab kasutada sõnaraamatud, oskab edasi anda loetu sisu • Oskab koostada lühiteksti ning lühireferaati tuttavatel teemadel • Tunneb huvi võõrkeelsete maade kohta, loeb/vaatab võõrkeelset kirjandus/meediat • Töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas. • Analüüsib õpetaja abiga oma tugevusi ja nõrkusi.

Simple, Present Progressive, Past Progressive, Present Perfect, käskiv kõneviis, kaudne kõne • <u>Modaalverbid</u>- <i>can, may, must= have to, should, could, would</i> • To + infinitiiv, - ing vorm (Gerund) • <u>Sidesõnad</u> : <i>and, that, or, but, if, because, after, before, until, both, neither</i> • <u>Eessõnad</u>: ajamäärustes kasutatavad eessõnad <i>at, after, before, between, in.....</i>; kohamäärustes esinevad eessõnad <i>in at, on, behind, opposiet.....</i>; viisimäärustes esinevad asesõnad <i>by, on, in, with, without.....</i>; enamkasutatavad eessõnalised väljendid <i>look at, wait for...</i> • <u>Lauseõpetus</u>: sõnajärg jaatavas, eitavas ja küsivas lauses; aja- ja sagedusmäärsõnade ning viisi- ja kohamääruste asetus lauses; <i>it ja there</i> lause algul • <u>Sõnatuletus</u>: järelliited <i>-less; -ly</i> <u>Kirjalik väljendusoskus</u>: lühiessee, isiklik kiri, õnnitluskaart, lühireferaat	

Keeleoskuse hea tase **7. klassi lõpus**

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Inglise keel	B1.2	B1.2	B1.2	B1.2

KLASS	8.klass
TUNDIDE ARV	3 ainetundi nädalas (105 ainetundi õppeaastas)
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
1. Kõnearendus- ja lugemisteemad: • MINA : iseloom, huvid, võimed, oskused, harjumused, tervis • ÕPITAVAT KEELT KÕNELEVAD MAAD: sümbolid, kultuuritavad, kombed • PEREKOND JA KODU: suhted perekonnas, ühistegevused, taskuraha • SÕBRAD: erinevad iseloomud, suhted sõpradega: sõnapidamine, sõprus, ausus, konfliktid ja nende lahendamine. • KESKKOND; KODUKOHT; EESTI : ilmastik, keskkonnasõbralik käitumine; kodukoht, kultuuritavad ja kombed; Eestimaa loodus ja vaatamisväärsused • IGAPÄEVASED TEGEVUSED : kodused majapidamistööd; söömine kodus ja väljaspool kodu; liiklemine • ÕPPIMINE JA TÖÖ : kool ja klass, õpioskused, edasiõppimine, kutsevalik, tulevane töö • HARRASTUSED JA KULTUUR : kino, teater, ilukirjandus, kolleksioneerimine; meedia: televisioon, raadio, ajakirjandus, Internet • MAAILM: Euroopa maad: riigi nimi,	8. klassi lõpus õpilane: • Kõnelemisel suudab mõista tuttavalt keelematerjalil põhinevat keskustelu • Suudab kuulata ainekava temaatikaga seotud tekste • Oskab eristada otsitavat olulist infot • Oskab kasutada keelt korrektse häälduse ja intonatsiooniga • Oskab tuttava keelematerjali põhjal koostatud kirjaliku teksti sisu edasi anda • Oskab väljendada oma suhtumist, soove ja vajadusi • Oskab vestelda ainekavas esitatud temaatika piires • Oskab esitada küsimusi ainekavas antud temaatika piires • Oskab lugeda lihtsat adapteeritud teksti • Oskab leida tekstist olulist infot • Oskab vajadusel lugeda häälega • Oskab kasutada sõnaraamatuid ja teatmeteoseid • Oskab kirjutada sõbrale kirja • Oskab kirjutada lühiesseed, isiklikku kirja, küllakutset, teadet ainekava temaatika piires

pealinn rahvused, keeled

2. Keeleteadmised

- Nimisõna :omastav kääne, erandlik mitmus, ainsuslikud ja mitmuslikud sõnad, aluse ja öeldise ühildumine
- Artikkel. Umbmäärane ja määrav artikkel, artikli puudumine enamkasutatavaid väljendeid artiklitega ja ilma, artiklite kasutamine isikunimedele ja geograafiliste nimedega
- Omadussõnad: võrdlusastmed, tarindid *not.....enough to, too....to*; omadussõnade kasutamine rahvusest ja kodakondsusest rääkides, omadussõna ühildumine nimisõnaga
- Arvsõna: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastaarvud, telefoninumbrid, protsent; arvsõna 0 erinev lugemine; sidesõna *and* arvsõnades
- Asesõna: enesekohased asesõnad, siduvad asesõnad(*who, what, where, that*); omastavate asesõnade absoluutvormid(*mine, yours..*), *Much, many, little, few*; asesõnad *one, each other, none of them, all of them, some of them*; rõhutavad ja siduvad asesõnad
- Tegusõna: reeglipärased ja ebareeglipärased tegusõnad; ajavormid – Present Simple, Past Simple, Future Simple, Present Progressive, Past Progressive, Present Perfect, Past Perfect; käskiv kõneviis, kaudne kõne, aegade ühildumine; passiiv: Present Simple, Past Simple
- Modaalverbid- *can, may, must= have to, should, could, would*
- To + infinitiiv, - ing vorm (Gerund)
- Sidesõnad : *and, that, or, but, if, because, after, before, until, both, neither, (n)either.....(n)or, if, therefore*
- Eessõnad: ajamäärustes kasutatavad eessõnad *at, after, before, between, in.....*; kohamäärustes esinevad eessõnad *in at, on, behind, opposite.....*; viisimäärustes esinevad asesõnad *by, on, in, with, without.....*; enamkasutatavad eessõnalised väljendid *look at, wait for...*
- Lauseõpetus: sõnajärg jaatavas, eitavas ja küsivas lauses; aja- ja sagedusmäärsõnade ning viisi- ja kohamääruste asetus lauses; *it ja there* lause algul
- Sõnatuletus: ees- järelliited *-less; -ly, -able, (t)ion, -ly, -iful, -less.un-, dis-, re-, im-*
- Kirjalik väljendusoskus: lühiessee, ,

isiklik kiri, õnnitluskaart, lühireferaat, teade, küllakutse • <u>Õigekiri</u> : suur j väike algustäht; nimisõna mitmuse lõpud, omadussõna võrdlusastmed; arvsõnad; määrsõnad; kirjavahemärgid	

Keeleoskuse hea tase **8. klassi** lõpus

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Inglise keel	B1.2	B1.2	B1.2	B1.2

	Inglise keele ainekava
KLASS	9.klass
TUNDIDE ARV	3 ainetundi nädalas (105 ainetundi õppeaastas)
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
1. Kõnearendus- ja lugemisteemad: • MINA :iseloom , huvid ,võimed , oskused, harjumused, tervis • ÕPITAVAT KEELT KÕNELEVAD MAAD: sümbolid, kultuuritavad, kombed • PEREKOND JA KODU: suhted perekonnas, ühistegevused, taskuraha • SÕBRAD: erinevad iseloomud, suhted sõpradega: sõnapidamine, sõprus, ausus, konfliktid ja nende lahendamine. • KESKKOND; KODUKOHT; EESTI : ilmastik, keskkonnasõbralik käitumine; kodukoht, kultuuritavad ja kombed; Eestimaa loodus ja vaatamisväärsused • IGAPÄEVASED TEGEVUSED : kodused majapidamistööd; söömine kodus ja väljaspool kodu; liiklemine • ÕPPIMINE JA TÖÖ : kool ja klass, õpioskused, edasiõppimine, kutsevalik, tulevane töö • HARRASTUSED JA KULTUUR : kino, teater, ilukirjandus, kolleksioneerimine; meedia: televisioon, raadio, ajakirjandus, Internet • MAAILM: Euroopa maad: riigi nimi, pealinn rahvused, keeled 2. Keeleteadmised • <u>Nimisõna</u> :omastav kääne, erandlik mitmus, ainsuslikud ja mitmuslikud sõnad, aluse ja öeldise ühildumine • <u>Artikkel</u>. Umbmäärane ja määrav artikkel, artikli puudumine enamkasutatavaid väljendeid artiklitega ja ilma, artiklite kasutamine isikunimede ja geograafiliste nimedaega • <u>Omadussõnad</u>: võrdlusastmed, tarindid <i>not.....enough to, too....to</i>; omadussõnade kasutamine rahvusest ja kodakondsusest rääkides, omadussõna	9. klassi lõpus õpilane: • Suudab mõista tuttavalt keelematerjalil põhinevat keskustelu. • Suudab kuulata ainekava temaatikaga seotud tekste ning neis ära tunda tuttavaid keelendeid ja lausestruktuure. • Oskab eristada otsitavat olulist infot. • Oskab eristada üleminekut ühelt teemalt teisele nii vestluses kui raadio-/TV-uudiseid kuulates. • Kasutab keelt korrektse häälduse ja intonatsiooniga. • Oskab kasutada erinevaid keelestruktuure lausete ja seotud teksti koostamiseks. • Oskab tuttava keelematerjali põhjal koostatud kirjaliku teksti sisu edasi anda. • Oskab väljendada oma suhtumist, soove ja vajadusi. • Oskab vestelda ainekavas esitatud temaatika piires. • Oskab esitada küsimusi ainekavas esitatud temaatika piires. • Oskab lugeda lihtsat adapteeritud ja originaalteksti (igapäeva, populaarteaduslikku ja ilukirjanduslikku teksti). • Mõistab tuttava keelematerjali põhjal koostatud kirjalikku teksti. • Oskab leida/eristada tekstist olulist infot. • Oskab loetut kavastada. • Oskab vajadusel lugeda häälega (anda edasi kirjapandud infot). • Oskab kasutada sõnaraamatuid, käsiraamatuid ja teatmeteoseid. • Oskab kirjutada isiklikku kirja, koostada lihtsamaid tarbekirju, õnnitlus- tervitus-, tänukaarti, küllakutset, teadet, lühiesseed, lühireferati

ühildumine nimisõnaga • <u>Arvsõna</u>: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastaarvud, telefoninumbrid, protsent; arvsõna 0 erinev lugemine; sidesõna <i>and</i> arvsõnades • <u>Asesõna</u>: enesekohased asesõnad, siduvad asesõnad(<i>who, what, where, that</i>); omastavate asesõnade absoluutvormid(<i>mine, yours..</i>), <i>Much, many, little, few</i>; asesõnad <i>one, each other, none of them, all of them, some of them</i>; rõhutavad ja siduvad asesõnad • <u>Tegusõna</u>: reeglipärased ja ebareeglipärased tegusõnad; ajavormid – Present Simple, Past Simple, Future Simple, Present Progressive, Past Progressive, Present Perfect, Past Perfect; käskiv kõneviis, kaudne kõne, aegade ühildumine; passiiv: Present Simple, Past Simple • <u>Modaalverbid</u>- <i>can, may, must= have to, should, could, would</i> • To + infinitiiv, -ing vorm (Gerund) • <u>Sidesõnad</u> : <i>and, that, or, but, if, because, after, before, until, both, neither, (n)either.....(n)or, if, therefore</i> • <u>Eessõnad</u>: ajamäärustes kasutatavad eessõnad <i>at, after, before, between, in.....</i>; kohamäärustes esinevad eessõnad <i>in at, on, behind, opposite.....</i>; viisimäärustes esinevad asesõnad <i>by, on, in, with, without.....</i>; enamkasutatavad eessõnalised väljendid <i>look at, wait for...</i> • <u>Lauseõpetus</u>: sõnajärg jaatavas, eitavas ja küsivas lauses; aja- ja sagedusmäärsõnade ning viisi- ja kohamääruste asetus lauses; <i>it ja there</i> lause algul • <u>Sõnatuletus</u>: ees- järelliited <i>-less; -ly, -able, (t)ion, -ly, -iful, -less, un-, dis-, re-, im-</i> • <u>Kirjalik väljendusoskus</u>: lühiessee, ., isiklik kiri, õnnitluskaart, lühireferaat , teade, küllakutse <u>Õigekiri</u>: suur j väike algustäht; nimisõna mitmuse lõpud, omadossõna võrdlusastmed; arvsõnad; määrsõnad; kirjavahemärgid	

Keeleoskuse hea tase põhikooli lõpus

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Inglise keel	B1.2	B1.2	B1.2	B1.2

1.8 Inimeseõpetus

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Inimeseõpetuse ainekava
KLASS	2.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Mina. Minu erinevused ja sarnasused teiste inimestega. Iga inimese väärtus. Viisakas käitumine	1) Kirjeldab oma välimust, huvisid ja tegevusi, mida talle meeldib teha. 2) Eristab mehi ja naisi. 3) Nimetab, mille poolest ta sarnaneb teistega ja erineb 4) Väärtustab iseennast ja teisi. 5) Mõistab viisaka käitumise vajalikkust.
Tervis. Terve ja haige inimene. Ravimid. Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus ning liikumine ja sport. Abi saamine võimalused. Esmaabi.	1) Kirjeldab, kuidas oma tervise eest hoolitseda. 2) Eristab nakkuslikke ja mittenakkuslikke haigusi. 3) Saab aru, et ravimeid võetakse siis, kui ollakse haige, ning teab, et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud. 4) Kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus ning liikumine ja sport. 5) Teab, et liikumine, puhkus ja tervislik toitumine on tähtsad seoses tervisliku eluviisiga. 6) Kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus ning liikumine ja sport. 7) Teab, et liikumine, puhkus ja tervislik toitumine on tähtsad seoses tervisliku eluviisiga. 8) Demonstreerib lihtsamaid esmaabivõtteid. 9) Teab hädaabi telefoninumbrit ja oskab kutsuda abi.
Kodu. Koduarmastus. Kodu traditsioonid. Perekond. Erinevad pered. Vanavanemad ja teised sugulased. Pereliikmete tegevus ja rollid. Kodused tööd. Abivalmidus, kohuseja Vastutustunne. Vanemate ja teiste inimeste töö. Koduümbrus. Naabrid ja naabruskond. Võõras ümbrus ja võõraga kaasaminek. Ohud kodus ja koduümbruses.	1) Väärtustab oma kodu. 2) Jutustab oma pere traditsioonidest. 3) Kirjeldab, mille poolest perekonnad erinevad ja sarnanevad. 4) Väärtustab oma peret. 5) Selgitab lähemaid sugulussuhteid. 6) Kirjeldab pereliikmete erinevaid rolle kodus. 7) Kirjeldab ja eristab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes. 8) Väärtustab üksteise abistamist ja arvestamist peres. 9) Teab oma kohustusi peres. 10) Teab inimeste erinevaid töid ja töökohti. 11) Oskab tänaval käituda ning ületada sõiduteed ohutult. 12) Kirjeldab ohtlikke olukordi ning seda, kuidas seal käituda. 13) Kirjeldab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti.
Aeg. Aja planeerimine. Oma tegevuse kavandamine. Täpsus, lubadused, vastutus. Minu oma, tema oma, meie oma. Asja väärtus ja hind. Asjade väärtus teiste väärtuste seas.	1) Eristab aja kulgu ja seisu. 2) Planeerib oma päevakava. 3) Kirjeldab, kuidas sisustada vaba aega. 4) Väärtustab tegevusi, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks. 5) Oskab eristada oma ja võõrast asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta. 6) Selgitab asjade väärtust. 7) Väärtustab ausust asjade jagamisel.
Eesti – minu kodumaa. Kodukoht. Rahvakalendri tähtpäevad. Eesti rikkus.	1) Tunneb ära Eesti Vabariigi lipu ja vapi. 2) Oskab nimetada Eesti Vabariigi pealinna, sünnipäeva ja presidenti. 3) Leiab Euroopa kaardilt Eesti.

	4) Leiab kodukoha Eesti kaardilt. 5) Tunneb ära kodukoha sümbolika. 6) Nimetab oma kodukoha tuntud inimesi ja paiku 7) Kirjeldab mardi- ja kadripäeva, jõulude ning lihavõttepühade rahvakombeid. 8) Väärtustab Eestit, oma kodumaad.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Inimeseõpetuse ainekava
KLASS	3.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Mina. Mina ja endasse suhtumine. Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus. Lapse õigused ja Kohustused.	1) Selgitab endasse positiivse suhtumise tähtsust. Võrdleb oma välimust, huve ja tugevusi kaasõpilaste omadega. 2) Väärtustab inimese õigust olla erinev. 3) Nimetab enda õigusi ja kohustusi. 4) Teab, et õigustega kaasnevad kohustused.
Vaimne ja füüsiline tervis. Tervislik eluviis. Ohud tervisele ja toimetulek Ohuolukorras.	1) Eristab vaimset ja füüsilist tervist. 2) Kirjeldab seoseid tervise hoidmise viiside vahel: mitmekesine toitumine, uni ja puhkus ning liikumine. 3) Väärtustab tervislikku eluviisi. 4) Kirjeldab olukordi ja toob näiteid, kuidas keelduda tegevusest, mis kahjustab tema tervist. 5) Nimetab, kelle poole pöörduda erinevate murede korral.
Minu ja teiste vajadused. Sõbrad ja sõpruse hoidmine. Sallivus. Üksteise eest hoolitsemine ja teiste abistamine. Ausus ja õiglus. Leppimine. Vabandamine. Oma muredest rääkimine ja tunnete väljendamine. Oskus panna end teise inimese olukorda. Keeldumine kahjulikust tegevusest. Minu hea ja halb käitumine. Sүdametunnistus. Käitumisreeglid. Minu käitumise mõju ja tagajärjed. Vastutus. Liiklusreeglid. Mäng ja töö. Õppimine. Kohustetunne ja vastutus. Meeskonnatöö. Tööjaotus	1) Nimetab inimese eluks vajalikke olulisi vajadusi ja võrdleb enda vajadusi teiste omadega. 2) Kirjeldab omadusi, mis peavad olema heal sõbral, ning hindab ennast nende omaduste järgi. 3) Väärtustab sõprust. 4) Väärtustab üksteise eest hoolitsemist ja üksteise abistamist. 5) Väärtustab leppimise ja vabandamise tähtsust inimsuhetes. 6) Nimetab ja kirjeldab inimeste erinevaid tundeid ning toob näiteid olukordadest, kus need tekivad, ning leiab erinevaid viise nendega toimetulekuks. 7) Teab abi saamise võimalusi kiusamise ja vägivalda korral. 8) Mõistab, et kiusamine on mitteaktsepteeritud käitumine. 9) Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennastkahjustavast tegevusest. 10) Eristab enda head ja halba käitumist. 11) Kirjeldab oma sõnadega, mida tähendab vastustundlikkus ja sүdametunnistus. 12) Nimetab üldtunnustatud käitumisreegleid ja põhjendab nende vajalikkust. 13) Kirjeldab oma käitumise tagajärgi ja annab neile hinnangu. 14) Teab liikluseeskirja, mis tagab tema turvalisuse, ning kirjeldab, kuidas käituda turvaliselt liikluses. 15) Eristab tööd ja mängu. 16) Selgitab enda õppimise eesmärgi ja toob näiteid, kuidas aitab õppimine igapäevaelus paremini hakkama saada. 17) Teab tegureid, mis soodustavad või takistavad keskendumist õppimise ajal, ning kirjeldab oma

	tegevuse planeerimist nädalas, väärtustades vastutust. 18) Väärtustab lubadustest kinnipidamist ja vastutust. 19) Teab, kuidas olla hea kaaslane ning kuidas teha koostööd.
Teave ja teabeallikad ning nende kasutamine. Reklaami mõju: Turvaline käitumine meediakeskkonnas. Raha. Raha teenimine, kulutamine, laenamine. Vastutus. Oma kulutuste planeerimine.	1) Kirjeldab erinevate meeltega tajutavaid teabeallikaid. 2) Selgitab, kuidas võivad reklaamid mõjutada inimeste käitumist ja otsuseid. 3) Teab, et raha eest saab osta asju ja teenuseid ning seda, et raha teenitakse tööga. 4) Mõistab oma vastutust asjade hoidmise ja laenamise eest. 5) Selgitab, milleks kasutatakse raha ning mis on raha teenimine, hoidmine, kulutamine ja laenamine. 6) Kirjeldab, milliseid vajadusi tuleb arvestada taskuraha kulutades ja säästes.
Küla, vald, linn, maakond. Eesti teiste riikide seas. Naabერიigid. Eesti vabariigi ja kodukoha sümboolid. Erinevate rahvaste tavad ja kombed. Sallivus.	1) Selgitab skeemi järgi haldusüksuste seoseid oma kodukohas. 2) Leiab Euroopa kaardilt Eesti ja tema naabერიigid. 3) Nimetab Eesti rahvuslikke ja riiklikke sümboleid. 4) Kirjeldab Eestis elavate rahvaste tavasid ja kombeid ning austab neid. 5) Väärtustab oma kodumaad.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Inimeseõpetuse ainekava
KLASS	5
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Tervis Tervise olemus: füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis. Tervisenäitajad. Tervist mõjutavad tegurid. Hea ja halb stress. Keha reaktsioonid stressile. Pingete maandamise võimalused.	kirjeldab füüsilist, vaimset ja sotsiaalset tervist ning selgitab tervise olemust nendest mõistetest lähtuvalt; teab enda põhilisi tervisenäitajaid ning oskab mõõta ja hinnata kehakaalu, kehapikkust, kehatemperatuuri ning pulsisagedust; nimetab tervist tugevdavaid ja tervist kahjustavaid tegevusi ning selgitab nende mõju inimese füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele; kirjeldab üldisi stressi tunnuseid ja stressiga toimetuleku võimalusi.
Tervislik eluviis Tervisliku eluviisi komponendid. Tervislik toitumine. Tervisliku toitumise põhimõtted. Toitumist mõjutavad tegurid. Kehalise aktiivsuse vormid ja põhimõtted. Päevakava ning töö ja puhkuse vaheldumine. Uni.	oskab eristada tervislikke ja mittetervislikke otsuseid igapäevaelus; kirjeldab tervisliku toitumise põhimõtteid ning väärtustab neid; teab kehalise tegevuse mõju oma tervisele ja toob selle kohta näiteid; oskab plaanida oma päevakava, lähtudes tervisliku eluviisi komponentidest; väärtustab tervislikku eluviisi.
Keskkond ja tervis Tervislik elukeskkond. Tervislik õpikeskkond. Tervis heaolu tagajana.	kirjeldab tervislikku elukeskkonda, lähtudes oma kodukoha loodus- ja tehiskeskkonnast; toob näiteid tegurite kohta, mis mõjutavad elukeskkonna turvalisust ja tervislikkust; kirjeldab õpikeskkonna mõju õpilase õpitulemustele.
Otsustamine ja konfliktid ning probleemilahendus Positiivne mõtlemine Otsustamine ja probleemide lahendamine. Erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades. Tagajärgede	teab probleemide erinevaid lahendusviise ja oskab neid õpituatsioonis kasutada; kirjeldab erinevate lahendusviiside puudusi ja eeliseid ning mõistab nende tagajärgi; selgitab ja kirjeldab eri situatsioonidesse sobiva parima

arvestamine probleemilahenduses. Vastutus otsustamisel. Konfliktide olemus ja põhjused. Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed. Positiivne mõtlemine. Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.	käitumisviisi valikut; • selgitab konflikti häid ja halbu külgi ning aktseptib konflikte kui osa elust; • teab konfliktide lahendamise tõhusaid viise ja demonstreerib neid õpituatsioonis. • nimetab ja väärtustab enda ning teiste positiivseid omadusi; • väärtustab positiivset mõtlemist.
Turvalisus ja riskikäitumine Turvaline ning ohutu käitumine koolis, kodus ja õues. Eakaaslaste ning meedia mõju tervise ja ohukäitumise valikud tehes; iseenda vastutus. Vahendatud suhtlemine. Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused uimastitega seotud situatsioonides. Valikud ja vastutus seoses uimastitega. Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seonduvad riskid tervisele.	• kirjeldab olukordi, kus saab ära hoida õnnetusjuhtumeid; • selgitab, miks on liikluseeskiri kohustuslik kõigile, ning kirjeldab, kuidas seda järgida; • teab, et õnnetuse korral ei tohi enda elu ohtu seada, ning oskab abi kutsuda; • mõistab meedia kaudu suhtlemisel ohtusid oma käitumisele ja suhetele ning vastutust oma sõnade ja tegude eest; • demonstreerib õpituatsioonis, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi tubaka, alkoholi ning teiste uimastitega seotud olukordades: emotsioonidega toimetulek, enesetunnetus, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine ja suhtlusoskus; • kirjeldab tubaka, alkoholi ja teiste uimastite tarbimise kahjulikku mõju tervisele; • väärtustab turvalisust ja ohutut käitumist.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Inimeseõpetus
KLASS	6.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Mina ja suhtlemine	
Sissejuhatus	1. Analüüsib enda iseloomujooni
Enesse uskumine.	ja omadusi, väärtustades positiivseid jooni ja omadusi.
Enesehinnang	2. Mõistab, mis mõjutab enesehinnangut ning kuidas see kujuneb.
Eneseanalüüs.	1. Mõistab enesekontrolli olemust
Enesekontroll. Oma väärtuste selgitamine	ning demonstreerib õpituatsioonis oma käitumise kontrolli, saades hakkama vihaga ja teiste emotsioonidega.
	2. Oskab suheldes enda kohta tagasisidet anda ning teistelt seda vastu võtta.
	3. Oskab selgitada ja põhjendada oma väärtusi seoses eneseanalüüsiga.
Suhtlemine teistega	
Minu ja teiste vajadused.	Tunneb ära enda ja teiste inimeste põhilised vajadused ning
Vajaduste hierarhia	teadvustab neid.
Suhtlemise komponendid	1. Teab suhtlemise olemust ning väärtustab tõhusate suhtlusoskuste vajalikkust; eristab verbaalset ja mitteverbaalset suhtlemist.
Verbaalne ja mitteverbaalne	2. Kirjeldab erinevaid mitteverbaalseid suhtlusvahendeid ning nende mõju

suhtlemine	verbaalsele suhtlemisele.
Aktiivne kuulamine. Tunnete väljendamine. Eneseavamine. Eelarvamused	1. Demonstreerib õpituatsioonis aktiivse kuulamise võtteid; mõistab eneseavamise mõju suhtlemisele. 2. Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas väljendada oma tundeid verbaalselt, säilitades ja tugevdades suhteid. 3. Teadvustab eelarvamuste mõju suhtlemisele igapäevaelus ning toob selle kohta näiteid.
Kehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine. Ei ütlemine ennast ja teisi kahjustava käitumise korra	1. Eristab ning kirjeldab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumiste mõju suhetele. 2. Teab, et ei ütlemine on oma õiguste eest seismine, oskab partnerit arvestavalt öelda ei ennast ja teisi kahjustava käitumise korral ning aktsepteerib partneri ei ütlemist ennast ja teisi kahjustava käitumise korral. 3. Väärtustab positiivset suhtumist endasse ja teistesse.
Kordamine ja läbitud teemabloki jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine	Kordamine ja läbitud teemabloki jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine
Suhted teistega	
Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine. Sallivus enda ja teiste vastu. Hoolivus	1. Kirjeldab tõhusate sotsiaalsete oskuste (üksteise aitamise, jagamise, koostöö ja hoolitsemise) toimimist igapäevaelus 2. Oskab abi pakkuda ning teistelt abi vastu võtta. 3. Väärtustab hoolivust, sallivust, koostööd ja üksteise abistamist. 4. Eristab inimeste erinevaid rolle suhetes ning nende muutuvat iseloomu.
Sõprussuhted. Usaldus suhtes. Empaatia. Vastutus suhetes. Kaaslaste mõju ja surve	1. Demonstreerib õpituatsioonis oskust näha olukorda teise isiku vaatenurgast. 2. Tähtsustab oskust panna end teise inimese olukorda ja mõista tema tundeid, väärtustab empaatilist suhtlemist. 3. Väärtustab sõprust kui vastastikuse usalduse ja toetuse allikat. 4. Kirjeldab kaaslaste rühma arvamuste, valikute ja käitumise mõju ning surve tagajärgi.
Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine. Isikuseärasused. Soolised erinevused. Erivajadustega inimesed	Mõistab isikuseärasusi ning teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi.
Konfliktid'	
Konfliktide olemus ja põhjused	Selgitab konflikti häid ja halbu külgi ning aktsepteerib konflikte kui osa elust.
Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed	1. Teab, eristab ja kirjeldab efektiivseid ning mitteefektiivseid konflikti lahendamise viise. 2. Kasutab õpituatsioonis konflikte lahendades tõhusaid viise ning

	väärtustab neid.
Otsustamine ja probleemilahendus	
Otsustamine ja probleemide lahendamine. Erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades	1. Teab ja oskab õpituatsioonis otsuseid langetades leida erinevaid lahendusviise. 2. Kirjeldab otsustades erinevate lahendusviiside puudusi ja eeliseid.
Tagajärgede arvestamine probleemilahenduses. Vastutus otsustamisel	1. Mõistab otsustades lahendusviiside lühi- ja pikaajalisi tagajärgi. 2. Selgitab ja kirjeldab eri situatsioonidesse sobiva parima käitumisviisi valikut; väärtustab vastustuse võtmist otsuseid langetades.
Positiivne mõtlemine	
Positiivne mõtlemine. Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine	1. Nimetab ja väärtustab enda ning teiste positiivseid omadusi. 2. Väärtustab positiivset mõtlemist.
Kordamine ja läbitud teemablokkide jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine	Rakendab omandatud teadmisi ja oskusi.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Inimeseõpetus
KLASS	7.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Inimese elukaar ja murdeea koht selles	
Sissejuhatus Areng ja kasvamine. Arengut ja kasvamist mõjutavad tegurid. Inimese elukaar. Murde- ja noorukiea koht elukaares	1. Iseloomustab murde- ja noorukiea arenguülesandeid üleminekul lapsest täiskasvanuikaks. 2. Kirjeldab, kuidas mõjutavad inimese kasvamist ja arengut pärilikud ning keskkonnategurid.
Inimene oma elutee kujundajana. Enesekasvatuse alused ja võimalused. Vastutus seoses valikutega	1. Toob näiteid inimese võimaluste kohta ise oma eluteed kujundada ning mõistab enda vastutust oma elutee kujundamisel. 2. Kirjeldab põhilisi enesekasvatuse võtteid: eneseveenmist, enesetreeningut, eneseergutust ja -karistust ning enesesisendust.
Inimese mina	
Minapilt ja enesehinnang. Eneseanalüüs: oma iseloomujoonte, huvide, võimete ja väärtuste määramine	1. Selgitab, mis on minapilt ja enesehinnang. 2. Kirjeldab positiivse endassesuhtumise kujundamise ja säilitamise võimalusi. 3. Kasutab eneseanalüüsi oma teatud iseloomujooni, huve, võimeid ja

	väärtusi määrates. 4. Väärtustab võimalusi oma iseloomu, huve, võimeid ja väärtusi positiivses suunas kujundada ning toob nende kohta näiteid. 5. Kirjeldab inimeste erinevaid iseloomujooni, huve, võimeid ja väärtusi ning mõistab toetavate suhete rikastavat iseloomu.
Konfliktide vältimine ja lahendamine	1. Kirjeldab suhete säilitamise ning konfliktide vältimise võimalusi. 2. Demonstreerib õpituatsioonis tõhusaid konfliktide lahendamise viise.
Kordamine ja läbitud teemabloki jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine.	Rakendab omandatud teadmisi ja oskusi.
Inimene ja rühm	
Erinevad rühmad ja rollid. Rollide suhtelisus ja kokkuleppelisus. Reeglid ja normid rühmas. Inimsuhteid toetavad reeglid ja normid	1. Iseloomustab erinevaid rühmi ning liigitab neid suuruse, liikmetevahelise läheduse ja ülesande järgi. 2. Kirjeldab inimeste erinevaid rolle rühmades ning nende mõju inimese käitumisele. 3. Mõistab normide ja reeglite vajalikkust ühiselu toimimisel ning korraldamisel. 4. Võrdleb erinevate rühmade norme ja reegleid ning kirjeldab nende erinevusi.
Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed. Hoolivus rühmas. Rühma surve ja toimetulek sellega. Sõltumatus, selle olemus. Autoriteet	1. Kirjeldab rühma kuulumise positiivseid ja negatiivseid külgi. 2. Demonstreerib õpituatsioonis toimetulekut rühma survega. 3. Selgitab sõltumatuse ja autoriteedi olemust inimsuhetes. 4. Väärtustab inimsuhteid toetavaid reegleid ja norme.
Turvalisus ja riskikäitumine	
Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused, et vältida riskikäitumist: emotsioonidega toimetulek, enesetunnetamine, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine, suhtlusoskus	Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas kasutada tõhusaid sotsiaalseid oskusi uimastitega seotud olukordades: emotsioonidega toimetulek, enesetunnetamine, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine ja suhtlemisoskus.
Hakkamasaamine kiusamise ja vägivallega. Erinevad legaalsed ja illegaalsed uimastid. Uimastite tarvitamise lühi- ja pikaajaline mõju	1. Demonstreerib õpituatsioonis tõhusaid käitumisviise kiusamise ja vägivalga korral koolis. 2. Eristab legaalseid ning illegaalseid uimasteid. 3. Kirjeldab uimastite tarvitamise lühi- ja pikaajalist mõju inimese füüsilisele tervisele.

Inimese mina ja murdeea muutused	
Varane ja hiline küpsemine – igapäev oma tempo. Muutunud välimus. Nooruki põhimured küpsemisperioodil. Suguküpsus	1. Kirjeldab põhimuresid küpsemisperioodil ning nendega toimetuleku võimalusi. 2. Selgitab, milles seisneb suguküpsus.
Naiselikkus ja mehelikkus. Soorollid ja soostereotüübid. Lähedus suhetes. Sõprus. Armumine. Käimine.	1. Kirjeldab omadusi, mis teevad noormehe ja neiu meeldivateks suhtluskaaslasteks. 2. Selgitab soorolli olemust ning kirjeldab soostereotüüpset suhtumist. 3. Kirjeldab inimliku läheduse erinevaid avaldumisviise: vastastikust seotust ja meeldimist, sõprust ning armumist.
Lähedus ja seksuaalhuvi. Vastutus seksuaalsuhtes ja turvaline seksuaalkäitumine	1. Kirjeldab, milles seisneb inimese vastutus seksuaalsuhtes. 2. Selgitab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid.
Õnn	
Õnn. Toimetulek iseenda ja oma eluga õnne eeldusena	Mõistab, et toimetulek iseenda ja oma eluga tagab õnne ning rahulolu.
Kordamine ja läbitud teemablokide jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine.	Rakendab omandatud teadmisi ja oskusi.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Inimeseõpetus
KLASS	8.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Tervis	
Sissejuhatus Tervis kui heaoluseisund Terviseaspektid: füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne tervis Terviseaspektide omavahelised seosed Eesti rahvastiku tervisenäitajad Tervislik eluviis ning sellega seonduvate valikute tegemine ja vastutus Tegurid, mis mõjutavad	1. Kirjeldab füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse tervise vastastikust mõju ning seost. 2. Analüüsib enda tervise seisundit. 3. Kirjeldab tähtsaid tervisenäitajaid rahvastiku tervise seisukohalt; analüüsib tegureid, mis võivad mõjutada otsuseid tervise kohta, ning demonstreerib õpituatsioonis tõhusaid viise otsuste langetamisel tervise seonduvate valikute puhul individuaalselt ja koostöös teistega.

tervisega seotud valikuid	
Tervisealased infoallikad ja teenused Tervise infoallikate usaldusväärsus	Analüüsib ja hindab erinevate tervise infoallikate ning teenuste kasutamise võimalusi ja usaldus-väärsust.
Kehaline aktiivsus tervise tugevdajana Kehaline vormisolek ja sobiva kehalise aktiivsuse valik	1. Selgitab kehalise aktiivsuse mõju inimese füüsilisele, vaimsele, emotsionaalsele ja sotsiaalsele tervisele; oskab planeerida eri tüüpi igapäevast kehalist aktiivsust oma ning väärtustab seda eluviisi osana.
Toitumise mõju tervisele Toitumist mõjutavad tegurid	Analüüsib oma igapäevatoitude vasta-vust tervisliku toidu põhimõtetele; analüüsib inimese kehalise aktiivsuse ja toitumise mõju tervisele.
Vaimne heaolu Vaimset heaolu säilitada aitavad tegevused ja mõttelaad Stress Stressorid Stressi kujunemine Stressiga toimetulek Kriis, selle olemus Käitumine kriisi-olukorras Abistamine, abi otsimine ja leidmine	1. Teab, mis tegurid ja toimetuleku mehha-nismid aitavad säili-tada inimese vaimset heaolu. 2. Selgitab stressi olemust, põhjuseid ja tunnuseid. 3. Kirjeldab stressiga toimetuleku viise ning eristab tõhusaid toime-tulekuviise mitte-tõhusatest; kirjeldab kriisi olemust ja seda, kuidas käituda kriisiolukorras; teab abi ja toetuse võimalusi.
Kordamine ja läbitud teemabloki jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine.	Rakendab omandatud teadmisi ja oskusi.
Suhted ja seksuaalsus	
Sotsiaalne tervis ja suhted Suhete loomine, säilitamine ja katkemine Suhete väärtustamine Armastus Seksuaalsuse olemus: lähisuhted, seksuaal-identiteet, seksuaalne nauding, soojätkamine Seksuaalne areng	1. Kirjeldab viise, kuidas luua, jagada ning säilitada lähedasi suhteid sotsiaalse tervise kontekstis. 2. Selgitab partne-rite vastutust seksuaalsuhetes. 3. Demonstreerib õpituatsioonis suhete loomise ja säilitamise oskusi, aitamine, jagamine, koostöö, hoolitsemine. 4. Väärtustab tundeid, armastust ja vastutus-tundlikku seksuaal-käitumist. 5. Selgitab seksuaalsuse indivi-duaalset olemust ja arengut ning tunnete osa selles.
Seksuaalne orientatsioon Seksuaalvähemused Soorollide ja –stereo- tüüpide mõju inimese käitumisele ning tervisele	1. Selgitab soorollide ja soostereotüüpide mõju inimese käitumisele ning tervisele. 2. Kirjeldab, millised on tõhusad rasestumisvastased meetodid noortele.

Seksuaalvahekord Turvaline seksuaalkäitumine Rasestumisvastased meetodid Seksuaalõigused	3. Kirjeldab seksuaal-õigusi kui seksuaal-susega seotud inim-õigusi.
Seksuaalsel teel levivate haiguste vältimine HIV ja AIDS Abi ja nõu saamise võimalused	1. Kirjeldab, millised käitumisviisid aitavad ära hoida nakatumist seksuaalsel teel levi-vatesse haigustesse. Kirjeldab seksuaalsel teel levinumate haigus-te ärahoidmise võimalusi. 2. Teab, mis on HIV ja AIDS ning HIVi nakatumise teid ja võimalusi nakatumist vältida. 3. Eristab HIVi ja AIDSi mute tegelikkusest. 4. Nimetab, kuhu saab pöörduda abi ja nõu saamiseks seksuaal-tervise teemadel.
Turvalisus ja riskikäitumine	
Levinumad riskikäitumise liigid Riskikäitumise mõju inimese tervisele ja toimetulekule Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused riskikäitumisega toimetulekul	1. Kirjeldab levinu-mate riskikäitumiste tagajärgi ning mõju inimese tervisele ja toimetulekule. 2. Kirjeldab ja selgitab levinumate riski-käitumiste ära-hoidmise ning sekkumise võimalusi indiviidi ja rühma tasandilt, lähtudes igapäevaelust, ning teadvustab ennetamise ja sekkumise võimalusi ühiskonna tasandil.
Uimastid ja nende toime kesknärvisüsteemile Uimastitega seonduvad vääruskumused Uimastite tarvitamise isiklikud, sotsiaalsed, majanduslikud ja juriidilised riskid Sõltuvuse kujunemine	1. Kirjeldab, mis on vaimne ja füüsiline uimastisõltuvus ning kuidas see kujuneb. 2. Kirjeldab ja demonstreerib õpituatsioonis, kuidas käituda uimastitega seotud olukordades
Esmaabi põhimõtted ja käitumine ohu-olukordades	1. Teab, kuidas käituda turvaliselt ohuolukorras ning kutsuda abi allergia, astma, diabeedi, elektrišoki, epilepsia, lämbumise, mürgituse, palaviku ja valu korral. 2. Demonstreerib õpituatsioonis esmaabivõtteid kuumakahjustuse, teadvusekaotuse, südameseiskumise ja uppumise korral.
Inimene ja valikud	
Huvide ja võimete mitmekesisus ning valikud Edukus, väärtus-hinnangud ja prioriteedid elus Mina ja teised kui väärtus	Analüüsib ennast oma huvide, võimete ja iseloomu põhjal ning seostab seda valikutega elus
Kordamine ja läbitud teemablokide jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine.	Rakendab omandatud teadmisi ja oskusi.

1.9 Keemia

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	KEEMIA
KLASS	8. klass
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
I. Keemia meie ümber. Ainete füüsikalised omadused (7. klassi loodusõpetuses õpitu rakendamine ainete omadusi uurides). Keemilised reaktsioonid ja nende tunnused. Põhilised ohutusnõuded. Kemikaalide kasutamine laboritöodes ja argielus. Ohutusnõuete järgimise vajalikkus. Tähtsamad laborivahendid (nt katseklaas, keeduklaas, kolb, mõõtesilinder, lehter, uhmer, portselankauss, piirituslamp, katseklaasihoidja, statiiv) ning nende kasutamine praktilistes töodes. Lahused ja pihused, pihuste alaliigid (vaht, aerosool, emulsioon, suspensioon), tarded. Lahused ja pihused looduses ning igapäevaelus. Lahuste protsendilise koostise arvutused (massi järgi). Põhimõisted: kemikaal, lahusti, lahustunud aine, pihus, emulsioon, suspensioon, aerosool, vaht, tarre, lahuse massiprotsent. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 1) ainete füüsikaliste omaduste uurimine ja kirjeldamine (agregaatolek, sulamis- ja keemistemperatuur, tihedus vee suhtes, värvus jt); 2) eri tüüpi pihuste valmistamine (suspensioon, emulsioon, vaht jms) ning nende omaduste uurimine; 3) keemilise reaktsiooni tunnuste uurimine.	Õpilane: võrdleb ja liigitab aineid füüsikaliste omaduste põhjal: sulamis- ja keemistemperatuur, tihedus, kõvadus, elektrijuhtivus, värvus jms (seostab varem loodusõpetuses õpituga); teab keemiliste reaktsioonide esilekutsumise võimalusi, tunneb ära reaktsiooni toimumist iseloomulike tunnuste järgi; järgib põhilisi ohutusnõudeid, kasutades kemikaale laboritöodes ja argielus, ning mõistab ohutusnõuete järgimise vajalikkust; tunneb tähtsamaid laborivahendeid (nt katseklaas, keeduklaas, kolb, mõõtesilinder, lehter, uhmer, portselankauss, piirituslamp, katseklaasihoidja, statiiv) ja kasutab neid praktilisi töid tehes õigesti;
II Aatomiehitus, perioodilisustabel. Aine ehitus. Keemilised elemendid, nende tähised. Keemiliste elementide omaduste perioodilisus, perioodilisustabel. Perioodilisustabeli seos aatomite elektronstruktuuriga: tuumalaeng, elektronkihtide arv, väliskihi elektronide arv (elektronskeemid). Keemiliste elementide metallilised ja mittemetallilised omadused, metallilised ja mittemetallilised elemendid perioodilisustabelis, metallid ja mittemetallid ning nende kasutamine igapäevaelus. Liht- ja liitained (keemilised ühendid). Molekulid, aine valem. Ettekujutus keemilisest sidemest aatomite vahel molekulis (kovaalentside). Ioonide teke aatomitest, ionide laengud. Aatomite ja ionide erinevus. Ioonidest koosnevad ained (ioonsed ained). Ettekujutus ioonilisest sidemest (tutvustavalt). Molekulaarsed ja mittemolekulaarsed ained. Põhimõisted: keemiline element, elemendi	Õpilane: selgitab aatomiehitust (seostab varem loodusõpetuses õpituga); seostab omavahel tähtsamate keemiliste elementide nimetusi ja tähiseid (sümboleid) (~25, nt H, F, Cl, Br, I, O, S, N, P, C, Si, Na, K, Mg, Ca, Ba, Al, Sn, Pb, Fe, Cu, Zn, Ag, Au, Hg); loeb õigesti keemiliste elementide sümboleid aine valemis; seostab keemilise elemendi asukohta perioodilisustabelis (A-rühmades) elemendi aatomi ehitusega (tuumalaeng ehk prootonite arv tuumas, elektronkihtide arv, väliskihi elektronide arv) ning koostab keemilise elemendi järjenumbril põhjal elemendi elektronskeemi (1.–4. perioodi A-rühmade elementidel); teab keemiliste elementide liigitamist metallilisteks ja mittemetallilisteks ning nende paiknemist perioodilisustabelis; toob näiteid metallide ja

aatomnumber (järjenumbr), väliskihi elektronide arv, perioodilisustabel, lihtaine, liitaine (keemiline ühend), aatommass, metall, mittemetall, ioon, kation, anioon, kovalentne side, iooniline side. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 1) internetist andmete otsimine keemiliste elementide kohta, nende võrdlemine ja süstematiseerimine; 2) molekulimudelite koostamine ja uurimine.	mittemetallide kasutamise kohta igapäevaelus; 5) eristab liht- ja liitaineid (keemilisi ühendeid), selgitab aine valemi põhjal aine koostist; 6) eristab ioone neutraalsetest aatomitest ning selgitab ioonide tekkimist ja iooni laengut; 7) selgitab kovalentse ja ioonilise sideme erinevust; 8) teab, et on olemas molekulaarsete (molekulidest koosnevate) ja mittemolekulaarsete ainete erinevus ning toob nende kohta näiteid.
III Hapnik ja vesinik. Oksiidid Hapnik, selle omadused ja roll põlemisreaktsioonides ning eluslooduses. Osoonikihi hõrenemine keskkonnaprobleemina. Põlemisreaktsioonid, oksiidide teke. Oksüdatsiooniaste. Oksiidide nimetused ja valemite koostamine. Oksiidid igapäevaelus. Ühinemisreaktsioon. Lihtsamate põlemisreaktsioonide võrrandite koostamine ja tasakaalustamine. Gaaside kogumise võtteid. Vesinik, selle füüsikalised omadused. Põhimõisted: põlemisreaktsioon, oksiid, oksüdatsiooniaste, ühinemisreaktsioon. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 1) hapniku saamine ja tõestamine, küünla põletamine kupli all; 2) põlemisreaktsiooni kujutamine molekulimudelitega; 3) vesiniku saamine ja puhtuse kontrollimine; 4) oksiidide saamine lihtainete põlemisel.	Õpilane: 1) selgitab hapniku rolli põlemisreaktsioonides ning eluslooduses (seostab varem loodusõpetuses ja bioloogias õpituga), analüüsib osoonikihi tähtsust ja lagunemist saastamise tagajärjel; 2) kirjeldab hapniku ja vesiniku põhilisi omadusi; 3) seostab gaasi (hapniku, vesiniku, süsinikdioksiidi jt) kogumiseks sobivaid võtteid vastava gaasi omadustega (gaasi tihedusega õhu suhtes ja lahustuvusega vees); 4) määrab aine valemi põhjal tema koostiselementide oksüdatsiooniastmeid ning koostab elementide oksüdatsiooniastmete alusel oksiidide valemiteid; 5) koostab oksiidide nimetuste alusel nende valemiteid ja vastupidi; 6) koostab reaktsioonivõrrandeid tuntumate lihtainete (nt H₂, S, C, Na, Ca, Al jt) ühinemisreaktsioonide kohta hapnikuga ning toob näiteid igapäevaelus tuntumate oksiidide ja nende tähtsuse kohta (nt H₂O, SO₂, CO₂, SiO₂, CaO, Fe₂O₃);
IV Happed ja alused – vastandlike omadustega ained Happed, nende koostis. Tähtsamad happed. Ohutusnõuded tugevate hapete kasutamise korral. Hüdroksiidide (kui tuntumate aluste) koostis ja nimetused. Ohutusnõuded tugevaid aluseid (leelisi) kasutades. Hapete reageerimine alustega, neutralisatsioonireaktsioon. Lahuste pH-skaala, selle kasutamine ainete lahuste happelisust/aluselisust iseloomustades. Soolad, nende koostis ja nimetused. Happed, alused ja soolad igapäevaelus. Põhimõisted: hape, alus, indikaator, neutralisatsioonireaktsioon, lahuste pH-skaala, sool. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: hapete ja aluste kindlakstegemine indikaatoriga, neutralisatsioonireaktsiooni uurimine, soolade saamine neutralisatsioonireaktsioonil.	Õpilane: 1) tunneb valemi järgi happeid, hüdroksiide (kui tuntumaid aluseid) ja soolasid; 2) seostab omavahel tähtsamate hapete ning happeanioonide valemiteid ja nimetusi (HCl, H₂SO₄, H₂SO₃, H₂S, HNO₃, H₃PO₄, H₂CO₃, H₂SiO₃); koostab hüdroksiidide ning soolade nimetuste alusel nende valemiteid (ja vastupidi); 3) mõistab hapete ja aluste vastandlikkust (võimet teineteist neutraliseerida); 4) hindab lahuse happelisust, aluselisust või neutraalsust lahuse pH väärtuse järgi; määrab indikaatoriga keskkonda lahuses (neutraalne, happeline või aluseline); 5) toob näiteid tuntumate hapete, aluste ja soolade kasutamise kohta igapäevaelus; 6) järgib leeliste ja tugevate hapetega töötades ohutusnõudeid; 7) koostab ning tasakaalustab lihtsamate hapete ja aluste vaheliste reaktsioonide võrrandeid, korraldab

	neid reaktsioone ohutult; 8) mõistab reaktsioonivõrrandite tasakaalustamise põhimõtet (keemilistes reaktsioonides elementide aatomite arv ei muutu).
V Tuntumaid metalle Metallid, metallide iseloomulikud omadused, ettekujutus metallilisest sidemest (tutvustavalt). Metallide füüsikaliste omaduste võrdlus. Metallide reageerimine hapnikuga jt lihtainetega. Keemiliste elementide oksüdatsiooniastmete muutumine keemilistes reaktsioonides. Metallid kui redutseerijad ja hapnik kui oksüdeerija. Metallide reageerimine hapete lahustega. Ettekujutus reaktsiooni kiirusest (metalli ja happelahuse vahelise reaktsiooni näitel). Erinevate metallide aktiivsuse võrdlus (aktiivsed, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivsed metallid), metallide pingerea tutvustus. Tähtsamad metallid ja nende sulamid igapäevaelus (Fe, Al, Cu jt). Metallide korrosioon (raua näitel). Põhimõisted: aktiivne, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivne metall, metallide pingerida, redutseerija, redutseerumine, oksüdeerija, oksüdeerumine, redoksreaktsioon, reaktsiooni kiirus, sulam, metalli korrosioon. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 1) metallide füüsikaliste omaduste võrdlemine (kõvadus, tihedus, magnetilised omadused vms); 2) internetist andmete otsimine metallide omaduste ja rakendusvõimaluste kohta, nende võrdlemine ja süstematiseerimine. 3) metallide aktiivsuse võrdlemine reageerimisel happe lahusega (nt Zn, Fe, Sn, Cu); 4) raua korrosiooni uurimine erinevates tingimustes.	Õpilane: 1) seostab metallide iseloomulikke füüsikalisi omadusi (hea elektri- ja soojusjuhtivus, läige, plastilisus) metallilise sideme iseärasustega; 2) eristab aktiivseid, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivseid metalle; hindab metalli aktiivsust (aktiivne, keskmise aktiivsusega või väheaktiivne) metalli asukoha järgi metallide pingereas; 3) teeb ohutusnõudeid arvestades katseid metallide ja hapete vaheliste reaktsioonide uurimiseks, võrdleb nende reaktsioonide kiirust (kvalitatiivselt), seostab kiiruse erinevust metallide aktiivsuse erinevusega ja reaktsiooni tingimustega (temperatuur, tahke aine peenestatus); 4) seostab redoksreaktsioone keemiliste elementide oksüdatsiooniastmete muutumisega reaktsioonis; 5) teab metallide käitumist keemilistes reaktsioonides redutseerijana ja hapniku käitumist oksüdeerijana; 6) koostab reaktsioonivõrrandeid metallide iseloomulike keemiliste reaktsioonide kohta (metall + hapnik, metall + happelahus); 7) hindab tuntumate metallide ja nende sulamite (Fe, Al, Cu jt) rakendamise võimalusi igapäevaelus, seostades neid vastavate metallide iseloomulike füüsikaliste ning keemiliste omadustega; 8) seostab metallide, sh raua korrosiooni aatomite üleminekuga püsivamasse olekusse (keemilisse ühendisse); nimetab põhilisi raua korrosiooni (roostetamist) soodustavaid tegureid ja selgitab korrosioonitõrje võimalusi.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	KEEMIA
KLASS	9. klass
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
I. Anorgaaniliste ainete põhiklassid Oksiidid. Happelised ja aluselised oksiidid, nende reageerimine veega. Happed. Tugevad ja nõrgad happed. Hapete keemilised omadused (reageerimine metallide, aluseliste oksiidide ja alustega). Happed argielus. Alused. Aluste liigitamine (tugevad ja nõrgad alused, hästi lahustuvad ja rasklahustuvad alused) ning keemilised omadused (reageerimine happeliste oksiidide ja hapetega). Hüdroksiidide koostis ja nimetused. Soolad. Vesiniksoolad (söögisooda näitel). Soolade saamise võimalusi (õpitud reaktsioonitüüpide piires). Vesi lahustina. Ainete lahustuvus vees (kvantitatiivselt), selle sõltuvus temperatuurist (gaaside ja soolade näitel). Lahustuvustabel. Lahuste protsendilise koostise arvutused (tiheduse arvestamisega). Seosed anorgaaniliste ainete põhiklasside vahel. Anorgaanilised ühendid igapäevaelus. Vee karedus, väetised, ehitusmaterjalid. Põhilised keemilise saaste allikad, keskkonnaprobleemid: happevihmad (happesademed), keskkonna saastumine raskmetallide ühenditega, veekogude saastumine. Põhimõisted: happeline oksiid, aluseline oksiid, tugev hape, nõrk hape, tugev alus (leelis), nõrk alus, vee karedus, lahustuvus. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 1) erinevate oksiidide ja vee vahelise reaktsiooni uurimine (nt CaO, $\text{SO}_2 + \text{H}_2\text{O}$); 2) erinevate oksiidide hapete ja alustega reageerimise uurimine (nt $\text{CuO} + \text{H}_2\text{SO}_4$, $\text{CO}_2 + \text{NaOH}$); 3) internetist andmete otsimine olmekemikaalide happelisuse/aluselise kohta, järelduste tegemine; 4) erinevat tüüpi hapete ja aluste vaheliste reaktsioonide uurimine; 5) soolade lahustuvuse uurimine erinevatel temperatuuridel.	Õpilane: 1) eristab tugevaid ja nõrku happeid ning aluseid; seostab lahuse happelisi omadusi H^+-ioonide ja aluselisi omadusi OH^--ioonide esinemisega lahuses; 2) kasutab aineklassidevahelisi seoseid ainetevahelisi reaktsioone põhjendades ja vastavaid reaktsioonivõrrandeid koostades (õpitud reaktsioonitüüpide piires: lihtaine + O_2, happeline oksiid + vesi, (tugevalt) aluseline oksiid + vesi, hape + metall, hape + alus, aluseline oksiid + hape, happeline oksiid + alus); korraldab neid reaktsioone ohutult; 3) kasutab info saamiseks lahustuvustabelit; 4) selgitab temperatuuri mõju gaaside ning (enamiku) soolade lahustuvusele vees, kasutab ainete lahustuvuse graafikut, et leida vajalikku infot ning teha arvutusi ja järeldusi; 5) lahendab lahuse protsendilisel koostisel põhinevaid arvutusülesandeid (sh lahuse ruumala ja tihedust kasutades); 6) kirjeldab ja analüüsib mõningate tähtsamate anorgaaniliste ühendite (H_2O, CO, CO_2, SiO_2, CaO, HCl, H_2SO_4, NaOH, $\text{Ca}(\text{OH})_2$, NaCl, Na_2CO_3, NaHCO_3, CaSO_4, CaCO_3 jt) peamisi omadusi ning selgitab nende ühendite kasutamist igapäevaelus; 7) analüüsib keemilise saaste allikaid ja saastumise tekkepõhjust, saastumisest tingitud keskkonnaprobleeme (happesademed, raskmetallide ühendid, üleväetamine) ning võimalikke keskkonna säästmise meetmeid.
II Aine hulk. Moolarvutused Aine hulk, mool. Molaarmass ja gaasi molaarruumala (normaaltingimustel). Ainekoguste ühikud ja nende teisendused. Aine massi jäävus keemilistes reaktsioonides. Reaktsioonivõrrandi kordajate tähendus. Keemilise reaktsiooni võrrandis sisalduva (kvalitatiivse ja kvantitatiivse) info analüüs. Arvutused reaktsioonivõrrandite põhjal moolides (sh lähtudes massist või ruumalast).	Õpilane: 1) tunneb põhilisi aine hulga, massi ja ruumala ühikuid (mol, kmol, g, kg, t, cm^3, dm^3, m^3, ml, l) ning teeb vajalikke ühikute teisendusi; 2) teeb arvutusi aine hulga, massi ja gaasi ruumala vaheliste seoste alusel ning põhjendab neid loogiliselt; 3) mõistab ainete massi jäävust keemilistes reaktsioonides ja reaktsioonivõrrandi kordajate

Põhimõisted: ainehulk, mool, molaarmass, gaasi molaarruumala, normaaltingimused.	tähendust (reageerivate ainete hulkade suhe); 4) analüüsib keemilise reaktsiooni võrrandis sisalduvat (kvalitatiivset ja kvantitatiivset) infot; 5) lahendab reaktsioonivõrranditel põhinevaid arvutusülesandeid, lähtudes reaktsioonivõrrandite kordajatest (ainete moolsuhtest) ning reaktsioonis osalevate ainete hulkadest (moolide arvust), tehes vajaduse korral ümberarvutusi ainehulga, massi ja (gaasi) ruumala vaheliste seoste alusel; põhjendab lahenduskäiku; 6) hindab loogiliselt arvutustulemuste õigsust ning teeb arvutustulemuste põhjal järeldusi ja otsustusi.
III Süsinik ja süsinikuühendid Süsinik lihtainena. Süsinikuoksiidid. Süsivesinikud. Süsinikuühendite paljusus. Süsiniku võime moodustada lineaarseid ja hargnevaid ahelaid, tsükleid ning kordseid sidemeid. Molekulimudelid ja struktuurivalemid. Ettekujutus polümeeridest. Süsivesinike esinemisvormid looduses (maagaas, nafta) ja kasutusala (kütused, määrdeained) ning nende kasutamise võimalused. Süsivesinike täielik põlemine (reaktsioonivõrrandide koostamine ja tasakaalustamine). Hüdrofiilsed ja hüdrofoobsed ained. Alkoholid ja karboksüülhapete tähtsamad esindajad (etanool, etaanhape), nende omadused ja tähtsus igapäevaelus, etanooli füsioloogiline toime. Põhimõisted: süsivesinik, struktuurivalem, polümeer, märgumine, alkohol, karboksüülhape. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 1) CO₂ saamine ja kasutamine tule kustutamisel; 2) lihtsamate süsivesinike jt süsinikuühendite molekulide mudelite koostamine; 3) süsinikuühendite molekulide mudelite koostamine ja uurimine arvutikeskkonnas (vastava tarkvaraga); 4) süsivesinike omaduste uurimine (lahustuvus, märguvus veega); 5) erinevate süsinikuühendite (nt etanooli ja parafiini) põlemisreaktsioonide uurimine; 6) etaanhappe happeliste omaduste uurimine (nt etaanhape + leeliselahus).	Õpilane: 1) võrdleb ning põhjendab süsiniku lihtainete omadusi, võrdleb süsiniku süsinikuoksiidide omadusi; 2) analüüsib süsinikuühendite paljususe põhjust (süsiniku võime moodustada lineaarseid ja hargnevaid ahelaid, tsükleid, kordseid sidemeid); 3) koostab süsinikuühendite struktuurivalemeid etteantud aatomite (C, H, O) arvu järgi (arvestades süsiniku, hapniku ja vesiniku aatomite moodustatavate kovalentsete sidemete arvu); 4) teab materjalide liigitamist hüdrofiilseteks ja hüdrofoobseteks ning oskab tuua nende kohta näiteid igapäevaelust; 5) kirjeldab süsivesinike esinemisvorme looduses (maagaas, nafta) ja kasutusalasid (kütused, määrdeained) ning selgitab nende kasutamise võimalusi praktikas; 6) eristab struktuurivalemi põhjal süsivesinikke, alkohole ja karboksüülhappeid; 7) koostab süsivesinike ja etanooli täieliku põlemise reaktsioonivõrrandeid;
IV Süsinikuühendite roll looduses, süsinikuühendid materjalidena Energia eraldumine ja neeldumine keemilistes reaktsioonides, ekso- ja endotermilised reaktsioonid. Eluks olulised süsinikuühendid (sahhariidid, rasvad, valgud), nende roll organismis. Tervisliku toitumise põhimõtted, tervislik eluviis. Süsinikuühendid kütusena. Keskkonnaprobleemid: kasvahoonegaasid. Tarbekeemia saadused, plastid ja	Õpilane: 1) selgitab keemiliste reaktsioonide soojusefekti (energia eraldumist või neeldumist); 2) hindab eluks oluliste süsinikuühendite (sahhariidide, rasvade, valkude) rolli elusorganismides ja teab nende muundumise lõppsaadusi organismis (vesi ja süsinikdioksiid) (seostab varem loodusõpetuses ja bioloogias õpituga); 3) analüüsib süsinikuühendite kasutusvõimalusi kütusena ning eristab taastuvaid ja taastumatuid

kiudained. Polümeerid igapäevaelus. Põhimõisted: eksotermiline reaktsioon, endotermiline reaktsioon, reaktsiooni soojusefekt (kvalitatiivselt). Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 1) rasva sulatamine, rasva lahustuvuse uurimine erinevates lahustites; 2) ekso- ja endotermilise reaktsiooni uurimine; 3) toiduainete tärglisesisalduse uurimine; 4) valkude püsivuse uurimine; 5) päevamenüü koostamine ja analüüsimine (portaali www.toitumine.ee järgi).	energiaallikaid (seostab varem loodusõpetuses õpituga); 4) iseloomustab tuntumaid süsinikuühenditel põhinevaid materjale (kiudained, plastid) ning analüüsib nende põhiomadusi ja kasutusvõimalusi; 5) mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust ning analüüsib keskkonna säästmise võimalusi.

1.10 Kehaline kasvatus

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Kehalise kasvatus ainekava
KLASS	1.
TUNDIDE ARV	105
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
VÕIMLEMINE Rivi- ja korraharjutused: tervitamine, rivistumine viirgu ja kolonni. Kujundliikumised. Pööre paigal hüppega. Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: päkkkõnd, kõnd kandadel, liikumine juurdevõtusammuga kõrvale. Üldkoormavad hüplemisharjutused. Harki- ja käärihüplemine. Üldarendavad võimlemisharjutused: vahendita ja vahenditega saatelugemise ning muusika saatel. Matkimisharjutused. Rakendusvõimlemine: ronimine varbseinal, kaldpingil, üle takistuste ja takistuste alt. Akrobaatilised harjutused: veered kääras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, tirel ette ja veere taha turiseisu. Tasakaaluharjutused: liikumine joonel ja pingil kasutades erinevaid kõnni- ja jooksusamme, tasakaalu arendavad liikumismängud. Ettevalmistavad harjutused toenghüppeks: sirutushüpe.	Õpilane: • teab sportimise tähtsust tervisele; • teab ja järgib käitumisreegleid erinevates sportimispaikades; • täidab ja järgib mängureegleid, hügieenireegleid; • oskab hinnata, kas keheline koorumus oli talle kerge või raske. Õpilane: • teab võimlemise põhiasendeid ja liikumisi; • teab erinevaid liikumisviise, samme ja riviharjutusi
JOOKS, HÜPPED, VISKED Jooks. Jooksuasend, jooksu alustamine ja lõpetamine. Jooks erinevatest lähteasenditest, mitmesugused jooksuharjutused. Püstistart koos stardikäsklustega. Teatevahetuse õppimine lihtsates teatevõistlustes. Hüpped. Takistustest ülehüpped. Hüpped paigalt ja hoojooksult vetruva maandumisega. Visked. Palli hoie. Täpsusvisked ülalt (tennis) palliga. Pallivise paigalt.	Õpilane: • oskab jooksta püstiasendist stardikäsklusega; • oskab osaleda teatevõistlustes.
LIIKUMISMÄNGUD Jooksu- ja hüppemängud. Liikumismängud ja teatevõistlused erinevate vahenditega. Liikumine pallita: jooksud, pidurdused, suunamuutused. Põrgatamisharjutused tennis-, käsi- ja minikorvpalliga. Liikumismängud väljas/maastikul.	Õpilane: • oskab sooritada lihtsamaid palliharjutusi; • teab rahvastepalli reegleid; • on kaasmängijatega sõbralik; • järgib kohtuniku reegleid.
TALIALAD (kooli valikul: suusatamine või uisutamine) Suuskade kinnitamine, pakkimine ja kandmine, allapanek. Suuskade transport. Õige kepihoie,	Õpilane: • oskab suuski kinnitada; • oskab liikuda suusarivis; • hoiab õigesti suusakeppe.

suusarivi. Kukkumine ja tõusmine paigal ning liikudes, tasakaaluharjutused suuskadel. Lehvikpööre e. astepööre eest. Astesamm, libisamm. Treptõus. Laskumine laugelt nõlvalt põhiasendis. Uisutamine Uiskude kandmine. Uisurivi. Kõnd ja libisemine uiskudel; uisutaja kehaasend.	
TANTSULINE LIIKUMINE Rütmi plaksutamine ja jalgade rõhklöögid. Liikumised mõttekujundeid ja kujutlusvõimet kasutades. Spontaansust ja liikumisrõõmu arendavad mängud. Liikumine sõõris ja paarilisega kõrvuti ringjoonel. Kõnni-, kül-, hüpak-, galopp ja lõppsamm. Eesti traditsioonilised laulumängud paarilise valimisega. Lihtsad 2-osalised tantsud.	Õpilane: • oskab programmis ettenähtud liikumisi ja tantsu; • oskab tekitada kergemaid rütme oma kehaga;
KURSUS	Kehalise kasvatuse ainekava
KLASS	2.
TUNDIDE ARV	105
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
VÕIMLEMINE Rivi- ja korraharjutused: loendamine, harvenemine ja koondumine. Hüppega pöörded paigal. Kujundliikumised. Kõnniharjutused: ravisamm (P) ja võimlejasamm (T). Põhivõimlemine ja üldarendavad harjutused: Üldarendavad võimlemisharjutused käte, kere ja jalgade põhiasenditega, harjutused vahendita ja vahenditega saatelugemise ning muusika saatel. Lühike põhivõimlemise kombinatsioon. Hüplemisharjutused: hüplemine hüppitsa tiirutamisega ette. Koordinatsiooniharjutused. Rakendusvõimlemine: rippseis ja ripped; ronimine varbseinal, üle takistuste ja takistuste alt. Tasakaaluharjutused: päkk-kõnd joonel, pingil ja poomil; pöörded päkkadel pingil. Tasakaalu arendavad mängud. Akrobaatika: veered kägaras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, trel ette, veere taha turiseisu, turiseis, toengkägarast sirutushüpe maandumisasendi fikseerimisega. Ettevalmistavad harjutused toenghüppeks: mahahüpe kõrgemalt tasapinnalt maandumisasendi fikseerimisega, harjutused äratõuke õppimiseks hoolauvalt. JOOKS, HÜPPED, VISKED Jooks. Jooksuasend, jooksuliigutused, jooks erinevas tempos. Võimetekohase jooksutempo valimine. Pendelteatejooks teatepulgaga. Hüpped. Paigalt kaugushüpe, maandumine kaugushüppes. Hüpped hoojooksult, et	Õpilane: • oskab liikuda, kasutades ravisammu (P) ja võimlejasammu (T); • sooritab põhivõimlemise harjutuste kombinatsiooni (16 takti) muusika või saatelugemise saatel; • sooritab tireli ette, turiseisu ja kaldpinnalt tireli taha; • hüpleb hüppitsat tiirutades ette (30 sekundi jooksul järjest). Õpilane: • jookseb kiirjooksu püstistardist stardikäsklustega; • on suuteline joostes valima võimetekohast tempot;

omandada jooksu ja hüppe ühendamise oskus. Madalatest takistustest ülehüpped parema ja vasaku jalaga. Visked. Tennispallivise ülalt täpsusele ja kaugusele. Pallivise paigalt.	• sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus; • sooritab palliviske paigalt ja kolmesammulise hooga; • sooritab hoojooksult kaugushüppe paku tabamiseta.
LIIKUMISMÄNGUD Jooksu-, hüppe- ja viskemängud. Pallikäsitsemisharjutused, viskamine ja püüdmine. Sportmänge ettevalmistavad liikumismängud ja teatevõistlused pallidega. Rahvastepall. Maastikumängud.	Õpilane: • sooritab harjutusi erinevaid palle pörgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge; • mängib rahvastepalli, jalgpalli, pesapalli lihtsustatud reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtuniku otsust.
TALIALAD (kooli valikul: suusatamine või uisutamine) Suusatamine Lehvikpööre tagant. Tasakaalu- ja osavusharjutused suuskadel. Kukkumine ja tõusmine paigal ning liikudes. Libisamm. Vahelduvtõukeline kahesammuline sõiduvõis. Paaristõukeline sammuta sõiduvõis laugel nõlval. Käärtõus. Laskumine kõrgasendis. Uisutamine Käte ja jalgade tõuge ja libisemisel. Jalgade tõuge ja libisemine paralleelsetel uiskudel. Sõidu alustamine ja lõpetamine (pidurdamine). Sahkpidurdus.	Õpilane: • suusatab paaristõukelise sammuta sõiduvõisiga ja vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduvõisiga; • laskub mäest põhiasendis; • läbib järjest suusatades 2km.
TANTSULINE LIIKUMINE Liikumine ja koordineerimine sõna, rütmi, kehapilli või muusikaga. Tantsukujundid rühmas ja liikumine nendes. Erinevad liikumised rütmi või muusika iseloomu vaheldumisel. Süld- ja valsivõtte; käärhüpped, galopp- ja vahetussamm. Laulumängud erinevates joonistes. 2-3 kombinatsioonilised lihtsamad paaritantsud	Õpilane: • huvitub tantsust koolis ja mujal; • oskab õpitud liikumisi ja tantse; • oskab kuulata muusikat, tekitada rütme oma kehaga ja seda analüüsida; • oskab luua ise kergemaid liikumiskombinatsioone.
KURSUS	Kehalise kasvatuse ainekava
KLASS	3.
TUNDIDE ARV	105
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
VÕIMLEMINE Rivi- ja korraharjutused: pöörded paigal, kujundliikumised. Kõnni- ja jooksuharjutused: ravisamm (P), võimlejasamm (T). Üldkoormavad ja koordineerimise arendavad hüplemisharjutused: hüplemine hüppitsa tiirutamisega ette jalalt jalale, koordineerimisharjutused. Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused: üldarendavad võimlemisharjutused käte, kere ja jalgade põhiasenditega, harjutused vahendita ja vahenditega. Põhivõimlemise kombinatsioon	3. klassi õpilane: 1) oskab liikuda, kasutades ravisammu (P) ja võimlejasammu (T); 2) sooritab põhivõimlemise harjutuste kombinatsiooni (16 takti) muusika või saatelugemise saatel; 3) sooritab tireli ette, turiseisu ja kaldpinnalt tireli taha; 4) hüpleb hüppitsat tiirutades ette (30 sekundi jooksul järjest).

saatelugemise või muusika saatel. Rakendusvõimlemine: ronimine varbseinal, kaldpingil, üle takistuste ja takistuste alt, rippseis, ripped ja toengud. Akrobaatilised harjutused: veered kägeras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, trel ette, kaldpinnalt trel taha, veere taha turiseisu, kaarsild, toengkägerast ülesirutushüpe maandumisasendi fikseerimisega. Tasakaaluharjutused: liikumine joonel, pingil ja poomil, kasutades erinevaid kõnni- ja jooksumasse, päkkõnd ja pöörded päkkadel, võimlemispingil kõnd kiiruse muutmise, takistuste ületamise ja peatumisega, tasakaalu arendavad mängud. Ettevalmistavad harjutused toenghüppeks: sirutus-mahahüpe kõrgemalt tasapinnalt maandumisasendi fikseerimisega, harjutused äratõuke õppimiseks hoolaualt.	
JOOKS, HÜPPED, VISKED Jooks. Jooksuasendeid ja liigutusi korrigeerivad harjutused. Kiirendusjooks. Jooksu alustamine ja lõpetamine. Püstilähe. Kiirjooks. Kestvusjooks. Pendelteatejooks. Hüpped. Kaugushüpe hoojooksuga paku tabamiseta. Madalatest takistustest ülehüpped parema ja vasaku jalaga. Kõrgushüpe otsehoolt Visked. Viskepalli hoie, viskeliigutus. Pallivise kahesammulise hooga	3. klassi õpilane: 1) jookseb kiirjooksu püstistardist stardikäsklustega 2) läbib joostes võimetekohase tempoga 1 km distantsi 3) sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus; 4) sooritab pallivise paigalt ja kahesammulise hooga; 5) sooritab hoojooksult kaugushüppe paku tabamiseta.
LIIKUMISMÄNGUD Jooksu- ja hüppemängud. Mängud (jõukohaste vahendite) viskamise, heitmise ja püüdmisega. Palli käsitlemis- ja harjutused, põrgatamine, vedamine, heitmine, viskamine, söötmine ja püüdmine. Sportmänge (korv-, käsi-, võrk-, jalgpall ja saalihoki) ettevalmistavad liikumismängud, teatevõistlused pallidega. Rahvastepallimäng reeglite järgi. Maastikumängud.	3. klassi õpilane: 1) sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge; 2) mängib rahvastepalli lihtsustatud reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtuniku otsust.
TALIALAD (kooli valikul: suusatamine või uisutamine) Suusatamine Tasakaalu- ja osavusharjutused suuskadel. Vahelduvtõukeline kahesammuline sõiduvõis. Paaristõukeline sammuta sõiduvõis. Laskumine põhiasendis. Sahkpidurdus. Mängud suuskadel. Uisutamine Sõidutehnika: käte ja jalgade töö uisutamisel. Sõidu alustamine ja pidurdamine. Mängud jääl.	3. klassi õpilane: suusatamine 1) suusatab paaristõukelise sammuta sõiduvõisiga ja vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduvõisiga; 2) laskub mäest põhiasendis; 3) läbib järjest suusatades 3 km distantsi. uisutamine 1) libiseb jalgade tõukega paralleelsetel uiskudel; 2) oskab sõitu alustada ja lõpetada; 3) uisutab järjest 4 minutit
TANTSULINE LIIKUMINE Mitmest (4-st) osast koosnevad	3. klassi õpilane: 1) mängib/tantsib õpitud eesti laulumänge ja tantse;

rütmikombinatsioonid; liikumise alustamine ja lõpetamine muusikat (rütm) järgides. Suunajalg, suuna muutmine 8-taktilist muusikalist pikkust arvestades. Asendid paarilise suhtes (ringjoonel ja kodarjoonel rinnati). Polkasamm rinnati ja seljati. Korduvtuurilised Eesti rahvatantsud ja keerukamad laulumängud. Lastetantsud.	2) liigub vastavalt muusikale, rütmile, helile.
UJUMINE Ohutusnõuded ja kord basseinis ja ujumispaigas. Hügieeninõuded ujumisel. Veega kohanemise harjutused. Rinnuli- ja selliujumine	Ujumise algõpetuse kursuse läbinud õpilane: 1) ujub vabalt valitud stiilis 25 meetrit.
TEADMISED SPORDIST JA LIIKUMISVIISIDEST 1) Liikumise ja sportimise tähtsus inimese tervisele. Liikumissoovitused I kooliastme õpilasele. Liikumine/sportimine üksi ja kaaslastega, oma/kaaslase soorituse kirjeldamine ning hinnangu andmine. 2) Ohutu liikumise/liiklemise juhised õpilasele, käitumisreeglid kehalise kasvatus tunnis; ohutu ja kaaslaste arvestav käitumine erinevate harjutuste ja liikumisviisidega tegeldes; ohutu liiklemine teel sportimispaikadesse ja kooliteel. 3) Hügieenireeglid kehalise harjutuse sooritades. Teadmised ilmastikule ja spordialadele vastavast riietumisest. Pesemise vajalikkus kehaliste harjutuste tegemise järel. 4) Elementaarsed teadmised spordialadest, Eesti sportlastest ning Eestis toimuvatest spordivõistlustest ja tantsuüritustest.	3. klassi õpilane: 1) kirjeldab regulaarse liikumise/sportimise tähtsust tervisele; nimetab põhjusi, miks ta peab olema kehaliselt aktiivne; annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske); 2) oskab käituda kehalise kasvatus tunnis, liikudes/sportides erinevates sportimispaikades ning liigeldes tänaval; järgib õpetaja seatud reegleid ja ohutusnõudeid; täidab mängureegleid; 3) teab ja täidab (õpetaja seatud) hügieeninõudeid; 4) teab spordialasid ja oskab nimetada tuntud Eesti sportlasi
KURSUS	Kehalise kasvatus ainekava
KLASS	4.
TUNDIDE ARV	105
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
VÕIMLEMINE Rivi- ja korraharjutused: ümberrivistumised viirus ja kolonnis. Rühiharjutused: kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused. Põhivõimlemine: harjutuste kombinatsioonid saatelugemise ja/või muusika saatel. Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette paigal ja liikumisel. Rakendusvõimlemine: kahe- ja kolmevõtteline ronimine; käte erinevad haarded ja hoided; upp-, tiri- ja kinnerripe. Akrobaatika: trel ette ja taha, kaarsild (T), juurdeviivad harjutused kätelseisuks. Tasakaaluharjutused: harjutuste kombinatsioonid võimlemispingil või madalal	Õpilane: • sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (32 takti) saatelugemise või muusika saatel; • hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes; • sooritab iluvõimlemise elemente hüpitsaga (T); • sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas.

poomil. Toenghüpe: hoojooksult hüpe hoolauale, äratõuge ja toengkägar (kitsel, hobusel), ülesirutus-mahahüpe maandumisasendi fikseerimisega	
KERGEJÕUSTIK Jooks. Erinevad jooksuharjutused: põlve- ja sääretõstejooks. Pendelteatejooks. Kiirjooks stardikäsklustega. Kestvusjooks. Maastikujooks. Hüpped. Mitmesugused hüppe- ja hüplemisharjutused. Kaugushüpe paku tabamiseta. Kõrgushüpe üleastumistehnikaga. Visked. Viskeharjutused: täpsusvisked vertikaalse märklaua pihta. Pallivise paigalt ja neljasammu hooga.	Õpilane: • sooritab madallähte stardikäsklustega; • sooritab kaugushüppe paku tabamiseta; • sooritab hoojooksult palliviske; • jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; • jookseb 1km võimetekohase tempoga.
LIIKUMIS- JA SPORTMÄNGUD Sportmängud Palli hoie, palli põrgatamine ja söötmine liikumisel. Korv-, jalg- ja võrkpalli ettevalmistavad liikumismängud; teatevõistlused pallidega. Rahvastepalli erinevad variandid.	Õpilane: • sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga; • mängib rahvastepalli lihtsustatud reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik, austab kohtuniku otsust; • sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge. • mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid;
TALIALAD Suusatamine. Pöörded paigal (hüppepööre). Õpitud tõusu-, laskumis- ja sõiduviiaside kordamine. Vahelduvtõukeline kahesammuline astesamm-tõusuvii. Põikilaskumine. Laskumine põhi- ja puhkeasendis. Astepööre laskumisel. Ebatasasuste ületamine. Sahkpidurdus. Mängud suuskadel. Uisutamine: Käte ja jalgade töö täiustamine uisutamisel. Sahkpidurdus. Mängud uiskudel	Õpilane: • suusatab paaristõukelise sammuta sõiduviiisiga ja vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduviiisiga.
TANTSULINE LIIKUMINE Ruumitaju arendavad liikumised. Rütmitunnet ja koordinaatsiooni arendavad tantsukombinatsioonid. Sise- ja välissõõr. Ahelsõõr. Polkasamm. Ruuotrumba põhisamm. Liikumise alustamine ja lõpetamine, hoog ja pidurdamine. Eesti rahva- ja seltskonnatantsud, ka paarilise vahetusega. Poiste ja tüdrukute vahelduvtegevused. Loovtantsu põhielement keha. Tantsupidude traditsioon. Riietus, rahvarõivad. Rühma koostöö tantsimisel	Õpilane: • oskab tantsida paaris (sh. paarilise vahetusega) ja rühmatantse, pärimuslikke- ja seltskonnatantse. • suudab osaleda taju- ja loovülesannetes ning tantsuteemalistes aruteludes.
ORIENTEERUMINE Orienteerumine ruumis ja vabas looduses tuttava objekti plaani järgi. Orienteerumine silmapaistvate loodus- ja tehiseobjektide järgi etteantud piirkonnas.	Õpilane: • tunneb plaani ja kaarti, leppemärke, • oskab kaardi järgi liikuda etteantud piirkonnas.

Orienteerumismängud	
UJUMINE Ohutusnõuded ja kord basseinides ja ujumispaikades. Hügieeninõuded ujumisel. Veega kohanemise harjutused. Rinnuli- ja seliliujumine	Õpilane: • suudab sukelduda vee alla; • oskab valida veekogu sügavuse ja distantsi vastavalt oma ujumisoskusele; • suudab ujudes läbida vähemalt 50 m; • teab veekogudega seotud ohte suvel ja talvel; • täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid ujulas.
KURSUS	Kehalise kasvatus
KLASS	5.
TUNDIDE ARV	105
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
VÕIMLEMINE Rivi- ja korraharjutused: kujundliikumised, pöörded sammlikumiselt. Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: liikumiskombinatsioonid; hüplemisharjutused hüpitsa ja hoonõoriga paigal ja liikudes.. Rühiharjutused: kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused: saatelugemise ja/või muusika saatel vahendiga või vahendita; jõu-, venitus- ja lõdvestusharjutused. Akrobaatika: pikk trel ette, ratas kõrvale, kätelseis abistamisega, tiritamm (P). Rakendus- ja riistvõimlemine: kahe- ja kolmevõtteline ronimine, käte erinevad haarded ja hoided; upp-, tiri-, ja kinnerripe; hooglemine rippes; ees- ja tagatoengust mahahüpped; hooglemine rööbaspuudel toengus ja küünarvarstoengus (P); kangil jala ülehoog käärtõngusse ja tagasi; taretõus ühe jala hoo ja teise tõukega; lihtsamad harjutuskombinatsioonid õpitud elementidest akrobaatikas, poomil (T), kangil (P) ja rööbaspuudel. Toenghüpe: harkhüpe ja/või kagarhüpe. Iluvõimlemine(T): hüpitsa hood, ringid, kaheksad, tiirutamised; erinevad hüpped; lihtsad visked ja püüded.	Õpilane: • sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni; • hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes; • sooritab iluvõimlemise elemente hüpitsaga (T); • sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas; • sooritab harjutuskombinatsiooni kangil (P).
KERGEJÕUSTIK Jooks. Jooksuasendi ja –liigutuste korrigeerimine. Põlve- ja sääretõstejooks. Jooksu alustamine ja lõpetamine. Kiirendusjooks. Kestvusjooks. Hüpped. Sammhüpped. Kaugushüpe paku tabamisega. Kaugushüppe tulemuse mõõtmine. Kõrgushüpe (üleastumishüpe) üle kummilindi ja lati. Visked. Täpsusvisked horisontaalse märklaua pihta. Pallivise nelja sammu hooga.	Õpilane: • sooritab madallähte stardikäsklustega ja õige teatevahetuse ringteatejooksus; • sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja üleastumistehnikas kõrgushüppe; • sooritab hoojooksult palliviske; • jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; • jookseb 1,5km endale jõukohase tempoga.
LIIKUMIS- JA SPORTMÄNGUD	Õpilane:

Liikumismängud ja teatevõistlused palliga. Valitud sportmänge ettevalmistavad liikumismängud. Korvpall. Palli hoiu söötmisel, püüdmisel ja pealeviskel. Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile. Sammudelt vise korvile. Võrkpall. Ettevalmistavad harjutused võrkpalliga. Ülalt- ja altsööt pea kohale ja vastu seina. Pioneeripall. Jalgpall. Söödu peatamine jalapöia siseküljega ja löögitehnika õppimine.	• sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga; • mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid; • palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile korvpallis; • alt- ja ülaltsöödud võrkpallis; • jalaga palli peatamine ja löögitehnika täiustamine.
TALIALAD Suusatamine. Paaristõukeline ühesammuline sõiduvii. Uisusamm ilma keppideta. Pooluisusamm laugel laskumisel. Sahkpöörde tutvustamine. Poolsahkpidurdus. Pidurdamine laskumisel ennetava kukumisega. Laskumine väljaseadeasendis. Mängud suuskadel, teatevõistlused. Uisutamine. Sõidutehnika täiustamine. Uisutamine erinevate käteasenditega. Ülejalasõit vasakule ja paremale. Karussell. Sobiva tempo valimine kestvusuisutamisel.	Õpilane: • suusatab paaristõukelise ühesammulise sõiduviiisiga, vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduviiisiga ja paaristõukelise kahesammulise uisusamm-sõiduviiisiga; • sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis; • sooritab uisusamm- ja poolsahkpöörde; • sooritab teatevahetuse teatesuusatamises; • läbib järjest suusatades 2 km (T) / 3 km (P) distantsi.
TANTSULINE LIIKUMINE Keha telg ja kehahoid. Tugijalg ja töötav jalg. Valsivõttes liikumine ja juhtimine. Põimumine ja kätlemine. Polka pööreldes. Rock'i põhisamm. Eesti rahva- ja seltskonnatantsud. Õpitud sammude täpsustamine. Teiste rahvaste seltskonnatantsud, <i>line</i>-tants vm. Loovtantsu põhielement ruum. Tantsukultuur. Tants ja eetika.	Õpilane: • tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse.
ORIENTEERUMINE Leppemärgid, maastikuobjektid. Maastiku ja kaardi võrdlemine ja seostamine. Lihtsa objekti plaani koostamine. Liikumine joonorientiiride järgi. Kompassi tutvustamine.	Õpilane: • oskab orienteeruda kaardi järgi; • teab põhileppemärke (10–15);
UJUMINE Ohutusnõuded ja kord basseinides ja ujumispaikades. Hügieeninõuded ujumisel. Veega kohanemise harjutused. Rinnuli- ja seliliujumine	Õpilane: • oskab sooritada pöördeid ja stardihüpet; • tead eneseabistamise ja kaaslastele abiosutamise võtteid vees.
KURSUS	Kehalise kasvatuse ainekava
KLASS	6.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
VÕIMLEMINE Rivi- ja korraharjutused: kujundliikumised, pöörded sammlikumisel. Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutuste kombinatsioonid. Hüplemisharjutused hüpitsa ja hoonõõriga paigal ja liikudes..	6. klassi õpilane: 1) sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (32 takti) saatelugemise või muusika saatel; 2) hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes; 3) sooritab iluvõimlemise elemente hüpitsaga (T); 4) sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas ja

Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused: saatelugemise ja/või muusika saatel vahendiga või vahendita. Jõu-, venitus- ja lõdvestusharjutused. Rühiharjutused: kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused. Rakendus- ja riistvõimlemine: lihtsamad harjutuskombinatsioonid õpitud elementidest akrobaatikas, poomil (T), kangil (P) ja rööbaspuudel. Toenghüpe: harkhüpe ja/või kägarhüpe. Iluvõimlemine(T): põlvetõste-, põlvetõstevahetus- ja sammhüpe. Harjutused hüpitsaga: hood, ringid, kaheksad, tiirutamised, hüpped, visked ja püüdmine.	rööbaspuudel; 5) sooritab harjutuskombinatsiooni madalal poomil (T) ja kangil (P); 6) sooritab õpitud toenghüppe (hark- või kägarhüpe).
KERGEJÕUSTIK Jooks. Kiirjooks ja selle eelsoojendus. Madallähte tutvustamine. Stardikäsklused. Ringteatejooks. Võistlusmäärused. Ajamõõtmine. Kestvusjooks. Hüpped. Kaugushüpe täishoolt paku tabamisega. Kõrgushüpe (üleastumis-hüpe). Visked. Pallivise hoojooksult.	6. klassi õpilane: 1) sooritab madallähte stardikäsklustega ja õige teatevahetuse ringteatejooksus; 2) sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja üleastumistehnikas kõrgushüppe; 3) sooritab hoojooksult palliviske; 4) jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; 5) jookseb järjest 9 minutit.
LIIKUMIS- JA SPORTMÄNGUD Korvpall. Palli põrgatamine, söötmine ja sammudelt vise korvile. Mängija kaitseasend (mees-mehe kaitse). Korvpallireeglitega tutvustamine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi Võrkpall. Ülalt- ja altsööt vastu seina ja paarides. Alt-eest palling. Kolme viskega võrkpall. Minivõrkpall. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. Jalgpall. Söödu peatamine rinnaga (P) ja löögitehnika arendamine ja täiustamine. Mäng 4:4 ja 5:5. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.	6. klassi õpilane: liikumismängud 1) sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga; 2) mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid; sportmängud (kooli poolt valitud kahe mängu osas) 1) sooritab põrgatused takistuste vahelt ja sammudelt viske korvile korvpallis; 2) sooritab ülalt- ja altsöödud paarides ning alt-eest pallingu võrkpallis; 3) sooritab palli söötmise ja peatamise jalapöia siseküljega jalgpallis; 4) mängib kaht kooli valitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi ja/või sooritab õpitud sportmängudes õpetaja poolt koostatud kontrollharjutust
TALIALAD Suusatamine. Stardivariandid paaristõukelise sammuta ja paaristõukelise ühesammulise sõiduviiisiga. Paaristõukeline kahesammuline uisusamm-sõiduviiis. Laskumine madalasesendis. Poolsahkpööre. Uisusamm-pööre laskumise järel muutes libisemissuunda. Mängud suuskadel. Teatesuusatamine.	6. klassi õpilane: suusatamine 1) suusatab paaristõukelise ühesammulise sõiduviiisiga, vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduviiisiga ja paaristõukelise kahesammulise uisusamm-sõiduviiisiga; 2) sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis; 3) sooritab uisusamm- ja poolsahkpöörde; 4) sooritab teatevahetuse teatesuusatamises;

Uisutamine. Uisutamine paarides, kolmikutes ja rühmas. Ülejalasõit vasakule ja paremale. Start, sõit kurvis ja finišeerimine. Kestvusuisutamine. Mängud ja teatevõistlused uiskudel.	5) läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantsi; uisutamine 1) sooritab uisutades ülejalasõitu vasakule ja paremale; 2) kasutab uisutades sahkpidurdust; 3) uisutab järjest 6 minutit.
TANTSULINE LIIKUMINE Ruumitaju ja koordinatsiooniharjutused. Pöörlemistehnika. Valsi põhisamm. Cha-cha põhisamm. Loovtantsu põhielement aeg ja jõud: dünaamika liikumisel (energilisus, jõulisus, pehmus jt). Jooniste, asendite, võtete ja sammude täpsustamine. Eesti rahva- ja seltskonnatantsud. Teiste rahvaste seltskonnatantsud, <i>line</i>-tants vm. Tantsustilide erinevus.	6. klassi õpilane: 1) tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse, sh Eesti ja teiste rahvaste tantse; 2) kasutab eneseväljendamiseks loovliikumist.
ORIENTEERUMINE Kaardi mõõtkava, reljefivormid, kauguse määramine. Suunaharjutused kompassiga seistes ja liikumisel. Öpperaja läbimine kaarti ja kompassi kasutades. Sobiva koormuse ja liikumistempo valimine vastavalt pinnasetüübile, reljefivormidele, takistustele.	6. klassi õpilane: 1) oskab orienteeruda kaardi järgi ja kasutada kompassi; 2) teab põhileppemärke (10–15); 3) orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate loodus- või tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas; 4) arvestab liikumistempot valides erinevaid pinnasetüüpe, reljefivorme ja takistusi; 5) oskab mängida orienteerumismänge plaaniga, kaardiga ja kaardita.
UJUMINE Ohutusnõuded ja kord basseinides ja ujumispaiades. Hügieeninõuded ujumisel. Veega kohanemise harjutused. Rinnuli- ja seliliujumine	ujub vabalt valitud stiilis 25 meetrit
TEADMISED SPORDIST JA LIIKUMISVIISIDEST 1. Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; keheline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent. Liikumissoovitused II kooliastme õpilasele. 2. Õpitud spordialade/liikumisviiside oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused. Ausa mängu põhimõtted spordis. 3. Käitumine spordivõistlusel ja tantsuüritustel. 4. Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes. Ohutu, ümbrust säästev liikumine harjutuspaiades ja looduses. Ohtude vältimine; teadmised käitumisest ohuolukordades. Lihtsad esmaabivõtted.	6. klassi õpilane: 1) selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis ning oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust; 2) tunneb õpitud spordialade/tantsustilide oskussõnu, kasutab neid sündmuste kirjeldamisel; järgib ausa mängu põhimõtteid. 3) oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel; 4) mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatuse tundides ja tunnivälises tegevuses; teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes, sportides ja liigeldes ning mida teha õnnetusjuhtumite ja lihtsamate sporditraumade korral; 5) suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne; oskab sooritada kehaliste võimete teste ja annab

5. Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada soojendusharjutusi ja rühiharjutusi; kuidas sooritada kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti.	(võrreldes varasemate testidega) hinnangu oma tulemustele; valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid; 6) valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi, teab tähtsamaid fakte antiikolümpiamängudest.
KURSUS	Kehalise kasvatuse ainekava
KLASS	7.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
VÕIMLEMINE Riviharjutused ja kujundliikumised: jagunemine ja liitumine, lahknemine ja ühinemine, ristlemine. Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: koordineerimisharjutused. Põhivõimlemine ja harjutused vahenditega, harjutused muusika saatel. Üldarendavad võimlemisharjutused erinevatele lihasrühmadele (harjutuste valik ja toime). Rühi arengut toetavad harjutused: harjutused lülisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele; venitusharjutused õla- ja puusaliigese liikuvuse arendamiseks. Rakendusharjutused. Ronimine Akrobaatika: ratas kõrvale. Tasakaaluharjutused poomil (T): erinevad sammukombinatsioonid; sammuga ette 180° pööre; jala hooga taha 180°; poolspagaadist tõus taga oleva jala sammuga ette; erinevad mahahüpped. Harjutused rööbaspuudel: tireltõus ühe jala hoo ja teise tõukega (T) ning küünarvarstoengust hoogtõus taha (P). Harjutused kangil: Tireltõus jõuga (P). Toenghüpe: harkhüpe ja/või kägarhüpe. Iluvõimlemine (T): harjutused rõngaga: hood ja hooringid, kaheksad, ringitamine, pöörded, vurr, veered ja visked. Harjutuskombinatsioonide koostamine ja esitamine.	Õpilane: • sooritab õpitud vaba- või vahendiga harjutuskombinatsiooni muusika saatel; • sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas; • sooritab õpitud toenghüppe.
KERGEJÕUSTIK Jooks. Sprindi eelsoojendusharjutused. Ringteatejooks. Kestvusjooks. Hüpped. Kaugushüppe eelsoojendusharjutused. Kaugushüpe. Kõrgushüpe (üleastumishüpe) Visked. Palliviske eelsoojendus-harjutused	Õpilane • sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumistehnikas kõrgushüppe; • sooritab hoojooksult palliviske; • jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; • jookseb jõukohase tempoga 2km (T) / 3km (P)

Pallivise hoojooksult	
SPORTMÄNGUD Korvpall. Palli pörgatamine, söötmine ja vise korvile liikumiselt. Petted. Läbimurded paigalt ja liikumiselt. Algteadmised kaitsemängust. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. Võrkpall. Sööduharjutused paarides ja kolmikutes lisaülesannetega; söödu-harjutused juhtmängijaga. Ültall palling. Mängijate asetus platsil ja liikumine pallingu sooritamiseks. Punktide lugemine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. Jalgpall. Jalgpallitehnika elementide täiustamine erinevate harjutuste abil. Jalgpalluri erinevate positsioonide <i>kaitsja, poolkaitsja ja ründaja</i> ja nende ülesannete mõistmine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.	Öpilane • õpitulemused kahe kooli poolt valitud sportmängu osas; • korvpall: sooritab läbimurded paigalt ja liikumiselt ning petted; • võrkpall: sooritab alt pallingu, ründelöögi vastuvõtu; • jalgpall: mõistab erinevatel positsioonidel mängivate jalgpallurite ülesandeid ja täidab neid mängus; • mängib kaht õpitud sportmängu reeglite järgi.
TALIALAD Suusatamine. Paaristõukeline kahesammuline uisusamm-sõiduviiis. Vahelduvtõukeline kahesammuline uisusamm-tõusuviiis. Poolsahkpöörde kasutamine slaalomirajal. Jooksusamm-tõusuviiis. Laskumine üle ebatasasuste (kühmu ületamine, lohu läbimine, üleminek vastasnõlvale laskumine, järsemaks muutuval nõlval). Uisutamine. Paralleelpidurdus. Tagurpidisõit. Kestvusuisutamine	Öpilane • suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviiisiga; • suusatab kepitõuketa uisusamm-sõiduviiisiga tempovarianti; • läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5km (P) distantsi.
TANTSULINE LIIKUMINE Tantsuoskuse arendamine õpitud tantsude baasil. Tantsualase oskussõnavara täiustumine. Labajalavalss. Jive`i põhisamm. Poiste ja tüdrukute rollid tantsus. Rahvaste ja seltskonnatantsud sh kontratantsud, <i>line</i> -tants vm. Loovtantsu elementide kasutamine. Tants kui kunst, sport ja kultuur	Öpilane • tantsib rahvalikku ja/või labajalavalssi; • osaleb õpitud seltskonnatantsudes.
ORIENTEERUMINE Üldsuuna ja täpse suuna (asimuut) määramine. Orienteerumisharjutused kaardi ja kompassiga. Orienteerumine lihtsal maastikul kaardi ja kompassi abil, kaardi ja maastikku võrdlemine, asukoha määramine.	Öpilane • läbib orienteerumisraja oma võimete kohaselt; • oskab määrata suunda kompassiga, lugeda kaarti ja maastikku; • oskab valida õiget liikumistempot ja -viisi ning teevariante maastikul; • oskab mälu järgi kirjeldada läbitud orienteerumisrada.
UJUMINE Erinevate ujumisstiilide tehnikad, ujumisviiside võistlusmäärused, sukeldumine, esmaabi võtted, väsinud ujuja abistamine.	Öpilane • teab erinevaid ujumisviiside tehnikaid; • teab ujumisviiside võistlusmäärusi; • oskab anda esmaabi; • oskab abistada väsinud ujujat; • suudab läbida 200 m vahetades ujumisviise;
KURSUS	Kehalise kasvatuse ainekava
KLASS	8.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED

VÕIMLEMINE Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: koordineerimisharjutused. Põhivõimlemise harjutused vahendita ja vahenditega, harjutused muusika saatel. Üldarendavate võimlemisharjutuste komplekside koostamine (harjutuste valik ja järjekord). Rühi arengut toetavad harjutused: harjutused lülisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele; venitusharjutused õla- ja puusaliigese liikuvuse arendamiseks. Akrobaatika: harjutuste kombinatsioonid; püramiidid Harjutused rööbaspuudel: tireltõus ühe jala hoo ja teise tõukega (T) ning harkistest trel ette (P). Harjutused kangil: tireltõus jõuga, käärhöör (P). Tasakaaluharjutused poomil (T): erinevad sammukombinatsioonid; sammuga ette 180° pööre; jala hooga taha 180°; poolspagaadist tõus taga oleva jala sammuga ett; erinevad mahahüpped. Toenghüpe: hark- ja/või kägarhüpe. Iluvõimlemine: harjutused palliga: hood, ringid, kaheksad, väänakud, visked ja püüded (T). Harjutuskombinatsioonide koostamine ja esitamine.	Õpilane • sooritab õpitud vaba- või vahendiga harjutuskombinatsiooni muusika saatel; • sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas; • sooritab harjutuskombinatsiooni võimlemisvahendiga.
KERGEJÕUSTIK Jooks. Kiirjooksu tehnika. Ringteatejooks. Kestvusjooks. Hüpped. Kaugushüpe. Kõrgushüppe eelsoojendusharjutused. Flopphüppe (3- ja 5-sammuliselt hoojooksult) tutvustamine. Heited, tõuked. Kuulitõuke juurdeviivad harjutused. Kuulitõuge paigalt ja hooga.	Õpilane • sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumistehnikas kõrgushüppe; • sooritab hoojooksult palliviske ning paigalt ja hooga kuulitõuke; • jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; • jookseb võimetekohaselt 3 km (T) / 5 km (P).
SPORTMÄNGUD Korvpall. Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile liikumiselt. Vise söödule vastuliikumiselt. Katted. Mäng 3:3 ja 5:5. Võrkpall. Ülalt pallingu vastuvõtt. Ründelöök hüppeta ja kaitsemäng paarides. Mängutaktika: kolme puute õpetamine. Jalgpall. Harjutused söödu- ja löögitehnika täiustamiseks. Tehnika täiustamine mängus.	Õpilane • Korvpall: sooritab läbimurded paigalt ja liikumiselt ning petted. • Võrkpall: sooritab ülalt pallingu, ründelöögi ja nende vastuvõtu. • Jalgpall: mõistab erinevatel positsioonidel mängivate jalgpallurite ülesandeid ja täidab neid mängus • Mängib kaht õpitud sportmängu reeglite järgi
TALIALAD Suusatamine. Paaristõukeline ühesammuline uisusamm-sõiduvõis. Üleminek sõiduvõisilt tõusuvõisile nii klassikalises kui uisusamm tehnikas. Poolsahk-paralleelpööre. Lihtsa slaalomiraja läbimine poolsahk-paralleelpööretega. Teatesuusatamine (võistlusmäärused). Mängud suuskadel. Teatesuusatamine. Uisutamine. Tagurpidisõit. Kestvusuisutamine.	Õpilane • suusatab paaristõukelise ühe- ja kaheammulise sõiduvõisiga; • suusatab kepitõuketa uisusamm-sõiduvõisiga tempovarianti; • läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5km (P) distantsi.

<i>Ringette</i> ja jäähoki mäng lihtsustatud reeglite järgi.	
TANTSULINE LIIKUMINE Tantsu karakterisus ja väljenduslikkus sh arvestades soolisi erinevusi. Aeglane valss. Samba põhisamm. Valsisammu täiustamine. Rahva- ja seltskonnatantsud. Loovtantsu elementide kasutamine. Tantsu traditsioonilisus ja kaasaegsus.	Õpilane • tantsib rahvalikku ja/või labajalavalssi; • osaleb õpitud seltskonnatantsudes
ORIENTEERUMINE Kaardi peenlugemine: väikeste objektide lugemine ja meeldejätmise. Sobivaima teevariandi valik. Sobivaima teevariandi valik. Orienteerumisraja iseseisev läbimine kaardi ja kompassiga.	Õpilane • läbib orienteerumisraja oma võimete kohaselt; • oskab määrata suunda kompassiga, lugeda kaarti ja maastikku; • oskab valida õiget liikumistempot ja -viisi ning teevariante maastikul; • oskab mälu järgi kirjeldada läbitud orienteerumiserada.
UJUMINE Erinevate ujumisstiilide tehnikad, ujumisviiside võistlusmäärused, sukeldumine, esmaabi võtted, väsinud ujuja abistamine.	Õpilane • teab erinevaid ujumisviiside tehnikaid; • teab ujumisviiside võistlusmäärusi; • oskab anda esmaabi; • oskab abistada väsinud ujujat; • suudab läbida 200 m vahetades ujumisviise;
KURSUS	Kehalise kasvatuse ainekava
KLASS	9.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
TEADMISED SPORDIST JA LIIKUMISVIISIDEST 1. Kehalise aktiivsuse mõju tervisele ja töövõimele, regulaarse liikumisharrastuse kui tervist ja töövõimet tagava tegevuse vajalikkus. Liikumissoovitused noorukitele ning täiskasvanutele. 2. Ohutu liikumine ja liiklemine. Loodust säästev liikumine. Tegutsemine (spordi)traumade ja õnnetusjuhtumite korral. Esmaabivõtted. 3. Õpitud spordialade ja liikumisviiside oskussõnad ning harjutuste ja tegevuste kirjeldamine; õpitud spordialade võistlusmäärused. Aus mäng - ausus ja õiglus spordis ning elus. 4. Teadmised iseseisva liikumisharrastuse kohta (eesmärkide seadmine, spordiala/tegevuse valik, spordivarustuse valik, harjutamise põhimõtted jm). Kehalise töövõime arendamine: erinevate kehaliste võimete arendamiseks sobivad harjutused, harjutamise meetodika. Kehalise võimekuse testid ja enesekontrollivõtted, testitulemuste analüüs. 5. Teadmised õpitud spordialade/tantsustiilide tekkest, peetavatest (suur)võistlustest/üritustest ning tuntumatest sportlastest/tantsijatest Eestis ja maailmas. Teadmised olümpiamängudest (sh antiikolümpiamängudest) ja tuntumatest	9. klassi õpilane: 1) mõistab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele ja töövõimele; 2) järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja ohutusnõudeid ning väldib ohtulukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul; oskab anda elementaarset esmaabi; 3) liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslasid austades ja abistades ning keskkonda säästes; 4) oskab iseseisvalt treenida: analüüsib oma kehalise vormisoleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) spordiala/liikumisviisi, õpib uusi liikumisosi ja arendab oma kehalisi võimeid; 5) osaleb aktiivselt kehalise kasvatuse tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordi- ja tantsuüritustel ning jälgib seal toimuvat; oskab tegutseda abikohtunikuna võistlustel.

olümpiavõitjatest. 6. Teadmised spordiüritustest ning neil osalemise võimalustest. Liikumine „Sport kõigile“	
VÕIMLEMINE Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: kombinatsioonid. Koordinatsiooniharjutused. Rühi arengut toetavad harjutused: harjutused lülisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele, venitusharjutused õla- ja puusaliigese liikuvuse arendamiseks. Põhivõimlemise ja üldarendavad võimlemisharjutused: vahendita ja vahenditega harjutused erinevate lihasrühmade treenimiseks, harjutuste valimine ja harjutuskomplekside koostamine, üldarendavate võimlemisharjutuste kirjeldamine ning kasutamine teiste spordialade eelsoojendusharjutustena. Aeroobika tervisespordialana. Aeroobika põhisammud. Riistvõimlemine: harjutuskombinatsioonid akrobaatikas, rööbaspuudel, poomil (T) ja kangil (P). Toenghüpe: hark- ja/või kägarhüpe. Iluvõimlemine: harjutused lindiga: hood, ringid, kaheksad, sakid, spiraalid, visked ja püüdmine (T).	9. klassi õpilane: 1) sooritab õpitud vaba- või vahendiga harjutuskombinatsiooni muusika saatel; 2) sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas; 3) sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel (T, P) ja poomil (T) / kangil (P); 4) sooritab õpitud toenghüppe (hark- ja/või kägarhüpe).
KERGEJÕUSTIK Jooks. Kiirjooks. Kestvusjooks. Hüpped. Kaugushüpe. Kõrgushüpe: flopptehnika täishoolt (tutvustamine) Heited, tõuked. Kuulitõuke eelsoojendusharjutused. Kuulitõuge hooga.	9. klassi õpilane : 1) sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumistehnikas kõrgushüppe; 2) sooritab hoojooksult palliviske (7.kl) ning paigalt ja hooga kuulitõuke; 3) jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; 4) suudab joosta järjest 9 minutit (T) / 12 minutit (P).
SPORTMÄNGUD Korvpall. Harjutused põrgatamise, söötmise, püüdmise ja pealeviske tehnika täiustamiseks. Algteadmised kaitsemängust. Mäng reeglite järgi. Võrkpall. Harjutused söödutehnika, ründelöögi ja pallingu vastuvõtu tehnika täiustamiseks. Ülalt pallingu. Ründelöök hüppega (P).. Pallingu vastuvõtt. Mäng reeglite järgi. Jalgpall. Harjutused söödu- ja löögitehnika täiustamiseks. Jalgpallis mäng erinevatel positsioonidel ning nende ülesannete mõistmine. Mäng reeglite järgi.	9. klassi õpilane: (õpitulemused kahe kooli poolt valitud sportmängu osas) korvpall: sooritab läbimurded paigalt ja liikumiselt ning petted; võrkpall: sooritab ülalt pallingu, ründelöögi ja nende vastuvõtu; jalgpall: mõistab erinevatel positsioonidel mängivate jalgpallurite ülesandeid ja täidab neid mängus. Mängib kahte õpitud sportmängu reeglite järgi.
TALIALAD Suusatamine. Eelnevates klassides õpitu kinnistamine. Uisusamm-sõiduviisi täiustamine. Üleminek ühelt sõiduviisilt teisele (klassikalises	9.klassi õpilane: suusatamine 1) suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise

ja uisutehnikas) olenevalt raja reljeefist. Lihtsa slaalomiraja läbimine. Teatesuusatamine. Uisutamine. Uisutamistehnika täiustamine. Tagurpidi ülejalasõit. Kestvusuisutamine. <i>Ringette</i> ja jäähoki mäng reeglite järgi.	sõiduviisiga; 2) suusatab kepitõuketa uisusamm-sõiduviisiga tempovarianti; 3) läbib järjest suusatades 5 km (T) / 8 km (P) distantsi. uisutamine 1) uisutab tagurpidi ning tagurpidi ülejalasõitu; 2) suudab uisutada järjest 9 minutit; 3) mängib <i>ringette</i>'i ja/või jäähokit.
TANTSULINE LIIKUMINE Õpitud tantsurütmide ja –stiilide eristamine. Eesti ja teiste rahvaste tantsude võrdlemine. Eesti tantsupidude traditsiooni mõtestamine. Riietumine - rahvarõivad jm. Tants kui sotsiaalse, kunstilise, kultuurilise ja tervisliku liikumisala väljendus. Rahva- ja seltskonnatantsud. Õpitud tantsude täiustamine.	9.klassi õpilane: 1) tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse ning kombinatsioone autoritantsudest; 2) arutleb erinevate tantsustiilide üle. 3) teab Eesti tantsupidude ja tantsukultuuri traditsioone
ORIENTEERUMINE Orienteerumistehnikate kompleksne kasutamine: kaardi- ja maastiku-lugemine, suuna määramine, kompassi kasutamine, õige liikumisviisi, tempo ja tee valik. Orienteerumisraja iseseisev läbimine. Läbitud tee ja kontrollpunktide mälu. järgi kirjeldamine. Erinevate orienteerumisalade tutvustamine: pargi,- suund- ja valikorienteerumine.	9. klassi õpilane: 1) läbib orienteerumisraja oma võimete kohaselt; 2) oskab määrata suunda kompassiga, lugeda kaarti ja maastikku; 3) oskab valida õiget liikumistempot ja -viisi ning teevarianti maastikul; 4) oskab mälu järgi kirjeldada läbitud orienteerumisrada
UJUMINE Erinevate ujumisstiilide tehnikad, ujumisviiside võistlusmäärused, sukeldumine, esmaabi võtted, väsinud ujuja abistamine.	9.klassi õpilane: 1) teab erinevaid ujumisviiside tehnikaid; 2) teab ujumisviiside võistlusmäärusi;

1.11 Kirjandus

VAIDA PÕHIKOO	
KURSUS	KIRJANDUSE AINEKAVA
KLASS	5.
TUNDIDE ARV	70
5. KLASSI LÕPETAJA ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUSED
Lugemine On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, - elamustest ja –kogemustest;	Lugemine Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
Jutustamine jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel; jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;	Jutustamine Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi; vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega; koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu; leiab lõigu kesksed mõtted; järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha; kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega; arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; teab mõisteid: detail, konflikt, kõrvaltegelane, peategelane, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, teos	Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Teose mõistmist toetavad tegevused Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena. Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. Teose/loo kui terviku mõistmine Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelasvaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Loomamuinasjutu tüüp-tegelased.
Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi; mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes;	Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Valmi mõistukõnest arusaamine. Koomilise leidmine tekstist. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla

teab mõisteid: algriim, koomika, riim, võrdlus	tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine.
Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust; tunneb: loomamuinasjutt, luule, rahvalaul, seiklusjutt, tekkemuistend, seletusmuistend, valm	Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine Rahvalaulu olemus. Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne). Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Seiklusjutu tunnused. Teose teema. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane. Tegelastevahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm. Valmi tunnused. Koomiline ja mittekoormiline.
Esitamine esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	Esitamine Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Rollimäng, rolliteksti esitamine.
Omalooming kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti eristab jutustamises kirjeldamist	Omalooming Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine. Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase, või kirjandusliku tegelase kirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasarühmale, algustähekordustega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.

KURSUS	KIRJANDUSE AINEKAVA
KLASS	6
6. KLASSI LÕPETAJA ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA –TEGEVUSED
Lugemine On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti lodusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja – kogemustest;	Lugemine Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoscuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
Jutustamine jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel; jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;	Jutustamine Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega; koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu; leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte; järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha; kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalnormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega; arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; teab mõisteid: detail, idee (peamõte)	Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u> Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti abil oma sõnadega, peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausestena, märksõnadena. Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. <u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u> Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjus-tagajärg-seosed. Minajutustaja kui loo edastaja. Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Looma- ja imemuinasjutu tüüpide tegelased.

konflikt, minajutustaja, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tekstilõik, tsitaat,	
<u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u>	<u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u>
tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi; seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust; mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes teab mõisteid: epiteet, mõistukõne, riim, rütm, sümbol, võrdlus	Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Lihtsamate sümbolite seletamine. Tegelasõne varjatud tähenduse mõistmine. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	KIRJANDUSE AINEKAVA
KLASS	7
7. KLASSI LÕPETAJA ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA –TEGEVUSED
Lugemine on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladiusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit;	Lugemine Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
Jutustamine jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;	Jutustamine Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele; kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused; kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi; arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema,	Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u> Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlauset ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. <u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u>

põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle; • leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte; • otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; • teab mõisteid: idee (peamõte), konflikt, miljö, probleem, prototüüp, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüp tegelane	Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelasvahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüp tegelasi. Fantaasiikirjanduse ja naljandite tüüp tegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Ajaloo sündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.
<u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> • tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi; • selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust; • mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes; • teab mõisteid: allegooria, epiteet, isikustamine, metafoor, kordus, sümbol, võrdlus	<u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
<u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> • eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid; • seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust; teab mõisteid: anekdoot, ballaad, dialoog, draama, draamatika, eepika, eepos, jutustus, komöödia, kõnekäänd, lüürika, monoloog, motiiv, muinasjutt, muistend, mõistatus, naljand, piltluule, regilaul, valm, remark, repliik, riimiline rahvalaul, robinsonaad, vanasõna, värss, seiklusromaan, stroof, utopia,	<u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Kõnekäänd ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused. Seiklusromaan tunnused. Robinsonaadi ja utopia tunnused. Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus. Komöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik.
Esitamine • esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	Esitamine Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).

Omalooming kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; kirjutab kirjandusteose põhjal arutlus-elementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.	Omalooming Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eeloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituselise või muud sellist. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	KIRJANDUSE AINEKAVA
KLASS	8
8. KLASSI LÕPETAJA ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA –TEGEVUSED
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <i>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</i> vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärge-seoste üle; kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest; arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte; otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; teab mõisteid: idee (peamõte), kompositsioon, konflikt, miljöö, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüp tegelane	Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <i>Teose mõistmist toetavad tegevused</i> Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärjelahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. <i>Teose/loo kui terviku mõistmine</i> Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduse tüüp tegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjus-tagajärge-seoste leidmine. Ajaloo sündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja

	kirjandusteose võrdlemine.
<u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi; selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust; mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes; teab mõisteid: epiteet, isikustamine, koomika, metafoor, kordus, piltluule, retooriline hüüatus, retooriline küsimus, stiil, sümbol, võrdlus	<u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
<u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja draamatika, romaani, ja novelli, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemust; teab mõisteid: detektiivromaan, ekraniseering, puänt, haiku, intriig, jutustus, kompositsioon, kulminatsioon, draamatika, dramatiseering, eepika, eepos, poploor, reisikiri, remark, repliik, romaan, sonett, stroof, stseen, tragöödia, ulmeromaan, vabavärss, lavastus, lüürika, monoloog, motiiv, müüt, novell,	<u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor. Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused. Ulme- ja detektiivromaanide tunnused. Reisikirja olemus. Luule vorm: värss, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus. Tragöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus. Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering.
Esitamine esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande;	Esitamine Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine. Luuleteksti esitamine peast. Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine. Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.
Omalooming kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.	Omalooming Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: ulme- või detektiivjutu, haiku või vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, tegelase seletuskirja, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, mina-vormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, loo ühest ja samast sündmusest traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, või muud sellist. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	KIRJANDUSE AINEKAVA
KLASS	9
9. KLASSI LÕPETAJA ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA –TEGEVUSED
Lugemine • On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); • loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; • tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;	Lugemine Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
Jutustamine • jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;	Jutustamine Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisioon, internet) erinevate jutustamisviisidega.
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> • vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; • kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; • kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärjeseoste üle; • kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest; • arutleb kirjandusliku terviktekti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; • leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte; • otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; • teab mõisteid: idee (peamõte), kompositsioon, konflikt, miljöö,	Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u> Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Konspekti koostamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärjelahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. <u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u> Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.

probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüp tegelane	Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.
<u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi; mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes; teab mõisteid: allegooria, alltekst, ellips, epiteet, inversioon, isikustamine, koomika, metafoor, kordus, retooriline hüüatus, retooriline küsimus, stiil, sümbol, võrdlus	<u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ja allteksti mõistmine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
<u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust; teab mõisteid: draama, draamatika, eepika, eepos, haiku, jutustus, lüürika, novell, riimiskeem, romaan, sonett, stroof, tragöödia, vabavärss, arvustus,	<u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli, miniatuuri tunnused. Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused. Arvustuse olemus.
Esitamine koostab ja esitab teost tutvustava ettekande;	Esitamine Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine. Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.
Omalooming kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.	Omalooming Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: regilaulu, kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või CV, tegelaste juhtlaused, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöö kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi või kirjandusteose arvustuse vms. Omaloomingulised tööd (nt lühiuurimused) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.
III kooliastme koondõpitulemused Põhikooli lõpetaja: on lugenud eakohast erivanrulist väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ja arendab	

lugejaoskusi; • väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat; • tõlgendab, analüüsib ja mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade loojat; • mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljusust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi; • väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatute üle, kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid; • kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sealhulgas sõnaraamatuid ja interneti.	

1.12 Kunstiõpetus

1.12.1 Vaida Põhikooli kunstiõpetuse ja 1.-3. klassi tööõpetuse hindamisjuhend

Hindamisel lähtutakse vastavatest Vaida Põhikooli hindamisjuhendist. Hindamisel tunnustatakse lahenduste erinevusi ja väärtustatakse õpilaste eripära/individuaalseid võimeid. Hindamisel ei eelistata andekust, vaid õpilase püüdlikkust, arengut, osalemist õppeprotsessis ja teoreetilisi teadmisi.

Kunsti- ja tööõpetuses on kõik hinded üldjuhul võrdse kaaluga, erandjuhtudel teavitab õpetaja tähtsamatest töödest õpilasi ette. Õppetunni või muu õppetegevuse jooksul saab õpilane tagasisidet õppeainet puudutavate teadmiste ja oskuste kohta. Muuseumitundides hinnatakse aktiivset osalemist. Õpilaste motiveerimiseks võib õpetaja tunnitöö eest panna hindeid või anda hinnanguid. Kirjalikes ülesannetes hinnatakse eelkõige töö sisu. Kui õpilane on alustanud oma loomingulise tööga, siis ta ka lõpetab selle. Kui tööd pole tehniliselt võimalik järgi teha, siis asendatakse see kokkuleppel teise tööga. Õpilane võtab osa ülekoolilisest kunstiprojektist, mis on pühendatud kultuuriaastale. Õpilasel on kaasas töövahendid ja peab kinni kunstiklassi reeglitest, mida on tutvustatud õppeveerandi alguses.

Õpetaja kirjutab e-kooli teema tunnikirjelduses, mille eest on hinne/hinded pandud. Õpetaja võib ühe töö eest anda mitu hinnangut. Kui hinnatakse üksikuid õpilasi, märgib õpetaja selgituse kommentaaridesse (nt konkurss, projekt). Õpetaja võib e-kooli lisada numbrilisele hindele kommentaariks märgi + või -, et rõhutada õpilase panust hinnatud töösse.

1. klassi 1. õppeveerandil kasutatakse õpilase hindamisel suuliselt antavaid hinnanguid, millel puudub numbriline ekvivalent. Õpetaja annab õpilastele veerandi lõpus e-kooli kaudu tagasisidet.

Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine (sh plagieerimine, lubamatu koostöö, töö kopeerimine vms), võib kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hinnata hindega „nõrk“. Sellisel juhul võib õpetaja määrata õpilasele täiendava ülesande.

Märkega „X“ tähistatakse esitamata või lõpetamata tööd. Kui õpilane ei ole veerandi lõpuks nimetatud tööd lõpetanud, arvestatakse märget „X“ hindena „2“, esitamata tööd hindena „1“. Esitamata/lõpetamata tööle, mis on e-koolis märgitud „X“, lisatakse täpsustav

kommentaari (esitamata või lõpetamata). Õpetaja kirjutab e-kooli teema lõppedes loomingulise töö esitamise tähtsuse ja õpilane on kohustatud kokkuleppel õpetajaga hinne „X“ järele vastama. Õpetaja kirjutab e-kooli hinne „X“ kommentaaridesse konsultatsiooniaja.

Järeltöö asendab eelneva hinne tingimusel, et järeltöö käigus saadud hinne on eelmisest tulemusest parem. Järele vastatud töö tulemus märgitakse tärniga hindena (5*).

Erandjuhul (õpilase pikema haigestumise või mingi muu mõjuva põhjusega puudumise korral) võib järelvastamine toimuda kokkuleppel aineõpetajaga.

Kui õpilane on koolist puudunud, siis kooli tuleku nädalal soovitab õpetaja tal kohe konsultatsiooni tulla või lepitakse kahepoolselt kokku mingi muu aeg.

Veerandi viimasel nädalal hindeid parandada ei saa (v.a. õpilase haigestumine, tähtsajalised tööd). Konsultatsioonitundide ajad on kooli kodulehel, kooli stendil ja kunstiklassis.

Veerandihinde väljapanemiseks peavad kõik „X“ märgitud tööd olema järele vastatud. Veerandihinne pannakse välja õppeveerandi lõpul antud õppeveerandi vähemalt kolme hinne põhjal. Põhjuseeta puudumine ei vabasta töö tegemisest. Kui õpilasel on veerandi hinne „X“, siis ta peab selle järgmise õppeveerandi algul ära parandama.

Aastahinne pannakse välja antud õppeaasta jooksul saadud veerandihinnete alusel enne õppeperioodi lõppu. Lõpetamata töö võib mõjutada aastahinnet. Kokkuvõtva hinne panemisel arvestatakse õpilase poolt kooli edukat esindamist vastava õppeainega seotud erinevatel võistlustel, konkurssidel, olümpiaadide, huviringis.

Ainekiituskirjaga "väga heade tulemuste eest" tunnustatakse aineõpetaja ettepanekul õppenõukogu otsusega 9. klassi õpilast, kellel on kunstiõpetuse 8. ja 9. klassi aastahinne "väga hea" ja kes on osalenud individuaalselt kooli kunstiprojektides või tulemuslikult esinenud koolivälistel konkurssidel.

✓ Hinne „5“

Õpilane katsetab ja uurib erinevaid visuaalseid väljendusvõimalusi, õpilane kasutab ülesande lahendamiseks vajalikke töövõtteid, õpilane väljendab püstitatud teemat või selle arendust, töö lõpetatus, õpilane jälgib õpetajat, mõtleb kaasa ja töötab iseseisvalt, õpilane omab kindlaid teadmisi õpitu kohta, õpilane kasutab oma töös varem õpitud, õpilane kasutab oma töös fantaasiat, töö on puhas ja korrektne.

✓ Hinne „4“

Õpilane kasutab ülesande lahendamiseks vajalikke töövõtteid, õpilane väljendab püstitatud teemat või selle arendust, töö lõpetatus, õpilane vajab aegajalt juhendamist, õpilane vajab eelnevalt õpitu ülekordamist, töö viimistlus on hea.

✓ Hinne „3“

Kõik eelpool toodud nõuded väljenduvad osaliselt, töö lõpetatus, õpilase suhtumine töösse on huvitu, töö on viimistletud halvasti.

✓ Hinne „2“

Töö on lõpetamata, õppeülesanne on poolikult täidetud.

✓ Hinne „1“

Parandamata hinne „X“.

VAIDA PÕHIKOO	
KURSUS	Kunstiõpetuse ainekava
KLASS	1.
TUNDIDE ARV	70

Õpitulemused 1. klassis

1. klassi õpilane:

- tunneb rõõmu kunstis mängulisest ja loovast tegutsemisest;
- leiab kujutatava kõige iseloomulikumad jooned;
- paneb tähele värvide koosmõju ja pildi kompositsiooni;
- tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega;
- katsetab julgelt oma mõtete ja ideede erinevaid visuaalseid väljendusi;
- katsetab ja kasutab julgelt õpitud joonistamise, maalimise ja skulptuuri töövõtteid ning tehnikaid;
- valib sobiva kujutusviisi olulisema esile toomiseks;
- kirjeldab oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi;
- tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega;
- arutleb tarbevormide üle;
- seostab vormi otstarbega ning väärtustab keskkonnateadlikke kasutamise ja loomise põhimõtteid;
- paneb tähele värvide koosmõju ja pildi kompositsiooni;
- tunneb lähiümbruse olulisi kunsti- ja kultuuriobjekte;
- arutleb kunsti üle, kasutades õpitud ainemõisteid;
- tuleb toime reaalses muuseumi (galerii)keskkonnas;
- arutleb meedia rolli ja mõju üle igapäevaelus, kasutades õpitud ainemõisteid.

Õppesisu I kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja 1. klassis
Pildiline ja ruumiline väljendus Visuaalse kompositsiooni baaselemendid (joon, värv, vorm, ruum,	Esemete ja olendite iseloomulike tunnuste leidmine. Peamise esiletõstmise suuruse, asukoha ja värvi abil. Oma tööde esitlemine ja selgituste andmine.

rütm). Inimeste, esemete ja looduse objektide iseloomulikud tunnused ning peamise esiletoomine kujutamisel.	1. klass Vabanemine stampkujunditest (päikese-neljandik, aknarist jms). Tuttavate asjade kujutamine – lilled, mänguasjad jms. Inimese vanuse, ameti jms joonistamine mälu järgi. Mõisted kolmnurk, ruut, ring jne. Mänguasjade ja omameisterdatud mudelitega lavastuslikud mängud.
Materjalid ja tehnikad Erinevate kunstitehnikate materjalid, töövõtted ning töövahendid (nt joonistamine, maalimine, trükkimine, kollaaž, pildistamine, vormimine jne).	Erinevate tehnikate, materjalide, võtete ja vahendite läbiproovimine. Kunstitehnikate ja töövõtete loominguine rakendamine. Materjalide, töövahendite ja töökooha otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine. 1. klass Maal – näpuvärvid, guašš. Skulptuur – plastiliin, savi jt pehmed voolimismaterjalid. Graafika – riipimine vms.
Disain ja keskkond Disain igapäevaelus: trükis, tarbevorm, ruum ja ehitis keskkonnas. Vormi, otstarbe, materjali ja tehnoloogia seosed ning nende arvestamine kujundamisel. Turvaline ning keskkonnasäästlik tarbimine.	Ideede selgitamine ja vormistamine jooniste ja makettidena tulenevalt situatsiooni kirjeldavast lähteülesandest. Vormi ja funktsiooni seos. Kunstitunnis omandatud oskuste rakendamine digitaalsete vahenditega töödes. 1. klass Märk – geomeetriliste kujundite erinevad tähendused. Kiri – oma nime kujundus portfooliol vms.
Kunstikultuur Kunstiteosed kohalikes muuseumides ja kunstigaleriides, ajaloolised kunstitehnikad ja materjalid. Lähiumbruse loodus ja ehituskunst. Reaalsed ning virtuaalsed kunsti- ja meediakeskkonnad.	Vana ja uue võrdlemine. Muuseumide ja näituste külastamine, kunstiteoste vaatlemine ja nende üle arutlemine. 1. klass Eesti ja maailm – keskaegsed hooned. Rahvakunst – laulupidu ja rahvariided.
Meedia ja kommunikatsioon Kunstiteoste, visuaalse kommunikatsiooni ja meedia roll ning mõju igapäevaelus. Pildilised jutustused: joonistus, maal, illustratsioon, koomiks, fotoseeria, animatsioon.	Meedia kodus ja koolis. Pildilise jutustuse vormid ja vahendid. 1. klass Asjade tähendus pildil (nt loodusmaterjalidest installatsiooni jäädvustamine fotona).

KURSUS	Kunstiõpetuse ainekava
KLASS	2.
TUNDIDE ARV	70

Õpitulemused 2. klassis

2. klassi õpilane:

- tunneb rõõmu kunstis mängulisest ja loovast tegutsemisest;
- leiab kujutatava kõige iseloomulikumad jooned, valib sobiva kujutusviisi olulisema esiletoomiseks;
- katsetab julgelt oma mõtete ja ideede erinevaid visuaalseid väljendusi;
- kasutab õpitud joonistamise, maalimise ja skulptuuri töövõtteid ning tehnikaid;
- kasutab erinevaid paberi kasutamise töövõtteid ning tehnikaid;
- paneb tähele värvide koosmõju;
- kujutab esemeid, olendeid, sündmusi omas laadis endale tähenduslikes töödes;
- jutustab visuaalselt lugusid;
- valib sobiva kujutusviisi olulisema esile toomiseks;
- kirjeldab oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi;
- tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd;
- seostab vormi otstarbega;
- väärtustab keskkonnateadlikke kasutamise ja loomise põhimõtteid;
- kirjeldab ja arutleb kunsti üle, kasutades õpitud ainemõisteid;
- tuleb toime muuseumi-keskkonnas;
- arutleb reklaami mõju üle igapäevaelus.

Õppesisu I kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja 2. klassis
Pildiline ja ruumiline väljendus Visuaalse kompositsiooni baaselemendid (joon, värv, vorm, ruum, rütm). Inimeste, esemete ja looduse objektide iseloomulikud tunnused ning peamise esiletoomine kujutamisel.	Esemete ja olendite iseloomulike tunnuste leidmine. Peamise esiletõstmise suuruse, asukoha ja värvi abil. Oma tööde esitlemine ja selgituste andmine.
	2. klass Puude, mägede, pilvede jms kujutamine mitmel erineval moel. Esemete tähtsamad tunnused. Esmased proportsioonireeglid. Geomeetristest kujunditest pildi loomine. Piltjutustused: joonistus, maal, illustratsioon, koomiks, fotoseeria, animatsioon.
Materjalid ja tehnikad Erinevate kunstitehnikate materjalid, töövõtted ning töövahendid (nt joonistamine, maalimine, trükkimine, kollaaž, pildistamine, vormimine jne).	Erinevate tehnikate, materjalide, võtete ja vahendite läbiproovimine. Kunstitehnikate ja töövõtete loominguine rakendamine. Materjalide, töövahendite ja töökooha otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine.
	2. klass Maal – tempera. Skulptuur - seisvad figuurid materjali lisamisega. Graafika – monotüüpia jt erinevad tõmmised.
Disain ja keskkond Disain igapäevaelus: trükis, tarbevorm, ruum ja ehitis keskkonnas. Vormi, otstarbe, materjali ja tehnoloogia seosed ning nende arvestamine kujundamisel. Turvaline ning keskkonnasäästlik tarbimine.	Ideede selgitamine ja vormistamine jooniste ja makettidena tulenevalt situatsiooni kirjeldavast lähteülesandest. Vormi ja funktsiooni seos. Kunstitunnis omandatud oskuste rakendamine digitaalsete vahenditega töödes.
	2. klass Märk – liiklusmärkide keel. Kiri – dekoratiivkiri kingipakil.
Kunstikultuur Kunstiteosed kohalikes muuseumides ja kunstigaleriides, ajaloolised kunstitehnikad ja materjalid. Lähimbruse loodus ja ehituskunst. Reaalsed ning virtuaalsed kunsti- ja meediakeskkonnad.	Vana ja uue võrdlemine. Muuseumide ja näituste külastamine, kunstiteoste vaatlemine ja nende üle arutlemine.
	2. klass Eesti ja maailm – lossid, kindlused ja mõisahooned Rahvakunst – talu ja taluriistad.

Meedia ja kommunikatsioon	Meedia kodus ja koolis. Pildilise jutustuse vormid ja vahendid.
Kunstiteoste, visuaalse kommunikatsiooni ja meedia roll ning mõju igapäevaelus.	2. klass
Pildilised jutustused: joonistus, maal, illustratsioon, koomiks, fotoseeria, animatsioon.	Piltjutustuse kujundamine (nt foto sidumine joonistuste ja tekstiga). E-kaart.

KURSUS	Kunstiõpetuse ainekava
KLASS	3.
TUNDIDE ARV	50

Õpitulemused 3. klassis

3. klassi õpilane:

- tunneb rõõmu kunstis mängulisest ja loovast tegutsemisest;
- katsetab julgelt oma mõtete ja ideede erinevaid visuaalseid väljendusi;
- tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega;
- kirjeldab oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi;
- leiab kujutatava kõige iseloomulikumad jooned, valib sobiva kujutusviisi olulisema esiletoomiseks;
- paneb tähele värvide koosmõju ja pildi kompositsiooni;
- kasutab erinevaid joonistamise, maalimise ja skulptuuri töövõtteid ning tehnikaid;
- kasutab erinevaid akvarelltehnikaid;
- tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega;
- seostab vormi otstarbega ning väärtustab keskkonnateadlikke kasutamise ja loomise põhimõtteid;
- tunneb lähiümbruse olulisi kunsti- ja kultuuriobjekte, käib kunstimuuseumides ja näitustel;
- arutleb kunsti üle, kasutades õpitud ainemõisteid;
- tuleb toime reaalses kultuuri- ja õppekeskkonnades;
- kasutab animatsiooniloomise võimalusi;
- kirjeldab visuaalse kultuuri näiteid;
- tuleb toime virtuaalsetes kultuuri- ja õppekeskkonnades;
- teadvustab meedia võimalusi ja ohtusid.

Õppesisu I kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja 3. Klassis
Pildiline ja ruumiline väljendus Visuaalse kompositsiooni baaselemendid (joon, värv, vorm, ruum, rütm). Inimeste, esemete ja looduse objektide iseloomulikud tunnused ning peamise esiletoomine kujutamisel.	Esemete ja olendite iseloomulike tunnuste leidmine. Peamise esiletõstmise suuruse, asukoha ja värvi abil. Oma tööde esitlemine ja selgituste andmine.
	3. klass Maastik kevadel, suvel, sügisel ja talvel. Esimesed katsetused kujutamisel loodusest. Dünaamiline kriipsujuku liikumise kavandamine. Plasttaarast, karpidest loomade vms meisterdamine.
Materjalid ja tehnikad Erinevate kunstitehnikate materjalid, töövõtted ning töövahendid (nt joonistamine, maalimine, trükkimine,	Erinevate tehnikate, materjalide, võtete ja vahendite läbiproovimine. Kunstitehnikate ja töövõtete loominguine rakendamine. Materjalide, töövahendite ja töökoha otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine.

kollaaž, pildistamine, vormimine jne).	3. klass Maal – akvarell, pastell. Skulptuur – voolimine ühest tükist, ilma juurde lisamata. Graafika – papitrükk vms.
Disain ja keskkond Disain igapäevaelus: trükis, tarbevorm, ruum ja ehitiskeskkonnas. Vormi, otstarbe, materjali ja tehnoloogia seosed ning nende arvestamine kujundamisel. Turvaline ning keskkonnasäästlik tarbimine.	Ideede selgitamine ja vormistamine jooniste ja makettidena tulenevalt situatsiooni kirjeldavast lähteülesandest. Vormi ja funktsiooni seos. Kunstiõppimise omandatud oskuste rakendamine digitaalsete vahenditega töödes. 3. klass Märk – stilisatsioon. Kiri – šrifti valik vastavalt ülesandele.
Kunstikultuur Kunstiteosed kohalikes muuseumides ja kunstigaleriides, ajaloolised kunstitehnikad ja materjalid. Lähimbruse loodus ja ehituskunst. Reaalsed ning virtuaalsed kunsti- ja meediakeskkonnad.	Vana ja uue võrdlemine. Muuseumide ja näituste külastamine, kunstiteoste vaatlemine ja nende üle arutlemine. 3. klass Eesti ja maailm – lähikonna kunstigaleriide ja muuseumide asukoht ja funktsioonid. Rahvakunst – kindamustrid, sokisääred jms. Tegelikuse ja virtuaalsete keskkondade võrdlus.
Meedia ja kommunikatsioon Kunstiteoste, visuaalse kommunikatsiooni ja meedia roll ning mõju igapäevaelus. Pildilised jutustused: joonistus, maal, illustratsioon, koomiks, fotoseeria, animatsioon.	Meedia kodus ja koolis. Pildilise jutustuse vormid ja vahendid. 3. klass Uue tähenduse andmine asjadele või kujutatava konteksti muutmisega (nt juurviljadest tegelased tervisliku toitumise videos).

KURSUS	Kunstiõpetuse ainekava
KLASS	4.
TUNDIDE ARV	70

Õpitulemused 4. klassis

4. klassi õpilane:

- kavandab ja kujundab eesmärgist lähtudes;
- leiab vormi ja funktsiooni seoseid (kus milliseid kirjatüüpe kasutatakse);
- mõistab ka väikeste esemete kultuuriväärtust;
- Mõistab muinsuskaitse ja muuseumite vajalikkust;
- kujutab natuurist;
- leiab infot erinevatest allikatest;
- uurib, analüüsib ja võrdleb eri ajastute teoseid, märkab erinevaid vorme;
- mõistab pooside „keelt“ skulptuuris;
- eksperimenteerib kujutamise reeglitega (nt pimedus);
- väljendab visuaalsete vahenditega mõtteid, ideid;
- on tutvunud näo proportsiooniga;
- loovülesandeid lahendades katsetab erinevaid kunstitehnikaid ja materjale, kasutab sobivaid;

- kujutab ja kujundab vaatluse ja ideede põhjal, rakendab kompositsiooni baasoskusi;
- kasutab ruumilisuse edastamise võtteid;
- uurib ja võrdleb erinevaid vorme ja kujutamislade;
- kasutab kavandamist ideede edasiarendamise ja viimistluse protsessis;
- mõistab, mis on värvide kogumõju, värvikompositsioon ja kooskõla;
- oskab põhivärve segada;
- oskab osaleda koostöös ja aruteludes ühise tulemuse nimel;
- mõistab kinkimise mõtet;
- stiliseerib piltkujutisi;
- mõistab, kuidas kollektsioonist saab teos;
- planeerib tegevust süstemaatiliselt ja vastavalt seatud eesmärgile.

Õppesisu II kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja 4. Klassis
Pildiline ja ruumiline väljendus Erinevate objektide kujutamine vaatluse ja mälu järgi. Kavandamine kui protsess ideede arendamiseks. Pildiruum, ruumilisuse edastamise võtteid. Kompositsiooni tasakaal, pinge, dominant ja koloriit. Liikumise kujutamine. Sõnumite ja emotsioonide edastamise võtteid ning vahendid muistsetest aegadest tänapäevani. Kunstiteose sisulised ja vormilised elemendid, konkreetne ja abstraktne kunstis.	Kujutamine vaatluse ja mälu järgi. Värv kui väljendusvahend. Kunstiteoses sisulise ja vormilise eristamine. Kompositsiooni tasakaal, pinge, dominant ja koloriit. 4. klass Realistlikkus ja abstraktsus kunstis. Erinevad majad linnas ja maal. Esemete suurussuhted. Inimesed tegevuses, inimese nägu ja meeleolu väljendamine. Kubistlikus stiilis pilt.
Materjalid ja tehnikad Maali, joonistuse, graafika, kollaaži, skulptuuri, installatsiooni, foto, video, digitaalgraafika ja animatsiooni tehnikad ning töövõtteid.	Visandamine ja kavandamine. Eksperimenteerimine kujutamise reeglitega. Ruumilise kompositsiooni, mudeli või maketi valmistamine. Digitaalsete tehnikate katsetamine 4. klass Maal – akrüül- jt kattevärvide. Skulptuur – pehmed materjalid, nt savi või saepurumass. Graafika – faktuurpilt, materjalitrükk. Heledusastmed värvipliatsiga.
Disain ja keskkond Vormi ja funktsiooni seos, traditsioon ja uuenduslikkus disainis. Eesti rahvakunst ja ehituskultuur. Loodust säästva tarbimise põhimõtted, elukeskkonna parandamine kunsti, disaini ja arhitektuuri kaudu.	Probleemipõhiste lähteülesannete kasutamine. Trükiste, filmide, arvutimängude, koomiksitate ja reklaamide pildikeele ning graafilise disaini kujundusvõtete uurimine ja võrdlemine. Kesk-konnasõbralik ja loov disain inimese teenistuses. Foto, digitaal-graafika, video ja animatsiooni kasutamine lähiümbruse uurimisel. 4. klass Märk – liiklusmärkide analoogial põhinev uute märkide kujundamine. Kiri – trüki- ja muude tähtede kujundamine.
Kunstikultuur Erinevad mineviku ja nüüdiskunsti teosed Eestis ja maailmas, näited õpetaja valikul. Kunstiteose analüüs.	Kunstiteoste analüüsimine. Kunstiürituste, kaasaegse kunsti näituste külastamine ja nähtu lahti mõtestamine.

Kunstiterminid. Muuseumide ja galeriide funktsioonid.	4. klass Eesti ja maailm – teosed, kus värvil on suurem roll (postimpressionistid, fovistid jt). Rahvakunst – lilltikand (pulmatekk).
Meedia ja kommunikatsioon Piltide, teksti, heli ja liikumise koosmõju. Märkide ja sümbolite kasutamine meedias ja reklaamis.	Kunstiteoste, arvutimängude, filmide, reklaamide jms vaatlemine ja nende üle arutlemine, kirjeldamine ja eelistuste põhjendamine. Liikumisillusiooni teke. Piltide, teksti, heli ja liikumise koosmõju. 4. klass Ruumilises pildil, fotol, filmis. Inimene ja tema tegevused. Ilmastikunähtuste jäädvustamine.

KURSUS	Kunstiõpetuse ainekava
KLASS	5.
TUNDIDE ARV	35

Õpitulemused 5. klassis

5. klassi õpilane:

- kavandab ja kujundab;
- eksperimenteerib kujutamise reeglitega;
- mõistab, mis on värvide kogumõju, värvikompositsioon ja värvikooskõla;
- kasutab kavandamist kui protsessi ideede arendamiseks;
- loovülesandeid lahendades katsetab erinevaid tehnikaid ja materjale, kasutab sobivaid väljendusviise;
- leiab infot erinevatest allikatest;
- uurib ja võrdleb eri ajastute maju, märkab erinevaid vorme;
- tunneb inimese näo proportsioone, kuid muudab neid, et suurendada ilmekust;
- väljendab emotsiooni poosiga;
- katsetab erinevaid kunstitehnikaid;
- on tutvunud inimkeha proportsioonidega;
- leiab eeskju erinevatest kunstitöödest;
- analüüsib etteantud mudeli kohaselt kunstiteost;
- kasutab kavandamist tööprotsessi olulise osana;
- leiab vormi ja funktsiooni seoseid;
- osaleb aruteludes ja ühistöös;
- kujutab ruumi kolmemõõtmelisust;
- kujutab naturist ja visandab;
- leiab õiged proportsioonid, geomeetrilise objekti külgede suunad ja paigutuse;
- väljendab mõtteid ja ideid visuaalsete vahenditega.

Õppesisu II kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja 5. klassis
Pildiline ja ruumiline väljendus Erinevate objektide kujutamine vaatluse ja mälu järgi. Kavandamine kui protsess	Kujutamine vaatluse ja mälu järgi. Värv kui väljendusvahend. Kunstiteoses sisulise ja vormilise eristamine. Kompositsiooni tasakaal, pinged, dominant ja koloriit.

ideede arendamiseks. Pildiruum, ruumilisuse edastamise võtted. Kompositsiooni tasakaal, pinge, dominant ja koloriit. Liikumise kujutamine. Sõnumite ja emotsioonide edastamise võtted ning vahendid muistsetest aegadest tänapäevani. Kunstiteose sisulised ja vormilised elemendid, konkreetne ja abstraktne kunstis.	5. klass Kunstiteose sisulised ja vormilised elemendid. Loodus <i>versus</i> arhitektuur Ühe eseme erinevate osade suhe. Inimese ja inimese näo kujutamise lihtsad proportsioonireeglid. Kera, silindri, tahuka kujutamine.
Materjalid ja tehnikad Maali, joonistuse, graafika, kollaaži, skulptuuri, installatsiooni, foto, video, digitaalgraafika ja animatsiooni tehnikad ning töövõtted.	Visandamine ja kavandamine. Eksperimenteerimine kujutamise reeglitega. Ruumilise kompositsiooni, mudeli või maketi valmistamine. Digitaalsete tehnikate katsetamine 5. klass Maal – monokroomne maalimine (tint jms). Skulptuur – papier-marche vms. Graafika – papitrükk, mustritega pinnakatmine.
Disain ja keskkond Vormi ja funktsiooni seos, traditsioon ja uuenduslikkus disainis. Eesti rahvakunst ja ehituskultuur. Loodust säästva tarbimise põhimõtted, elukeskkonna parandamine kunsti, disaini ja arhitektuuri kaudu.	Probleemipõhiste lähteülesannete kasutamine. Trükiste, filmide, arvutimängude, koomiksitate ja reklaamide pildikeele ning graafilise disaini kujundusvõtete uurimine ja võrdlemine. Kesk-konnasõbralik ja loov disain inimese teenistuses. Foto, digitaal-graafika, video ja animatsiooni kasutamine lähiümbruse uurimisel. 5. klass Märk – märk kui stilisatsioon, piltkiri. Kiri – šrifti ja pildi sidumine tervikuks.
Kunstikultuur Erinevad mineviku ja nüüdiskunsti teosed Eestis ja maailmas, näited õpetaja valikul. Kunstiteose analüüs. Kunstiterminid. Muuseumide ja galeriide funktsioonid.	Kunstiteoste analüüsimine. Kunstiürituste, kaasaegse kunsti näituste külastamine ja nähtu lahti mõtestamine. 5. klass Eesti ja maailm – konstrueeriv kunst (kubism, juugend, Art Deco jt). Rahvakunst – sõled, kapad, kirstud.
Meedia ja kommunikatsioon Piltide, teksti, heli ja liikumise koosmõju. Märkide ja sümbolite kasutamine meedias ja reklaamis.	Kunstiteoste, arvutimängude, filmide, reklaamide jms vaatlemine ja nende üle arutlemine, kirjeldamine ja eelistuste põhjendamine. Liikumisillusiooni teke. Piltide, teksti, heli ja liikumise koosmõju. 5. klass Märkide ja sümbolite kasutamine meedias ja reklaamis. Linnaruumi detailide, märkide ja kirjade kogumine (pildistamine) ja analüüsimine. Tootereklaam.

KURSUS	Kunstiõpetuse ainekava
KLASS	6.
TUNDIDE ARV	35

Õpitulemused 6. klassis

6. klassi õpilane:

- leiab eeskuju erinevatest kunstitöödest;
- kujutab ja kujundab vaatluse ja ideede põhjal;
- mõistab, mis on värvide kogumõju, värvikompositsioon ja värvikooskõla;
- on tuttav inimkeha proportsioonidega;
- osaleb ühistöös ja aruteludes;
- eksperimenteerib kujutamise reeglitega;
- leiab infot erinevatest allikatest;
- mõistab, mis on kompositsiooni kooskõla;
- leiab vormi ja funktsiooni seoseid;
- kujutab kolmemõõtmelist objekti tasapinnal;
- kujutab kolmemõõtmelisi objekte natuurist joonistades;
- mõistab animatsiooni põhialuseid;
- leiab eeskuju rahvakunstist;
- katsetab erinevaid materjale ja võtteid, kasutab sobivaid;
- on tuttav näo proportsioonidega, leides õiged proportsioonid ja paigutuse;
- on omandanud reljeefkujutise vormimise kogemuse;
- loovülesandeid lahendades katsetab erinevaid töövõtteid ja materjale, kasutab tulemuslikemaid;
- valib ja leiab eeskuju arhitektuuri mitmekesisusest;
- osaleb tööde esitlustes;
- võrdleb joonistusi ja fotosid kus sama hoonet või linnavaadet on pildistatud erinevatest vaatenurkadest;
- kasutab valgust ja varju ruumiliste objektide kujutamisel;
- analüüsib erinevaid kunstitöid;
- mõistab, mis on joonte ja pindade kogumõju, kompositsioon ja kooskõla.

Õppesisu II kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja 6. klassis
Pildiline ja ruumiline väljendus Erinevate objektide kujutamine vaatluse ja mälu järgi. Kavandamine kui protsess ideede arendamiseks. Pildiruum, ruumilisuse edastamise võtted. Kompositsiooni tasakaal, pinge, dominant ja koloriit. Liikumise kujutamine. Sõnumite ja emotsioonide edastamise võtted ning vahendid muistsetest aegadest tänapäevani. Kunstiteose sisulised ja vormilised elemendid, konkreetne ja abstraktne kunstis.	Kujutamine vaatluse ja mälu järgi. Värv kui väljendusvahend. Kunstiteoses sisulise ja vormilise eristamine. Kompositsiooni tasakaal, pinge, dominant ja koloriit. 6. klass Sõnumite ja emotsioonide edastamine kunstis. Oma tööde võrdlemine kunstiajaloo näidetega. Hoonete erinevused ajastute ja funktsiooni järgi. Pöördkehad ja mahulised esemed. Inimese liikumisasendid. Keha mahulisus. Pea profiilis. Esemete jaotumine geomeetrilisteks kehadeks.
Materjalid ja tehnikad Maali, joonistuse, graafika, kollaaži, skulptuuri, installatsiooni, foto, video, digitaalgraafika ja animatsiooni tehnikad ning töövõtted.	Visandamine ja kavandamine. Eksperimenteerimine kujutamise reeglitega. Ruumilise kompositsiooni, mudeli või maketi valmistamine. Digitaalsete tehnikate katsetamine 6. klass Maal – segatehnikad. Skulptuur – materjalide kombineerimine. Graafika – sügavtrükk, heledusnüansid mustvalges grafiidijoonisuses.
Disain ja keskkond Vormi ja funktsiooni seos, traditsioon ja uuenduslikkus disainis. Eesti rahvakunst ja ehituskultuur. Loodust säästva tarbimise põhimõtted, elukeskkonna	Probleemipõhiste lähteülesannete kasutamine. Trükiste, filmide, arvutimängude, koomiksitate ja reklaamide pildikeele ning graafilise disaini kujundusvõtete uurimine ja võrdlemine. Kesk-konnasõbralik ja loov disain inimese teenistuses. Foto, digitaal-graafika, video ja animatsiooni kasutamine lähiümbruse uurimisel.

parandamine kunsti, disaini ja arhitektuuri kaudu.	6. klass Märk – märk kui sümbol (nt sodiaagimärgid). Kiri – šrift varjuga, ruumiline kiri.
Kunstikultuur Erinevad mineviku ja nüüdiskunsti teosed Eestis ja maailmas, näited õpetaja valikul. Kunstiteose analüüs. Kunstiterminid. Muuseumide ja galeriide funktsioonid.	Kunstiteoste analüüsimine. Kunstiürituste, kaasaegse kunsti näituste külastamine ja nähtu lahti mõtestamine.
	6. klass Eesti ja maailm – kunst käsikäes ajalootunniga (kauged kultuurid, antiikkunst jms). Rahvakunst – taluarhitektuur.
Meedia ja kommunikatsioon Piltide, teksti, heli ja liikumise koosmõju. Märkide ja sümbolite kasutamine meedias ja reklaamis.	Kunstiteoste, arvutimängude, filmide, reklaamide jms vaatlemine ja nende üle arutlemine, kirjeldamine ja eelistuste põhjendamine. Liikumisillusiooni teke. Piltide, teksti, heli ja liikumise koosmõju.
	6. klass Valgus, vari ja värv objekti vormi edasiandmisel. Vormimuutustest tulenev tähenduse muutus.

KURSUS	Kunstiõpetuse ainekava
KLASS	7.
TUNDIDE ARV	35

Õpitulemused 7. klassis

7. klassi õpilane:

- teab joonistavaid kunstnikke ja mõnda nende teostest;
- uurib teoste faktuure ja tehnilisi võtteid; visandab ja loob nende eeskujul ise omanäolisi faktuure;
- märkab oma ümbruses väiksemaid või suuremaid faktuure;
- kasutab erinevaid pliiatseid ja tehnilisi võtteid;
- kavandab õpetaja abiga raamatu vormi;
- saab selgeks uue tehnika - tuši- või tindijoonistuse; loob ise ühe pildi nimetatud tehnikas;
- tunneb nüüdisaegse joonistuskunsti olemust ja selle eri võimalusi;
- oskab luua teemast lähtuvat mõistekaarti;
- oskab kujutada abstraktset või muul moel kujutamatu;
- katsetab erinevaid tehnilisi joonistusvõtteid; oskab kasutada erinevaid joonistusvahendeid;
- arutleb kompositsiooni üle teoste eksponeerimisel;
- saab aru kontseptsiooni olemusest kaasaegses kunstis;
- kasutab oma loomingus erinevaid tehnilisi vahendeid;
- õpib loodust rikkumata kasutama käepäraseid looduslikke materjale loominguliseks väljendusvahendiks;
- mõistab värvide olulisust keskkonnast arusaamisel;
- teab, miks eksisteerivad rahvusvahelised standardvärvid;
- oskab välja tuua konkreetse valitud motiiviga eriotstarbelisi objekte ümbritsevast keskkonnast;
- komponeerib oma väljapaneku ja põhjendab valikuid;
- oskab tutvustada valitud objekte, nende otstarvet ja loojaid (ka enda loodud objektid).
- avastab seoseid, mida varem pole märganud;
- püüab mõista värvi mõju meie alateadvusele;
- loob ühistööna installatsiooni;
- seostab visuaalse uurimuse uue tulemusega (fotost või joonistusest postkaardini);
- omandab muuseumiskäimise harjumusi; saab teada konkreetse näituse autoritest ja teemadest;

- teab, mis on kontseptsioon ja kontekst;
- oskab valida kontseptsiooni teostamiseks kunstivormi ja planeerida tegevust;
- on oma ideed teostanud; oskab teost dokumenteerida;
- oskab erinevaid pastelli- ja sötetehnikaid;
- teab pastelli- ja sötetehnikaid kasutavaid eesti kunstnikke;
- omab ülevaadet (pildi) kompositsiooni kujundamise põhitingimustest geomeetriliste põhikujundite abil;
- tunneb pastelli- ja sötetehnika ajalugu;
- võimalusel külastab Kumu kunstimuuseumi rahvusromantismi saali;
- oskab erinevaid akvarellitehnikaid (graafiline, "siidine", "villane", soolane jne);
- teab akvarellitehnikaid kasutavaid eesti kunstnikke;
- oskab organiseerida pildipinda lähtuvalt elementide asukohast;
- mõtleb kompositsioonelementide hulga ja asukohtade üle pinnal;
- tunneb akvarellitehnika ajalugu.

Õppesisu III kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja 7. klassis
Pildiline ja ruumiline väljendus Kunstiteosed ja stiilid, lood ja sündmused uue teose loomise lähtepunktina. Kunstiteose vorm ja kompositsioon, materjalid ja tehnika, sõnum ja kontekst. Väljendusvahendite vastavus ideele, otstarbele ja sihtgrupile. Sümbol, allegooria ja tsitaat kui sõnumikandjad. Kujutamise viisid: stiliseerimine, abstraherimine, deformeerimine jne.	Teatud kujutamisevõtete ja tehnikate teadlik valik (isiklik stiil). Kunstiteosed, -stiilid ja lood inspiratsiooniallikana. Kadreerimine, pildiplaanid, detailid. 7. klass Kunstiteose vorm ja kompositsioon, materjalid, tehnika, ümbrus (kontekst), sõnum jne. Tänav, taluõu jne (maja välisdetailid). Ruumi kolm mõõdet. Inimene perspektiivis, pea rakursis, näo detailid. Geomeetiline kujund sümbolina.
Materjalid ja tehnikad Mitmesugused kunstimaterjalid ja tehnikad (nt joonistamine, maal, kollaaž, skulptuur, installatsioon jne).	Ideest ja eesmärgist lähtuvalt materjalide, tehnikate ja väljendusvahendite valimine. 7. klass Maal – maalimine erinevatele materjalidele. Skulptuur - paberskulptuur ilma liimita. Graafika - trükigraafika ja värvi- ning viltpliiatsite ühendamine.
Disain ja keskkond Arhitektuuri ja disaini funktsionaalsus, ökoloogilisus, esteetilisus ja eetilisuus. Inimese ja ruumilise keskkonna suhted, disain kui probleemilahendus. Arhitektuur ja disain Eestis ning rahvusvahelised suundumused. Teksti ja pildi koosmõju graafilises disainis. Kirjatüübid ja graafilise kujunduse baasvõtted.	Disaini liigid. Ergonoomika, moodul-süsteemid, sihtgrupp jt mõisted. Sihtrühmapõhine lähteülesanne. Looduslikud ja tehiskeskkonnad. Arhitektuuri ja disaini funktsionaalsus, ökoloogilisus, esteetilisus ja eetilisuus. Praktiline disainiprotsess probleemi püstitusest lahendi leidmiseni. Pildikeel. Erinevate meediumite väljendusvahendite rakendamine ainesiseselt ja lõimimisel teiste ainetega. 7. klass Märk - geomeetriliste kehade, märkide, kujundite ja värvide mitmetähenduslikkus. Kiri - omaloodud šrifti kujundamine.
Kunstikultuur Eesti kunsti suurkujud ja teosed. Erinevate kultuuride kunstiajaloo tuntumate teoste näiteid. Nüüdiskunsti olulised suunad ja aktuaalsed teemad. Kunst peegeldamas ühiskonna, teaduse	Kaasaegse kunsti suunad ja teemad. Kunstiga seotud elukutsed. Muuseumide, näituste ja kunstisündmuste külastamine ja arutelud, kunstiterminoloogia kasutamine. Kunsti liigid. Erinevate kultuuride tuntumate teoste näiteid. Kunstiteoste säilitamine. Kunst kui ühiskonna, teaduse ja tehnoloogia arengu peegeldaja.

ja tehnoloogia arengut. Kunstnike, kunstiajaloolaste, disainerite ja arhitektide erialane töö.	7. klass Eesti ja maailm - keskajast barokini. Rahvakunst - käise-, vöö- jt kirjad.
Meedia ja kommunikatsioon Digitaalsete tehnoloogiate kasutamine loovtöodes (foto, video, animatsioon, digitaalgraafika).	Linnakeskkond. Tekstid ja linnaruumis. Metafoorid reklaamis. Infootsing erinevatest teabeallikatest. Digitaalne pilditöötlus. Originaal, koopia, reproduktsioon. Foto ajaloolise dokumendina. Autorikaitse.
	7. klass Teose muutmise mõjusamaks peegelduse, perspektiivi, illusiooni või muu võttega.

KURSUS	Kunstiõpetuse ainekava
KLASS	8.
TUNDIDE ARV	35

Õpitulemused 8. klassis

8. klassi õpilane:

- teab, mis on sürrealism ja automatism;
- teab kunstnikke, kes kasutavad automatismi võtteid;
- oskab kompimise ja vahetu tunde najal abstraherida objekte;
- arendab varem visandatud abstraktsetest kujunditest edasi isikupärased tegelaskujud;
- oskab maalida, kasutades automatismi töö lähtepunktina;
- mõtleb läbi teose kompositsiooni;
- loob lugusid ja tegelasi;
- oskab teha mõistekaarti;
- on saanud grupitöö kogemuse *performance esitamisel*, kujutab oma lugu pildiseeriana;
- teab eesti klassikalise skulptuuri teoseid ja kunstnikke (August Weizenberg, Amandus, Adamson);
- tajub skulptuuride kolmemõõtmelisust;
- omandab muuseumikäimise harjumusi;
- saab teada konkreetse näituse autoritest ja teemadest;
- on uurinud erinevaid vorme;
- oskab luua olemasolevatest detailidest uusi kooslusi;
- on uurinud vormide suhet tasapinnaga ja vormide suhtlemist omavahel;
- oskab leida seoseid omadussõnade ja vormide vahel (kerge, raske, püsiv, ebakindel, liikuv, staatiline);
- teab, mis on stiliseerimine ja transformeerimine;
- oskab luua omanäolisi miniskulptuure;
- teab, mis on patineerimine, monokroomsus ja moolaž;
- oskab nimetada kunstnikke, kes on loonud installatsioone;
- on omandanud kogemused ühise installatsiooni loomisel;
- oskab teha oma installatsioonist helitaustaga video;
- märkab geomeetrilisi rütme enda ümber;
- teab, mis on arhitektoonika ja oskab seda kavandada;
- tajub enda ja teiste suhet keskkonnaga;
- mõtleb taaskasutuse peale kunstis;
- oskab luua kunstijekti kasutatud asjast, ühendades seda erinevate materjalidega;
- kasutab sõnumi edastamise visuaalseid võtteid;

- uurib liiklusmärkide kujundusi;
- loob uusi liiklusmärke;
- püstitab endale ise teema ja ülesande; teostab idee sobivate vahenditega; planeerib oma idee teostamiseks kuluva aja oskuslikult;
- omandab muuseumikülastamise harjumuse;
- saab teada konkreetse näituse autoritest ja teemadest.

Õppesisu III kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja 8. klassis
Pildiline ja ruumiline väljendus Kunstiteosed ja stiilid, lood ja sündmused uue teose loomise lähtepunktina. Kunstiteose vorm ja kompositsioon, materjalid ja tehnika, sõnum ja kontekst. Väljendusvahendite vastavus ideele, otstarbele ja sihtgrupile. Sümbol, allegooria ja tsitaat kui sõnumikandjad. Kujutamise viisid: stiliseerimine, abstraheerimine, deformeerimine jne.	Teatud kujutamisevõtete ja tehnikate teadlik valik (isiklik stiil). Kunstiteosed, -stiilid ja lood inspiratsiooniallikana. Kadreerimine, pildiplaanid, detailid. 8. klass Kunstiteosed ja stiilid, lood ja sündmused uue teose loomise lähtepunktina. Realistlik maastikumaal, veekogu. Iseseisev natüürmordi koostamine, vaatluspunkti valik. Inimese meeoleolu väljendus poosiga, kiirskitseerimine. Kompositsiooni rajamine geomeetrilistele kujundile.
Materjalid ja tehnikad Mitmesugused kunstimaterjalid ja tehnikad (nt joonistamine, maal, kollaaž, skulptuur, installatsioon jne).	Ideest ja eesmärgist lähtuvalt materjalide, tehnikate ja väljendusvahendite valimine. 8. klass Maal - klaasimaal, fresko jms. Skulptuur - skulptuur „liigse“ eemaldamisega (penoplast vms). Graafika - erinevate graafikaliiikide katsetused.
Disain ja keskkond Arhitektuuri ja disaini funktsionaalsus, ökoloogilisus, esteetilisus ja eetilised. Inimese ja ruumilise keskkonna suhted, disain kui probleemilahendus. Arhitektuur ja disain Eestis ning rahvusvahelised suundumused. Teksti ja pildi koosmõju graafilises disainis. Kirjatüübid ja graafilise kujunduse baasvõtted.	Disaini liigid. Ergonoomika, moodul-süsteemid, sihtgrupp jt mõisted. Sihtrühmapõhine lähteülesanne. Looduslikud ja tehiskeskkonnad. Arhitektuuri ja disaini funktsionaalsus, ökoloogilisus, esteetilisus ja eetilised. Praktiline disainiprotsess probleemi püstitusest lahendi leidmiseni. Pildikeel. Erinevate meediumite väljendusvahendite rakendamine ainesiseselt ja lõimimisel teiste ainetega. 8. klass Märk - märgi tähenduse muutus ajaloos, firmamärk. Kiri - šrift raamatus, plakatil, reklaamis vm.
Kunstikultuur Eesti kunsti suurkujud ja teosed. Erinevate kultuuride kunstiajaloo tuntumate teoste näiteid. Nüüdiskunsti olulised suunad ja aktuaalsed teemad. Kunst peegeldamas ühiskonna, teaduse ja tehnoloogia arengut. Kunstnike, kunstiajaloolaste, disainerite ja arhitektide erialane töö.	Kaasaegse kunsti suunad ja teemad. Kunstiga seotud elukutsed. Muuseumide, näituste ja kunstisündmuste külastamine ja arutelud, kunstiterminoloogia kasutamine. Kunsti liigid. Erinevate kultuuride tuntumate teoste näiteid. Kunstiteoste säilitamine. Kunst kui ühiskonna, teaduse ja tehnoloogia arengu peegeldaja. 8. klass Eesti ja maailm - 19. sajandi stiilid, modernism. Rahvakunst - rahvuslik ja rahvalik.
Meedia ja kommunikatsioon Digitaalsete tehnoloogiate kasutamine loovtöös (foto, video, animatsioon, digitaalgraafika).	Linnakeskkond. Tekstid ja linnaruumis. Metafoorid reklaamis. Infootsing erinevatest teabeallikatest. Digitaalne pilditöötlus. Originaal, koopia, reproduktsioon. Foto ajaloolise dokumendina. Autorikaitse. 8. klass Korduvuse mõju. Mustrid.

KURSUS	Kunstiõpetuse ainekava
KLASS	9.
TUNDIDE ARV	35

Õpitulemused 9. klassis

9. klassi õpilane:

- teab, kuidas kiri läbi ajaloo on arenenud ja muutunud;
- seostab kirjavorme arhitektuuriga;
- tunneb ära olulisemad kirjastiilid;
- teab, mis on kalligraafia;
- loob oma tähestiku;
- oskab kujundada raamatukaant või plakati;
- componeerib oskuslikult omavahel erinevates proportsioonides kirju;
- teab, mis on kalligraafiline kunst ja konkreetne poeesia;
- oskab loovalt kasutada teksti või kirja elementi kompositsioonis, kunstnikuraamatus, installatsioonis või *performance*'is.
- teab, mis on piktogramm;
- teab kunstnikke, kes kasutavad märgilist pildikeelt;
- on omandanud kogemused piktogrammide loomisel;
- oskab rühma liikmena luua sõnumiga piltjutustust;
- oskab rühma liikmena luua ühistöödest terviklikku väljapanekut ja esitada teost publikule.
- teab mõningaid popkunstnikke (nt Richard Hamilton, Andy Warhol, Andres Tolts, Kaljo Põllu);
- mõtleb kriitiliselt; massikultuuri ja tarbimise teemal;
- loob oma popkunsti laadis kolaaži;
- teab fotot kasutavaid kunstnikke (nt David Hockney, DeStudio - Herkki Erich Merila, Peeter Laurits);
- kasutab fotokoopiat oma töö teostamisel;
- loob autoportree fotokollaaži ja segatehnikas;
- teab, mis on sürrealism ja dadaism;
- lavastab ja dokumenteerib sürrealistlikku situatsiooni eseme kasutamisest;
- teab helisündmust Eestist ja näiteid mujalt maailmast;
- esitab rühma liikmena juhendiga helisündmuse.
- oskab oma valikuid põhjendada ning oma tööd tutvustada;
- loob installatsioone rõivastest;
- teab, mis on tegevuskunst, *happening* ja *performance*;
- teab olulisi *performance*'i-kunstnikke Eestis ja mujal maailmas;
- oskab rühma liikmena luua *performance*'i stsenaariumi; on omandanud kogemused *performance*'i esitamisel; oskab aktsiooni dokumenteerida;
- teab animatsiooni eriliike;
- leiab loovülesandes erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi;
- kasutab loovtöös digitaalseid tehnoloogiaid;
- tunneb Eesti Kunstimuuseumi digiarhiivi ja Kumu virtuaalruumi ning oskab neid kasutada;
- oskab küsimuste abil avada kunstiteoseid ning neid teistele õpilastele tutvustada;
- omandab muuseumikäimise harjumusi;
- saab teada konkreetse näituse autoritest ja teemadest.

Õppesisu III kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja 9. klassis
Pildiline ja ruumiline väljendus Kunstiteosed ja stiilid, lood ja sündmused uue teose loomise lähtepunktina.	Teatud kujutamismõtete ja tehnikate teadlik valik (isiklik stiil). Kunstiteosed, -stiilid ja lood inspiratsiooniallikana. Kadreerimine, pildiplaanid, detailid.

Kunstiteose vorm ja kompositsioon, materjalid ja tehnika, sõnum ja kontekst. Väljendusvahendite vastavus ideele, otstarbele ja sihtgrupile. Sümbol, allegooria ja tsitaat kui sõnumikandjad. Kujutamise viisid: stiliseerimine, abstraheerimine, deformeerimine jne.	9. klass Väljendusvahendite valik vastavalt ideele, otstarbele ja sihtgrupile. Loodus detailides, maja siseruum. Deformatsioon (nt kubism, ekspressionism) mõju suurendamiseks. Mitu inimese figuuri suhtlemas, käed. Arhitektoonika. Moodulsüsteemid.
Materjalid ja tehnikad Mitmesugused kunstimaterjalid ja tehnikad (nt joonistamine, maal, kollaaž, skulptuur, installatsioon jne).	Ideest ja eesmärgist lähtuvalt materjalide, tehnikate ja väljendusvahendite valimine. 9. klass Maal - lahustid, lakid jms, õlimaal, graffiti. Skulptuur - materjali valik lähtuvalt teemast ja soovist. Graafika - graafika + kollaaž jt segatehnikad.
Disain ja keskkond Arhitektuuri ja disaini funktsionaalsus, ökoloogilisus, esteetilisus ja eetilisuus. Inimese ja ruumilise keskkonna suhted, disain kui probleemilahendus. Arhitektuur ja disain Eestis ning rahvusvahelised suundumused. Teksti ja pildi koosmõju graafilises disainis. Kirjatüübid ja graafilise kujunduse baasvõtted.	Disaini liigid. Ergonoomika, moodul-süsteemid, sihtgrupp jt mõisted. Sihtrühmapõhine lähteülesanne. Looduslikud ja tehiskeskkonnad. Arhitektuuri ja disaini funktsionaalsus, ökoloogilisus, esteetilisus ja eetilisuus. Praktiline disainiprotsess probleemi püstitusest lahendi leidmiseni. Pildikeel. Erinevate meediumite väljendusvahendite rakendamine ainesiseselt ja lõimimisel teiste ainetega. 9. klass Märk - mäng sümbolitega, logo. Kiri - pidulik kiri (nt kalligraafia).
Kunstikultuur Eesti kunsti suurkujud ja teosed. Erinevate kultuuride kunstiajaloo tuntumate teoste näiteid. Nüüdiskunsti olulised suunad ja aktuaalsed teemad. Kunst peegeldamas ühiskonna, teaduse ja tehnoloogia arengut. Kunstnike, kunstiajaloolaste, disainerite ja arhitektide erialane töö.	Kaasaegse kunsti suunad ja teemad. Kunstiga seotud elukutsed. Muuseumide, näituste ja kunstisündmuste külastamine ja arutelud, kunstiterminoloogia kasutamine. Kunsti liigid. Erinevate kultuuride tuntumate teoste näiteid. Kunstiteoste säilitamine. Kunst kui ühiskonna, teaduse ja tehnoloogia arengu peegeldaja. 9. klass Eesti ja maailm - protsessuaalne kunst, kunstide süntees, tänapäevakunst. Rahvakunst - etnograafia ja tänapäev.
Meedia ja kommunikatsioon Digitaalsete tehnoloogiate kasutamine loovtöodes (foto, video, animatsioon, digitaalgraafika).	Linnakeskkond. Tekstid ja linnaruumis. Metafoorid reklaamis. Infootsing erinevatest teabeallikatest. Digitaalne pilditöötlus. Originaal, koopia, reproduktsioon. Foto ajaloolise dokumendina. Autorikaitse. 9. klass Ruumilisus ja ruumilisuse illusioon (3-D efekt, stereonägemine jms).

1.13 Käsitöö ja kodundus

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Käsitöö ja kodundus
KLASS	4.

TUNDIDE ARV	62
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Sissejuhatus	
tööplaan, kodukord, materjalid ja töövahendid; looduslikud kiud, vill, puuvill ,käsitööniidid ja -lõngad	kabineti ja kodukorra tutvustus, õpimapi tiitellehe vormistamine, tutvumine erinevate käsitöömaterjalidega; sõrmedel kootava nõöri valmistamine
Kudumine	
materjaliõpetus; looduslikud kiud, vill, puuvill ohutusnõuded, silmuskudumise töövahendid, materjalid, silmuste loomine, parempidine silmus, ripskude	kirjeldab looduslike kiudainete saamist, omadusi koob põhisilmuseid ning tunneb tingmärke
kudumi lõpetamine, silmuste mahakudumine, lõngaotste kinnitamine, peitmine, kudumiaurutamine; kootud esemete hooldamine	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järg
ääresilmused, sõlmeline äär , narmad	hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust
pahempidine silmus , parempidine-pahempidine kude, silmuseline äär	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi
soonikkude /lihtne koekiri, kanaihu, pärlkude, mustri ülesmärkimise võimalused	Kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitöoesemeid
Kodundus	
ohutusnõuded, toiduohutus, retsept, võileivad; tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine; mõõtmine	teadvustab hügieenireeglite järgimise vajadust köögis töötamisel, suhtub kaaslastesse heatahtlikult ning arvestab teiste arvamust
ohutusnõuded, hügieen , nõude pesemine käsitsi, köögi korrashoid, jäätmete sorteerimine, vee ja energia säästlik kasutamine; mõõtmine	valib töövahendid töö eesmärgi järgi ning kasutab neid ohutusnõudeid arvestades; katab toidukorra järgi laua
Tikkimine	
tikand, tikkimine , tikkimismaterjalid ja -vahendid, üherealised pisted, eel- ja varspiste	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi
tikk- ja ahelpiste , tikandiviimistlemine, tööproovi vormistamine	kasutab tekstiileset kaunistades üherealisi pisteid
kaherealised pisted, sämppiste, ristpiste	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi
kaherealised pisted, aedpiste, põlvikpiste	hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust
nõelaraamat, ajalugu ja traditsioonid, tekstiilide ja käsitöömaterjalide valiku ning sobivuse põhimõtted, rahvuslike detailide kasutamine tänapäevast tarbeeset kavandades; arhailine tikand	kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitöoesemeid; leiab käsitöoeseme kavandamiseks ideid eesti rahvakunstist; märkab rahvuslikke kujunduselemente tänapäevastel esemete
võimalusi mustri kandmiseks kangale, šabloon , kopeerimine; ettejoonistatud mustri järgi tikkimine	kasutab tekstiileset kaunistades ühe- ja kaherealisi pisteid
ettejoonistatud mustri järgi tikkimine	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi
ääristamine, tarbe- ja kaunistuspiste	kasutab tekstiileset kaunistades ühe- ja kaherealisi pisteid
tikandi viimistlemine, erinevatest tekstiilmaterjalidest esemete hooldamine	hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust
Kodundus	
toiduainete eel- ja külmtöötlemine , toit, toidu- ja toitaine ; aedviljad	teab erinevaid toiduainerühmi (aedviljad) ning tunneb neisse kuuluvaid toiduaineid ja nende omadusi
aedvilja tükeldamine, tükelduskujud	valmistab lihtsamaid tervislikke toite, kasutades

	levinumaid toiduaineid ning külmtöötlemistehnikaid, valib töövahendid ja seadmed töö eesmärgi järgi ning kasutab neid ohutusnõudeid arvestades
Heegeldamine	
ohutusnõuded, töövahendid, materjalid; alg- ja ahelsilmus	seostab käsitöölõnga jämedust ja eseme valmimiseks kuluvat aega; järgib töötades ohutusnõudeid ning hoiab korras töökoha
Põhisilmuste heegeldamine	Heegeldab põhisilmuseid
Edasi-tagasi heegeldamine	Heegeldab lihtsa skeemi järgi
Heegelkirjade ülesmärkimise viisid	Tunneb mustrite ülesmärkimise viise
Kodundus	
Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed	Teab erinevaid toiduainerühmi ja tunneb neisse kuuluvaid toiduaineid ning nende omadusi
Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad loomulised võimalused	Katab toidukorra järgi laua, valides ning paigutades sobiva lauapesu, -nõud, -kaunistused
Õmblemine	
õmblusmasinate ajalugu; õmblusmasina osad, pealt niiditamine, õmblusniidid	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi; seab õmblusmasina töökorra
alt niiditamine, õmblusmasinaga õmblemine	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi; seab õmblusmasina töökorra
õmblusmasina õpetus, ohutus õmblemisel	Järgib ohutusnõudeid õmblusmasinaga õmblemisel
õmblemine, sirge ja sik-sak õmblus	Mõistab täpsuse vajalikkust õmblemisel ning järgib seda oma töös.
Projektöpe	
Projekt: "Minu turvaline koolipäev"; helkuri õmblemine ja helkurite näituse tegemine	osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides; leiab koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid; kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitööesemeid; leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale
Kokandus	
Puhastus- ja korrastustööd. Kodutööde planeerimine ja jaotamine. Töövahendid	Teeb korrastustöid, kasutades sobivaid töövahendeid
Tulud ja kulud pere eelarves. Taskuraha. Arutelu raha kasutamise ja säästmise üle	.analüüsib oma taskuraha kasutamist. Oskab valida erinevaid kaupu ja oma valikuid põhjendada

KURSUS	Käsitöö ja kodundus
KLASS	5.
TUNDIDE ARV	62
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED

Kudumine	
materjaliõpetus; looduslikud kiud, vill, puuvil	kirjeldab looduslike kiudainete saamist, omadusi
ohutusnõuded, silmuskudumise töövahendid, materjalid, silmuste loomine, parempidine silmus, ripskude	koob põhisilmuseid ning tunneb tingmärke
kudumi lõpetamine, silmuste mahakudumine, lõngaotste kinnitamine, peitmine, kudumiaurutamine; kootud esemete hooldamine	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi
ääresilmused, sõlmeline äär , narmad	hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust
pahempidine silmus , parempidine-pahempidine kude, silmuseline äär	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi
soonikkude /lihtne koekiri, kanaihu, pärlkude, mustri ülesmärkimise võimalused	kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitööesemeid
pärli ja nõöbi õmblemine, täpsuse ja korrektsuse väärtustamine tööd viimistledes (korrektnete töö tagumine pool)	hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust
Kodundus	
toidupüramiid , piim ja piimatooted, toiduainete säilitamine, küpsetamine	teab erinevaid toiduainerühmi ning tunneb neisse kuuluvaid toiduaineid ja nende omadusi, teab, mis toiduained riknevad kergesti, ning säilitab toiduaineid sobival viisil
seadmed köögis, ahju ja blender ikasutamine, küpsetamine	valib töövahendid ja seadmed töö eesmärgi järgi ning kasutab neid ohutusnõudeid arvestades
Tikkimine	
kaherealised pisted, sämppiste, ristpiste	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi
kaherealised pisted, aedpiste, põlvikpiste	hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust
nõelaraamat, ajalugu ja traditsioonid, tekstiilide ja käsitöömaterjalide valiku ning sobivuse põhimõtted, rahvuslike detailide kasutamine tänapäevast tarbeeset kavandades; arhailine tikand	kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitööesemeid; leiab käsitööeseme kavandamiseks ideid eesti rahvakunstist; märkab rahvuslikke kujunduselemente tänapäevastel esemetel
võimalusi mustri kandmiseks kangale, šabloon , kopeerimine; ettejoonistatud mustri järgi tikkimine	kasutab tekstiileset kaunistades ühe- ja kaherealisi pisteid
ettejoonistatud mustri järgi tikkimine	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi
ettejoonistatud mustri järgi tikkimine	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi
ääristamine, tarbe- ja kaunistuspisted	kasutab tekstiileset kaunistades ühe- ja kaherealisi pisteid
keerupael, kihnu südamepael; tikandi viimistlemine, erinevatest tekstiilmaterjalidest esemete hooldamine	hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust
Kodundus	
muna, salmonelloos ; toidurasvad , praadimine , praadimisviisid (Deflon)panni kasutamine ja hooldus, toidurasvade kasutamine ja säilitamine	teab erinevaid toiduainerühmi ning tunneb neisse kuuluvaid toiduaineid ja nende omadusi. valib töövahendid ja seadmed töö eesmärgi järgi ning kasutab neid ohutusnõudeid arvestades
snäkid ja maiustused, tühi energia; pakendiinfo, teadlik ja säästlik tarbimine; muffin, cupcake, keemilise kobestajaga taigen taigna segamine puulusika või vispliga, kuivainete sõelumine, vesivannil keetmine,	võrdleb pakendiinfo järgi erinevate toiduainete toiteväärtust; oskab valida erinevaid kaupu ja oma valikut põhjendada katab toidukorra järgi laua, valides ning paigutades sobiva

šokolaadi sulatamine	lauapesu, -nõud ja -kaunistused
Heegeldamine	
Skeemi järgi heegeldamine	Heegeldab lihtsa skeemi järgi
Ringheegrdamine	Heegeldab põhisilmuseid ja tunnes mustrite ülesmärkimise viise
Motiivide heegeldamine ja ühendamine	Heegeldab lihtsa skeemi järgi
Heegeldustöö viimistlemine	Hindab oma töö korrektsust ja eetilisust
Kodundus	
salatite liigid, toor- ja segasalatid , salatikastmed, keetmine (muna, riis, makaronitooted, kartul), aedviljade tükeldamine, tükelduskujud	koostab koos kaaslastega tööplaani, lepib kokku tööjaotuse, täidab ülesande, hindab rühmatöötulemust ja igapäevase rolli tulemuse saavutamisel
segasalat, külmlaua katmine, keetmine, pliidi kasutamine	valmistab lihtsamaid tervislikke toite, kasutades levinumaid toiduaineid ning külm- ja kuumtöötlemistehnikaid
Projektiõpe	
Pakend, pakendamine, taaskasutus; toote hinda mõjutavad tegurid- ühistöö	Leiab võimalusi taaskasutada materjale. Täidab ülesande, hindab rühma töötulemust ja igapäevase rolli tulemuse saavutamisel

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Käsitöö ja kodundus
KLASS	6.
TUNDIDE ARV	62
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kudumine	
Töövahendid ja sobivad materjalid. Silmuste loomine.	Teab, milliste vahenditega saab kududa
Lihtsa koekirja lugemine	Tunneb mustrite ülesmärkimise viise ja tingmärke. Koob lihtsa skeemi järgi
Kudumi viimistlemine ja hooldamine	Väärtustab oma tööd
Heegeldamine	
poolsammas, ühekordne sammas	heegeldab põhisilmuseid
heegelskeem , skeemi järgi heegeldamine, motiiv, ringheegeldamine, aassilmus	tunneb mustrite ülesmärkimise viise ja tingmärke; heegeldab lihtsa skeemi järgi
aas- ja kinnissilmuse erinevus, heegelkirjade ülesmärkimise viisid, skeemi järgi heegeldamine	kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitööesemeid
tekstiilide ja käsitöömaterjalide valiku ning sobivuse põhimõtted lähtuvalt kasutusala	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi
motiivide ühendamise võimalused	töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi
heegeldatud esemete viimistlemine ja hooldamine; õmblemine käsitsi	hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust
Tikkimine	
Töövahendid ja sobivad materjalid	Kasutab tikkimisel sobivaid töövahendeid ja materjale.

Tarbe ja kaunistuspitsid	Kasutab tekstiilesemete kaunistamiseks erinevaid pisteid
Üherealised ja kaherealised pisted Mustri kandmine riidele. Töö viimistlemine	Kasutab tekstiileset kaunistades ühe- ja kaherealisi pisteid
Märkab rahvuslikke kujunduselemente tänapäevastel esemetel Kirjeldab muuseumis olevaid rahvuslikke esemeid	Rahvakunsti mustrid ehk kirjad tänapäevastel esemetel. Rahvuslike detailide kasutamine tänapäevast tarbeeset kavandades
Töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi	Lihtsa tööjuhendi koostamine. Ühistöö kavandamine
Õmblemine	
tekstiilide valiku ning sobivuse põhimõtted lähtuvalt kasutusala, kanga kudumise põhimõtte, kanga liigid: telgedel kootud, silmuskoelised, mittekoetud kangad; kavandamine	eristab telgedel kootud kangaid trikotaažist ning võrdleb nende omadusi; kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitööesemeid;
Värvusõpetuse põhitõdede arvestamine esemeid disainides	Leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale. Kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitööesemeid
Õmblusmasina niiditamine	Seab õmblusmasina töökorda,
Lihtõmblus, äärestamine, palistused	Traageldab ning õmbleb lihtõmblust ja palistust
Lõike paigutamine riidele, õmblusvarud	Mõistab täpsuse vajalikkust õmblemisel ning järgib seda oma töös
Õmblustöö viimistlemine	Hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust
Kodundus	
tervisliku toitumise põhitõed, puuviljad ja marjad, mahl, nektar, mahlajook, vitamiinid; küpsetusvormid ja -plaadid	teab erinevaid toiduaineriühmi ning tunneb neisse kuuluvaid toiduaineid ja nende omadusi; hindab oma toitumisharjumuste vastavust toitumisõpetuse põhitõdedele ning teeb ettepanekuid tervislikumaks toiduvalikuks; koostab koos kaaslastega tööplaani, lepib kokku tööjaotuse, täidab ülesande
töövahendid köögis, mikseri ja kaalu kasutamine; muna vahustamine, või sulatamine, lahtikäiva vormi ja küpsetuspaberi kasutamine	hindab rühma töötulemust ja igaühe rolli tulemuse saavutamisel; suhtub kaaslastesse heatahtlikult ning arvestab teiste; kasutab mõõtenõusid ja kaalu ning oskab teisendada mahu- ja massiühikuid
rõivaste pesemine käsitsi ja masinaga, hooldusmärgid , triikimine, jalatsite hooldamine; kala ja kalasaadused, soe salat	planeerib rõivaste pesemist, kuivatamist ja triikimist hooldusmärkide järgi
kala töötlemine, praadimine, paneerimine	valmistab lihtsamaid tervislikke toite
teravili ja teraviljasaadused, tervislik hommikusöök, pudrud ja nende lisandid, tärklis, keetmisviisid	teab ja väärtustab tervisliku toitumise põhiluseid, tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi
tatrapuder, kissell , tärklise kasutamine, hautamis-(malm-)pott ja selle kasutamine	valmistab lihtsamaid toite; teeb põhilisi korrastustöid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid; katab lauda ning peab kinni üldtuntud lauakommetest; teab jäätmete käsitlemise ja keskkonnahoiu põhilisi nõudeid
Projektiõpe	
Rahvusmuustrite kasutamine ja kohandamine oma töös	teadvustab end projektitöö ühistöös toimuvate tegevuste liikmena; leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid;

	Osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides. Märkab rahvuslikke kujunduselemente tänapäevastel esemetel. Leiab käsitööeseme kavandamiseks ideid eesti rahvakunstist; leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale

KURSUS	Käsitöö ja kodundus
KLASS	7.
TUNDIDE ARV	62
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kudumine	
Kudumine eesti rahvakunstis, kinnaste ajalugu, kirikinnas, kirjamine, kirjakord, ornament, muster , ornamentika alused	Koob kirjalist pinda koeskeemi kasutades; kasutab inspiratsiooniallikana etnograafilisi esemeid; näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust
Kinda tööproov, kirjamine edasi-tagasi kudumisel, silmuste arvestamine; töö planeerimine	Koob kirjalist pinda; valib tööeseme valmistamiseks sobivaid materjale; võrdleb materjalide valikul nende mõju tervisele
Ringne kudumine , soonikkude. Kirjamine ringsel kudumisel, silmuste kasvatamine	Koob kirjalist pinda koeskeemi kasutades; koob ringselt. Koob kirjalist pinda koeskeemi kasutades; koob ringselt Leiab loovaid võimalusi kasutada õpitud käsitöötehnikaid
pöidlaava moodustamise võimalused	
ühe- ja kaheilmuseline kahandus, silmuste kahandamine	
silmuste korjamine koeservalt, pöidla kudumise võimalused	
kudumi viimistlemine, aurutamine	
Heegeldamine	
Tutvumine heegelt tehnika loomingu võimalustega	Valib tööeseme valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid, tehnikaid ja viimistlusvõtteid
Heegeldamine skeemi järgi	Oskab heegeldada lihtsa skeemi järgi
Kultuuridevahelised seosed, erinevused ja sarnasused. Mitmekultuuriline keskkond. Sümbolid ja märgid rahvakunstis	Tunneb peamisi rahvuslikke käsitöötavasid Kasutab inspiratsiooniallikana etnograafilisi esemeid
Ideekavand ja selle vormistamine. Kompositsiooni seaduspärasuste arvestamine käsitööeset kavandades	Märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi esemete ning rõivaste disainis
Tikkimine	
rahvarõivad, Eesti etnograafiline ornament tänapäevase rõivastuse ja esemelise keskkonna kujundamisel;	märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi esemete ning rõivaste disainis
tikkimine eesti rahvakunstis, märgid ja sümbolid; töövahendite valik sõltuvalt materjalist ja valmistatavast esemest; tikkimise eeltööd, mähk- ja hääbepiste	tunneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid; näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust; valib tööeseme valmistamiseks sobivaid materjale ja töövahendeid
tikand loomingu väljendusvahendina, tekstiileseme kavandamine ja kaunistamisviisid; ideekavand ja selle vormistamine	kavandab isikupäraseid esemeid; otsib ülesandeid täites abi nüüdisaegsest teabelevist
kavandi järgi tikkimine, sobilike	kombineerib oma töös erinevaid materjale, leiab loovaid

pinnatäitepistete valimine	võimalusi kasutada õpitud käsitöötehnikaid
kavandi järgi tikkimine	leiab loovaid võimalusi kasutada õpitud käsitöötehnikaid
kavandi järgi tikkimine, joonte tikkimiseks sobilike pistete valik	kombineerib oma töös erinevaid materjale
tikandi viimistlemine	valib tööeseme valmistamiseks sobivaid viimistlusvõtteid; analüüsib enda loomingulisi võimeid
Õmblemine	
Eseme õmblemise tehnoloogiline järjekord	Võtab lõikelehelts lõikeid.
Tekstiilkiudained. Keemilised kiud. Tehiskiudude ja sünteetiliste kiudude saamine ning omaduse	Kirjeldab keemiliste kiudainete põhiomadusi ja hooldamist. Kombineerib oma töös erinevaid materjale
Tänapäeva käsitöömaterjalid	Võrdleb materjalide valikul nende mõju tervisele
Kodundus	
makro- ja mikrotoitained , nende vajalikkus ning allikad; kilokalor, fruktoos, glükoos, sahharoos, laktoos, maltoos, aminohapped, rasvhapped, kolesterool, kiudained jt	teab mitmekülgse toiduvaliku tähtsust oma tervisele ning põhiliste makro- ja mikrotoitainete vajalikkust ja allikaid
keetmisviisid (blanšeerimine, pošeerimine, kupatamine), supid; keedetud magustoidud Praktiline toiduvalmistamine.	. Teab toiduainete kuumtöötlemise viise (keetmine). Valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi roogi
lisaained toiduainetes; toiduainete säilitamine ja konserveerimine ; seadmed köögis, kodumasinad, hooldus	tunneb toidu erinevaid säilitusviise ning rikkumisega seotud riskitegureid; tunneb erinevaid kodumasinaid
biskviittaigen , rullbiskviit; hoidis, püree, keedis, kompott, džemm, marmelaad	kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid; teab toiduainete kuumtöötlemise viise (küpsetamine)
praktiline toiduvalmistamine; suurpuhastus köögis	küpsetab tainatooteid
toiduainete muutused kuumtöötlemisel, toitainete kadu; kollageen, kalgendumine, sidekoevalk jt Liha jaotustükid (filee, koot, karbonaad, peekon, ribi jt) ja lihatoitud; kombineeritud kuumtöötlemine, hautamine Praktiline toiduvalmistamine.	Teab toidu valmistamisel toimuvaid muutusi ning oskab neid teadmisi rakendada. Teab toiduainete kuumtöötlemise viise (hautamine); teab toidu valmistamisel toimuvaid muutusi. Tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi; valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi
Projektiõpe	
projekt "Oma tuba, oma luba"; erinevad stiilid sisekujunduses, tekstiilid sisekujunduse	teadvustab end projektitöös toimuvate tegevuste liikmena; arutleb ja leiab seoseid kodu sisekujunduse ning seal elavate inimeste vahel
kollaaž ; kompositsiooni seaduspärasuste arvestamine- grupitöö	märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi esemete disainis; leiab iseseisvalt ülesannetele lahendeid Osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides. Suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste töölaseid arvamusi. Väärtustab töö tegemist ning analüüsib töö kulgu

KURSUS	Käsitöö ja kodundus
KLASS	8.
TUNDIDE ARV	62
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kudumine	

Silmuste kahandamine ja kasvatamine. Tutvumine uute kudumisvõtetega- palmikud, vikkelukude, nupud	Koob skeemi järgi. Leiab loovaid võimalusi kasutada õpitud käsitöötehnikaid.
Kudumine eesti rahvakunstis. Rahvarõivad	Tuneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid. Näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust
Käsitöötehnikater ja tekstiilitöötuse areng ning seda mõjutanud tegurid ajaloos. Nüüdisaegsed tehnoloogilised võimalused ning uudsed võtted rõivaste ja tarbeesemete valmistamisel	Arutleb töö ja tehnoloogia muutumise üle ühiskonna arengus. Otsib ülesandeid täites abi nppdisaegsest teabelevist Esitleb või eksponeerib oma tööd
Heegeldamine	
heegeldamine eesti rahvakunstis, hiiu, muhu, kihnu ja setu pitsid; vahe- ja ääre pits ;tutvumine heegeltehnikaga loominguiliste võimalustega; ideekavand ja selle vormistamine	
tänapäeva käsitöömaterjalid, mitmesuguste materjalide kooskasutamise võimaluste leidmine; vabaheegeldus (freeform crochet);	
vabaheegeldus; mitmesuguste materjalide kooskasutamise võimaluste leidmine	
vabaheegeldus; mitmesuguste materjalide kooskasutamise võimaluste leidmine	
Tikkimine	
Tutvumine erinevate tikanditega. Tikand loominguilise väljendusvahendina. Sümbolid ja märgid.	Valib tööeseme valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid, tehnikaid ja viimistlusvõtteid
Moeloomine. Komplektide ja kollektsioonide koostamise põhimõtted. Ideekavand ja selle vormistamine. Kompositsiooni seaduspärasuste arvestamine käsitööeset kavandades	Arutleb moe muutumise üle. Märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi esemete ning rõivaste disainis. Kavandab isikupäraseid esemeid.
Õmblemine	
tekstiilkiudained, keemilised kiud, tehiskiudude ja sünteetiliste kiudude saamine ning omadused; tekstiilitööstuse areng ning seda mõjutanud tegurid ajaloos; tekstiilid rõivastuses; nüüdisaegsed tehnoloogilised võimalused ning uudsed võtted rõivaste valmistamisel	kirjeldab keemiliste kiudainete põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist; võrdleb materjalide valikul nende mõju tervisele; arutleb töö ja tehnoloogia muutumise üle ühiskonna arengus
seelikute tüübid; mini, midi, maksi ; ideekavand ja selle vormistamine; kompositsiooni seaduspärasuste arvestamine käsitööeset kavandades; mõõtude võtmine, rõiva suurusnumbri määramine, mõõdud ja tähised (Rü, Vü, Pü, Üpjt.)	valib sobivaid rõivaid, lähtudes nende materjalist, otstarbest, lõikest, stiilist ja oma figuurist; märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi esemete rõivaste disainis; kavandab isikupäraseid esemeid
lõikelehe kasutamine, tingmärgid lõikelehe	võtab lõikelehelt lõikeid
koe- ja lõimelõngad , riide muster, diagonaal, sidus ; lõigete paigutamine riidele	
seeliku õmblemise tehnoloogilise järjekorra määramine; ettevalmistused I prooviks; sissevõtted	
Lihtõmblus, äärestamine	

Kodundus	
mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüükoostamine; internetipõhised tervisliku toitumise keskkonnad	Analüüsib menüü tervislikkust ning koostab tasakaalustatud ja mitmekülgse menüü Tunneb toidu riknemisega seotud riskitegureid Tunneb toidu riknemisega seotud riskitegureid
kala töötlemine, rappimine, rookimine; kalaroad, gratään, gratineerimine; želatiin, tarretis. Praktiline toiduvalmistamine	valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi; teab toiduainete kuumtöötlemise viise (gratineerimine);
olmekeemia; puhastusvahendid, nende omadused ja ohutus; suurpuhastus; tensiidid, pindpinevus, hüdrofiilne, hüdrofoobne, pH	tunneb põhilisi korrastustöid ja -tehnikaid ning oskab materjali omaduste ja määrdumise järgi leida sobiva puhastusvahendi ning -viisi; teab puhastusainete pH-taseme ja otstarbe seoseid
pärm, pärmitaigen, marinara kaste; maitseained ja roogade maitsestamine (oregano, pune, basiilik). Praktiline toiduvalmistamine.	tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi; kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid. Küpsetab tainatooteid ja võrdleb erinevaid kergitusaineid.
toiduainete riknemise põhjused, toidu kaudu levivad haigused, toiduainete säilitamine	hindab toiduainete kvaliteeti, tunneb toidu erinevaid säilitusviise ning riknemisega seotud riskitegureid
Itaalia köök, toitumistraditsioonid ja toiduvalikut mõjutavad tegurid; maitseained Praktiline toiduvalmistamine	Võrdleb erinevate maade rahvustoite ja teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid. Valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi; tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi
Projektitöö	
projekt "Tuunime T-särki"; rõivastus kui ajastu vaimu peegeldaja – sotsiaalsed märksüsteemid; moelooming; nüüdisaegsed tehnoloogilised võimalused ning uudsed võtted rõivaste valmistamisel	teadvustab end projektitöös toimuvate tegevuste liikmena; arutleb moe muutumise üle; märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi rõivaste disainis
moe, isikupära ja proportsiooni põhimõtete arvestamine kavandades; eseme õmblemise tehnoloogilise järjekorra määramine	kavandab isikupäraseid esemeid; otsib ülesandeid täites abi nüüdisaegsest teabelevist; leiab loovaid võimalusi kasutada õpitud käsitöötehnikaid
mitmesuguste materjalide kooskasutamise võimaluste leidmine	kombineerib oma töös erinevaid materjale; valib tööeseme valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid, tehnikaid; kasutab ülesannet lahendades ainekirjandust ja teabeallikaid
mitmesuguste tehnikate kooskasutamise võimaluste leidmine	valib tööeseme valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid, tehnikaid
komplektide ja kollektsioonide koostamise põhimõtted; sobivate lisandite valik stiili kujundades; töö esitlemine ja eksponeerimine; näituse kujundamine; oma töö ja selle tulemuse analüüsimine ning hindamine	esitleb ja eksponeerib oma tööd

KURSUS	Käsitöö ja kodundus
KLASS	9.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kudumine	

kudumine eesti rahvakunstis, kultuuridevahelised seosed, erinevused ja sarnasused, mitmekultuuriline keskkond	tunneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid; näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust
sokkide-sukkade ja kinnaste kudumistraditsioonid Eestis, Aran kampsunid;	näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust
kudumistraditsioonid Haapsalus, pitsilised koed, õhksilmus	Koob lihtsa skeemi järgi
Silmuste arvestamine, eseme kudumine ja viimistlemine	Leiab loovaid võimalusi kasutada erinevaid käsitöötehnikaid
käsitöötehnikate areng ning seda mõjutanud tegurid ajaloos; tekstiileseme kavandamine ja kaunistamisviisid kududes	leiab loovaid võimalusi kasutada õpitud käsitöötehnikaid; kasutab inspiratsiooniallikana etnograafilisi esemeid; arutleb töö ja tehnoloogia muutumise üle ühiskonna arengus; otsib ülesandeid täites abi nüüdisaegsest teabelevist
Tikkimine	
Tutvumine erinevate tikanditega	
Tikand loomingulise väljendusvahendina Sümbolid ja märgid	Kavandab tikitava kaunistuse Valib sobivad töövahendid, materjalid, tehnikad ja viimistlusvõtted Kasutab loovust
Tikkimine eesti rahvakunstis	Kasutab inspiratsiooniallikana etnograafilisi esemeid
Kodundus	
rõivastus ja käitumine vastuvõttudel, koduses peolauas, kohvikus ning restoranis	rõivastub ja käitub ürituse iseloomu kohaselt
Eestlaste toit läbi aegade; pidulik lõunasöök Praktiline toiduvalmistamine	võrdleb erinevate maade rahvustoite ja teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid. mõistab lauakommete tähtsust meeldiva suhtluskeskonna loomisel; lähtuvalt ürituse sisust kujundab ja katab laua (pidulik lõunasöök); käitub ürituse iseloomu kohaselt
Ideede ja võimaluste leidmine erinevate toitumise valmistamiseks ja laua katmiseks; meeskonna juhtimine	Arvestab rühmaülesandeid täites kaasõpilaste arvamusi ja hinnanguid; kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid; valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi; lähtuvalt ürituse sisust kujundab ja katab laua (Buffet); käitub ürituse iseloomu kohaselt
Leibkonna eelarve, tulude ja kulude tasakaal. Laenuid. Kokkuhoimisvõimalused ja kulude analüüs Kulude planeerimine erijuhtudeks(peod, tähtpäevad jm)	Tunneb tarbija õigusi ning kohustusi. Analüüsib reklaamide mõju ostmisele Oskab koostada leibkonna eelarvet Planeerib majanduskulusid eelarve järgi
Projektitöö	
projekt " Igikestvad väärtused "; klassi jõuluõhtu koos lastevanematega (või ka tänuõhtu oma aineõpetajatele) ettevalmistamine ja läbiviimine; koosviibimise korraldamine	teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena; leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid; osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusevormides
kutsed ja kingitused; ideede ja võimaluste leidmine erinevate peolaudade kujundamiseks; peolaua menüü koostamine; kulude planeerimine erijuhtudeks	osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusevormides; suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste tööalaseid arvamusi; koostab lähtuvalt ürituse sisust menüü ning kujundab kutse; kalkuleerib toidu maksumust; kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid
koosviibimiste korraldamine, peolaudade kujundamine	väärtustab töö tegemist ning analüüsib töö kulgu; kujundab

	ja katab laua

1.14 Loodusõpetus

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Loodusõpetuse ainekava
KLASS	1.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Inimese meeled ja avastamine. Elus ja eluta. Asjad ja materjalid.	1) teab erinevaid omadusi; 2) oskab oma meelte abil omadusi määrata; 3) teab, et taimed, loomad ja seened on elusolendid; 4) teab nimetada elusa ja eluta looduse objekte ja nende omadusi; 5) viib läbi lihtsamaid loodusvaatlusi ning uurimuslikke tegevusi; 6) eristab elus- ja eluta looduse objekte ja nähtusi ning vaatleb, nimetab, kirjeldab ja rühmitab neid; 7) oskab käituda õppekäigul loodussõbralikult; 8) teab, et on olemas looduslikud ja inimese tehtud asjad ning materjalid; 9) kirjeldab looduslikke ja tehisklikke objekte erinevate meeltega saadud teabe alusel; 10) sõnastab oma meelte abil saadud kogemusi ning nähtuste ja objektide omadusi; 11) eristab tahkeid ja vedelaid aineid ning omab ohutunnet tundmatute ainete suhtes; 12) eristab inimese valmistatud looduslikust; 13) tunneb huvi looduse ja selle uurimise vastu, kasutab julgelt loovust ja fantaasiat; 14) märkab looduse ilu ja erilisust, väärtustab oma kodukoha elurikkust ja maastikulist mitmekesisust; 15) väärtustab maailma tunnetamist oma meelte kaudu; 16) tunneb rõõmu looduses viibimisest; 17) väärtustab nii looduslikku kui inimese loodut ning suhtub kõigesse sellesse säästvalt; 18) väärtustab enda ja teiste tööd
Aastaaegade vaheldumine looduses seoses soojuse ja valguse muutustega. Taimed, loomad ja seened erinevatel aastaaegadel. Kodukoha elurikkus ja maastikuline mitmekesisus	1) teab, et looduses aset leiduvad muutused sõltuvalt aastaaegadest ning valgusest ja soojusest; 2) märkab muutusi looduses ja seostab neid aastaaegade vaheldumisega, kirjeldab aastaajalisi muutusi (kõnes, kirjas, joonistades); 3) toob näiteid looduses toimuvate aastaajaliste muutuste tähtsusest inimese elus; 4) teeb lihtsamaid loodusvaatlusi, kannab vaatlusinfo tabelisse, jutustabvaatlusinfo/tabeli põhjal ilma muutmisest; 5) teeb soojuse ja valguse peegeldumise kohta katseid, sõnastab järeldused; 6) oskab ennast kaitsta päikesepõletuse eest; 7) teab, et elusolendite mitmekesisus ja aktiivsus sõltub aastaaegadest; 8) toob näiteid erinevate organismide eluavalduste ja omavaheliste seoste kohta erinevatel aastaaegadel; 9) oskab käituda õppekäigul loodussõbralikult; 10) tunneb kodu- ja kooliümbrust, teab kodu- ja kooliümbruse tüüpilisemaid taimi ja loomi;

	11) vormistab vaatlusinfo, teeb järeldusi ning esitleb neid; 12) oskab vaadelda, nimetada, rühmitada ja kirjeldada kodukoha, kooliümbruse elusa ja eluta looduse objekte; 13) oskab käituda veekogudel; 14) teab tuntumaid kodukoha/kooliümbruse vaatamisväärsusi; 15) mõistab, et aastaajalised muutused mõjutavad tema enda ja teiste elu; 16) tunneb huvi looduse ja selle uurimise vastu; 17) liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodusväärtusi ja iseennast, järgib koostegutsemise reegleid; 18) tunneb huvi oma kodukoha, inimeste/ajaloo/looduse vastu; 19) hoiab oma kodukoha loodust ja ehitisi.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Loodusõpetuse ainekava
KLASS	2.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Maismaataimed ja -loomad, nende välisehitus ja mitmekesisus. Taimede ja loomade eluavaldused: toitumine ja kasvamine. Koduloomad. Veetaimede ja -loomade erinevus maismaa organismidest.	1) teab õpitud maismaaloomi ja -taimi, teab loomade ja taimedega seotud ohtusid ning looduslikke ohte; 2) oskab rühmitada ja ära tunda kodukoha levinumaid taime- ja loomaliike; 3) kasutab õppetekstides leiduvaid loodusteaduslikke mõisteid suulises ja kirjalikus kõnes; 4) kirjeldab taimede ja loomade välisehitust, seostab selle elupaiga ja kasvukohaga ning toob näiteid nende tähtsusest looduses; 5) oskab teha lihtsamaid loodusvaatlusi; 6) teab, et organism hingab, toitub, kasvab, paljuneb; 7) kirjeldab õpitud maismaaloomade välisehitust, toitumist ja kasvamist, seostab neid elupaigaga; 8) kirjeldab taimede välisehitust, märkab ja kirjeldab taimede arengut; 9) eristab mets- ja koduloomi; 10) teab, miks peetakse koduloomi, ja oskab nimetada nende vajadusi; 11) teab koduloomadega seotud ohtusid; 12) oskab märgata ja kirjeldada koduloomade arengut; 13) teab õpitud veetaimi ja -loomi; 14) teab, et on olemas erinevad elupaigad, et erinevatel organismidel on erinevad nõuded elukeskkonnale; 15) teab maismaa- ja veetaimede põhierinevusi; 16) vaatleb taimi ja loomi erinevates elukeskkondades; 17) suhtub hoolivalt elusolenditesse ja nende vajadustesse; 18) väärtustab veetaimede ja -loomade mitmekesisust ja tähtsust looduses; 19) suhtub vastutustundlikult koduloomadesse, ei jäta koduloomi hoolitsuseta; 20) väärtustab uurimuslikku tegevust.
Inimene. Välisehitus. Inimese toiduvajadused ja tervislik toitumine. Hügieen kui tervist hoidev tegevus. Inimese elukeskkond.	1) teab kehaosade nimetusi; 2) näitab ja nimetab kehaosi; 3) kirjeldab inimese välisehitust, kasutades mõõtmistulemusi; 4) teab, et toituda tuleb võimalikult mitmekesiselt ning regulaarselt ja et väär toitumine toob kaasa tervisehäireid;

	5) teab, et kiirtoidud ei ole tervislikud; 6) oskab järgida tervisliku toitumise põhimõtteid ning hügieeninõudeid; 7) oskab leida toiduainete pakenditelt talle vajalikku teavet; 8) teab, kuidas hoida oma tervist, silmi, hambaid; 9) teab, kelle poole tervisemurega pöörduda; 10) järgib hügieeninõudeid, hoolitseb keha puhtuse eest; 11) oskab näha ohtu tundmatutes esemetes, eristada tervisele kasulikke ja kahjulikke tegevusi; 12) teab, et inimesed elavad erinevates elukeskkondades; 13) toob näiteid, kuidas inimene oma tegevusega muudab loodust; 14) teab, et oma tegevuses tuleb teistega arvestada; 15) tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist ning toimib keskkonda hoidvalt; 16) võrdleb inimeste elu maal ja linnas; 17) väärtustab inimest ja tema vajadusi ning tervist. 18) väärtustab tervislikku eluviisi, tervislikku toitumist ja puhtust; 19) püüab vältida enda ja teiste tervise kahjustamist; 20) väärtustab erinevaid huvisid ja harrastusi.
Kaalumine, pikkuse ja temperatuuri mõõtmine.	1) teab, et mõõtmine on võrdlemine mõõtühikuga; 2) viib läbi lihtsate vahenditega tehtavaid praktilisi töid, järgides juhendeid ja ohutusnõudeid; 3) kaalub kehi, mõõdab temperatuuri ja pikkusi korrektselt, valides sobivaid mõõtmisvahendeid; 4) mõistab mõõtmise vajalikkust, saab aru, et mõõtmine peab olema täpne.

VAIDAPÕHIKOOL	
KURSUS	Loodusõpetuse ainekava
KLASS	3.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Taimede mitmekesisus. Loomade mitmekesisus. Seente mitmekesisus. Liik, kooslus, toiduahel.	1) teab, et taimed on elusad organismid; 2) teab, et taimed vajavad päikesevalgust ning toodavad seente ja loomade poolt kasutatavaid toitaineid ja hapnikku; 3) nimetab ja oskab näidata taimeosi, leida tunnuseid, mille abil taimi rühmitada; 4) eristab õistaime, okaspuud, sõnajalg- ja sammaltaime; 5) teab, et loomade hulka kuuluvad putukad, ämblikud, ussid, kalad, konnad, maod, linnud ja imetajad; 6) teab, et ühte rühma kuuluvatel loomadatel on sarnased tunnused; 7) teab, et rästik, puuk ja herilane on ohtlikud; 8) eristab kala, kahepaikset, roomajat, lindu ja imetajat ning selgrootut, sh putukat; 9) kirjeldab õpitud loomaliikide eluviise ja elupaiku; 10) oskab seostada loomade ehituslikke ja käitumuslikke eripärasid nende elukeskkonnaga; 11) tunneb ära õpitud loomi piltide järgi ja looduses; 12) väldib loomadega seotud ohte (mürgiseid ja ohtlikke loomi); 13) teab seente mitmekesisust ja seda, et seened elavad

	mullas ja teistes organismides; 14) teab, et mõningaid seeni kasutatakse toiduainete valmistamiseks ning pagaritööstuses; 15) eristab söödavaid ja mürgiseid kübarseeni; 16) oskab vältida mürgiste seentega (sh hallitusseentega) seotud ohtusid; 17) eristab seeni taimedest ja loomadest; 18) tunneb õpitud seeni piltide järgi ja looduses; 19) teab, et igal liigil on nimi; 20) teab, et ühte liiki kuuluvad organismid on sarnased; 21) teab, et looduses on kõik omavahel seotud, et toiduvõrgustike abil saab iseloomustada organismidevahelisi suhteid; 22) koostab õpitud liikidest lihtsamaid toiduahelaid; 23) tunneb põhjalikult ühte taime-, seene- või loomaliiki, tuginedes koostatud uurimusülevaatele; 24) mõistab, et (liiki)de mitmekesisus on üks loodusrikkusi; 25) mõistab, et iga organism on looduses tähtis; 26) saab aru, et kõik taimed ja loomad on vajalikud, et nad on osa loodusest ja neid peab kaitsma; 27) mõistab, et seened on elusorganismid ning neid tuleb kaitsta nagu teisigi organisme.
Liikumise tunnused. Jõud liikumise põhjusena (katseliselt). Liiklusohutus.	1) teab liikumise tunnust: keha asukoht muutub teiste kehade suhtes; 2) eristab liikumist ja paigalseisu; 3) teab, et keha ei saa hetkeliselt liikuma panna ega peatada; 4) teab, et pidurdamisel läbib keha teatud teepikkuse; 5) teab, millest sõltub liikuva keha peatamise aeg ja tee pikkus (kiirus, teekatte libedus); 6) oskab ette näha liikumisega seotud ohuolukordi, 7) oskab tänavat (teed) ohutult ületada; 8) oskab hinnata sõidukite liikumissuunda, -kiirust ja kaugust; 9) oskab valida jalgrattaga, rulaga ja rulluiskeudega sõitmiseks turvalise koha ja sobiva kiiruse; 10) oskab kasutada turvavahendeid; 11) suhtub positiivselt liikumisse kui kehalisse tegevusse.
Vooluring. Elektrijuhid ja mitteelektrijuhid. Elektri kasutamine ja säästmine. Ohutusnõuded. Magnetnähtused. Kompas	1) teab lüliti osa vooluringis; 2) teab, et mõned ained juhivad elektrivoolu ja teised ei juhi; 3) teab, et niiske keskkond juhib elektrivoolu ja et elekter võib olla ka ohtlik; 4) oskab pistikut pistikupeast õigesti välja tõmmata; 5) eristab töötavat ja mittetöötavat vooluringi; 6) teeb katsega kindlaks elektrit juhtivad ja mittejuhtivad ained ning rakendab saadud teadmisi elektririistade ohutul kasutamisel; 7) kasutab elektrit säästlikult; oskab käsitseda majapidamis- ja olmeelektroonikat ning elektroonikaseadmeid; 8) saab aru elektri säästmise vajalikkusest; 9) saab aru, et koduses majapidamises kasutatav elekter on inimesele ohtlik ja sellega ei tohi mängida.
Kooliümbruse plaan. Eesti kaart. Ilmakaared ning nende määramine kaardil ja looduses. Tuntumad kõrgustikud, madalikud saared, poolsaared, lahed, järved, jõed ja asulad Eesti kaardil.	1) teab, et kaart on suurema maa-ala mudel ja et värvid ja märgid kaardil on leppemärgid; 2) saab aru lihtsast plaanist või kaardist, leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte; 3) kirjeldab kaardi abil tegelikke objekte, tunneb kaardil värvide järgi ära maismaa ja veekogud; 4) mõistab, et kaardi abil on võimalik tegelikkust tundma

	õppida; 5) teab põhiilmakaari ja vaheilmakaari; 6) teab õpitud kaardiobjekte ja oma kodukohta asukohta kaardil; 7) kirjeldab Eesti kaardi järgi objektide asukohti, kasutades ilmakaari; 8) määrab kompassi abil põhja- ja lõunasuunda; 9) näitab Eesti kaardil oma kodukohta, suuremaid kõrgustikke, madalikke, saari, poolsaari, lahtesid, jõgesid, järvesid ja linnu; 10) seostab kaardiobjektid ilmakaartega (nt Valga asub Lõuna-Eestis) 11) saab aru, et ilmakaarte tundmine ning nende määramisoskus on elus vajalik; 12) mõistab, et kaardi järgi on võimalik maastikul orienteeruda; 13) mõistab, et kaartide kasutamine on vajalik ja uurimine põnev; 14) saab aru kaardi legendi ja leppemärkide tundmise vajalikkusest ja sellest, et kaardi või plaani (mudeli) abil on tegelikkust parem tundma õppida.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Loodusõpetuse ainekava
KLASS	4.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
MAAILMARUUM 14 TUNDI Päike ja tähed. Päikesesüsteem. Tähistaevas. Tähtkujud. Suur Vanker ja Põhjanael. Galaktikad. Astronoomia.	1) tunneb huvi maailmaruumi ehituse vastu; 2) märkab tähistaeva ilu; 3) nimetab Päikesesüsteemi planeedid; 4) kirjeldab joonise põhjal Päikesesüsteemi ehitust; 5) kirjeldab praktilise töö tulemusena loodud mudeli põhjal Päikese ning planeetide suhtelisi suurusid ja omavahelisi kaugusi; 6) mudeldab Kuu tiirlemist ümber Maa; 7) mudeldab Maa tiirlemist ümber Päikese; 8) mudeldab Maa pöörlemist ning põhjendab gloobuse ja valgusti (taskulambi) abil öö ja päeva vaheldumist Maal; 9) kirjeldab tähtede asetust galaktikas; 10) teab, et Päikesesüsteem asub galaktikas nimega Linnutee; 11) jutustab müüti Suurest Vankrist; 12) leiab taevafääril ja taevakaardil Suure Vankri ja Põhjanaela ning määrab põhjasuuna; 13) teab, et astronoomid uurivad kosmilisi kehi; 14) eristab astronoomiat kui teadust ja astroloogiat kui inimeste uskumist; leiab eri allikaist infot maailmaruumi kohta

	etteantud teemal, koostab ja esitab ülevaate.
PLANEET MAA 10 TUNDI Gloobus kui Maa mudel. Maa kujutamine kaartidel. Erinevad kaardid. Mandrid ja ookeanid. Suuremad riigid Euroopa kaardil. Geograafilise asendi iseloomustamine. Eesti asend Euroopas. Looduskatastroofid: vulkaanipursked, maavärinad, orkaanid, üleujutused. tundi	1) huvitub Maal toimuvatest loodusprotsessidest, nende toimumise põhjustest ja tagajärgedest; 2) kirjeldab gloobust kui Maa mudelit: kuju, pöörlemine, leppemärkide tähendus; 3) teab, mida tähendab väljend „poliitiline kaart“; 4) nimetab riigi geograafilise asendi tunnused; 5) iseloomustab maailma poliitilise kaardi järgi etteantud riigi, sh Eesti geograafilist asendit; 6) leiab atlase kaardilt kohanimede registri järgi tundmatu koha; kirjeldab vulkaanipurset (tuhapilv, mürgised gaasid, laavavoolud) ja sellega kaasnevaid ohtusid loodusele, sh inimesele. Teab, et Maa sisemuses on piirkondi, kus kivimid pole kõvad. 7) toob näiteid erinevate looduskatastroofide kohta ning iseloomustab nende mõju loodusele ja inimeste tegevusele.
ELU MITMEKESISUS MAAL 26 TUNDI Organismide mitmekesisus: ühe- ja hulkraksed organismid. Organismide eluavaldused: toitumine, hingamine, paljunemine, kasvamine, arenemine, reageerimine keskkonnatingimustele. Elu erinevates keskkonnatingimustes. Elu areng Maal.	1) tunneb huvi loodusteaduste õppimise vastu; 2) märkab looduse ilu ja erilisust, väärtustab bioloogilist mitmekesisust; 3) märkab elusolendite eluavaldusi ja arvestab neid oma igapäevaelus; 4) oskab kasutada valgusmikroskoopi; 5) selgitab ühe- ja hulkraksete erinevust; 6) nimetab bakterite eluavaldusi ning tähtsust looduses ja inimese elus; 7) võrdleb taimede, loomade, seente ja bakterite eluavaldusi; 8) toob näiteid taimede ja loomade kohastumise kohta kõrbes, vihmametsas, mäestikes ning jäävööndis; 9) teab, et kõik organismid koosnevad rakkudest; 10) teab, et keskkonnatingimused erinevad Maal; nimetab organismide eluavaldused.
INIMENE 20 TUNDI Inimese ehitus: elundid ja elundkonnad. Elundkondade ülesanded. Organismi terviklikkus. Tervislikud eluviisid. Inimese põlvnemine. Inimese võrdlus selgroogsete loomadega. Taimed, loomad, seened ja mikroorganismid inimese kasutuses.	1) väärtustab inimest ja tema vajadusi ning tervislikke eluviise; 2) mõistab, et inimene on looduse osa ning tema elu sõltub loodusest; 3) toimib keskkonnateadliku tarbijana ning väärtustab tervislikku toitu; 4) kirjeldab inimese elundkondade ülesandeid ja talitluse üldisi põhimõtteid ning vastastikuseid seoseid; 5) seostab inimese ja teiste organismide elundeid nende funktsioonidega; 6) võrdleb inimest selgroogsete loomadega; 7) analüüsib lihtsa katse või mudeli järgi inimese elundi või elundkonna talitust; 8) toob näiteid taimede, loomade, seente ja bakterite tähtsuse kohta inimese elus; 9) põhjendab tervisliku eluviisi põhimõtteid ning koostab tervisliku päevamenüü; 10) nimetab inimese elundkondade tähtsamaid elundeid;

	11) teab, et inimene ja tema eellased kuuluvad loomariiki; 12) teab, et paljude loomade ja inimese ehituses on sarnaseid jooni; teab erinevate elusorganismide tähtsust inimese elus.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Loodusõpetuse ainekava
KLASS	5.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Loodusteaduslik uurimus. Veekogu kui uurimisobjekt. Eesti jõed. Jõgi ja selle osad. Vee voolamine jões. Veetaseme kõikumine jões. Eesti järved, nende paiknemine. Taimede ja loomade kohastumine eluks vees. Jõgi elukeskkonnana. Järvevee omadused. Toitainete sisaldus järvede vees. Elutingimused järves. Jõgede ja järvede elustik. Toiduahelate ja toiduvõrgustike moodustumine tootjatest, tarbijatest ning lagundajatest. Jõgede ja järvede tähtsus, kasutamine ning kaitse. Kalakasvatus.	1) väärtustab siseveekogude maastikulist mitmekesisust; 2) märkab inimtegevuse mõju kodukoha siseveekogudele; 3) väärtustab veetaimede ja -loomade mitmekesisust ja tähtsust looduses; 4) väärtustab uurimuslikku tegevust; 5) käitub siseveekogude ääres keskkonnateadlikult ja -hoidlikult ning järgib ohutusnõudeid; 6) kirjeldab loodusteadusliku meetodi rakendamist veekogu uurimisel; 7) oskab läbi viia loodusteaduslikku uurimust veekogu kohta ja esitada uurimistulemusi; 8) nimetab ning näitab kaardil Eesti suuremaid jõgesid ja järvi; 9) iseloomustab ja võrdleb kaardi ning piltide järgi etteantud jõgesid (paiknemine, lähe ja suue, lisajõed, languse ja voolukiiruse seostamine); 10) iseloomustab vett kui elukeskkonda, kirjeldab elutingimuste erinevusi jõgedes ja järvedes ning selgitab vee ringlemise tähtsust järves; 11) kirjeldab jõe ja järve elukooslust, nimetab jõgede ja järvede tüüpilisemaid liike; 12) toob näiteid taimede ja loomade kohastumuste kohta eluks vees ja veekogude ääres; 13) koostab uuritud veekogu toiduahelaid/toiduvõrgustikke; 14) teab jõe ja järve elukoosluste tüüpilisi liike; 15) selgitab, kuidas loomad vees hingavad ja liiguvad; 16) teab Eesti suuremaid järvesid ja jõgesid; 17) tunneb pildil ära joa ja kärestiku; 18) selgitab maismaa ja veetaimede erinevusi; 19) selgitab veeõitsengu põhjuseid.
Vee omadused. Vee olekud ja nende muutumine. Vedela ja gaasilise aine omadused. Vee soojuspaisumine. Märgamine ja kapillaarsus. Põhjavesi. Joogivesi. Vee kasutamine. Vee reostumine ja kaitse. Vee puhastamine.	1) tunneb huvi looduse uurimise vastu ja väärtustab uurimistegevust; 2) väärtustab säästvat eluviisi ja toimib keskkonnateadliku veetarbijana; 3) võrdleb tahkiseid, vedelikke ja gaase nende üldiste omaduste seisukohast (kuju, ruumala); 4) teab, et veeaur on aine gaasilisena ja selle üldised omadused on samasugused nagu õhul; 5) võrdleb jääd, vett ja veeauru; 6) teab, et vesi jäätumisel paisub, ja põhjendab jää ujumist vees; 7) kirjeldab jää sulamistemperatuuri ja vee keemistemperatuuri mõõtmise katset; 8) teab, et veeaur on vesi gaasilises olekus;

	9) teab, et jää sulamistemperatuur on sama mis vee tahkumis(külmumis)temperatuur; 10) nimetab jää sulamis- ja keemistemperatuuri; 11) kirjeldab vee keemist; 12) kirjeldab veeauru kondenseerumist keeva vee kohal (külm keha ja niiske õhu jahtumine); 13) kirjeldab vee soojuspaisumise katset ja kujutab vaadeldavat joonisel; 14) põhjendab, miks vett soojendatakse anuma põhjast; 15) kirjeldab märgamist ja mittemärgamist ning toob näiteid märguvatest ja mittemärguvatest ainetest, kirjeldab kapillaarsuse katseid ja toob näiteid kapillaarsuse ilmnemisest looduses; 16) kirjeldab vee puhastamise katseid; 17) hindab kodust tarbevee hulka ööpäevas ja teeb ettepanekuid tarbevee hulga vähendamiseks; 18) teeb juhendi järgi vee omaduste uurimise ja vee puhastamise katseid; 19) selgitab põhjavee kujunemist ja võrdleb katse abil erinevate pinnaste vee läbilaskvust; 20) kirjeldab joogivee saamise võimalusi ning põhjendab vee säästliku tarbimise vajadust; 21) toob näiteid inimtegevuse mõju ja reostumise tagajärgede kohta veekogudele.
Elukeskkond maa-asulas ja linnas. Eesti linnad. Koduasula plaan. Elutingimused asulas. Taimed ja loomad asulas.	1) märkab oma kodukoha ilu ja erilisust; 2) väärtustab elukeskkonna terviklikkust, säästvat eluviisi, järgib tervislikke eluviise; 3) tunneb huvi asula elukeskkonna uurimise vastu, kasutab julgelt loovust ja fantaasiat; 4) mõistab, et inimeste elu asulas sõltub looduslikest ressursidest; 5) hoolib asula elusolenditest ja nende vajadustest; 6) liigub asulas turvaliselt; 7) tegutseb asulas loodus- ja kultuuriväärtusi ning iseennast kahjustamata; 8) märkab kodukoha keskkonnaprobleeme ning on motiveeritud osalema eakohastes keskkonnakaitseüritustes; 9) teab ja näitab kaardil Eesti maakonnakeskusi ja suuremaid linnu; 10) võrdleb erinevate teabeallikate järgi oma koduasulat mõne teise asulaga; 11) iseloomustab elutingimusi asulas ning toob näiteid inimkaaslejate loomade kohta; 12) koostab asulat iseloomustavaid toiduahelaid; 13) võrdleb keskkonnatingimusi maa-asulas ja linnas; 14) toob näiteid asula elustikku ja inimese tervist kahjustavate tegurite kohta; 15) hindab kodukoha õhu seisundit samblike esinemise põhjal; 16) teeb ettepanekuid keskkonnaseisundi parandamiseks koduasulas; 17) teab, kuidas tingimused linnas kahjustavad linnapuid ja inimese tervist; 18) teab inimkaaslejaid loomi; 19) nimetab tehnoloogilisi lahendusi asulas, mis parendavad inimeste elutingimusi

Õppesisu: Pinnavormid, nende kujutamine kaardil. Kodukoha ja Eesti pinnavormid ning pinnamood. Suuremad kõrgustikud, madalikud ja tasandikud, Põhja-Eesti paekallas. Mandrijää osa pinnamoe kujunemises. Pinnamoe mõju inimtegevusele ja inimese kujundatud pinnavormid.	1) kirjeldab samakõrgusjoonte järgi pinnavormi kuju, absoluutset ja suhtelist kõrgust ning nõlvade kallet; 2) kirjeldab kaardi järgi oma kodumaakonna ja Eesti pinnamoodi, nimetades ning näidates pinnavorme kaardil; 3) toob näiteid mandrijää mõju kohta Eesti pinnamoe kujunemisele; 4) selgitab pinnamoe mõju inimtegevusele ja toob näiteid inimtegevuse mõju kohta koduümbruse pinnamoele.
Soo elukeskkonnana. Soode teke ja paiknemine. Soode areng: madal soo, siirdesoo ja raba. Elutingimused soos. Soode elustik. Soode tähtsus. Turba kasutamine. Kütteturba tootmise tehnoloogia.	1) väärtustab soo bioloogilist mitmekesisust; 2) suhtub vastutustundlikult soo elukeskkonda; 3) väärtustab uurimuslikku tegevust; 4) iseloomustab kaardi järgi soode paiknemist Eestis ja oma kodumaakonnas; 5) oskab põhjendada Eesti sooderohkust; 6) selgitab soode kujunemist ja arengut; 7) seostab raba kui elukeskkonna eripära turbasambla ehituse ja omadustega; 8) võrdleb taimede kasvutingimusi madal soos ja rabas; 9) koostab soo kooslust iseloomustavaid toiduahelaid; 10) selgitab soode tähtsust ja kaitse vajadust; 11) teab soo kui elukoosluse tüüpilisi liike; 12) teab turbasambla ehituse iseärasusi; 13) teab soo arenguetappe.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Loodusõpetuse ainekava
KLASS	6.
TUNDIDE ARV	105
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Mulla koostis. Muldade teke ja areng. Mullaorganismid. Aineriing. Mulla osa kooslustes. Mullakaev. Vee liikumine mullas.	1) kirjeldab ja võrdleb erinevaid mullaproove, nimetades mulla koostisosi; 2) põhjendab katsega, et mullas on õhku ja vett; 3) selgitab muldade kujunemist ja mulla tähtsust looduses; 4) tunneb mullakaevs ära huumushorisoni; 5) kirjeldab huumuse teket ja selle osa aineriinges. 6) teab, et muld tekib kivimite murenemise ja surnud organismide (peamiselt taimede) lagunemissaadustest. 7) teab, et taimed kinnituvad mulda juurtega, hangivad juurte abil mullast vett ja selles lahustunud toitaineid, mis taime lagunedes taas mulda jõuavad.
Mulla viljakus. Aed kui kooslus. Fotosüntees. Aiataimed. Viljapuu- ja juurviljaaed, iluaed. Põld kui kooslus. Keemilise tõrje mõju loodusele. Mahepõllumus. Inimtegevuse mõju mullale. Mulla reostumine ja hävimine. Mulla kaitse.	1) tunneb huvi looduse uurimise vastu; 2) väärtustab koduümbruse heakorda; 3) väärtustab tervislikku toitu, eelistab eestimaist; 4) mõistab, et inimene on looduse osa ning elu sõltub põllumajandusest ja loodusvaradest; 5) mõistab, et keskkonnatingimuste muutmine inimese poolt häirib looduslikku tasakaalu; 6) väärtustab kodukoha elurikkust ja maastikulist mitmekesisust; 7) väärtustab mahepõllumajanduse toodangut; 8) selgitab fotosünteesi tähtsust orgaanilise aine tekkes; 9) kirjeldab mulla elustikku ning toob näiteid seoste kohta

	erinevate mullaorganismide vahel; 10) toob esile aia ja põllukoosluse sarnasused ning selgitab inimese rolli nende koosluste kujunemises; 11) tunneb õpitud kultuurtaimi ja rühmitab neid; 12) koostab õpitud liikidest toiduahelaid ja toiduvõrgustikke; 13) toob näiteid saagikust mõjutavate tegurite kohta; 14) võrdleb keemilist ja biotõrjet ning põhjendab, miks tasub eelistada mahepõllumajanduse tooteid; 15) toob näiteid muldade kahjustumise põhjuste ja tagajärgede kohta; 16) toob näiteid põllumajandussaaduste osa kohta igapäevases toidus; 17) teab aia- ja põllu elukoosluse tüüpilisi liike; 18) teab, et mullas elab palju väikseid organisme, kellest paljud on lagundajad; 19) teab, et mulla viljakus on oluline taimekasvatuse seisukohalt; 20) teab, et taimed toodavad orgaanilist ainet ja selles protsessis eraldub hapnikku; 21) teab, et inimene muudab keskkonnatingimusi ja et mullad vajavad kaitset.
Elutingimused metsas. Mets kui elukooslus. Eesti metsad. Metsarinded. Nõmme-, palu-, laane- ja salumets. Eesti metsade iseloomulikud liigid, nendevahelised seosed. Metsade tähtsus ja kasutamine. Puidu töötlemine. Metsade kaitse	1) väärtustab metsa, selle elurikkust ning säästva metsanduse põhimõtteid; 2) väärtustab uurimistegevust metsa tundmaõppimisel; 3) käitub metsas keskkonnateadlikult ja -hoidlikult ning järgib ohutusnõudeid; 4) märkab muutusi metsas, mõistab, et tingimuste muutmine inimese poolt häirib metsa looduslikku tasakaalu ning seda, et metsad vajavad kaitset; 5) on motiveeritud osalema eakohastel metsaga kaitsega seotud üritustel; 6) kirjeldab metsa kui ökosüsteemi, sh keskkonnatingimusi metsas; 7) võrdleb männi ja kuuse kohastumusi; 8) iseloomustab ja võrdleb peamisi metsatüüpe kasvutingimuste järgi; 9) võrdleb metsatüüpide erinevates rinetes kasvavaid taimi; 10) koostab metsakooslust iseloomustavaid toiduahelaid ja toiduvõrgustikke; 11) selgitab, kuidas kaitsta elurikkust metsas; 12) selgitab loodus- ja majandusmetsade kujunemist, nimetab säästva metsanduse põhimõtteid; 13) teab nimetada metsa kui elukoosluse tüüpilisi liike, metsarindeid; 14) toob näiteid erinevate organismide eluavalduste ja omavaheliste seoste kohta erinevatel aastaegadel metsas.
Õhu tähtsus. Õhu koostis. Õhu omadused. Õhutemperatuur ja selle mõõtmine. Õhutemperatuuri ööpäevane muutumine. Õhu liikumine soojenedes. Õhu liikumine ja tuul. Kuiv ja niiske õhk. Pilved ja sademed. Veeringe. Ilm ja ilmastik. Sademete mõõtmine. Ilma ennustamine.	1) väärtustab säästlikku eluviisi; 2) toimib keskkonda hoidvalt ning väldib enda ja teiste tervise kahjustamist; 3) mõõdab õues õhutemperatuuri, hindab pilvisust ja tuule kiirust ning määrab pilvetüüpe ja tuule suunda; 4) võrdleb ilmakaardi järgi ilma (temperatuur, tuule suund, kiirus, pilvisus ja sademed) Eesti erinevates osades; 5) iseloomustab graafiku põhjal kuu keskmisi temperatuure ja

	sademetete hulka ning tuuleroosi abil valdavaid tuuli Eestis; 6) kirjeldab pildi või skeemi järgi veeringet; 7) iseloomustab õhku kui elukeskkonda ning kirjeldab elutingimuste erinevusi vees ja õhus; 8) selgitab hapniku rolli põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel ning hapniku tähtsust organismidele; 9) toob näiteid õhkkeskkonnaga seotud kohastumuste kohta loomadel ja taimedel; 10) nimetab õhu saastumise põhjusi ja tagajärgi ning toob näiteid, kuidas vältida õhu saastumist; 11) teab, et süsihappegaas tekib põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel.
Vesi Läänemeres – merevee omadused. Läänemere asend ja ümbritsevad riigid, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared. Läänemere mõju ilmastikule. Läänemere rannik. Elutingimused Läänemeres. Mere, ranniku ja saarte elustik ja iseloomulikud liigid ning nendevahelised seosed. Mere mõju inimtegevusele ja ranna-asustuse kujunemisele. Läänemere reostumine ja kaitse.	1) märkab Läänemere ilu ja erilisust ning väärtustab Läänemere elurikkust; 2) väärtustab uurimistegevust Läänemere tundmaõppimisel; 3) käitub mere ääres keskkonnateadlikult ja -hoidlikult ning järgib ohutusõudeid; 4) mõistab muutusi Läänemere elukeskkonnas, saab aru, et tingimuste muutmine inimese poolt häirib looduslikku tasakaalu ning et meri vajab kaitset; 5) on motiveeritud osalema eakohastel Läänemere kaitsega seotud üritustel; 6) näitab kaardil Läänemere-äärseid riike ning suuremaid lahtesid, väinu, saari ja poolsaari; 7) võrdleb ilmakaartide, graafikute ja tabelite järgi rannikualade ning sisemaa temperatuure; 8) iseloomustab Läänemere-äärset asustust ja inimtegevust õpitud piirkonna näitel; 9) iseloomustab Läänemerd kui ökosüsteemi; 10) selgitab Läänemere vähese soolsuse põhjuseid ja riimveekogu elustiku eripära; 11) võrdleb organismide elutingimusi järves ja meres; 12) kirjeldab erinevate vetikate levikut Läänemeres; 13) määrab lihtsamate määramistabelite järgi Läänemere selgrootuid ja selgroogseid; 14) koostab Läänemerele iseloomulikke toiduahelaid või -võrgustikke; 15) teab ja selgitab Läänemere reostumise põhjuseid ja kaitsmise võimalusi; 16) tunneb peamisi ranniku pinnavorme: lited, karid, saared, poolsaared; 17) teab Eesti ranniku maakerke põhjusi ning sellest tulenevat rannikujoone muutust (laidude, poolsaarte ja saarte teket ning merelahtede muutumist rannikujärvedeks); 18) nimetab Läänemere, saarte ja ranniku tüüpilisi liike
Ülevaade eluslooduse mitmekesisusest Eestis. Tootjad, tarbijad ja lagundajad. Toitumissuhted ökosüsteemis. Inimese mõju ökosüsteemidele	1) väärtustab ja hoiab elusat ja eluta loodust; 2) tunneb rõõmu looduses viibimisest; 3) mõistab, et iga organism looduses on tähtis; 4) mõistab, et muutused elukeskkonnas mõjutavad väga paljusid organisme; 5) kirjeldab tootjate, tarbijate ja lagundajate rolli ainerings ning selgitab toitumissuhteid ökosüsteemis; 6) kirjeldab ökosüsteemi elusat ja eluta osa ning selgitab loodusliku tasakaalu tähtsust ökosüsteemides; 7) põhjendab aineringe vajalikkust;

	8) kirjeldab inimese mõju looduskeskkonnale ja selgitab, kuidas muutused keskkonnas võivad põhjustada elustiku muutusi; 9) koostab õpitud koosluste vahelisi toimivaid toiduahelaid ja toiduvõrgustikke; 10) selgitab toitumissuhteid: parasitism, kisklus, sümbioos, konkurents; 11) teab seoseid eluta ja eluslooduse vahel; 12) teab, et toiduvõrgustike abil saab iseloomustada organismidevahelisi suhteid; 13) teab, et elutegevuseks on vaja energiat
Eesti loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse. Loodusvarad energiaallikatena. Eesti maavarad, nende kaevandamine ja kasutamine. Kaevanduste ja karjäärade kasutamisega seotud keskkonnaprobleemid.	1) väärtustab uurimistegevust loodusvarade tundmaõppimisel; 2) suhtub loodusesse säästvalt, toimib keskkonnateadliku tarbijana; 3) mõistab, et inimene on osa loodusest ning inimeste elu sõltub looduslikest ressursidest; 4) märkab kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleeme ning on motiveeritud osalema eakohastes keskkonnakaitseüritustes; 5) nimetab Eesti taastuvaid ja taastumatuid loodusvarasid ning toob nende kasutamise kohta näiteid; 6) oskab eristada graniiti, paekivi, põlevkivi, liiva, kruusa, savi ja turvast; 7) toob näiteid taastuenergia tootmise ja kasutamise võimaluste kohta oma kodukohas; 8) selgitab mõistliku tarbimise vajadust, lähtudes seosest loodusvarad – tarbimine – jäätmed; 9) teab Eesti loodusressursse, mida igapäevaelus kasutatakse, ning nende tavalisemaid allikaid (nt vesi, muld, puit, mineraalid, kütus, toit).
Inimese mõju keskkonnale. Looduskaitse Eestis. Bioloogilise mitmekesisuse kaitse. Kaitsealad. Niit kui Eesti liigirikkaim kooslus. Kodukoha looduskeskkonna muutumine inimtegevuse tagajärjel. Jäätmekäitlus. Säästev tarbimine.	1) märkab looduse ilu ja erilisust, tunneb huvi Eesti looduse ja selle uurimise vastu; 2) väärtustab bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust ning säästvat eluviisi; 3) mõistab, et inimene on looduse osa ning inimeste elu sõltub loodusest, suhtub loodusesse säästvalt; 4) toimib keskkonnahoidliku tarbijana; 5) märkab kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleeme ning on motiveeritud osalema eakohastel keskkonnakaitseüritustel; 6) selgitab looduskaitse vajalikkust, toob näiteid kaitsealade, kaitsealuste liikide ja üksikobjektide kohta; 7) iseloomustab kaardi järgi kaitsealade paiknemist Eestis, sh oma kodukohas; 8) põhjendab niidu kui Eesti liigirikkaima koosluse elurikkust ja kaitsmise vajalikkust; 9) selgitab keskkonnakaitse vajalikkust; 10) põhjendab olmeprügi sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib olmeprügi; 11) analüüsib enda ja oma pere tarbimist ning hindab selle mõju keskkonnale; 12) toob näiteid kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleemide kohta ning pakub nende lahendamise võimalusi; 13) teab organismide kaitsmise vajadust ja erinevate liikide kaitsemeetmeid Eestis; 14) nimetab Eesti tähtsamaid pärandkooslusi; 15) teab niidu liigirikkuse kujunemise põhjuseid; 16) eristab liigikaitset ja keskkonnakaitset.

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Loodusõpetuse ainekava
KLASS	7
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Inimene uurib loodust Loodusteadused ja tehnoloogia. Teaduslik meetod. Uurimuse etapid. Vaatlus ja katse. Mõõtmine loodusteadustes, mõõteriistad, mõõteühikud, mõõtmistulemuste usaldusväärsus. Andmete graafiline esitamine. <i>Mõisted:</i> mõõtmine, mõõtühik, mõõteriist, füüsikaline suurus, pikkus, pindala, ruumala, mass, loendamine. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) mõõteriistadega (sh digitaalsetega) tutvumine; 2) keha pikkuse, pindala ja ruumala mõõtmine, tulemuste usaldusväärsuse hindamine; 3) bioloogiliste, geograafiliste või kodulooliste objektide vaatlemine, kirjeldamine ja mõõtmine; 4) plaani koostamine hoones või maastikul: objektide kandmine plaanile leppemärkidega, vahemaade mõõtmine (silnamõõduline, sammupaariga, mõõdulindiga), suundade määramine.	• mõistab loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust igapäevaelus; • eristab teaduslikke teadmisi mitteteaduslikest teadmistest; • kirjeldab kehade omadusi nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt; • mõõdab või määrab keha pikkust, pindala, ruumala, massi; • seostab õpitava loodusõpetuses varem omandatud teadmiste ja oskustega. • oskab vaadelda ja esitada loodusteaduslike küsimusi; • sõnastab uurimisküsimuse või hüpoteesi, mida saab katse või vaatluse kaudu kontrollida; • oskab plaanida ja koostöös teiste õpilastega läbi viia uurimust, sh katset; • oskab välja pakkuda mõõdetavaid ja mittemõõdetavaid muutujaid; • eristab lihtsamas katses sõltumatu ja sõltuva muutuja; • analüüsib andmete usaldusväärsust, mõistab korduskatsete ja kontrollkatsete vajadust ning kõrvalmuutujate kontrollimise vajadust; • esitab tulemusi tabelite ja diagrammidena; • oskab välja tuua seoseid nii graafiliselt kui ka mittegraafiliselt esitatud andmestikes; • teeb kogutud andmete põhjal järeldusi, selgitab ja ennustab tulemusi ning hindab hüpoteeside paikapidavust; • esitab uurimuse tulemusi suuliselt ja kirjalikult ning visuaalselt arusaadavalt; • rakendab matemaatilisi teadmisi/oskusi loodusteaduslike probleeme lahendades; • järgib katseid tehes juhendeid ja ohutusnõudeid;
Ainete ja kehade mitmekesisus Ainete ja kehade koostis: aatom, molekul, rakk. Keemiline element, perioodilisuse tabel. Liht- ja lihtained, nende valemid. Keemiliste elementide levik. Aine olekud. Aine tihedus. Puhtad ained ja segud, materjalid ja lahused. <i>Mõisted:</i> aatom, aatomituum, elektronkate, molekul, puhas aine, segu, lahus, tihedus, liht- ja lihtaine, mineraalid, kivimid, loodusteaduslik mudel. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) teabeallikaist info otsimine keemiliste elementide leidumise kohta meie ümber (kivimid, looduslik vesi, õhk, inimene, kosmos), selle info võrdlemine ja hindamine;	• teab, et kõik ained koosnevad osakestest: aatomitest või molekulidest, ning molekulid koosnevad aatomitest; • teab vesiniku, hapniku ja süsiniku sümboliteid, samuti nende lihtainete, vee ja süsihappegaasi valemiteid; • oskab valmistada lahust, toob näiteid lahustuvate ainete ja lahuste kohta ning selgitab lahuste tähtsust looduses; • lahutab segu, kasutades kohaseid meetodeid; • teab, et puhastel ainetel on kindlad omadused; • eristab aineid nende omaduste (värvus, tihedus, sulamis- ja keemistemperatuur või soojusjuhtivus) põhjal; • mõistab mudelite tähtsust, valib konkreetse nähtuse selgitamiseks sobiva mudeli; • põhjendab aineosakeste vastastikmõjuga tahkiste kuju säilivust ja kõvadust, vedelike voolavust ning gaaside

2) erineva soolasisaldusega lahuste omaduste uurimine (tihedus, jäätumistemperatuur), tulemuste analüüs (graafikute tõlgendamine) ning leitud seoste rakendamine (soolase vee külmumistemperatuur, kehade ujuvus); 3) etteantud segu lahutamine koostisosadeks, kasutades setitamist, nõrutamist, filtrimist, aurustamist, destilleerimist; 4) arvutimudeli toel aine olekute muutumise uurimine molekulaarsel tasandil; 5) aine/materjali/keha tiheduse määramine; 6) lihtsamatest vahenditest molekuli, raku ja päikesesüsteemi mudelite koostamine.	lenduvust.
Loodusnähtused Füüsikalised, keemilised ja bioloogilised nähtused. Liikumine ja kiirus. Energia. Energia liigid. Energia ülekandumine ja muundumine. Soojusjuhtivus, head ning halvad soojusjuhid meie ümber ja meie sees. Keemiline reaktsioon. Organismide kasv ja areng. <i>Mõisted:</i> energia, mehaaniline liikumine, trajektoor, tee pikkus, aeg, kiirus, keemiline reaktsioon, põlemine, hingamine, kõdunemine, fotosüntees. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) kiiruse mõõtmine; 2) energia ülekanne – erinevate materjalide soojenemise ja jahtumise graafiline kujutamine; 3) keemilise reaktsiooni uurimine igapäevaseid aineid kasutades; 4) erinevate ainete põlemise uurimine; 5) küünla põlemisel vabaneva soojuse kandumine ümbritsevasse keskkonda; 6) keemilise energia muundamine elektrienergiaks; 7) hingamine ja fotosüntees – CO₂ ja O₂ mõõtmine digitaalsete andmekogujatega; 8) udu ja härmatis tekke uurimine.	• eristab füüsikalisi, keemilisi ja bioloogilisi nähtusi, selgitab nendevahelisi seoseid; • mõõdab keha kiirust ja läbitud teepikkust; • toob näiteid liikumise kohta elus- ja eluta looduses; • toob näiteid igapäevaelust, kuidas energia muundub või muundatakse ühest liigist teise; • liigitab erinevaid materjale soojusjuhtivuse põhjal ning seostab materjalide soojusjuhtivust nende kasutusalaadega; seostab vee olekute muutused erinevate sademetega (vihm, lumi, kaste, udu, härmatis); • selgitab fotosünteesi, hingamise ja põlemise näitel, et keemilistes reaktsioonides võib eralduda või neelduda energiat; • selgitab füüsikaliste tegurite (soojus, valgus, niiskus) mõju elusorganismide kasvule ja arengule • põhjendab loodusteaduslike teadmiste vajalikkust igapäevaelus.
Elus- ja eluta looduse seosed Inimene uurib ökosüsteeme. Süsinikuringe ökosüsteemides. Kohastumine füüsikalise-keemiliste tingimustega/elukeskkonnaga. Inimtegevus, tehnoloogia ja looduslik tasakaal. Energia tarbimine ja materjalide taaskasutamine. <i>Mõisted:</i> süsinikuringe, kohanemine ja kohastumine, kasvuhooneefekt. <i>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</i> 1) süsinikuringe uurimine puu ja puidu näitel, sh puu vanuse määramine aastarõngaste järgi; 2) kodu või kooliümbruse ökosüsteemide ja pinnamoe uurimine satelliitpiltide abil; 3) füüsikalise-keemiliste keskkonnatingimuste mõju uurimine lihtsamate loodusteaduslike mudelite abil, sh kasvuhooneefekti	• kirjeldab elusa ja eluta looduse vahelisi seoseid süsinikuringe näitel; • põhjendab energiasäästu vajadust; • seostab kohastumisi füüsikaliste ja keemiliste keskkonnatingimustega; • esitab ideid materjalide taaskasutamiseks; • analüüsib enda tegevuse võimalikku keskkonnamõju, ökoloogilist jalajälge.

simuleerimine; 4) taimede ja loomade kohastumuslike muutuste uurimine veebimaterjalide põhjal; 5) ühe toote (näiteks paberi) ringluse uurimine toorainest kuni taaskasutuseni; 6) toote valmistamine taaskasutatavatest materjalidest; 7) pere ökoloogilise jalajälje arvutamine ja analüüs.	

1.15 Matemaatika

KURSUS	Matemaatika ainekava
KLASS	1
TUNDIDE ARV	140
Õppesisu	Taotletavad õppetulemused
Arvutamine Arvud 0–100, nende tundmine, lugemine, kirjutamine, järjestamine ja võrdlemine. Järgarvud. Märgid +, -, =, >, <. Liitmine ja lahutamine 20 piires. Liitmise ja lahutamise vaheline seos. Täiskümnete liitmine ja lahutamine saja piires. Lihtsaimad tähte sisaldavad võrdused.	• loeb ja kirjutab, järjestab ja võrdleb arve 0–100; • paigutab naturaalarvude ritta sealt puuduvad arvud • 100 piires; • teab ja kasutab mõisteid <i>võrra rohkem</i> ja <i>võrra vähem</i>; • loeb ja kirjutab järgarve; • liidab peast 20 piires; lahutab peast üleminekuta • kümnest 20 piires; • omab esialgsed oskused lahutamiseks üleminekuga • kümnest 20 piires; • nimetab üheliste ja kümneliste asukohta kahekohalises • arvus; • liidab ja lahutab peast täiskümneid 100 piires • asendab proovimise teel lihtsaimasse võrdustesse seal • puuduvat arvu oma arvutusoskuste piires.
Mõõtmine ja tekstülesanded Mõõtühikud: meeter, sentimeeter, gramm, kilogramm, liiter,	• kirjeldab pikkusühikuid meeter ja sentimeeter tuttavate suuruste kaudu, kasutab nende tähiseid m ja cm; • mõõdab joonlaua või mõõdulindiga vahemaad/eseme mõõtmeid meetrites või sentimeetrites; • teab seost 1 m = 100 cm; • kirjeldab massiühikuid gramm ja kilogramm tuttavate suuruste kaudu, kasutab nende tähiseid kg ja g; • kujutab ette mahuühikut liiter, kasutab selle tähist l; • nimetab ajaühikuid minut, tund ööpäev, nädal, kuu ja aasta; • leiab tegevuse kestust tundides; • ütleb kellaagegu (ilma sõnu “veerand” ja “kolmveerand” kasutamata, näit. 18.15);

minut, tund, ööpäev, nädal, kuu, aasta; kella tundmine täis-, veerand-, pool- ja kolmveerandtundides. käibivad rahaühikud. Ühetehtelised tekstülesanded 20 piires liitmisele ja lahutamisele.	• teab seoseid 1 tund = 60 minutit ja 1 ööpäev = 24 tundi; • nimetab Eestis käibivaid rahaühikuid, kasutab neid lihtsamates tehingutes; • teab seost 1 euro = 100 senti. • koostab matemaatilisi jutukesi hulki ühendades, hulgast osa eraldades ja hulki võrreldes; • lahendab ühetehtelisi tekstülesandeid liitmisele ja lahutamisele 20 piires; • püstitab ise küsimusi osalise tekstiga ülesannetes; • hindab õpetaja abiga ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust. • eristab sirget kõverjoonest, teab sirge osi punkt ja sirglõik; • joonestab ja mõõdab joonlaua abil sirglõiku;
Geomeetrilised kujundid Punkt, sirglõik ja sirge. Ruut, ristkülik ja kolmnurk; nende elemendid tipp, külge ja nurk. Ring. Kuup, ristikujukas ja püramiid; nende tipud, servad ja tahud. Kera. Esemete ja kujundite rühmitamine, asukoha ja suuruse kirjeldamine ning võrdlemine. Geomeetrilised kujundid meie ümber.	• eristab ruutu, ristkülikut ja kolmnurka teistest kujunditest; näitab nende tippe, külge ja nurki; • eristab ringe teistest kujunditest; • eristab kuupi, ristikujukat ja püramiidi teistest ruumilistest kujunditest; näitab maketil nende tippe, servi ja tahke; • eristab kera teistest ruumilistest kujunditest; • rühmitab esemeid ja kujundeid ühiste tunnuste alusel; • võrdleb esemeid ja kujundeid asendi- ja suurustunnustel; • leiab ümbritsevast õpitud tasandilisi ja ruumilisi kujundeid.

KURSUS	Matemaatika ainekava
KLASS	2
TUNDIDE ARV	175
Õppesisu	Taotletavad õppetulemused
Arvutamine Arvud 0–1000, nende tundmine, lugemine, kirjutamine, järjestamine ja võrdlemine.	• Loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb arve 0 – 1000; • nimetab arvule eelneva või järgneva arvu; • selgitab arvuvõrduse ja võrratuse erinevat tähendust; • võrdleb mitme liitmis- või lahutamistehtega arvavaldiste väärtusi;
Mõisted: üheline, kümneline, sajaline.	• nimetab kahe- ja kolmekohalises arvus järke (ühelised, kümnelised, sajalised); määrab nende arvu; • esitab kahekohalist arvu üheliste ja kümneliste summana; • esitab kolmekohalist arvu üheliste, kümneliste ja sajaliste summana;
Arvu suurendamine ja vähendamine teatud arvu võrra.	• selgitab ja kasutab õigesti mõisteid <i>vähendada teatud arvu võrra, suurendada teatud arvu võrra</i>;

Liitmis- ja lahutamistehte liikmete nimetused.	nimetab liitmistehte liikmeid (liidetav, summa) ja lahutamistehte liikmeid (vähendatav, vähendaja, vahe);
Liitmine ja lahutamine peast 20 piires. Peast ühekohalise arvu liitmine kahekohalise arvuga 100 piires. Peast kahekohalisest arvust ühekohalise arvu lahutamine 100 piires. Täiskümnete ja -sadade liitmine ja lahutamine 1000 piires. Mitme tehtega liitmis- ja lahutamisesanded.	liidab ja lahutab peast 20 piires; arvutab enam kui kahe tehtega liitmis- ja lahutamisesanded; liidab peast ühekohalist arvu ühe- ja kahekohalise arvuga 100 piires; lahutab peast kahekohalisest arvust ühekohalist arvu 100 piires; liidab ja lahutab peast täissadadega 1000 piires;
Korrutamise seos liitmisega. Arvude 1 – 10 korrutamine ja jagamine 2, 3, 4 ja 5-ga. Korrutamise ja jagamise vaheline seos.	selgitab korrutamist liitmise kaudu; korrutab arve 1 – 10 kahe, kolme, nelja ja viiega; selgitab jagamise tähendust, kontrollib jagamise õigsust korrutamise kaudu;
Täht arvu tähisena. Tähe arväärtuse leidmine võrdustes analoogia ja proovimise teel.	leiab tähe arväärtuse võrdustes proovimise või analoogia teel; täidab proovimise teel tabeli, milles esineb tähtavaldis;
Mõõtmine ja tekstülesanded Pikkusühikud kilomeeter, detsimeeter, sentimeeter.	kirjeldab pikkusühikut kilomeeter tuttavate suuruste kaudu, kasutab kilomeetri tähist km; selgitab helkuri kandmise olulisust lahendatud praktiliste ülesannete põhjal; hindab lihtsamatel juhtudel pikkust silma järgi (täismeetrites või täissentimeetrites); teisendab meetrid detsimeetriteks, detsimeetrid sentimeetriteks;
Massiühikud kilogramm, gramm.	kirjeldab massiühikuid kilogramm ja gramm tuttavate suuruste kaudu; võrdleb erinevate esemete masse;
Mahuühik liiter,	kirjeldab suurusi pool liitrit, veerand liitrit, kolmveerand liitrit tuttavate suuruste kaudu;
Ajaühikud tund, minut, sekund ja nende tähised. Kell (ka osutitega kell) ja kellaeg. Kalender.	kasutab ajaühikute lühendeid h, min, s; kirjeldab ajaühikuid pool, veerand ja kolmveerand tundi oma elus toimuvate sündmuste abil; nimetab täistundide arvu ööpäevas ja arvutab täistundidega; loeb kellaega (kasutades ka sõnu veerand, pool, kolmveerand); tunneb kalendrit ja seostab seda oma elutegevuste ja sündmustega;
Temperatuuri mõõtmine, skaala. Temperatuuri mõõtühik kraad.	kirjeldab termomeetri kasutust, loeb külma- ja soojakraade;
Ühenimeliste nimega suuruste liitmine ja lahutamine.	arvutab nimega arvudega
Ühetehtelised tekstülesanded õpitud arvutusoskuste piires. Lihtsamad kahetehtelised tekstülesanded.	lahendab erinevat liiki ühetehtelisi tekstülesandeid õpitud arvutusoskuste piires, koostab ühetehtelisi tekstülesandeid igapäevaelu teemadel; lahendab õpetaja juhendamisel kahetehtelisi tekstülesandeid; hindab ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust.
Geomeetrilised kujundid Sirglõik, täisnurk, nelinurk, ruut, ristkülik, kolmnurk; nende tähistamine ning	mõõdab sentimeetrites, tähistab ja loeb lõigu pikkust ning ruudu, ristküliku ja kolmnurga külgede pikkusi; joonestab antud pikkusega lõigu; võrdleb sirglõikude pikkusi;

joonelementide pikkuste mõõtmine. Antud pikkusega lõigu joonestamine.	eristab visuaalselt täisnurka teistest nurkadest; eristab nelinurkade hulgas ristkülikuid ja ruute; tähistab nende tippe, nimetab külgi ja nurki; tähistab kolmnurga tipud, nimetab selle küljed ja nurgad;
Ring ja ringjoon, nende eristamine.	eristab visuaalselt ringi ja ringjoont teineteisest; kasutab sirklit ringjoone joonestamiseks; näitab sirkliga joonestatud ringjoone keskpunkti asukohta; mõõdab ringjoone keskpunkti kauguse ringjoonel olevast punktist;
Kuup, risttahukas, püramiid, silinder, koonus, kera. Geomeetrilised kujundid meie ümber.	kirjeldab kuubi tahke; loendab kuubi tippe, servi, tahke; kirjeldab risttahuka tahke, loendab risttahuka tippe, servi ja tahke; eristab kolmnurkset ja nelinurkset püramiidi põhja järgi; leiab pildidelt ja ümbritsevast kuubi, risttahuka, püramiidi, silindri, koonuse, kera.

KURSUS	Matemaatika ainekava
KLASS	3
TUNDIDE ARV	175
Õppesisu	Taotletavad õppetulemused
Arvutamine Arvud 0 – 10 000, nende esitus üheliste, kümneliste, sajaliste ja tuhandeliste summana. Arvude võrdlemine ja järjestamine 10000 piires. Peast kahekohaliste arvude liitmine ja lahutamine 100 piires. Kirjalik liitmine ja lahutamine 10 000 piires.	loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb arve kuni 10 000-ni; nimetab arvule eelneva või järgneva arvu; määrab arvu asukoha naturaalarvude seas; esitab arvu üheliste, kümneliste, sajaliste ja tuhandeliste summana; liidab ja lahutab peast arve 100 piires; liidab ja lahutab kirjalikult arve 10 000 piires; selgitab avaldises olevate tehete järjekorda;
Korrutustabel. Korrutamise- ja jagamistehte liikmete nimetused. Mõisted: korda suurem, korda väiksem.	nimetab korrutamise- ja jagamistehte liikmeid (tegur, korrutis, jagatav, jagaja, jagatis); selgitab jagamist kui korrutamise pöördtehet; valdab korrutustabelit, korrutab ja jagab peast arve korrutustabeli piires, korrutab arvudega 1 ja 0; korrutab peast ühekohalist arvu kahekohalise arvuga ja jagab peast kahekohalist arvu ühekohalise arvuga 100 piires;
Tähe arvvaartuse leidmine võrduses analoogia abil.	täidab proovimise teel tabeli, milles esineb tähtvaldis; leiab tähe arvvaartuse võrdustes proovimise või analoogia teel;
Arvavaldis, tehete järjekord ja sulud. Summa korrutamine ja jagamine arvuga.	määrab tehete järjekorra avaldises (sulud, korrutamine/jagamine, liitmine/lahutamine);

Mõõtmine ja tekstülesanded Mõõtühikud millimeeter, tonn ja sajand. Mõõtühikute teisendusi (lihtsamad igapäevaelus ettetulevad juhud).	• nimetab pikkusmõõte millimeetrist kilomeetrini ja kirjeldab neid tuntud suuruste abil; • nimetab massiühikuid gramm, kilogramm, tonn ja kirjeldab neid tuntud suuruste abil; • nimetab ajaühikuid sajand, aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut, sekund ja kirjeldab neid oma elus asetleidvate sündmuste abil; • teisendab pikkus-, massi- ja ajaühikuid (valdavalt vaid naaberühikud); • arvutab nimega arvudega .
Murrud $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$. Nende murdude põhjal arvust osa leidmine.	• selgitab murdude $\frac{1}{2}$; $\frac{1}{3}$; $\frac{1}{4}$; $\frac{1}{5}$ tähendust; • leiab $\frac{1}{2}$; $\frac{1}{3}$; $\frac{1}{4}$; $\frac{1}{5}$ osa arvust; • selgitab näidete põhjal, kuidas leitakse osa järgi arvu;
Ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete lahendamine. Ühetehteliste tekstülesannete koostamine.	• lahendab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid õpitud arvutusoskuse piires; • koostab erinevat liiki ühetehtelisi tekstülesandeid; • püstitab ülesande lahendamiseks vajalikud küsimused; • hindab saadud tulemuste reaalsust;
Geomeetrilised kujundid Murdjoon, hulknurk, ristkülik, ruut ja kolmnurk, nende elemendid. Murdjoone pikkuse ning ruudu, ristküliku ja kolmnurga übermõõdu leidmine.	• eristab murdjoont teistest joontest; mõõdab ja arvutab murdjoone pikkuse sentimeetrites; • joonestab ristküliku, sealhulgas ruudu, joonlaua abil; • arvutab ruudu, ristküliku ja kolmnurga übermõõdu küljepikkuste kaudu;
Võrdkülgne kolmnurk, selle joonestamine sirkli ja joonlaua abil. Ring ja ringjoon, raadius ja keskpunkt. Etteantud raadiusega ringjoone joonestamine.	• kirjeldab võrdkülgset kolmnurka; • joonestab võrdkülgset kolmnurka sirkli ja joonlaua abil; • joonestab erineva raadiusega ringjooni; märgib ringjoone raadiuse ja keskpunkti;
Kuup, risttahukas, kera, silinder, koonus, kolm- ja nelinurkne püramiid. Nende põhilised elemendid (servad, tipud, tahud). Geomeetrilised kujundid igapäevaelus.	• leiab ümbritsevast õpitud ruumilisi kujundeid; • eristab kuupi ja risttahukat teistest kehadest ning nimetab ja näitab nende tippe, servi, tahke; • näitab maketi abil silindri põhju ja külgpinda; nimetab põhjaks olevat ringi; • näitab maketi abil koonuse külgpinda, tippu ja põhja; nimetab põhjaks olevat ringi; • näitab ja nimetab maketi abil püramiidi külgtahke, põhja, tippe; • eristab kolm- ja nelinurkset püramiidi põhja järgi.

KURSUS	Matemaatika ainekava
KLASS	4
TUNDIDE ARV	175
Õppesisu	Taotletavad õppetulemused

Arvutamine Arvude lugemine ja kirjutamine, nende esitamine üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste, kümne- ja sajatuhandeliste summana.	• selgitab näidete varal termineid <i>arv</i> ja <i>number</i>; kasutab neid ülesannetes; • kirjutab ja loeb arve 1 000 000 piires; • esitab arvu üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste kümne- ja sajatuhandeliste summana; • võrdleb ja järjestab naturaalarve, nimetab arvule eelneva või järgneva arvu; • kujutab arve arvkiirel;
Liitmine ja lahutamine, nende omadused. Kirjalik liitmine ja lahutamine.	• nimetab liitmise ja lahutamise tehte komponente (liidetav, summa, vähendatav, vähendaja, vahe); • tunneb liitmis- ja lahutamistehte liikmete ning tulemuste vahelisi seoseid; • kirjutab liitmistehtele vastava lahutamistehte ja vastupidi; • sõnastab ja esitab üldkujul liitmise omadusi (liidetavate vahetuvuse ja rühmitamise omadus) ja kasutab neid arvutamise hõlbustamiseks; • sõnastab ja esitab üldkujul arvust summa ja vahe lahutamise ning arvule vahe liitmise omadusi ja kasutab neid arvutamisel; • kujutab kahe arvu liitmist ja lahutamist arvkiirel; • liidab ja lahutab peast kuni kolmekohalisi arve; • liidab ja lahutab kirjalikult arve miljoni piires, selgitab oma tegevust;
Naturaalarvude korrutamine. Korrutamise omadused. Kirjalik korrutamine.	• nimetab korrutamise tehte komponente (tegur, korrutis); • esitab kahe arvu korrutise võrdsete liidetavate summana või selle summa korrutisena; • kirjutab korrutamistehtele vastava jagamistehte ja vastupidi; • tunneb korrutamistehte liikmete ning tulemuse vahelisi seoseid; • sõnastab ja esitab üldkujul korrutamise omadusi: tegurite vahetuvus, tegurite rühmitamine, summa korrutamine arvuga; • kasutab korrutamise omadusi arvutamise lihtsustamiseks; • korrutab peast arve 100 piires; • korrutab naturaalarvu 10, 100 ja 1000-ga; • arvutab enam kui kahe arvu korrutist; • korrutab kirjalikult kuni kahekohalisi naturaalarve ja kuni kolmekohalisi arve järkarvudega;
Naturaalarvude jagamine. Jäägiga jagamine. Kirjalik jagamine. Arv null tehetes.	• nimetab jagamistehte komponente (jagatav, jagaja, jagatis); • tunneb jagamistehte liikmete ja tulemuse vahelisi seoseid; • jagab peast arve korrutustabeli piires; • kontrollib jagamistehte tulemust korrutamise abil; • selgitab, mida tähendab "üks arv jagub teisega"; • jagab jäägiga ja selgitab selle jagamise tähendust; • jagab nullidega lõppevaid arve peast 10, 100 ja 1000-ga; • jagab nullidega lõppevaid arve järkarvudega; • jagab summat arvuga; • jagab kirjalikult arvu ühekohalise ja kahekohalise arvuga;

	• liidab ja lahutab nulli, korrutab nulliga; • selgitab, millega võrdub null jagatud arvuga ja nulliga jagamise võimatust;
Tehete järjekord.	• tunneb tehete järjekorda sulgudeta ja ühe paari sulgudega arvavaldises; • arvutab kahe- ja kolmetehteliste arvavaldisete väärtuse;
Naturaalarvu ruut.	• selgitab arvu ruudu tähendust, arvutab naturaalarvu ruudu; • teab peast arvude 0 – 10 ruutusid; • kasutab arvu ruutu ruudu pindala arvutamisel;
Murrud.	• selgitab murru lugeja ja nimetaja tähendust, • kujutab joonisel murdu osana tervikust; • nimetab joonisel märgitud terviku osale vastava murru; • arvutab osa (ühe kahendiku, kolmandiku jne) tervikust;
Rooma numbrid.	• loeb ja kirjutab enamkasutatavaid rooma numbreid (kuni kolmekümneni), selgitab arvu üleskirjutuse põhimõtet.
Andmed ja algebra Tekstülesanded.	• lahendab kuni kolmetehtelisi elulise sisuga tekstülesandeid; • modelleerib õpetaja abiga tekstülesandeid; • koostab ise ühe- kuni kahetehtelisi tekstülesandeid; • hindab ülesande lahendustulemuse reaalsust;
Täht võrduses.	• leiab ühetehtelisest võrdusest tähe arväärtuse proovimise või analoogia teel.
Geomeetriselised kujundid ja mõõtmine Kolmnurk.	• leiab ümbritsevast ruumist kolmnurki ning eristab neid; • nimetab ja näitab kolmnurga külgi, tippu ja nurki; • joonestab kolmnurka kolme külje järgi; • selgitab kolmnurga ümbermõõdu tähendust ja näitab ümbermõõtu joonisel; • arvutab kolmnurga ümbermõõtu nii külgede mõõtmise teel kui ka etteantud küljepikkuste korral;
Nelinurk, ristkülik ja ruut.	• leiab ümbritsevast ruumist nelinurki, ristkülikuid ja ruute ning eristab neid; • nimetab ning näitab ristküliku ja ruudu külgi, vastaskülgi, lähiskülgi, tippu ja nurki; • joonestab ristküliku ja ruudu nurklaua abil; • selgitab nelinurga ümbermõõdu tähendust ja näitab ümbermõõtu joonisel; • arvutab ristküliku, sealhulgas ruudu, ümbermõõdu; • selgitab ristküliku, sealhulgas ruudu, pindala tähendust joonise abil;
Kujundi ümbermõõdu ja pindala leidmine	• kasutab ümbermõõdu ja pindala arvutamisel sobivaid mõõtühikuid; • arvutab kolmnurkadest ja tuntud nelinurkadest koosneva liitkujundi ümbermõõdu; • arvutab tuntud nelinurkadest koosneva liitkujundi pindala; • rakendab geomeetria teadmisi tekstülesannete lahendamisel;
Pikkusühikud.	• nimetab pikkusühikuid mm, cm, dm, m, km, selgitab nende ühikute vahelisi seoseid; • mõõdab igapäevaelus ettetulevaid pikkusi, kasutades sobivaid mõõtühikuid; • toob näiteid erinevate pikkuste kohta, hindab pikkusi

	silma järgi; teisendab pikkusühikuid ühenimelisteks;
Pindalaühikud.	selgitab pindalaühikute mm², cm², dm², m², ha, km² tähendust; kasutab pindala arvutamisel sobivaid ühikuid; selgitab pindalaühikute vahelisi seoseid;
Massiühikud.	nimetab massiühikuid g, kg, t, selgitab massiühikute vahelisi seoseid; kasutab massi arvutamisel sobivaid ühikuid; toob näiteid erinevate masside kohta, hindab massi ligikaudu;
Mahuühikud.	kirjeldab mahuühikut liiter, hindab keha mahtu ligikaudu;
Rahaühikud.	nimetab Eestis käibelolevaid rahaühikuid, selgitab rahaühikute vahelisi seoseid, kasutab arvutustes rahaühikuid;
Ajaühikud.	nimetab aja mõõtmise ühikuid tund, minut, sekund, ööpäev, nädal, kuu, aasta, sajand; teab nimetatud ajaühikute vahelisi seoseid;
Kiirus ja kiirusühikud.	selgitab kiiruse mõistet ning kiiruse, teepikkuse ja aja vahelist seost; kasutab kiirusühikut km/h lihtsamates ülesannetes;
Temperatuuri mõõtmine.	loeb termomeetri skaalalt temperatuuri kraadides märgib etteantud temperatuuri skaalale; kasutab külmakraadide märkimisel negatiivseid arve;
Arvutamine nimega arvudega.	liidab ja lahutab nimega arve; korrutab nimega arvu ühekohalise arvuga; jagab nimega arve ühekohalise arvuga, kui kõik ühikud jaguvad antud arvuga; kasutab mõõtühikuid tekstülesannete lahendamisel; otsib iseseisvalt teabeallikatest näiteid erinevate suuruste (pikkus, pindala, mass, maht, aeg, temperatuur) kohta, esitab neid tabelis.

KURSUS	Matemaatika ainekava
KLASS	5
TUNDIDE ARV	175
Õppesisu	Taotletavad õppetulemused
Arvutamine Miljonite klass ja miljardite klass. Arvu järk, järgühikud ja järkarv. Naturaalarvu kujutamine arvkiirel. Naturaalarvude võrdlemine.	loeb numbritega kirjutatud arve miljardi piires; kirjutab arve dikteerimise järgi; määrab arvu järke ja klasse; kirjutab naturaalarve järkarvude summana ja järgühikute kordsete summana; kirjutab arve kasvavas (kahanevas) järjekorras; märgib naturaalarve arvkiirele; võrdleb naturaalarve;
Naturaalarvude ümardamine.	teab ümardamisreegleid ja ümardab arvu etteantud

	täpsuseni;
Neli põhitehet naturaalarvudega. Liitmis- ja korrutamistehte põhiomadused ja nende rakendamine. Arvu kuup. Tehete järjekord. Avaldise väärtuse arvutamine. Arvavaldise lihtsustamine sulgude avamise ja ühisteguri sulgudest väljatoomisega	• liidab ja lahutab kirjalikult naturaalarve miljardi piires; • selgitab ja kasutab liitmise ja korrutamise seadusi; • korrutab kirjalikult kuni kolmekohalisi naturaalarve; • jagab kirjalikult kuni 5-kohalisi arve kuni 2-kohalise arvuga; • selgitab naturaalarvu kuubi tähendust ja leiab arvu kuubi; • tunneb tehete järjekorda (liitmine/lahutamine, korrutamine/jagamine, sulud), arvutab kuni neljatehteliste arvavaldiste väärtusi; • avab sulgusid arvavaldiste korral; toob ühise teguri sulgudest välja.
Paaris- ja paaritud arvud. Jaguvuse tunnused (2-ga, 3-ga, 5-ga, 9-ga, 10-ga) Arvu tegurid ja kordsed. Algarvud ja kordarvud, algtegur. Arvude suurim ühistegur ja vähim ühiskordne.	• eristab paaris- ja paaritud arve; • otsustab (tehet sooritamata), kas arv jagub 2-ga, 3-ga, 5-ga, 9-ga või 10-ga; • leiab arvu tegureid ja kordseid; • teab, et arv 1 ei ole alg- ega kordarv; • esitab naturaalarvu algtegurite korrutisena; • otsustab 100 piires, kas arv on alg- või kordarv; • esitab naturaalarvu algarvuliste tegurite korrutisena; • leiab arvude suurima ühisteguri (SÜT) ja vähima ühiskordse (VÜK).
Murdarv, harilik murd, murru lugeja ja nimetaja. Kümnenndmurrud.	• selgitab hariliku murru lugeja ja nimetaja tähendust; • tunneb kümnenndmuru kümnenndkohti; loeb kümnenndmurde; • kirjutab kümnenndmurde numbrite abil verbaalse esituse järgi; • võrdleb ja järjestab kümnenndmurde; • kujutab kümnenndmurde arvkiirel.
Kümnenndmuru ümardamine.	• ümardab kümnenndmurde etteantud täpsuseni.
Tehted kümnenndmurdudega.	• liidab ja lahutab kirjalikult kümnenndmurde; • korrutab ja jagab peast kümnenndmurde järguühikutega (10, 100, 1000, 10 000 ja 0,1; 0,01; 0,001); • korrutab kirjalikult kuni kolme tüvenumbriga kümnenndmurde; • jagab kirjalikult kuni kolme tüvenumbriga murdu murruga, milles on kuni kaks tüvenumbrit (mõistet tüvenumber ei tutvustata); • tunneb tehete järjekorda ja sooritab mitme tehtega ülesandeid kümnenndmurdudega .
Taskuarvuti, neli põhitehet.	• sooritab arvutuste kontrollimiseks neli põhitehet taskuarvutil.

Andmed ja algebra Arvavaldis, tähtavaldis, valem. Võrrandi ja selle lahendi mõiste. Võrrandi lahendamine proovimise ja analoogia teel.	tunneb ära arvavaldisi ja tähtavaldisi; lihtsustab ühe muutujaga täisarvuliste kordajatega avaldisi; arvutab lihtsa tähtavaldisi väärtuste; kirjutab sümbolites tekstina kirjeldatud lihtsamaid tähtavaldisi; eristab valemit avaldisest; kasutab valemit ja selles sisalduvaid tähtsuseid arvutamise lihtsustamiseks; tunneb ära võrrandi, selgitab, mis on võrrandi lahend; lahendab proovimise või analoogia abil võrrandi, mis sisaldab ühte tehet ja naturaalarve; selgitab, mis on võrrandi lahendi kontrollimine.
Arvandmete kogumine ja korrastamine. Sagedustabel. Skaala. Diagrammid: tulpdiagramm, sirglõikdiagramm. Aritmeetiline keskmine.	kogub lihtsa andmestiku; korrastab lihtsamaid arvandeid ja kannab neid sagedustabelisse; tunneb mõistet sagedus ning oskab seda leida; tajub skaala tähendust arvkiire ühe osana; loeb andmeid erinevatelt skaaladelt andmeid ja toob näiteid skaalade kasutamise kohta; loeb andmeid tulpdiagrammilt ja oskab neid kõige üldisemalt iseloomustada; joonistab tulp- ja sirglõikdiagramme; arvutab aritmeetilise keskmise.
Tekstülesannete lahendamine.	lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid; tunneb tekstülesande lahendamise etappe; modelleerib õpetaja abiga tekstülesandeid; kasutab lahendusidee leidmiseks erinevaid strateegiaid; hindab tulemuse reaalsust.
Geomeetriselised kujundid ja mõõtmine Sirglõik, murdjoon, kiir, sirge.	joonestab sirge, kiire ja lõigu ning selgitab nende erinevusi; märgib ja tähistab punkte sirgel, kiirel, lõigul; joonestab etteantud pikkusega lõigu; mõõdab antud lõigu pikkuse; arvutab murdjoone pikkuse;
Nurk, nurkade liigid.	joonestab nurga, tähistab nurga tipu ja kirjutab nurga nimetuse sümbolites (näiteks $\angle ABC$); võrdleb etteantud nurki silma järgi ja liigitab neid, joonestab teravnurga, nürinurga, täisnurga ja sirgnurga; kasutab malli nurga mõõtmiseks ja etteantud suurusega nurga joonestamiseks; teab täisnurga ja sirgnurga suurust;
Kõrvunurgad. Tippnurgad.	leiab jooniselt kõrvunurkade ja tippnurkade paare; joonestab kõrvunurki ja teab, et kõrvunurkade summa on 180° arvutab antud nurga kõrvunurga suuruse; joonestab tippnurki ja teab, et tippnurgad on võrdsed;
Paralleelsed ja ristuvad sirged.	joonestab lõikuvaid ja ristuvaid sirgeid; joonestab paralleellükke abil paralleelseid sirgeid; tunneb ja kasutab sümboleid \perp ja \parallel

Kuubi ja risttahuka pindala ja ruumala. Pindalaühikud ja ruumalaühikud	• arvutab kuubi ja risttahuka pindala ja ruumala; • teisendab pindalaühikuid; • teab ja teisendab ruumalaühikuid; • kasutab ülesannete lahendamisel mõõtühikute vahelisi seoseid.
Plaanimõõt	• selgitab plaanimõõdu tähendust; • valmistab ruudulisele paberile lihtsama (korterit jm) plaani.

KURSUS	Matemaatika ainekava
KLASS	6
TUNDIDE ARV	175
Õppesisu	Taotletavad õppetulemused
Arvutamine Harilik murd, selle põhiomadus. Hariliku murru taandamine ja laiendamine. Harilike murdude võrdlemine.	• teab murru lugeja ja nimetaja tähendust; teab, et murrujoonel on jagamismärgi tähendus; • kujutab harilikke murde arvkiirel; • kujutab lihtsamaid harilikke murde vastava osana lõigust ja tasapinnalisest kujundist; • tunneb liht- ja liigmurde; • teab, et iga täisarvu saab esitada hariliku murruna; • taandab murde nii järkjärgult kui suurima ühisteguriga, jäädes arvutamisel saja piiresse; • teab, milline on taandumatu murd; • laiendab murdu etteantud nimetajani; • teisendab murde ühenimelisteks ja võrdleb neid; • teab, et murdude ühiseks nimetajaks on antud murdude vähim ühiskordne; • esitab liigmurru segaarvuna ja vastupidi.
Ühenimeliste murdude liitmine ja lahutamine. Erinimeliste murdude liitmine ja lahutamine. Harilike murdude korrutamise. Pöördarvud. Harilike murdude jagamine. Arvutamine harilike ja kümnendmurdudega. Kümnendmurru teisendamine harilikuks murruks ning hariliku murru teisendamine kümnendmurruks.	• liidab ja lahutab ühenimelisi ja erinimelisi murde; • korrutab harilikke murde omavahel ja murdarve täisarvudega; • tunneb pöördarvu mõistet; • jagab harilikke murde omavahel ja murdarve täisarvudega ning vastupidi; • tunneb segaarvude liitmise, lahutamise, korrutamise ja jagamise eeskirju ja rakendab neid arvutamisel; • teisendab lõpliku kümnendmurru harilikuks murruks ja harilikku murru lõplikuks või lõpmatuks perioodiliseks kümnendmurruks; • leiab hariliku murru kümnendlähendi ja võrdleb harilikke murde kümnendlähendite abil; • arvutab täpselt avaldiste väärtusi, mis sisaldavad nii kümnend- kui harilikke murde ja sulge.
Negatiivsed arvud. Arvtelg. Positiivsete ja negatiivsete täisarvude kujutamine arvteljel. Kahe punkti vaheline kaugus arvteljel. Vastandarvud. Arvu absoluutväärtus. Arvude järjestamine. Arvutamine täisarvudega.	• selgitab negatiivsete arvude tähendust, toob nende kasutamise kohta elulisi näiteid; • leiab kahe punkti vahelise kauguse arvteljel; • teab, et naturaalarvud koos oma vastandarvudega ja arv null moodustavad täisarvude hulga; • võrdleb täisarve ja järjestab neid; • teab arvu absoluutväärtuse geomeetrilist tähendust;

	• leiab täisarvu absoluutväärtuse; • liidab ja lahutab positiivsete ja negatiivsete täisarvudega, tunneb arvutamise reegleid; • vabaneb sulgudest, teab, et vastand arvude summa on null ja rakendab seda teadmist arvutustes; • rakendab korrutamise ja jagamise reegleid positiivsete ja negatiivsete täisarvudega arvutamisel; • arvutab kirjalikult täisarvudega.
Andmed ja algebra Protsendi mõiste. Osa leidmine tervikust.	• selgitab protsendi mõistet; teab, et protsent on üks sajandik osa tervikust; • leiab osa tervikust; • leiab arvust protsentides määratud osa; • lahendab igapäevaelule tuginevaid ülesandeid protsentides määratud osa leidmisele (ka intressiarvutused); • lahendab tekstülesandeid protsentides määratud osa leidmisele.
Koordinaattasand. Punkti asukoha määramine tasandil. Temperatuuri graafik, ühtlase liikumise graafik ja teisi empiirilisi graafikuid.	• joonestab koordinaatteljestiku, märgib sinna punkti etteantud koordinaatide järgi; • määrab punkti koordinaate ristkoordinaadistikus; • joonestab lihtsamaid graafikuid; • loeb andmeid graafikult, sh loeb ja analüüsib liiklusohutusälaseid graafikuid.
Sektordiagramm.	• loeb andmeid sektordiagrammilt.
Tekstülesanded.	• analüüsib ning lahendab täisarvude ja murdarvudega mitmetehteliste tekstülesandeid; • tunneb probleemülesande lahendamise üldist skeemi; • õpetaja juhendamisel modelleerib lihtsamal reaalses kontekstis esineva probleemi (probleemülesannete lahendamine).
Geomeetrilised kujundid Ringjoon. Ring. Ringi sektor. Ringjoone pikkus. Ringi pindala.	• teab ringjoone keskpunkti, raadiuse ja diameetri tähendust; • joonestab etteantud raadiuse või diameetriga ringjoont; • leiab katseliselt arvu π ligikaudse väärtuse;
Peegeldus sirgest, telgsümmeetria. Peegeldus punktist, tsentraalsümmeetria.	• eristab joonisel sümmeetrilised kujundid; • joonestab sirge (ja punkti) suhtes antud punktiga sümmeetrilist punkti, antud lõiguga sümmeetrilise lõigu ja antud kolmnurga või nelinurgaga sümmeetrilist kujundi; • kasutades IKT võimalusi (internetotsing, nildistamine) toob näiteid õnitud geomeetristest
Lõigu poolitamine. Antud sirge ristsirge. Nurga poolitamine.	• poolitab sirkli ja joonlauaga lõigu ning joonestab keskristsirge;
Kolmnurk ja selle elemendid. Kolmnurga nurkade summa. Kolmnurkade võrdsuse tunnused. Kolmnurkade liigitamine.	• näitab joonisel ja nimetab kolmnurga tippe, külgi, nurki; • joonestab ja tähistab kolmnurga, arvutab kolmnurga übermõõdu; • leiab jooniselt ja nimetab kolmnurga lähisnurki, vastasnurki, lähiskülgi, vastaskülgi; • teab ja kasutab nurga sümboleid; • teab kolmnurga sisenurkade summat ja rakendab seda puuduva nurga leidmiseks; • teab kolmnurkade võrdsuse tunnuseid KKK, KNK, NKN

Kolmnurga joonestamine kolme külje järgi, kahe külje ja nende vahelise nurga järgi, ühe külje ja selle lähisnurkade järgi. Täisnurkne kolmnurk. Võrdhaarse kolmnurga omadusi. Kolmnurga alus ja kõrgus. Kolmnurga pindala.	ning kasutab neid ülesannete lahendamisel; • liigitab joonistel etteantud kolmnurki nurkade ja külgede järgi; • joonestab teravnurkse, täisnurkse ja nürinurkse kolmnurga; • joonestab erikülgse, võrdkülgse ja võrdhaarse kolmnurga; • joonestab kolmnurga kolme külje järgi, kahe külje ja nende vahelise nurga järgi ning ühe külje ja selle lähisnurkade järgi; • näitab ja nimetab täisnurkse kolmnurga külgi; • näitab ja nimetab võrdhaarses kolmnurgas külgi ja nurki; • teab võrdhaarse kolmnurga omadusi ja kasutab neid ülesannete lahendamisel; • tunneb mõisteid alus ja kõrgus, joonestab iga kolmnurga igale alusele kõrguse; • mõõdab kolmnurga aluse ja kõrguse; • arvutab kolmnurga pindala.

KURSUS	Matemaatika ainekava
KLASS	7
TUNDIDE ARV	175
Õppesisu	Taotletavad õppetulemused
Ratsionaalarvud. Protsentiarvutus. Statistika algmõisted Ratsionaalarvud. Tehted ratsionaalarvudega. Arvutamine taskuarvutiga. Kahe punkti vaheline kaugus arvuteljel.	• Kasutab õigesti märgireegleid ratsionaalarvudega arvutamisel; • eri liiki murdude korral hindab, mil viisil arvutades saab täpse vastuse ja kuidas on otstarbekas arvutada; • mitme tehtega ülesandes kasutab vastandaruude summa omadust ja liitmise seadusikorrutab ja jagab positiivseid ja negatiivseid harilikke murde (ka segaarve);
Tehete järjekord.	• arvutab mitme tehtega ülesannetes, milles on kuni neli tehet ja ühed sulud.
Naturaalarvulise astendajaga aste. Arvu kümme astmed, suurte arvude kirjutamine kümne astmete abil.	• selgitab naturaalarvulise astendajaga astendamise tähendust; • teab peast (lisaks 4. ja 5. klassis õpitule) astmete $2^4; 2^5; 2^6; 3^4; 10^4; 10^5; 10^6$ väärtust; • astendab negatiivset arvu naturaalarvuga, teab sulgude tähendust [näit:]; teab, kuidas astme $(-1)^n$ ja -1^n väärtus sõltub astendajast n. • tunneb tehete järjekorda, kui arvutustes on astendamistehteid; • sooritab taskuarvutil tehteid ratsionaalarvudega.
Täpsed ja ligikaudsed arvud, arvutustulemuste otstarbekohane ümardamine. Tüvenumbrid.	• toob näiteid igapäevaelu olukordadest, kus kasutatakse täpseid, kus ligikaudseid arve; • ümardab arve etteantud täpsuseni; • ümardab arvutuste (ligikaudseid) tulemusi mõistlikult;

Promilli mõiste (tutvustavalt). Arvu leidmine tema osamäära ja protsendimäära järgi. Jagatise väljendamine protsentides. Protsendipunkt. Suuruse muutumise väljendamine protsentides.	• selgitab protsendi tähendust ja leiab osa tervikust (kordavalt) • selgitab promilli tähendust; • leiab antud osamäära järgi terviku; • väljendab kahe arvu jagatist ehk suhet protsentides; • leiab, mitu protsenti moodustab üks arv teisest ja selgitab, mida tulemus näitab; • leiab suuruse kasvamisest ja kahanemisest protsentides; • eristab muutust protsentides muutusest protsendipunktides; • tõlgendab reaalsuses esinevaid protsentides väljendatavaid suurusi, lahendab kuni kahesammulisi protsentülesandeid; • rakendab protsentarvutust reaalse sisuga ülesannete lahendamisel; • <i>arutleb ühishüve ja maksude olulisuse üle ühiskonnas;</i> • selgitab laenudega seotud ohte ja kulutusi ning oskab etteantud lihtsa juhtumi varal hinnata laenamise eeldatavat otstarbekust; • koostab isikliku eelarve; • hindab kriitiliselt manipuleerimisvõtteid (näiteks laenamisel);
Andmete kogumine ja korrastamine. Statistilise kogumi karakteristikud (aritmeetiline keskmine). Sektordiagramm. Tõenäosuse mõiste.	• moodustab reaalsete andmete põhjal statistilise kogumi, korrastab seda, moodustab sageduste ja suhteliste sageduste tabeli ja iseloomustab seda aritmeetilise keskmise ja diagrammide abil; • joonestab sektordiagrammi (nii arvutil kui ka käsitsi); • selgitab tõenäosuse tähendust; • katsetulemuste vahetu loendamise kaudu arvutab lihtsamatel juhtudel sündmuse tõenäosuse;

KURSUS	Matemaatika ainekava
KLASS	8
TUNDIDE ARV	175
Õppesisu	Taotletavad õppetulemused
Hulkliikmed Hulkliige. Hulkliikmete liitmine ja lahutamine. Hulkliikme korrutamine ja jagamine üksliikmega. Hulkliikme tegurdamine ühise teguri sulgudest väljatoomisega. Kaksliikmete korrutamine. Kahe üksliikme summa ja vahe korrutis. Kaksliikme ruut. Hulkliikmete korrutamine. Kuupide summa ja vahe valemid, kaksliikme kuup tutvustavalt. Hulkliikme tegurdamine valemite kasutamisega. Algebralise avaldise lihtsustamine.	• teab mõisteid hulkliige, kaksliige, kolmliige ja nende kordajad; • korrastab hulkliikmeid; • arvutab hulkliikme väärtuse; • liidab ja lahutab hulkliikmeid, kasutab sulgude avamise reeglit; • korrutab ja jagab hulkliikme üksliikmega; • toob teguri sulgudest välja; • korrutab kaksliikmeid, • leiab kahe üksliikme summa ja vahe korrutise • leiab kaksliikme ruudu • korrutab hulkliikmeid; • tegurdab avaldist kasutades ruutude vahe ning summa ja vahe ruudu valemid;

	• teisendab ja lihtsustab algebralisi avaldisi;
Kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteem Lineaarvõrrandi lahendamine. Kahe tundmatuga lineaarvõrrandi graafilise esitus. Kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi lahendamine graafiliselt. Liitmisvõte. Asendusvõte. Lihtsamate, sh igapäevaeluga seonduvate tekstülesannete lahendamine kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi abil.	• tunneb ära kahe tundmatuga lineaarse võrrandisüsteemi; • lahendab kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi graafiliselt (nii käsitsi kui ka arvuti abil); • lahendab kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi liitmisvõttega; • lahendab kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi asendusvõttega; • lahendab lihtsamaid tekstülesandeid kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi abil;
Geomeetrilised kujundid Definitsioon. Aksiom. Teoreemi eeldus ja väide. Näiteid teoreemide tõestamisest.	• selgitab definitsiooni ning teoreemi, eelduse ja väite mõistet; • kasutab dünaamilise geomeetria programmi seaduspärasuste avastamisel ja hüpoteeside püstitamisel; • selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku;
Kahe sirge lõikamisel kolmanda sirgega tekkivad nurgad. Kahe sirge paralleelsuse tunnused.	• defineerib paralleelseid sirgeid, teab paralleelide aksiomi; • teab, et a) kui kaks sirget on paralleelsed kolmandaga, siis nad on paralleelsed teineteisega; b) kui sirge lõikab ühte kahest paralleelsest sirgest, siis ta lõikab ka teist; c) kui kaks sirget on risti ühe ja sama sirgega, siis need sirged on teineteisega paralleelsed; • näitab joonisel ja defineerib lähisnurki ja põiknurki; • teab sirgete paralleelsuse tunnuseid ning kasutab neid ülesannete lahendamisel;
Kolmnurga välisnurk, selle omadus. Kolmnurga sisenuurkade summa.	• joonestab ja defineerib kolmnurga välisnurga; • kasutab kolmnurga välisnurga omadust; • leiab kolmnurga puuduva nurga kahe etteantud nurga järgi, leiab võrdhaarse kolmnurga tipunurga alusnurga järgi ja vastupidi;
Kolmnurga kesklõik, selle omadus.	• joonestab ja defineerib kolmnurga kesklõigu; • teab kolmnurga kesklõigu omadusi ja kasutab neid ülesannete lahendamisel;

Trapets. Trapetsi kesklõik, selle omadus.	• defineerib ja joonestab trapetsi; • liigitab nelinurki; • joonestab ja defineerib trapetsi kesklõigu; • teab trapetsi kesklõigu omadusi ning kasutab neid ülesannete lahendamisel;
Kolmnurga mediaan. Mediaanide lõikepunkt ehk raskuse, selle omadus.	• defineerib ja joonestab kolmnurga mediaani, selgitab mediaanide lõikepunkti omaduse;
Kesknurk. Ringjoone kaar. Kõõl. Piirdenurk, selle omadus.	• joonestab etteantud raadiuse või diameetriga ringjoone; • leiab jooniselt ringjoone kaare, kõõlu, kesknurga ja piirdenurga; • teab seost samale kaarele toetuva kesknurga ja piirdenurga suuruste vahel ning kasutab seda teadmist ülesannetelahendamisel;
Ringjoone lõikaja ja puutuja. Ringjoone puutuja ja puutepunkti joonestatud raadiuse ristseis.	• joonestab ringjoone lõikaja ja puutuja; • teab puutuja ja puutepunkti tõmmatud raadiuse vastastikust asendit ja kasutab seda ülesannete lahendamisel; • teab, et ühest punktist ringjoonele joonestatud puutujate korral on puutepunktid võrdsetel kaugustel sellest punktist ning kasutab seda ülesannete lahendamisel;
Kolmnurga ümber- ja sisingjoon. Kõõl- ja puutujahulknurk, apoteem.	• teab, et kolmnurga kõigi külgede keskristsirged lõikuvad ühes ja samas punktis, mis on kolmnurga ümberringjoone keskpunkt; • joonestab kolmnurga ümberringjoone (käsitsi joonestusvahendite abil ja arvuti abil); • teab, et kolmnurga kõigi nurkade poolitajad lõikuvad ühes ja samas punktis, mis on kolmnurga sisingjoone keskpunkt; • joonestab kolmnurga sisingjoone (käsitsi joonestusvahendite abil ja arvuti abil); • joonestab korrapäraseid hulknurki (kolmnurk, kuusnurk, nelinurk, kaheksanurk) käsitsi joonestusvahendite abil ja arvuti abil; • selgitab, mis on apoteem ja joonestab selle; • arvutab korrapärase hulknurga ümbermõõdu;
Võrdelised lõigud. Sarnased hulknurgad. Kolmnurkade sarnasuse tunnused. Sarnaste hulknurkade ümbermõõtude suhe. Sarnaste hulknurkade pindalade suhe. Maa-alade kaardistamise näiteid.	• kontrollib antud lõikude võrdelisust; • teab kolmnurkade sarnasuse tunnuseid ja kasutab neid ülesannete lahendamisel; • teab teoreeme sarnaste hulknurkade ümbermõõtude ja pindalade kohta ning kasutab neid ülesannete lahendamisel; • selgitab mõõtkava tähendust; • lahendab rakendusliku sisuga ülesandeid (pikkuste kaudne mõõtmine; maa-alade plaanistamine; plaani kasutamine looduses);

KURSUS	Matemaatika ainekava
KLASS	9
TUNDIDE ARV	175
Õppesisu	Taotletavad õppetulemused
Arvu ruutjuur. Ruutjuur korrutisest ja jagatisest. Ruutvõrrand. Ruutvõrrandi lahendivalem. Ruutvõrrandi diskriminant. Taandatud ruutvõrrand. Lihtsamate, sh igapäevaeluga seonduvate tekstülesannete lahendamine ruutvõrrandi abil.	• eristab ruutvõrrandit teistest võrranditest; • nimetab ruutvõrrandi liikmed ja nende kordajad; • viib ruutvõrrandeid normaalkujul; • liigitab ruutvõrrandeid täielikeks ja mittetäielikeks; • taandab ruutvõrrandi; • lahendab mittetäielikke ruutvõrrandeid; • lahendab taandamata ruutvõrrandeid ja taandatud ruutvõrrandeid vastavate lahendivalemite abil; • kontrollib ruutvõrrandi lahendeid; • selgitab ruutvõrrandi lahendite arvu sõltuvust ruutvõrrandi diskriminantist; • lahendab lihtsamaid, sh igapäevaeluga seonduvaid tekstülesandeid ruutvõrrandi abil; • õpetaja juhendamisel modelleerib ja lahendab lihtsaid, reaalses kontekstis esinevaid probleeme ja tõlgendab tulemusi;
Ruutfunktsioon, selle graafik. Parabooli nullkohad ja haripunkt.	• eristab ruutfunktsiooni teistest funktsioonidest; • nimetab ruutfunktsiooni ruutliikme, lineaarliikme ja vabaliikme ning nende kordajad; • joonestab ruutfunktsiooni graafiku (parabooli) (käsitsi ja arvutiprogrammi abil) ja selgitab ruutliikme kordaja ning vabaliikme geomeetrilist tähendust; • selgitab nullkohtade tähendust, leiab nullkohad graafikult ja valemist; • loeb jooniselt parabooli haripunkti, arvutab parabooli haripunkti koordinaadid; • paraboolide uurimiseks joonestab graafikud arvutiprogrammi abil (nt Wiris; Geogebra; Funktion); • kasutab funktsioone lihtsamate reaalsusest tulenevate probleemide modelleerimisel;
Ratsionaalavaldised Algebraalne murd, selle taandamine. Tehted algebraaliste murdudega. Ratsionaalavaldise lihtsustamine.	• tegurdab ruutkolmliikme vastava ruutvõrrandi lahendamise abil; • teab, millist võrdust nimetatakse samasuseks; • teab algebraalse murru põhiomadust; • taandab algebraalse murru kasutades hulkliikmete tegurdamisel korrutamise abivahendeid, sulgude ette võtmist ja ruutkolmliikme tegurdamist; • laiendab algebraalist murdu; • korrutab, jagab ja astendab algebralisi murde; • liidab ja lahutab ühenimelisi algebralisi murde; • teisendab algebralisi murde ühenimelisteks; • liidab ja lahutab erinimelisi algebralisi murde; • lihtsustab lihtsamaid (kahetehtelisi) ratsionaalavaldisi,

Geomeetrilised kujundid Pythagorase teoreem. Korrapärane hulknurk, selle pindala. Nurga mõõtmine. Täisnurkse kolmnurga teravnurga siinus, koosinus ja tangens. Püramiid. Korrapärase nelinurkse püramiidi pindala ja ruumala. Silinder, selle pindala ja ruumala. Koonus, selle pindala ja ruumala. Kera, selle pindala ja ruumala.	• kasutab dünaamilise geomeetria programme seaduspärasuste avastamisel ja hüpoteeside püstitamisel; • selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku; • arvutab Pythagorase teoreemi kasutades täisnurkse kolmnurga hüpotenuusi ja kaateti; • leiab taskuarvutil teravnurga trigonomeetriliste funktsioonide väärtusi; • trigonomeetria kasutades leiab täisnurkse kolmnurga joonelemendid; • tunneb ära kehade hulgast korrapärase püramiidi; • näitab ja nimetab korrapärase püramiidi põhitahu, külgtahud tipu; kõrguse, külgservad, põhused, püramiidi apoteemi, põhja apoteemi; • arvutab püramiidi pindala ja ruumala; • skitseerib püramiidi; • arvutab korrapärase hulknurga pindala; • selgita, millised kehad on pöördkehad; eristab neid teiste kehade hulgast; • selgitab, kuidas tekib silinder; • näitab silindri telge, kõrgust, moodustajat, põhja raadiust, diameetrit, külgpinda ja põhja;; • selgitab ja skitseerib silindri telglõike ja ristlõike; • arvutab silindri pindala ja ruumala; • selgitab, kuidas tekib koonus; • näitab koonuse moodustajat, telge, tippu, kõrgust, põhja, põhja raadiust ja diameetrit ning külgpinda ja põhja; • selgitab ja skitseerib koonuse telglõike ja ristlõike; • arvutab koonuse pindala ja ruumala; • selgitab, kuidas tekib kera; • eristab mõisteid sfäär ja kera, • selgitab, mis on kera suuring; • arvutab kera pindala ja ruumala.

1.16 Muusika

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Muusika ainekava
KLASS	1.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
<i>Laulmine</i>	* Laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vabalt ja selge diktsiooniga, emotsionaalselt; * mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu; * laulab eakohaseid lastelaule * laulab eesti rahvalaule, regi- laule seoses kalendritäht- päevadega; * laulab erineva karakteri, helilaadi, taktimõõdu ning tempoga laule õpetaja valikul; * laulab peast ühislause: • Eesti hümn (F. Pacius), • „Mu koduke" A. Kiiss,
<i>Muusikaline kirjasõna ja oskussõnad</i>	* Õpib tundma astmeid SO, MI, RA, ja tajuma astmemudeleid (SO-MI, SO- RA, SO-MI- RA) kuulmise, käemärkide järgi. * Mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: * mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: a)meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kordamismärk, kahekordne taktijoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmerida, astmetrepp, punkt noodivältuse pikendajana b)koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor; c)pala, salm, refrään, kaanon, kaasmäng, eelmäng, vahemäng; d) rütm, meloodia, tempo, vaikselt, valjult, piano, forte;
<i>Muusikaline liikumine</i>	* Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu; * tantsib eesti laulu- ja ringmänge.
<i>Muusika kuulamine</i>	* On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika ja muusikapala ülesehitus); * kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara; * väljendab muusika meeleolu ja karaktereid kunstiliste vahenditega; * seostab muusikapala selle autoritega. * eristab kuuldeliselt laulu ja pillimuusikat;
<i>Pillimäng</i>	* Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates kaasmängudes ja/või ostinato'des; * väljendab pillimängus muusika sisu ja meeleolu.
<i>Omalooming</i>	* Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel; * loob lihtsamaid tekste: liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne; * kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks.
<i>Õppekäigud</i>	* Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil; * kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.

KURSUS	Muusika ainekava
KLASS	2.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
<i>Laulmine</i>	* Laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga, emotsionaalselt; * mõistab ja väljendab
	lauldes muusika sisu ning meeleolu; * laulab eakohaseid lastelaule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule; * laulab eesti rahvalaule ja regilaule seoses kalendri tähtpäevadega; * laulab erineva karakteri, helilaadi, taktimõõdu ning tempoga laule õpetaja valikul; * laulab peast kooliastme ühislause: • Eesti hümn (F. Pacius), • „Mu koduke" (A. Kiiss), • „Tiliseb, tiliseb aisakell" (L. Wirkhaus); lastelaulud:
<i>Muusikaline kirjasoskus ja oskussõnad</i>	* Mõistab allolevate helivõtuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes; * tajub ja õpib laulma astmemudeleid erinevates
	kõrguspositsioonides: astmetel SO, MI, RA, LE, JO, RA₁, SO₁ põhinevad mudelid; * mõistab JO-võtme tähendust ning kasutab seda noodist lauldes; * mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: a)meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kordamismärk, kahekordne taktijoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmerida, astmetrepp, punkt noodivõtuse pikendajana; b)koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor; c)muusikapala, salm, refrään, kaanon, ostinato, kaasmäng; d)rütm, meloodia, tempo, kõlavärv, vaikselt, valjult, piano, forte, fermaat;
<i>Muusikaline liikumine</i>	* Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu; * tantsib eesti laulu- ja ringmänge.
<i>Muusika kuulamine</i>	* On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika ja muusikapala ülesehitus); * kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara; * väljendab muusika meeleolu ja karaktereid kunstiliste vahenditega; * seostab muusikapala selle autoritega. * on tutvunud kuuldeliselt ja visuaalselt eesti rahvalaulu ja rahvapillidega (kannel, Hiiu kannel, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill);
<i>Pillimäng</i>	* Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates kaasmängudes ja/või ostinato'des; * väljendab pillimängus muusika sisu ja meeleolu. * seoses pillimänguga õpitakse tundma viiulivõtit, tähtnimesid ja nende asukohta noodijoonestikul.
<i>Omalooming</i>	* Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel; * kasutab lihtsates kaasmängudes astmemudeleid; * loob lihtsamaid tekste: liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne; * kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks.
<i>Õppekäigud</i>	* Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil; * kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.

KURSUS	Muusika ainekava

KLASS	3.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Laulmine	* Laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga, emotsionaalselt; * mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu; * laulab eakohaseid lastelaule, kaanoneid, teiste rahvaste laule * laulab eesti rahva-, regilaule seoses kalendritähtpäevadega; * laulab erineva karakteri, helilaadi, taktimõõdu ning tempoga laule õpetaja valikul; * laulab peast kooliastme ühislauke: • Eesti hümn (F.Pacius), • „Tiliseb, tiliseb aisakell" (L. Wirkhaus); • „Lapsed, tuppa", • „Kevadpidu" „Mu koduke" (A. Kiiss),
Muusikaline kirjasoskus ja oskussõnad	* Mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: * Tajub ja õpib tundma astmetel SO, MI, RA, LE, JO, RA₁, SO₁, JO¹, NA, DI põhinevad mudelid kuulmise, käemärkide järgi; * JO- ja RA- astmerida (duur ja moll) seoses lauludega * mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: a)meetrum, taktimõõt, astme-rida, punkt n/vältuse pikendaja; b)koorijuht, koor, ansambel, solist, dirigent, orkester; c) marss, polka, valss, ostinato; d)rütm, meloodia, tempo, piano, forte, fermaat; e) tutvub: latern, segno, volt.
Muusikaline liikumine	* Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu; * tantsib eesti laulu- ja ringmänge.
Muusika kuulamine	* On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika ja muusikapala ülesehitus); * kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara; * väljendab muusika meeleolu ja karaktereid kunstiliste vahenditega; * seostab muusikapala selle autoritega. * eristab kuuldeliselt marssi, valssi ja polkat.
Pillimäng	* Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates kaasmängudes ja/või ostinato'des; * väljendab pillimängus muusika sisu ja meeleolu. * seoses pillimänguga õpitakse tundma viulivõtit, tähtnimesid ja nende asukohta noodijoonestikul.
Omalooming	* Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel; * kasutab lihtsates kaasmängudes astmemudeleid; * loob lihtsamaid tekste: liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne; * kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks.
Õppekäigud	* Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil; * kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.

KURSUS	Muusika ainekava
KLASS	4.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Laulmine	* Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest;

	* laulab eakohaseid ühe- ja kahehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule a cappella ja saatega; * rakendab muusikalisi üksi ja rühmas lauldes; * laulab peast kooliastme ühislaule: • Eesti hümn (Fr. Pacius), • "Mu isamaa armas" (saksa rhvl), • "Püha öö" (F. Gruber), • "Meil aiaäärne tänavas" (eesti rhl); * Laulab meloodiat relatiivseid helikõrgusi kasutades käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja noodijoonestikul erinevates kõrguspositsioonides (SO, MI, RA, JO, RA_I, SO_I, JO¹, LE, NA, DI); * duur- ja moll helilaad ning duur- ja moll kolmkõla seoses lauludega;
Pillimäng	* Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille kaasmängudes ja/või ostinato' des; * rakendab musitseerides 6-keelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid; * seostab absoluutseid helikõrgusi pillimänguga;
Muusikaline liikumine	* Tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi;
Omalooming	* Loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja/või ostinato' sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; * loob tekste: regivärsse, lihtsamaid laulusõnu jne; * kasutab muusika karakteri ja meeleolu väljendamiseks loovliikumist.
Muusika kuulamine ja muusikalugu	* Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit ja vormi; (kahe- ja kolmeosaline lihtvorm); * iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades muusika oskussõnavara;
Muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara	* Mõistab helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: * noodivältused, rütmifiguurid ja pausid * laulab noodist astmetel SO, MI, RA, JO, RA_I, SO_I, JO¹, LE, NA, DI, käemärkide järgi ja noodijoonestikul erinevates kõrguspositsioonides; * mõistab allolevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: a) eeltakt, viiulivõti, klaviatuur, duur- helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli;
	b) vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika, interpret, improvisatsioon; c) tämber, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass); d) tempo, dünaamika- piano, forte, crescendo, diminuendo; e) + kordavalt I kooliastme muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara.
Õppekäigud	* Arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; * kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.

KURSUS	Muusika ainekava
KLASS	5.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Laulmine	* Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest; * laulab eakohaseid ühe- ja kahehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule a cappella ja saatega; * rakendab muusikalisi üksi ja rühmas lauldes; * laulab peast kooliastme ühislaule: • Eesti hümn (Fr. Pacius), • "Mu isamaa armas" (saksa rhvl),

	• "Eesti lipp" (E. Võrk), • "Püha öö" (F. Gruber), • "Meil aiaäärne tänavas" (eesti rhl); * duur- ja moll helilaad ning duur- ja moll kolmkõla seoses lauludega;
Pillimäng	* Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille kaasmängudes ja/või ostinato' des; * rakendab musitseerides 6-keelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid; * seostab absoluutseid helikõrgusi pillimänguga; *seostab helistikke ja toonika kolmkõlasid C-duur ja a-moll pillimänguga.
Muusikaline liikumine	* Tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi; *tantsib eesti laulu- ja ringmänge; * väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid: (valikuliselt) Soome, Vene, Läti, Leedu, Rootsi, Norra;
Omalooming	* Loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja/või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; * loob tekste: regivärsse, lihtsamaid laulusõnu jne; * kasutab muusika karakteri ja meeleolu väljendamiseks loovliikumist.
Muusika kuulamine	* Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit ja vormi; (kahe- ja kolmeosaline lihtvorm); * iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades muusika oskussõnavara; *kuulab ning erist. instrumentaalmuusikat *Eristab pillirühmi (klahv-, keel-, puhk-, löökpillid) ja sümfooniaorkestrit *tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, -pille, -tantse; oskab nimetada eesti rahvamuusika suursündmusi; * on tutvunud (valikuliselt) Soome, Vene, Läti, Leedu, Rootsi, Norra muusikatradsioonidega ja suhtub neisse lugupidavalt;
Muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara	* Mõistab helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: * noodivältused, rütmifiguurid ja pausid: *helilaadi ja helistiku eristamine, kasut., helistikud C-a; * mõistab allolevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: a)eeltakt, viiulivõti, klaviatuur, duur- helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, helistikumärgid, juhuslikud märgid, diees (#), bemoll (b), bekarr (♯); paralleelhelistikud b) instrumentaalmuusika, interpret, improvisatsioon; c) pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, rahvapillid); d)tempo , dünaamika, piano, forte, pianissimo, fortissimo, crescendo, diminuendo; e)+ kordavalt I kooliastme muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara .
Õppekäigud	* Arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaalamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; * kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.

KURSUS	Muusika ainekava
KLASS	6.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Laulmine	* Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest; * laulab eakohaseid ühe- ja kahehääleseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule a cappella ja saatega; * rakendab muusikalisi üksi ja rühmas lauldes;

	* laulab peast kooliastme ühislaule: • Eesti hümn (Fr. Pacius), • "Mu isamaa armas" (saksa rhvl), • "Eesti lipp" (E. Võrk), • "Püha öö" (F. Gruber), • "Meil aiaäärne tänavas" (eesti rhl); * duur- ja moll helilaad ning duur- ja moll kolmkõla seoses lauludega; *seostab relatiivseid helikõrgusi /astmeid) absoluutsete helikõrgustega
Pillimäng	* Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille kaasmängudes ja/või ostinato'des; * rakendab musitseerides 6-keelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid; * seostab absoluutseid helikõrgusi pillimänguga; *seostab helistikke ja T kolmkõlasid G- duur,e-moll; F- duur, d-moll pillimänguga.
Muusikaline liikumine	* Tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi; * väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid: (valikuliselt) Suurbritannia, Iiri, Poola, Austria, Ungari, Saksa;
Omalooming	* Loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja/või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; * loob tekste: regivärsse, lihtsamaid laulusõnu jne; * kasutab muusika karakteri ja meeleolu väljendamiseks loovliikumist.
Muusika kuulamine ja muusikalugu	* Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit ja vormi; (kahe- ja kolmeosaline lihtvorm); * iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades muusika oskussõnavara; *tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, -pille, -tantse; oskab nimetada eesti rahvamuusika suursündmusi; * on tutvunud (valikuliselt) Suurbritannia, Iiri, Poola, Austria, Ungari, Saksa; muusikatraditsioonidega ja suhtub neisse lugupidavalt;
Muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara	laulurepertuaarist tulenevalt; * mõistab allolevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: a) duur-helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, helistikumärgid, juhulikud märgid, dies (#), bemoll (b), bekarr (♯); paralleelhelistikud d)tempo, andante, moderato, allegro, largo, ritenuto, accelerando, dünaamika, piano, forte, mezzopiano, mezzoforte, pianissimo, fortissimo, crescendo, diminuendo; e)+ kordavalt I kooliastme muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara.
Õppekäigud	* Arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; * kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.

KURSUS	Muusika ainekava
KLASS	7.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Laulmine	* Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestab esitatava muusikapala stiili; järgib häälehoidu häälemurdeperioodil; * laulab ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehäälseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule; * osaleb laulurepertuaari valimisel ja põhjendab oma seisukohti;

	* laulab peast kooliastme ühislaule: * „Eesti hümn“ (F. Pacius), * “Laul Põhjamaast” (Ü. Vinter), * "Eestlane olen ja eestlaseks jään" (A. Mattiisen), * "Mu isamaa on minu arm" Ernesaks, * "Me pole enam väikesed" Oit). * absoluutsete helikõrguste seostamine relatiivsete helikõrgustega (g-G²); * duur- ja moll, kk, lauludes
Pillimäng	* Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti või 6- keelset väikekannelt kaasmängudes ja/või ostinato'des; * rakendab musitseerides akustilise kitarr lihtsamaid akordmänguvõtteid ning lähtub absoluutsetest helikõrgustest (tähtnimedest) pillimängus; * helistike C-duur, a-moll; G- duur, e-moll ning F-duur ja d- moll seostamine pillimänguga; D-h repertuaarist lähtuvalt.
Muusikaline liikumine	* Tunnetab ja rakendab liikudes muusika väljendusvahendeid; * väljendab liikumise kaudu erinevate maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid: Austraalia, Idamaad.
Omalooming	* loob kindlas vormis rütmilis- meloodilisi kaasmänge ja/või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; * kasutab lihtsaid meloodiaid
Muusika kuulamine ja muusikalugu	luues relatiivseid helikõrgusi; * loob tekste: regivärsse, l/sõnu; * väljendab muusika karakterit, meeleolu, loomingulisi ideid liikumise kaudu; * loominguliste ideede rakendamine arvutiprogrammis.
	* Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid (meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit) ning teose ülesehitust (2-ja 3- osalist lihtvormi, variatsiooni- ja rondovormi); * arutleb muusika üle ja analüüsib seda oskussõnavara kasutades; * arvestab teiste arvamust ning põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult; * eesti tuntud interpretide, dirigentide, ansamblike, orkestrite ja muusika suursündmuste tundmine; * eristab kõla ja kuju järgi: keelpillid: poogenpillid viiul, vioola e altviul, tšello, kontrabass, näppepillid harf, kitarr; puhkpillid: puupuhkpillid flööt, klarnet, saksofon, oboe, fagott; vaskpuhkpillid: trompet, metsasarv, tromboon, tuuba; löökpillid: kindla helikõrgusega: timpan, ksilofon; ebamäärase helikõrgusega (rütmipillid): suur trumm, väike trumm, taldrikud. * on tutvunud Austraalia ja Idamaade muusikapärandiga ning suhtub lugupidavalt; * tunneb eesti pärimusmuusika tänapäevaseid tõlgendusi.
Muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara	* Mõistab helivõtuste, rütmifiguuride ja pausi tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: * mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja laulurepertuaarist tulenevalt kaheksandik taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides; * mõistab helistike C–a, G–e, F–d (repertuaarist tulenevalt D–h) tähendust ning lähtub nendest musitseerides; * kasutab laulude õppimisel relatiivseid helikõrgusi ja seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimed); * + kordavalt I ja II kooliastme muusikaline kirjaoskus ja sõnavara; * mõistab oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: a) sümfooniaorkester, kammerorkester, keelpilliorkester, partituur, muusikainstrumentide nimetused;
Õppekäigud	* Arutleb, analüüsib ja põhjendab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; * kasutab arvamust väljendades teadmisi ja muusikalist oskussõnavara.

KURSUS	Muusika ainekava
KLASS	8.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Laulmine	* Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestab esitatava muusikapala stiili; järgib häälehoiu häälemurdeperioodil; * laulab ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehäälseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule; * osaleb laulurepertuaari valimisel ja põhjendab oma seisukohti; * laulab peast kooliastme ühislauale: * „Eesti hümn“ (F. Pacius), * "Jää vabaks, Eesti meri" V. Oksvort, * "Oma laulu ei leia ma üles" Ojakäär, * "Mu isamaa on minu arm" Ernesaks, * absoluutsete helikõrguste seostamine relatiivsete helikõrgustega (g-G²); * duur- ja moll, kk lauludes
Pillimäng	* Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille, (plokkflööti või 6- keelset väikekannelt) kaasmängudes ja ostinato'des; * helistike C-duur, a-moll; G- duur, e-moll ning F-duur ja d- moll seostamine pillimänguga; D-h repertuaarist lähtuvalt. Lihtsamad mänguvõtted kitarril.
Muusikaline liikumine	* Tunnetab ja rakendab liikudes muusika väljendusvahendeid; * väljendab liikumise kaudu erinevate maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid: Põhja- ja Ladina- Ameerika, Aafrika.
Omalooming	* loob kindlas vormis rütmilis- meloodilisi kaasmänge ja/või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; * kasutab lihtsaid meloodiaid luues relatiivseid helikõrgusi; * loob tekste: regivärsse, l/sõnu; * väljendab muusika karakterit, meeoleu, loomingulisi ideid liikumise kaudu; * loominguliste ideede rakendamine arvutiprogrammis.
Muusika kuulamine ja muusikalugu	* Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid (meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit) ning muusikateose ülesehitust (2- ja 3-osalist lihtvormi, variatsiooni- ja rondovormi); * arutleb muusika üle ja analüüsib seda oskussõnavara kasutades; * arvestab teiste arvamust ning põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult; * eesti tuntud interpretide, dirigentide, ansamblike, orkestrite ja muusika suursündmuste tundmine; * eristab kõla ja kuju järgi: klahvpillid: klaver, klavessiin, orel, akordion; elektrofonid: süntesaator, elektriklaver; * eristab kõla järgi pillikoosseise: orkestrid: (sümfoonia, puhkpilli-, keelpilli-, rahvapilliorkester); ansamblid: (keelpillikvartett, pop- ja džässansambel); * eristab pop-, rokkmuusikat * on tutvunud Põhja- ja Ladina-Ameerika, Aafrika muusika-pärandiga ning suhtub sellesse lugupidavalt.
Muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara	arvestab neid musitseerides; * mõistab helistike C–a, G–e, F–d (repertuaarist tulenevalt D–h) tähendust ning lähtub nendest musitseerides; * kasutab laulude õppimisel relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ja seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimed); * teab bassivõtme tähendust ning rakendab seda musitseerides repertuaarist tulenevalt;

	* + kordavalt I ja II kooliastme muus. kirjaoskus ja sõnavara; * mõistab oskussõnade tähendust ja kasutab praktikas: a)elektrofonid, partituur, b) spirituaal, gospel; d)pop- ja rokkmuusika.
Õppekäigud	* Arutleb, analüüsib ja põhjendab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; * kasutab arvamust väljendades teadmisi ja muusikalist oskussõnavara.

KURSUS	Muusika ainekava
KLASS	9.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Laulmine	* Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestab esitatava muusikapala stiili;
	järgib häälehoiu häälemurdeperioodil; * laulab ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehäälseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule; * osaleb laulurepertuaari valimisel ja põhjendab oma seisukohti; * laulab peast kooliastme ühislaule: * „Eesti hümn“ (F. Pacius), * "Jää vabaks, Eesti meri" V. Oksvort, * "Laul Põhjamaast" (Ü. Vinter), * "Saaremaa valss" (R. Valgre), * absoluutsete helikõrguste seostamine relatiivsete helikõrgustega (g-G²); * duur- ja moll, kk lauludes
Pillimäng	kaasmängudes ja/või ostinato'des; * rakendab musitseerides akustilise kitarril lihtsamaid akordmänguvõtteid ning lähtub absoluutsetest helikõrgustest (tähtnimedest) pillimängus; * helistike C-duur, a-moll; G- duur, e-moll ning F-duur ja d- moll seostamine pillimänguga; D-h repertuaarist lähtuvalt.
Muusikaline liikumine	* Tunnetab ja rakendab liikudes muusika väljendusvahendeid; * väljendab liikumise kaudu erinevate maade rahvamuus. iseloomulikke karaktereid: Prantsuse, Itaalia, Hispaania.
Omalooming	* loob kindlas vormis rütmilisi- meloodilisi kaasmänge ja/või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; * kasutab lihtsaid meloodiaid luues relatiivseid helikõrgusi; * loob tekste: regivärsse, l/sõnu; * väljendab muusika karakterit, meeoleolu, loomingulisi ideid liikumise kaudu; * loominguliste ideede rakendamine arvutiprogrammis..
Muusika kuulamine ja muusikalugu	* Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid (meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit) ning muusikateose ülesehitust (2- ja 3-osalist lihtvormi, variatsiooni- ja rondovormi); * arutleb muusika üle ja analüüsib seda oskussõnavara kasutades; * arvestab teiste arvamust ning põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult; * eesti tuntud interpretide, dirigentide, ansamblite, orkestrite ja muusika suursündmuste tundmine; * eristab kõla järgi pillikoosseise: orkestrid: (sümfoonia, puhkpilli-, keelpilli-, rahvapilliorkester); ansamblid: (keelpillikvartett, pop- ja džässansambel); * eristab džäss-, filmi- ja lavamuusikat (ooperi, opereti, muusikali ja balleti). * on tutvunud Eesti ning Prantsuse, Itaalia, Hispaania, muusikapärandiga ning suhtub sellesse lugupidavalt; * tunneb eesti pärimusmuusika tänapäevaseid tõlgendusi.

Muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara	* Mõistab helivältuste, rütmifiguuride ja pausi tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes; * mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja kaheksandik taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides; * mõistab helistike C–a, G–e, F–d (repertuaarist tulenevalt D–h) tähendust ning lähtub nendest musitseerides; * kasutab laulude õppimisel tähtnimetusi; * teab bassivõtme tähendust ning rakendab seda musitseerides repertuaarist tulenevalt; * + kordavalt I ja II kooliastme muusikaline kirjaoskus ja sõnavara; * mõistab oskussõnade tähendust ja kasutab neid: a) sümfoonia-, kammer-, keelpilli-, džässorkester, partituur, muusikainstrumentide nimetused; b) ooper, operett, ballett, muusikal, sümfoonia, instrumentaalkontsert; c) rondo, variatsioon, d) džässmuusika, süvamuusika.
Õppekäigud	* Arutleb, analüüsib ja põhjendab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; * kasutab arvamust väljendades teadmisi ja muusikalist oskussõnavara.

1.17 Tehnoloogiaõpetus

KURSUS	Tehnoloogia
KLASS	4.
TUNDIDE ARV	8
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Materjalide liigid(puit, metall, plastik) ja nende omadused. Materjalide töötlemise viisid(märkimine jne) ja töövahendid(tööriistad, masinad)	Mõistab tehnoloogia olemust ja väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus. Tunneb põhilisi aeterjale, nende omadusi ja töötlemise viise. Disainib ja valmistab lihtsamaidtooteid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid

KURSUS	Tehnoloogia
KLASS	5.
TUNDIDE ARV	8
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Materjalide liigid(puit, metall, plastik) ja nende omadused. Materjalide töötlemise viisid(märkimine jne) ja töövahendid(tööriistad, masinad)	Mõistab tehnoloogia olemust ja väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus. Tunneb põhilisi aeterjale, nende omadusi ja töötlemise viise. Disainib ja valmistab lihtsamaidtooteid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid

KURSUS	Tehnoloogia
KLASS	6.
TUNDIDE ARV	8
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Idee eskiis. Toote disainimine ja valmistamine erinevatest materjalidest. Levinumad käsi- ja elektrilised tööriistad. Materjalide ühendamine	Tunneb põhilisi materjale, nende omadusi ning töötlemise viise. Teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid. Väärtustab ja järgib tööprotsessis väljakujunenud käitumismaneere.

KURSUS	Tehnoloogia
KLASS	7.
TUNDIDE ARV	8
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Tehnoloogi analüüsimine: positiivsed ja negatiivsed mõjud. Eetilised tõekspidamised tehnoloogia rakendamisel	Väärtustab tehnoloogia eetilistust ning tarbib ressursse keskkonda säästvalt ja jätkusuutlikult
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	Kasutab ülesannet lahendades ainekirjandust ja teabeallikaid
Materjalide ja nende töötlemise teabe arvestamine kirjandusest ja internetist	Valib toote valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid ning töötlemisviise.

KURSUS	Tehnoloogi
KLASS	8.
TUNDIDE ARV	8
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kodused korrastus- ja remonditööd	Õpib leidma tehnilist lahendust kodustele korrastus- ja remonditöödele
Tervisekaitse – ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted	Teadvustab ja järgib tervisekaitse-, tööohutusnõudeid
Leiutamine ja uuenduslikkus, probleemsete ülesannete lahendamine.	Valmistab omanäolisi tooteid kasutades erinevaid töötlemisvõimalusi Teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid

KURSUS	Tehnoloogia
KLASS	9.
TUNDIDE ARV	4
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Käsi- ja elektrilised tööriistad. Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel tooteks.	Teab töömaailma tänapäevaseid toimimise viise
Disainib omanäolise toote	Valib toote valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid ning töötlemisviise

1.18 Tööõpetus

KURSUS	Tööõpetuse ainekava
KLASS	1.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kavandamine - õpib vaatlema, tundma ja hindama ümbritsevat esemelist keskkonda; - mõtleb loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada; - hoolib oma kodukoha ja Eesti kultuuritraditsioonidest.	- kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid; - kavandab lihtsamaid esemeid/tooteid; - märkab esemetel rahvuslikke elemente.
Materjalid - õpib vaatlema, tundma ja hindama ümbritsevat keskkonda; - tunneb ja kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise.	- eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, nahk, plastik, vahtplast, puit, traat, plekk jne); - võrdleb materjalide üldisi omadusi; - oskab materjale ühendada ja kasutada.
Töötamine - tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest; - tunneb ja kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise; - mõtleb loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada; - töötab ohutult ja koos teistega.	- töötab õpetaja suulise juhendamise järgi, kasutab abivahendina lihtsat tööjuhendit; - julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida ja leiutada; - toob näiteid õpetusega seotud igapäevaelust; - arvestab ühiselt töötades kaaslastega; - arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korrashoiu üle; - tutvustab ja hindab oma tööd.
Tööviisid - tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest; - tunneb ja kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise; - mõtleb loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada.	- kasutab materjale säästlikult; - valib erinevaid töötlemisviise ja -vahendeid; - käsitseb õigesti ning ohutult enim kasutatavaid töövahendeid; - kasutab paberit ning kartongi tasapinnaliste ja ruumiliste esemete valmistamisel; - modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid; - valmistab väiksemaid tekstiilmaterjalist esemeid.

KURSUS	Tööõpetuse ainekava
KLASS	2.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kavandamine - õpib vaatlema, tundma ja hindama ümbritsevat esemelist keskkonda; - mõtleb loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada; - hoolib oma kodukoha ja Eesti kultuuritraditsioonidest.	- kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid; - kavandab lihtsamaid esemeid/tooteid; - märkab esemetel rahvuslikke elemente.
Materjalid - õpib vaatlema, tundma ja hindama ümbritsevat keskkonda; - tunneb ja kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise.	- eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, nahk, plastik, vahtplast, puit, traat, plekk jne); - võrdleb materjalide üldisi omadusi; - oskab materjale ühendada ja kasutada.
Töötamine - tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest; - tunneb ja kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise; - mõtleb loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada; - töötab ohutult ja koos teistega.	- töötab õpetaja suulise juhendamise järgi, kasutab abivahendina lihtsat tööjuhendit; - julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida ja leiutada; - toob näiteid õpetusega seotud igapäevaelust; - arvestab ühiselt töötades kaaslastega; - arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korrashoiu üle; - tutvustab ja hindab oma tööd.
Tööviisid - tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest; - tunneb ja kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise; - mõtleb loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada.	- kasutab materjale säästlikult; - valib erinevaid töötlemisviise ja -vahendeid; - käsitseb õigesti ning ohutult enim kasutatavaid töövahendeid; - kasutab paberit ning kartongi tasapinnaliste ja ruumiliste esemete valmistamisel; - modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid; - valmistab väiksemaid tekstiilmaterjalist esemeid.

KURSUS	Tööõpetuse ainekava
KLASS	3.
TUNDIDE ARV	55
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
Kavandamine - õpib vaatlema, tundma ja hindama ümbritsevat esemelist keskkonda; - mõtleb loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada; - hoolib oma kodukoha ja Eesti kultuuritraditsioonidest.	- kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid; - kavandab lihtsamaid esemeid/tooteid; - märkab esemetel rahvuslikke elemente.
Materjalid - õpib vaatlema, tundma ja	- eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, nahk,

hindama ümbritsevat keskkonda; - tunneb ja kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise.	plastik, vahtplast, puit, traat, plekk jne); - võrdleb materjalide üldisi omadusi; - oskab materjale ühendada ja kasutada.
Töötamine - tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest; - tunneb ja kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise; - mõtleb loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada; - töötab ohutult ja koos teistega.	- töötab õpetaja suulise juhendamise järgi, kasutab abivahendina lihtsat tööjuhendit; - julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida ja leiutada; - toob näiteid õpetusega seotud igapäevaelust; - arvestab ühiselt töötades kaaslastega; - arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korrashoiu üle; - tutvustab ja hindab oma tööd.
Tööviisid - tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest; - tunneb ja kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise; - mõtleb loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada.	- kasutab materjale säästlikult; - valib erinevaid töötlemisviise ja -vahendeid; - käsitseb õigesti ning ohutult enim kasutatavaid töövahendeid; - kasutab paberit ning kartongi tasapinnaliste ja ruumiliste esemete valmistamisel; - modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid; - valmistab väiksemaid tekstiilmaterjalist esemeid.

1.19 Vene keel

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Vene keele ainekava
KLASS	5.
TUNDIDE ARV	105
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
MINA JA TEISED: enese ja kaaslaste tutvustus (nimi, rahvus, sugu, vanus, elukoht jmt). KODU JA LÄHIÜMBRUS: pereliikmete tutvustus (nimi, vanus, sugu,) ja kodu asukoha lühikirjeldus (riik, linn/maakoh, mõni iseloomustav omadussõna jmt). KODUKOHT EESTI: Eesti riigi nimi, pealinn, oma rahvus ja keel; aastaegade nimetused ja põhilised aastaegade ilma kirjeldavad omadussõnad (hea/halb ilm, päikeseline, vihmane jmt) IGAPÄEVAELU. ÕPPIMINE JA TÖÖ: tavalisemad päevatoimingud kodus ja koolis ning nende tegevustega seotud esemed/vahendid. VABA AEG: lihtsamad tegevused ja eelistused (muusika kuulamine, rattasõit, lemmiktoit jmt).	5. klassi lõpetaja: 1) saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest; 2) kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kooli) kirjeldamiseks; 3) reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele ja korraldustele; 4) on omandanud esmased teadmised õpitava keele maast ja kultuurist; 5) suhtub positiivselt võõrkeele õppimisesse; 6) kasutab esmaseid õpioskusi (kordamist, seostamist) võõrkeele õppimiseks; 7) oskab õpetaja juhendamisel töötada nii paaris kui ka rühmas.
Keeleteadmised: LAUSEÕPETUS: Tähestik; suur ja väike täht nimedes; lihtlause; korraldused (käskiv kõne); enam kasutatavad rinnastavad sidesõnad (<i>u, a</i>). TEGUSÕNA: Понимать. Читать. NIMISÕNA: Ainsus ja reeglipärase mitmus. Sugu. OMADUSSÕNA: Дружный. Весёлый. ASESÕNA: Isikulised asesõnad. EESSÕNA: В. На. ARVSÕNA: Põhiarvud 1–10. MÄÄRSÕNA: Хорошо. Плохо.	

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Vene keele ainekava
KLASS	6.
TUNDIDE ARV	105
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
I MINA JA TEISED Enese ja kaaslaste tutvustus (nimi, rahvus, sugu, vanus, elukoht), enesetunne (hea/halb tuju); ühised tegevused sõpradega (mis mulle ja mu sõpradele meeldib teha); viisakusväljendid (kellele mida ja kuidas öelda, kuidas käituda). II KODU JA LÄHIÜMBRUS Pereliikmete ja lähisugulaste tutvustus (nimi, vanus, sugu); kodu asukoha lühikirjeldus (riik, linn/maakoh, mõni iseloomustav omadussõna). III KODUKOHT EESTI Eesti riigi nimi, asukoht, pealinn, oma rahvus, keel; linna ja maad iseloomustav põhisõnavara (maja, park, mets, mägi jmt); aastaaegade nimetused ja põhilised aastaaegade ilma kirjeldavad väljendid (hea/halb ilm, päikeseline, vihmane jmt). IV IGAPÄEVAELU. ÕPPIMINE JA TÖÖ Päevakavajärgsed tegevused kodus, koolis (päevaplaan, kellaajad, õppevahendid jmt); peamiste söögikordade nimed (hommik, lõuna, õhtu) ja mõned olulisemad söögid-joogid. V VABA AEG Lihtsamad tegevused ja eelistused.	6. klassi lõpetaja: 1. saab aru igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest; 2. kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kool) kirjeldamiseks; 3. reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele; 4. on omandanud esmased teadmised õpitava keelega seotud kultuuriruumist; 5. rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid; 6. seab endale õpieesmärke ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi; 7. töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas. Kuulamine :Saab aru selgelt hääldatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest.Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ja pöördumisi.Vajab kordamist, osutamist, piltlikustamist vms. Lugemine : Tunneb õpitava keele tähemärke. Loeb sõnu, fraase ja lauseid õpitud sõnavara ulatuses,arusaamist võib toetada pildimaterjal. Tunneb tekstis ära tuttavat nime,sõnad ja fraasid.Loeb lühikesi ja lihtsaid tekste.ja leiab neist vajaliku faktiinfo. Teksti mõistmiseks võib vaja minna korduvat lugemist.Tekstist arusaamiseks oskab kasutada õpiku sõnastikku. Rääkimine: oskab lühidalt tutvustada iseennast ja oma ümbrust; saab hakkama õpitud sõnavara piires lihtsate dialoogidega ,vajab vestluskaaslase abi. Hääldusvead võivad põhjustada arusaamatusi.Kõnes esineb kordusi, katkestusi ja pause. Kirjutamine: tunneb kirjatähti, valdab kirjutatehnikat; oskab kirjutada isikuandmeid ja täita lihtsat küsimustikku.Koostab lühikesi lauseid õpitud mallide alusel.
KEELETEADMISED KIRI JA HÄÄLDUS Vene tähestik.Nimede kirjutamine vene ja eesti kles, translitereerimisreeglid. Tähemärkide häälikuline tähendus. Sõnarõhk. Täishäälikute hääldamine eel- ja järelrõhulistes silpides, reduktsioon. Kaashäälikud. Sisihäälikute hääldamine. Häälikute sarnastumine: helilised/helitud, palataalsed/mittepalataalsed. Sõnarõhk tegusõna быть vormides.	

Sõnarõhu muutumine nimisõnade nimetava käände mitmuse vormi moodustamisel. NIMISÕNA Grammatiline sugu: naissoost nimisõnad –a/-я-lõpuga; meessoost sõnad, mille lõpus on kaashäälik või –й ja -a/-я (папа, дедушка, дядя); kesksõost sõnad -o/-e-lõpuga. Nimisõnade mitmuse nimetava käände moodustamine (ы- ja и-lõpulised meessoost ja naissoost sõnad; а- ja я-lõpulised kesksõost ja meessoost sõnad). OMADUSSÕNAD Omadussõna lõpud ainsuse ja mitmuse nimetavas käändes (tüve lõpphäälik palataliseerimata/palataliseeritud; küsimused какой? какая? какое? какие?). Omadussõna ühildumine nimisõnaga ainsuse ja mitmuse nimetavas käändes. TEGUSÕNAD Tegusõna быть: oleviku ∅-vorm; mineviku vormi moodustamine; tuleviku vormid: ainsuse/mitmuse pöördelõpud. Eitav kõneliik: Я не играю, Мальчик не играет, Мы не играем жне). Tegusõnade pööramine. Mineviku vormide moodustamine. ASESÕNA Isikulised asesõnad. Isikuliste asesõnade käänamine. Omastavad asesõnad ainsuses ja mitmuses. MÄÄRSÕNA Lubamine ja keelamine (можно, нельзя). Hinnangut väljendavad mäarsõnad (хорошо, плохо). ARVSÕNA Põhiarvsõnad. Küsimus сколько лет? ja vastus (nimisõnaga год, года/лет). ABISÕNAD Rinnastavad sidesõnad и, а, но. LAUSE STRUKTUUR Küsimused Кто это? Что это? ja vastused. Küsimused Кто это был? Что это было? ja vastused. Subjekti ja predikaadi tähistamine (Я играю, ты играешь, он/она играет, мы играем, вы играете, они играют; Мальчик играет, Дети играют жне).	

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Vene keele ainekava
KLASS	7.
TUNDIDE ARV	105
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
I MINA JA TEISED Võimed, tugevused ja nõrkused: mida oskan/suudan teha, milles olen tugev/nõrk (sama teiste kohta); iseloomu ja välimust kirjeldav sõnavara; kehaosad, kuidas olla terve, kergemad terviseprobleemid (peavalu, palavik jmt); suhted sõpradega. II KODU JA LÄHIÜMBRUS	7.klassi lõpetaja: 1.mõistab lihtsaid vestlusi ning lühikeste jutustuste ,teadete ja sõnumite sisu, kui need on talle tuttavatel teemal, seotud igapäevaste tegevustega ning esitatud aeglaselt ja selgelt 2. loeb üldkasutatava sõnavaraga

Kodu/elukoha sõnavara (korter, maja, eri ruumid, oma tuba, sisustus jmt), koduümbrust kirjeldav sõnavara (majad, park, põld, teed, väljakud jmt); sündmuste ja tähtpäevade tähistamine perekonnas ja kodukohas; elukoha kirjeldus (maja, tuba jmt); kodukoha vaatamisväärsuste tutvustamine, pereliikmete kodused tööd ja tegevused. III KODUKOHT EESTI Eesti lühikirjeldus (riigikord, naaberriigid jmt), põhiline sümbolika (lipp, rahvuslill ja,-lind jmt), põhilised tähtpäevad (jõulud, jaanipäev jmt) ja kultuuritavad (laulu- ja tantsupeod jmt); mõned tuntumad Eesti vaatamisväärsused. IV RIIGID JA NENDE KULTUUR Õpitava keele riigi/riikide olulisemad sümbolid, põhilised tähtpäevad ja kombed; mõned tuntumad sündmused ja saavutused ja nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast; õpitava keelega seotud kultuuriruumi kuuluvate riikide lühitutvustus (pealinnad, rahvad, keeled, eripära jmt); Eesti naaberriigid ja tuntumate maailmariikide nimed, rahvused ja keeled. V IGAPÄEVAELU. ÕPPIMINE JA TÖÖ Tee küsimine ja juhatamine (parem/vasak pool, otse jmt), transpordivahendid; koolitee ja koolipäeva kirjeldus; kooli ja klassi iseloomustav sõnavara, tunniplaan, koolivaheajad; toiduained, tervislik toiduvalik, igapäevane hügieen; sisseostud ja suhtlemine teeninduses (kauplus, turg, transport jmt) ja helistamine; tuntumad ametid, nendega seotud tegevused. VI VABA AEG Huvid (sport, filmid, raamatud, kolleksioneerimine, reisimine jmt); erinevad vaba aja veetmise viisid (üksi, sõprade, pereliikmetega jmt).	lühikesi tavatekste ja leiab tekstist sisalduvat infot oskab õpitud sõnavara ja lausemallide piires rääkida ja esitada küsimusi mõistab elementaarseid suulisi ja kirjalikke tööjuhiseid oskab kasutada koolisõnastikku oskab näidise järgi koostada lühikesi tekste Õppetegevused 1.mudeli järgi lühijutu koostamine ja ettekandmine 2.mudeli järgi dialoogide koostamine ja esitamine 3. häälega õpetaja ja diktori(CD) järgi kordamine 4.mudeli järgi kirjutamine -visiitkaart, kirjasõbrale enda tutvustamine 5.sõnavara kinnistamine ristsõnade abil 6.koolisõnaraamatu kasutamine 7. rühmatööd ja rollimängud 8. sõnavara kinnistamine ristsõnade abil 9. faktilise info leidmine tekstist
KEELETEADMISED KIRI JA HÄÄLDUS Sõnarõhu muutumine nimisõnade käänamisel. Sõnarõhu muutumine tegusõnade vormides. NIMISÕNA Mees- ja naissoost sõnad, mille lõpus on -ь. Naissoost sõnad, mille lõpus on -ия (nt Эстония, история, гимназия). Kesksoost sõnad имя ja время; kesksoost sõnad, mille lõpus on -ие (nt задание). Käänete nimetused ja küsimused. Sageli kasutatavad käändumatud sõnad (nt евро, кино, метро, пальто, кофе). Käändkonnad; nimisõna käändelõpud ainsuses (I ja II käändkond). Родительный: kuuluvuse väljendamine (nt книга брата, отец Кристины); eitus net sõnaga, koha tähistamine (küsimus откуда? ja vastus eessõnade из ja с abil). Предложный: sise- ja väliskoha tähistamine (küsimus где? ja vastus в ja на eessõnade abil). Винительный: sise- ja väliskoha tähistamine (küsimus куда? ja vastus eessõnade в ja на abil); otsese tegevuse objekti tähistamine (nt tegusõnadega видеть, читать, любить). Дательный: käändevormide kasutamine eessõnata; tegusõnadega желать, верить, помогать; kuid желать чего? Р.п.; верить во что? В.п. Творительный käändevormide kasutamine eessõnata. OMADUSSÕNAD Omadussõnade ühildumine nimisõnaga ainsuses	

ja mitmuses. TEGUSÕNA I pöördkond (еть-, ать-, ять-lõpulised tegusõnad) ja II pöördkond (ить-lõpulised tegusõnad). Enesekohased tegusõnad ja nende pöördevormid (nt интересоваться, находиться); tegusõnade просыпаться, причёсываться, заниматься, находиться, мыться, умываться, одеваться, начинаться, кончаться pööramine .Aeg, ajavormid. ASESÕNA Omastavate asesõnade käänamine. Isikuliste asesõnade käänamine. MÄÄRSÕNA Määrsõnade здесь, тут, там kasutamine. ARVSÕNA Järgarvsõnad. Põhiarvsõnad. ABISÕNAD Eitussõna нет (nt нет отца, мамы, книги). Eessõnade в, на, из, с kasutamise (koha tähistamiseks). LAUSE STRUKTUUR Lihtöeldis ja öeldistäide (nimisõna nimetavas käändes, määrsõna, isikuline asesõna). Küsimus где? ja vastus (мддрсxnade здесь, тут, там kasutamine, предложный kääne). Öeldistäide (nimisõna творительный käändes). Küsimus куда? ja vastus (винительный kääne). Küsimus откуда? ja vastus (родительный kääne). Küsimused чей? чья? чьё? чьи? ja vastused (possesiivsete asesõnade kasutamine, родительный kääne). Küsimus когда? какого года? в каком году? ja vastused (nädalapäevad, kuud, kellaeg, aasta).	

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Vene keele ainekava
KLASS	8.
TUNDIDE ARV	105
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
I MINA JA TEISED Võimed, tugevused ja nõrkused: mida oskan/suudan teha, milles olen tugev/nõrk (sama teiste kohta). II KODU JA LÄHIÜMBRUS Kodu/elukoha sõnavara (korter, maja, eri ruumid, oma tuba, sisustus jmt), koduümbrust kirjeldav sõnavara (majad, park, põld, teed, väljakud jmt); sündmuste ja tähtpäevade tähistamine perekonnas ja kodukohas; elukoha kirjeldus (maja, tuba jmt); kodukoha vaatamisväärsuste tutvustamine, pereliikmete kodused tööd ja tegevused. III KODUKOHT EESTI Eesti lühikirjeldus (riigikord, naaberriigid jmt), põhiline sümbolika (lipp, rahvuslill ja,-lind jmt), põhilised tähtpäevad (jõulud, jaanipäev jmt) ja kultuuritavad (laulu- ja tantsupeod jmt); mõned tuntumad Eesti vaatamisväärsused; linna- ja maaelu kirjeldav sõnavara; ilmastikunähtused; loodusrikkused (mets, puhas õhk, vesi, loomad jmt). IV RIIGID JA NENDE KULTUUR Õpitava keele riigi/riikide olulisemad sümbolid, põhilised	8.klassi lõpetaja: oskab lühidalt kirjeldada suuliselt ja kirjalikult lähiümbrust , igapäevaseid toiminguid koolis ja kodus oskab alustada ja lõpetada lühivestlust oskab väljendada oma suhtumist ja eelistusi oskab näidise järgi koostada lühikesi tekste suudab jälgida enda jaoks tuttava valdkonna mõttevahetust ning eristada olulist infot oskab lugeda üldkasutatava sõnavaraga lühikesi tavatekste ja leiab tekstist sisalduvat infot Õppetegevused mudeli järgi lühijutu koostamine ja ettekandmine mudeli järgi dialoogide koostamine tekstide lugemine ja küsimustele vastamine erinevad kuulamisharjutused

tähtpäevad ja kombed; mõned tuntumad sündmused ja saavutused ja nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast; õpitava keelega seotud kultuuriruumi kuuluvate riikide lühitutvustus (pealinnad, rahvad, keeled, eripära jmt); Eesti naaberriigid ja tuntumate maailmariikide nimed, rahvused ja keeled. V IGAPÄEVAELU. ÕPPIMINE JA TÖÖ Reisimine . Tee küsimine ja juhatamine (parem/vasak pool, otse jmt), transpordivahendid; suhtlemine teeninduses (kauplus, turg, transport jmt) . VI VABA AEG Huvid. Teater. Kino. Eelistuste põhjendamine; erinevate kultuuride eripära mõistmine ja kooseksisteerimise aktsepteerimine/mõistmine; meediavahendid (Internet) ja nende eakohased kasutamisevõimalused, meediavahenditest saadav kasu ja võimalikud ohud.	5. rollimängud ja paaris-ja rühmatööd
KEELETEADMISED NIMISÕNA Käändkonnad; nimisõna käändelõpud ainsuses ja mitmuses (I ja II käändkond). Родительный: kuuluvuse väljendamine (nt книга брата, отец Кристины); eitus net sõnaga, koha tähistamine (küsimus откуда? ja vastus eessõnade из ja с abil). Предложный: sise- ja väliskoha tähistamine (küsimus где? ja vastus в ja на eessõnade abil). Винительный: sise- ja väliskoha tähistamine (küsimus куда? ja vastus eessõnade в ja на abil); otsese tegevuse objekti tähistamine (nt tegusõnadega видеть, читать, любить). Дательный: käändevormide kasutamine eessõnata; tegusõnadega желать, верить, помогать; kuid желать чего? Р.п.; верить во что? В.п. Творительный käändevormide kasutamine eessõnata. OMADUSSÕNAD Omadussõnade käänamine ainsuses ja mitmus. Omadussõna võrdlusastmete moodustamine. Omadussõnade lühivormide moodustamine. TEGUSÕNA I pöördkond (еть-, ать-, ять- lõpulised tegusõnad) ja II pöördkond (ить- lõpulised tegusõnad). Enesekohased tegusõnad ja nende pöördvormid (nt интересоваться, находиться); tegusõnade просыпаться, причёсываться, заниматься, находиться, мыться, умываться, одеваться, начинаться, кончаться pööramine. Verbirektsioon (käänete kaupa). Tegusõnade aspektipaarid. Liikumisverbid. Eesliidetega liikumisverbid. ASESÕNA Omastavate asesõnade käänamine. Näitavad asesõnad ja nende käänamine. MÄÄRSÕNA Määrsõnade здесь, тут, там kasutamine. Määrsõnade moodustamine omadussõnadest. ARVSÕNA Järgarvsõnad. Põhiarvsõnad. ABISÕNAD Eitussõna нет (nt нет отца, мамы, книги). Eessõnade в, на, из, с kasutamise (koha tähistamiseks). LAUSE STRUKTUUR	

Lihtöeldis ja öeldistäide (nimisõna nimetavas käändes, määrsõna, isikuline asesõna). Küsimus где? ja vastus (määrsõnade здесь, тут, там kasutamine, предложный kääne). Öeldistäide (nimisõna творительный käändes). Küsimus куда? ja vastus (винительный kääne). Küsimus откуда? ja vastus (родительный kääne). Küsimused чей? чья? чье? чьи? ja vastused (possesiivsete asesõnade kasutamine, родительный kääne). Küsimus когда? какого года? в каком году? ja vastused (nädalapäevad, kuud, kellaeg, aasta).	

VAIDA PÕHIKOOL	
KURSUS	Vene keele ainekava
KLASS	9.
TUNDIDE ARV	105
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
I MINA JA TEISED Võimed, tugevused ja nõrkused: mida oskan/suudan teha, milles olen tugev/nõrk (sama teiste kohta); iseloomu ja välimust kirjeldav sõnavara; kehaosad, kuidas olla terve, kergemad terviseprobleemid (peavalu, palavik jmt); suhted sõprade ja lähikondlastega: nt sõprus- ja armastussuhted ja nendega seonduvad probleemid. II KODU JA LÄHIÜMBRUS Kodu/elukoha sõnavara (korter, maja, eri ruumid, oma tuba, sisustus jmt), koduümbrust kirjeldav sõnavara (majad, park, põld, teed, väljakud jmt); sündmuste ja tähtpäevade tähistamine perekonnas ja kodukohas; elukoha kirjeldus (maja, tuba jmt); kodukoha vaatamisväärsuste tutvustamine, pereliikmete kodused tööd ja tegevused. III KODUKOHT EESTI Eesti lühikirjeldus (riigikord, naaberriigid jmt), põhiline sümbolika (lipp, rahvuslill ja,-lind jmt), põhilised tähtpäevad (jõulud, jaanipäev jmt) ja kultuuritavad (laulu- ja tantsupeod jmt); mõned tuntumad Eesti vaatamisväärsused; linna- ja maaelu kirjeldav sõnavara; ilmastikunähtused; käitumine ja tegevused looduses eri aastaegadel; loodusrikkused (mets, puhas õhk, vesi, loomad jmt) ja nende hoidmine linnas ja maal (prügiliigid, materjalid, taaskasutamise võimalused jmt). IV RIIGID JA NENDE KULTUUR Õpitava keele riigi/riikide olulisemad sümbolid, põhilised tähtpäevad ja kombed; mõned tuntumad sündmused ja saavutused ja nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast; õpitava keelega seotud kultuuriruumi kuuluvate riikide lühitutvustus (pealinnad, rahvad, keeled, eripära jmt); Eesti naaberriigid ja tuntumate maailmariikide nimed, rahvused ja keeled. V IGAPÄEVAELU. ÕPPIMINE JA TÖÖ Tee küsimine ja juhatamine (parem/vasak pool, otse jmt),	Põhikooli lõpetaja vene keeles: 1. tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades õpitavat keelt emakeelena rääkiva kõnelejaga; 2. saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest; 3. mõistab õpitud temaatika piirides olulist; 4. kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires; 5. hangib infot erinevatest võõrkeelsetest infoallikatest; 6. on omandanud esmased teadmised õpitava keele maa kultuuriloost; 7. teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri erinevusi ning oskab neid arvestada; 8. töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas; 9. hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning vajaduse korral kohandab oma õpistrateegiaid. Kuulamine : suudab jälgida enda jaoks tuttava valdkonna mõttevahetust ning eristada olulist infot. Saab aru olmesfääris kuulnud üldkeelse suhtluse sisust(nt poes,bussis, hotellis, piletilevis). Lugemine: Loeb lihtsaid tavatekste ja saab aru neis sisalduvast infost.Suudab aimata sõnade tähendust konteksti toel. Rääkimine: Oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest.Tuleb toime olmesfääris suhtlemisega.Oskab väljendada oma

transpordivahendid; koolitee ja koolipäeva kirjeldus; kooli ja klassi iseloomustav sõnavara, tunniplaan, koolivaheajad; toiduained, tervislik toiduvalik, igapäevane hügieen; sisseostud ja suhtlemine teeninduses (kauplus, turg, transport jmt) ja helistamine; tuntumad ametid, nendega seotud tegevused, edasiõppe võimalused (koolitüübid jmt). VI VABA AEG Huvid (sport, filmi, raamatud kollektioneerimine, reisimine jmt); erinevad vaba aja veetmise viisid (üksi, sõprade, pereliikmetega jmt), eelistuste põhjendamine; erinevad spordialad, kirjanduse-, kunsti- ja muusikaliigid; erinevate kultuuride eripära mõistmine ja kooseksisteerimise aktsepteerimine/mõistmine; meediavahendid (ajakirjandus, raadio, televisioon, Internet) ja nende eakohased kasutamisevõimalused, meediavahenditest saadav kasu ja võimalikud ohud; erinevate reklaamtekstide mõistmine tarbija seisukohast. NIMISÕNA Mees- ja naissoost sõnad, mille lõpus on –ь. Naissoost sõnad, mille lõpus on –ия (nt Эстония, история, гимназия). Kesksõost sõnad имя ja время; kesksõost sõnad, mille lõpus on –ие (nt задание). Üldsoost nimisõnad (nt сирота, коллега, умница). Кддnete nimetused ja ксьимused. Sageli kasutatavad кддндumatud sxnad (nt евро, кино, метро, пальто, кофе). Käändkonnad; nimisõna käändelõpud ainsuses (I ja II käändkond). Ees-, isa- ja perekonnanime käänamine. Родительный: kuuluvuse väljendamine (nt книга брата, отец Кристины); eitus net sõnaga, koha tähistamine (küsimus откуда? ja vastus eessõnade из ja с abil). Предложный: sise- ja väliskoha tähistamine (küsimus где? ja vastus в ja на eessõnade abil). Винительный: sise- ja väliskoha tähistamine (küsimus куда? ja vastus eessõnade в ja на abil); otsese tegevuse objekti tähistamine (nt tegusõnadega видеть, читать, любить). Дательный: käänevormide kasutamine eessõnata; tegusõnadega желать, верить, помогать; kuid желать чего? Р.п.; верить во что? В.п. Творительный käänevormide kasutamine eessõnata. OMADUSSÕNAD Omadussõnade käänamine ainsuses ja mitmuses. Omadussõna võrdlusastmete moodustamine. Omadussõnade lühivormide moodustamine. TEGUSÕNA Verbireksioon (käänete kaupa). Tingiv kõneviis ja selle vormi moodustamine. Käskiv kõneviis ja selle vormi moodustamine. Liikumisverbid. Eesliidetega liikumisverbid. Aeg. Ajavormid. Tegusõnade aspektipaarid ASESÕNA Omastavate asesõnade käänamine. Küsivad ja eitavad asesõnad ja nende käänamine Näitavad asesõnad ja nende käänamine. Isikuliste asesõnade käänamine. MÄÄRSÕNA Määrsõnade здесь, тут, там kasutamine. Määrsõnade moodustamine omadussõnadest. ARVSÕNA Järgarvsõnad. Põhiarvsõnad.	suhtumist ja eelistusi. Suudab alustada, jätkata ja lõpetada vestlust tuttavatel teemal, kuid võib vajada abi. Kasutab õpitud põhisõnavara ja lausemalle valdavalt õigesti. Spontaanses kõnes on vigu. Kõne on arusaadav, kuigi esineb hääldusvigu ja sõnade otsimist. Kirjutamine: Oskab kirjutada lühikesi kirjeldavat laadi jutukesti oma kogemustest ja ümbritsevast. Koostab lihtsaid isiklikke kirju. Rakendab õpitud õigekirjareegleid.

LAUSE STRUKTUUR

Lihtöeldis ja öeldistäide (nimisõna nimetavas käändes, määrsõna, isikuline asesõna).

Küsimus где? ja vastus (määrsõnade здесь, тут, там kasutamine, предложный kääne).

Öeldistäide (nimisõna творительный käändes).

Küsimus куда? ja vastus (винительный kääne).

Küsimus откуда? ja vastus (родительный kääne).

Küsimused чей? чья? чье? чьи? ja vastused (possesiivsete asesõnade kasutamine, родительный kääne).

Küsimus źĩćäq? źäźĩćĩ ćĩäq? ä źäźĩg ćĩäó? ja vastused (nädalapäevad, kuud, kellaeg, aasta).

1.20 Ühiskonnaõpetus

VAIDA PÕHIKOO	
KURSUS	Ühiskonnaõpetus
KLASS	6.
TUNDIDE ARV	35
ÕPPESISU	TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED
SOTSIAALSED SUHTED	
Sissejuhatus Eestis ja õpilase kodukohas elavad rahvarühmad (sotsiaalsed, rahvuslikud, religioossed jm) Kultuur rahvusliku identiteedi kandjana	1. Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kodukoha rahvas ja kodukoha rahvused</i>. 2. Nimetab Eestis ja kodukohas elavaid rahvarühmi ning kirjeldab nende eluolu ja kultuuritraditsioone. 3. Nimetab Eestis esindatud peamisi usundeid ja kirjeldab nende kombeid.
Sooline võrdõiguslikkus	1. Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid <i>sallivus, võrdõiguslikkus</i>. 2. Toob näiteid meeste ja naiste võrdsete õiguste ning nende rikkumiste kohta. 3. Suhtub sallivalt erinevustesse.
Pere ja suguvõsa Naabruskond maal ja linnas Sõpruskond Koolipere	Teab ja hoiab kogukonna traditsioone
Euroopa riigid, Eesti naaberriigid	1. Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõistet <i>riik</i>. 2. Nimetab ja näitab kaardil Eesti naaberriike ning toob näiteid, kuidas muu maailm mõjutab elu Eestis. 3. Teab, mis on isiku-tunnistus ja vajalikud reisidokumendid (pass, isikutunnistus ehk ID-kaart).
Kodukohas tegutsevate seltside, klubide ja ühenduste tegevus	1. Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kodanikuühendus, kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus</i>. 2. Nimetab kodukohas tegutsevaid seltsi, klubisid ja ühendusi ning kirjeldab nende tegevust.
Noorte-organisatsioonid	Nimetab kodukohas ja koolis tegutsevaid noorteorganisatsioone, kirjeldab nende tegevust ning osaleb neis võimaluse korral.
Eakohased kodanikualgatuse võimalused	Teab kodukoha kodaniku-algatuse ning osaleb neis võimaluse korral.
Koostöö ja ühistegevus, kommunikatsiooni-võimalused	Toob näiteid vabatahtliku töö kasulikkuse kohta; märkab probleeme ja pakub vajajatele abi
Kordamine ja läbitud teemabloki jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine.	Rakendab omandatud teadmisi ja oskusi.
DEMOKRAATIA	
Rahva osalemine ühiskonna valitsemises	1. Seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõisteid <i>demokraatia, valimised</i>. 2. Iseloomustab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid (arvamuste mitmekesisus ja sõnavabadus, osalus aruteludes ja otsustamises, õigus

	valida ja olla valitud).
Võimude lahusus Riigikogu Vabariigi Valitsus Vabariigi President Kohus	1. Teab, et Eesti on demokraatlik vabariik. 2. Nimetab Vabariigi Valitsuse, Riigikogu ja Vabariigi Presidendi ning kohtu peamisi ülesandeid.
Kohalik omavalitsus	Teab, mis on kohalik omavalitsus, ning toob näiteid oma valla/linna omavalitsuse kohta.
Seaduse ülimuslikkus, seadus kui regulatsioon	1. Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõistet <i>seadus</i> . 2. Teab, et kõik on võrdsed seaduse ees ja peavad seadusi täitma, ning toob näiteid seaduskuuleka käitumise kohta.
Peamised inimõigused (õigus elada, õigus vabadusele ja inimvääriskusele jne)	1. Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõistet <i>inimõigus</i> . 2. Nimetab ja austab inimõigusi.
Õpilasmavalitsus, õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses	1. Kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis. 2. Märkab ning arvestab erinevaid huve ja võimalusi ning on valmis koostööks ja kokkulepeteks.
Kooli sisekord (kodukord)	Toetab oma suhtumise ja tegutsemisega koolidemokraatiat.
Lapse õigused (õigus saada haridust, õigus vanemlikule hoolitsusele jne Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal	1. Tunneb ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtteid, nimetab lapse õigusi, tunneb õiguste ja vastutuse tasakaalu ning on viisakas, sõbralik ja väärikas. 2. Oskab otsida ja pakkuda abi probleemide lahendamisel.
Kordamine ja läbitud teemabloki jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine.	Rakendab omandatud teadmisi ja oskusi.
Töö ja tarbimine	
Aja ja kulutuste paneerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine	1. Teeb vahet vajadustel, soovidel ja võimalustel. 2. Oskab kulutusi tähtsuse järjekorda seada, koostada eelarvet oma taskuraha piires ning oma aega planeerida. 3. Teab internetipanga ja pangakaardi (PIN-koodi) turvalise kasutamise reegleid.
Elukutsed – teadmised ja oskused Elukestev õpe Elukutsed ja ettevõtted kodukohas Töökultuur ja tööeetika	1. Iseloomustab, milliseid isiksuse omadusi, teadmisi ja oskusi eeldavad erinevad elukutsed. 2. Selgitab, miks on ühiskonna toimimiseks vaja erinevaid elukutseid. 3. Väärtustab enda ja teiste tööd.
Teadlik, säästev tarbimine	1. Oskab lugeda tooteinfot ja teab, kuhu kaebustega pöörduda. 2. Tunneb tarbija õigusi
Kordamine ja läbitud teemabloki jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine.	Rakendab omandatud teadmisi ja oskusi.
Meedi ja teave	

Raamatukogu, Internet	1. Tunneb Interneti võimalusi, kasutamise ohtusid ja informatsiooni-lise enesemääramise võimalusi. 2. Oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks.
Ajalehed, ajakirjad, raadio, televisioon, meediakanalite integratsioon	Oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks, sh kasutab indekseid, sõnastikke, otsingumootoreid, entsüklopeediat.
Autoriõiguste kaitse	1. Väärtustab teiste autorite ja enda tehtud tööd; viitab teiste autorite loominguks; tunneb autorina vastutust oma teose eest. 2. Teadvustab intellektuaalse omandi kaitsega seotud probleeme internetis.
Teadlik infotarbimine ja -edastamine	1. Oskab eristada fakti ja arvamust. 2. Saab aru, et reklaamiga taotletakse müügiäri. 3. Oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks, sh kasutab indekseid, sõnastikke, otsingumootoreid, entsüklopeediat. 4. Oskab esitada oma teadmisi ja seisukohti; loob, kasutab ning jagab infot.
Kordamine ja läbitud teemabloki jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine.	Rakendab omandatud teadmisi ja oskusi.

VAIDA PÕHIKOOL	
Kursus	Ühiskonnaõpetuse ainekava
KLASS	9.
TUNDIDE ARV	70
ÕPPESISU	TAOTLETAVALD ÕPITULEMUSED
I teema Meedia ja sotsiaalsed suhted	
1. Meedia ja teave (7)	
Ajakirjanduse rollühiskonnas: informeerimine, tähelepanu juhtimineprobleemidele, avaliku arvamuse kujundamine, meelelahutus jne. Teabetõlgendamine ja kriitiline analüüs; fakti ja arvamuse eristamine	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>avalik arvamus, ajakirjandusvabadus</i> . 2. Analüüsib ühe teema meediakäsitlust ning kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid. 3. Orienteerub Eesti meediasüsteemis, suudab informatsiooni kriitiliselt hinnata ja kasutada. 4. Arutleb meedia rolli üle ühiskonnas eakohaseid näiteid kasutades.
1.2. Kommunikatsioonieetika, avaliku ja eraelu piir; suhtlemiskultuur	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>avalik elu, eraelu, kommunikatsioonieetika</i> . 2. Tunneb autori (ka enda kui autori) õigusi ja vastutust erinevates suhtluskogukondades.
1.3. Turunduskommunikatsioon, selle funktsioon ja liigid: valimisreklaam, sotsiaalreklaam, kommertsreklaam jne. Meediamajanduse põhitõed (sisu ja reklaami vahetõed, tulud ja kulud meedias)	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>reklaam, valimisreklaam, sotsiaalreklaam, kommertsreklaam, tootepaigutus</i> . 2. Eristab infovoost reklaami erinevaid liike ja mõistab nende suhtluseesmärki.
1.4. Autoriõigused ja -vastutus, teoste kasutamine: viitamine, tsiteerimine, allalaadimine. Plagieerimine	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet <i>plagiat</i> . 2. Kasutab töid vormistades nõuetekohast viitamist ja tsiteerimist.
Ühiskonna sotsiaalne struktuur (6 tundi)	
2.1. Sotsiaalsed rühmad ühiskonnas: soolised,	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>sotsiaalsed</i>

ealised, rahvuslikud, usulised, varanduslikud, regionaalsed jm	<i>erinevused, identiteet.</i> 2. Märkab erinevusi sotsiaalsete rühmade vahel ja mõistab nende põhjusi. 3. Väärtustab soolist võrdõiguslikkust.
2.2. Sotsiaalne kihistumine ja selle põhjused. Sotsiaalne sidusus. Sotsiaalne tõrjutus	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>sotsiaalne kihistumine, sotsiaalne sidusus, sotsiaalne tõrjutus.</i> 2. Väärtustab sotsiaalset sidusust.
2.3. Sotsiaalne õiglus ja võrdõiguslikkus. Solidaarsus	Väärtustab sotsiaalset õiglust.
2.4. Väärtused ja identiteedid. Mitmekultuuriline ühiskond ja selle võimalused ning probleemid	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet <i>mitmekultuurilisus.</i> 2. Mõistab kultuuride erinevusi ja oskab suhelda teiste kultuuride esindajatega.
3. Ühiskonna institutsiooniline struktuur – avalik sektor, erasektor, kolmas sektor (3 tundi)	
3.1. Avalik sektor ja selle institutsioonid (riigiasutused, kohalik omavalitsus, avalik-õiguslikud asutused)	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>avalik sektor, avalik-õiguslik asutus, riigiasutus.</i> 2. Selgitab avaliku sektori spetsiifikat ja rolli ühiskonnas.
3.2. Erasektor kui kasumile suunatud sektor	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>erasektor, eraettevõtte.</i> 2. Selgitab erasektori spetsiifikat ja rolli ühiskonnas.
3.3. Kolmas sektor kui mittetulundussektor. Sihtasutused, heategevus, vabatahtlik töö, kodanikualgatused	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>mittetulundussektor, sihtasutus.</i> 2. Teab sotsiaalse ettevõtluse ja vabatahtliku töö võimalusi ning oskab neid kasutada.
Ühiskonnaliikmete õigused (6 tundi)	
4.1. Inimõigused meie igapäevaelus, riigi ja üksikisiku roll nende tagamisel	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet <i>inimõigused.</i> 2. Selgitab inimõiguste olemust. 3. Oskab nimetada tähtsamaid inimõigusi. 4. Märkab inimõiguste rikkumist ning astub samme, et edendada inimõiguste järgimist.
4.2. Põhiõigused; sotsiaalmajanduslikud, poliitilised ja kultuurilised õigused	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>põhiõigused, sotsiaalmajanduslikud õigused, poliitilised õigused, kultuurilised õigused.</i>
4.3. Lapse õigused, kohustused ja vastutus	1. Tunneb lapse õigusi ja lastekaitse põhimõtteid. 2. Tunneb õiguste ja kohustuste ning vabaduse ja vastutuse seost.
4.4. Lastekaitse rahvusvahelised probleemid. Inimkaubandus, tööorjus, seksuaalne eksploatatsioon, elundikaubandus jm. UNISEFi tegevus	1. Tunneb riske ja oskab vältida ohte. 2. Teab, kust otsida abi.
II teema Riik ja valitsemine	
1.1. Demokraatliku ja mittedemokraatliku ühiskonna erinevused	1. Eristab demokraatiat ja autokraatiat, tunneb ning selgitab demokraatliku, autoritaarse ja totalitaarse ühiskonna põhijooni ning annab neile hinnangu. 2. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>demokraatia, autokraatia, totalitarism, võimude lahusus ja tasakaal.</i>
1.2. Demokraatliku valitsemise põhijooned: võimuorganite valitavus ja aruandlus ning võimude lahusus ja tasakaal	1. Selgitab demokraatia põhimõtteid ja nende rakendamist riigivalitsemises. 2. Iseloomustab ja väärtustab demokraatlikus ühiskonnas kehtivaid reegleid (nt kaasamine, enamuse ja vähemuse arvestamine, igaühe võrdsus seaduse ees, seisukohtade mitmekesisus). 3. Käitub demokraatia põhimõtete järgi.
1.3. Õigusriik.	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>õigusriik,</i>

Kodanikuvabadused ja -õigused	<i>kodanikuõigused, kodanikuvabadused.</i> 2. Selgitab õigusriigitoimimise põhimõtteid. 3. Väärtustab demokraatlikke vabadusi ja tunneb demokraatlikku ühiskonnas kehtivaid reegleid (nt pluralismi, kaasamist, vähemusega arvestamist, igaühe võrdsust seaduse ees); käitub demokraatia põhimõtete järgi.
2. Eesti valitsemiskord (13 tundi)	
2.1. Põhiseadus. Põhiseaduslikud institutsioonid. Riigikogu koosseis ja ülesanded. Valitsuse moodustamine ja ülesanded. Vabariigi President. Kontrollorganid: õiguskantsler, riigikontroll. Kohus. Kohalik omavalitsus (KOV)	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>põhiseadus, põhiseaduslik institutsioon, Põhiseaduslikud õigused, seadusandlik võim, opositsioon, koalitsioon, täidesaatev võim, president, õiguskantsler, riigikontroll, kohalik omavalitsus.</i> 2. Tunneb ja oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust. 3. Iseloomustab Eesti riigi poliitilist ja halduskorraldust (kaart). 4. Suhtleb riigi- ja omavalitsusasutustega, sh riigi- ja omavalitsusasutuste portaale kasutades.
2.2. Õigussüsteem: Eesti kohtusüsteem. Õigusaktide kasutamine. Alaaliste õiguslik vastutus	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>kohus, kolmeastmeline kohtusüsteem, õigusakt.</i> 2. Mõistab seaduste järgimise vajadust ja seaduste eiramise tagajärgi ning teab, kuhu oma õiguste kaitseks pöörduda. 3. Oskab leida vajalikku õigusakti ning kasutada elektroonilist Riigi Teatajat (eRT)
2.3. Kodakondsus. Eesti kodakondsuse saamise tingimused. Kodanikuõigused ja -kohustused. Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud, Kodakondsuseta isikud ning kolmandate riikide kodanikud, nende õigused ja kohustused Eestis	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>kodakondsus, kodanikuõigused, kodanikukohustused, kodakondsuseta isik.</i> 2. Tunneb kodanikuõigusi ja -kohustusi; väärtustab Eesti Vabariigi ja Euroopa Liidu kodakondsust. Ajalugu: kodaniku mõiste ajaloo kaudu
2.4. Erakonnad. Erakonna ülesanded demokraatlikus riigis. Eesti parlamendierakonnad	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet <i>erakond.</i> 2. Nimetab Eesti parlamendi erakondi. Ajalugu: erakondade kujunemine ja roll
2.5. Valimised. Valimiste üldine protseduur. Kandidaadid ehk valitavad ja hääletajad ehk valijad; nende rollid. Valimiskampaania. Teadlik hääletamine	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>demokraatlikud valimised, valimisõigus, hääleõigus.</i> 2. Selgitab valimiste üldiseid põhimõtteid ning kujundab oma poliitilisi eelistusi.
2.6. Eesti Euroopa Liidu liikmena. Eesti Rahvusvahelistes organisatsioonides	1. Oskab nimetada olulisemaid rahvusvahelisi organisatsioone, mille liige Eesti on. 2. Teab Euroopa Liidu liikmelisusest tulenevaid õigusi, võimalusi ja kohustusi.
III teema Kodanikuühiskond	
1.1. Kodanikuühiskonna olemus ja põhijooned. Vabaühendused ja MTÜd. Kirik ja usuühendused	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>kodanikuühiskond, vabaühendus, mittetulundusühing.</i> 2. Mõistab kodanikuühiskonna ning vabaühenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärgi. 3. Iseloomustab kodanikuühiskonna rolli demokraatia tagamisel.
1.2. Kodanikuosalus ja kodanikualgatus. Kodanikuajakirjandus. Vabatahtlik tegevus, kaasatus ühendustesse ja organisatsioonidesse. Noorte osalusvõimalused. Õpilasmavalitsus ja õpilasorganisatsioonid. Noorteprojektid	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>kodanikuosalus, kodanikualgatus.</i> 2. Oskab kasutada tegutsemisvõimalusi kodanikuühiskonnas. 3. Analüüsib probleeme ja pakub lahendusi. 4. Algatab ning toetab koostööd ühiste eesmärkide seadmisel ja elluviimisel.
1.3. Käitumine kriisioludes	Märkab abivajajat ja abistab võimaluse korral.

IV teema. Majandus	
1.1. Turumajanduse põhijooned. Nõudmine ja pakkumine. Konkurents. Tootlikkus ja kasum. Ettevõtluse vormid: AS, OÜ, FIE. Ettevõtluse roll ühiskonnas. Ressursside jagunemine maailmas	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>turumajandus, turg ja turusuhted, nõudmine, pakkumine, konkurents, tootlikkus, kasum</i>. 2. Iseloomustab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid.
1.2. Riigi roll majanduses: planeerimine ja regulatsioon. Riigieelarve. Maksud, maksustamise põhimõtted. Tulude ümberjagamine. Ühishüved ja sotsiaalne turvalisus. Aus maksumaksmine. Sotsiaaltoetused ja sotsiaalkindlustus	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>riigieelarve, maksud, tulude ümberjagamine, ühishüve, sotsiaalne turvalisus, vaesus, sotsiaalkindlustus, sotsiaaltoetus</i>. 2. Iseloomustab ettevõtluse ja riigi rolli majanduses. 3. Tunneb eelarve koostamise põhimõtteid. 4. Selgitab maksustamise eesmärgid ja põhimõtteid. 5. Teab Eestis kehtivaid makse ning üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega.
1.3. Tööturg. Tööturumõiste. Tööandja ja töövõtja rollid töösuhetes. Tööõigus. Hõivepoliitika, tööturu meetmed tööandjatele ja töötajatele. Erinevast soost, erineva haridustaseme ning töö- ja erialase ettevalmistusega inimesed tööturul	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet <i>tööturg</i>. 2. Tunneb erineva haridusega inimeste võimalusi tööturul. 3. Teab, mida tähendab olla omanik, ettevõtja, tööandja, töövõtja, töötu. 4. Analüüsib ja hindab oma huve, võimeid ning võimalusi edasiõppimise ja karjääri planeerimisel.
1.4. Isiklik majanduslik toimetulek. Eesmärkide seadmine ja ressurside hindamine. Palk ja palgaläbirääkimised. Isiklik eelarve. Elukestva õppe tähtsus pikaajalises toimetulekus. Säästmine ja investeerimine. Laenamamine. Tarbijakäitumine, säästlik ja õiglane tarbimine. Tarbijakaitse kaupade ja teenuste turul. Tootemärgistused. Isiklik ettevõtlus	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>brutopalk, netopalk, laen, investeerimine, tarbijakaitse</i>. 2. On orienteeritud enesearendamisele ning iseseisvale toimetulekule ühiskonnas. 3. Hindab ressurside piisavust ning enda oskusi ja võimeid tegutseda. 4. Oskab koostada isiklikku eelarvet. 5. Oskab arvutada netopalka. 6. Tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana. 7. Tarbib säästlikult.

LISA 2. III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord

1. LOOVTÖÖ EESMÄRK

1.1. Loovtöö on juhendatud õppeprotsess, mille käigus õpilane rakendab iseseisva töö oskusi ja omandatud teadmisi, arendab loovust ja kinnistab ning täiendab koolis omandatud.

1.2 Loovtöö eesmärgiks on pakkuda õpilasele võimetekohast ning huvidest lähtuvat eneseteostuse võimalust ning toetada:

1.2.1. õpilase tervikliku maailmapildi ja loomingulise algatusvõime ja loova eneseväljendusoskuse kujunemist ning aidata kaasa uute ideede tekkimisele ja teostamisele õppeainete lõimumise ja loovtöö protsessi kaudu;

1.2.2. õpimotivatsiooni, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemise kujunemist;

1.2.3. õpilase kujunemist loovaks ning mitmekülgseks isiksuseks;

1.2.4. üldpädevuste (iseseisev ja rühmas töötamine, probleemide lahendamine, kriitiline mõtlemine, argumenteerimis-, eneseväljendus- ja esinemisoskus, töö allikate ja andmetega; tegevuse kavandamine ning kavandatu järgimine, tegevuse ja töö analüüsimise oskus, loovtöö vormistamine, IKT vahendite kasutamine jne) kujunemist;

1.2.5. õpilast tema võimete paremal tundmaõppimisel, mis aitaks teha valikuid järgnevateks õpinguteks.

2. LOOVTÖÖ KORRALDAMINE KOOLIS

2. 1. Loovtöö teemad pakutakse välja oktoobrikuu 1. nädalal. Teema väljapakumisel võivad osaleda kõik õpetajad, olles ise sama loovtöö juhendajaks; õpilased võivad neid huvitava teema ka ise välja pakkuda. Valikul lähtuda õpetuses ja kasvatuses käsitletavatest teemadest:

1) elukestev õpe ja karjääri planeerimine;

2) keskkond ja jätkusuutlik areng;

3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus;

4) kultuuriline identiteet;

5) teabekeskkond;

6) tehnoloogia ja innovatsioon;

7) tervis ja ohutus;

8) väärtused ja kõlblus;

2. 2. Loovtöö teemad, retsensent ja juhendaja kinnitatakse direktori käskkirjaga oktoobrikuu lõpuks.

2.3. Loovtöö sooritatakse ja vormistatakse novembrist aprillini ning esitatakse retsensendile 10. aprilliks.

2. 4. Loovtöö esitatakse kaitsmiskomisjonile vähemalt 1 nädal enne kaitsmist.

2. 5. Loovtöö koosneb teoreetilisest ja praktilisest osast.

2. 6. Loovtöö võib sooritada individuaalselt või kollektiivselt.

2.7. Loovtööde kaitsmise täpne kuupäev määratakse direktori käskkirjaga.

2. 8. Loovtööde kaitsmiskomisjoni kuuluvad klassijuhataja, huvijuht ja kooli juhtkonna esindaja(d). Loovtöö kaitsmisel osalevad vaatelejatena 7. klassi õpilased.

2. 8. Loovtöö teema märgitakse lõputunnistusele.

2. 9. Loovtöö esitatakse paber kandjal ja säilitatakse kooli raamatukogus.

3. LOOVTÖÖDE JUHENDAMINE

3.1. Loovtöö juhendajateks võivad olla kõik õpetajad, teema peab lähtuma juhendaja kompetentsusest.

3. 2. Ühel juhendajal on reeglina 2 individuaalset või 1 kollektiivne juhendamine.

3. 3. Juhendaja tagab loovtöö tulemuslikkuse:

3. 3. 1. aitab õpilast teema valikul ja tegevusplaani koostamisel;

3.3.2. soovitab vajadusel kirjandust ja annab suuniseid info leidmisel;

jälgib töö vastavust sisulistele ja vormistamise nõuetele ning jälgib ajakava täitmist;

3.3.4. nõustab õpilast esitluse edukaks läbiviimiseks;

3.3.5. täpsustab rühmatöös liikmete tööpanuse;

3.3.6. nõustab õpilast loovtöö esitlemise vormi valikul;

3.3.7. annab loovtööle enne selle esitamist kirjaliku heakskiidu.

3.3.8 hindab õpilase algatusvõimet ja initsiatiivi loovtöö valmimisel, ajakava järgimist, kokkulepetest kinnipidamist ning esitab vastavasisulise kokkuvõtte loovtööde hindamiskomisjonile 1 nädal enne loovtööde kaitsmist.

4. LOOVTÖÖDE RETSENSEERIMINE

4. 1. Loovtöö retsensendiks võivad olla kõik õpetajad.
4. 2. Retsensent tutvub talle esitatud loovtööga ning annab tagasiside nädala jooksul.

5. LOOVTÖÖDE ESITLEMINE KAITSMISEL

5. 1. Loovtöö esitlemisele pääseb õpilane, kui ta on kokkulepitud ajaks esitanud juhendajale ja hindamiskomisjonile loovtöö koos kirjaliku osaga.

5. 2. Mitme autori puhul osalevad loovtöö esitlusel kõik rühma liikmed;

5. 3. Loovtööd esitleb õpilane suulise ettekandena (5 minutit);

5. 4. Esitlust on soovitatav näitlikustada kas posterettekande, multimeedia, audiovisuaalsete vm vahenditega.

5. 4. 1. **Posterettekanne** - vormilt on poster suureformaadiline teksti ja piltidega plakat, millel olevat teksti, pildimaterjali, jooniseid, skeeme jm kommenteeritakse esitlusel suuliselt. Posterettekande alguses esitatakse eesmärgid, järeldused, tulemused ja lõppsõna. Poster peab olema visuaalselt atraktiivne. Posterilt edasiantav info peab olema loogiliselt liigendatud, ilma keeruliste graafiliste kujundite ning liigsete detailideta. Pealkirjade ja alapealkirjade kujundamisel peab jälgima, et kiri oleks piisavalt suur ja nähtav, kiirelt loetav ja laused lühidad.

5. 4. 2. **PowerPoint** või muu sarnase tarkvara esitluse koostamisel tuleb kasutada ühte slaidi ühe põhiidee edasiandmiseks, illustratsioonid ja taust peavad olema vastavuses teemaga ning kirja suurust valides tuleb lähtuda auditooriumi kaugusest ekraanist. Esitlusele tuleb kasuks, kui kasutada slaidide vaheldumise efekte või animatsioone mõõdukalt, efektid ei tohiks varjutada uuritava teema esitlust. Ühele slaidile võiks paigutada vaid ühe illustratsiooni. Slaididelt ei tohi puududa ka viited autorlusele kasutatud materjali puhul.

5. 5. Loovtöö esitlemisel õpilane:

5.5.1. selgitab töö eesmärgi ja põhjendab teema valikut;

5.5.2. tutvustab kasutatud meetodit/ meetodeid;

5.5.3. esitab töö kokkuvõtte: milleni jõuti, kas eesmärk täideti.

5.5.4. annab hinnangu oma töö protsessile ja resultaadile.

6. LOOVTÖÖDE HINDAMINE

6.1. Loovtööle antakse komisjoni poolt kirjeldav-sõnaline hinnang lähtudes loovtöö hindamismudelist ning tehakse otsus: arvestatud/sooritamata. (LISA 3).

6.2. Rühmatöö puhul antakse hinnang iga liikme tööle.

6.3. Hinnang antakse:

6.3.1. **loovtöö sisule:** töö vastavus teemale, seatud eesmärkide saavutamine, terminite ja keele korrektne kasutamine, töö ülesehitus;

6.3.1.1. **uurimistöö** puhul hinnatakse vastavust põhiideele, kas faktid on kontrollitud, kas materjali on piisavalt.

6.3. 1. 2. **projektitöö** puhul hinnatakse idee originaalsust, teostuse vastavust püstitatud eesmärkidele

6.3.1.3. **kunstitöö** ning omaloomingulise muusikateose puhul hinnatakse teose ideed, originaalsust ja selle teostumist.

6.3.2. **loovtöö protsessile:** õpilase algatusvõimet ja initsiatiivi loovtöö valmimisel, ajakava järgimine, kokkulepetest kinnipidamine, suhtlemisuskust;

6.3.3. **loovtöö vormistamisele:** teksti, jooniste, graafikute ja tabelite korrektne vormistamine; viitamine.

6.3.4. **loovtöö esitlemisele:** esitluse ülesehitus, kõne tempo, esitluse näitlikustamine, kontakt kuulajatega, korrektne välimus.

7. LOOVTÖÖ KIRJALIKU OSA JA ÜLESEHITUSE VORMISTAMISE NÕUDED

7. 1. Olenemata loovtöö liigist koosneb kaitsmiskomisjonile esitatav loovtöö kirjalik osa:

7.1.1 Tiitellehel on järgmised andmed: õppeasutuse täielik nimetus, töö pealkiri, koostaja(te) ees- ja perekonnanimi ning klass, juhendaja ees- ja perekonnanimi, töö valmimise koht ja aasta. Tiitellehe näidis (LISA 1);

7.1.2. sisukord (LISA 2);

7.1.3. sissejuhatus;

7.1.4. töö käigu kirjeldus;

7.1.5. kokkuvõte;

7.1.6. kasutatud kirjandus;

7.1.7. lisad (vajadusel).

7.2. Kirjaliku osa maht uurimistöö puhul on orienteeruvalt 10 lehekülge, teiste loovtöö liikide puhul 6 lehekülge. Lehekülgede arv käib kogu loovtöö kohta (sh sisukord, sissejuhatus).

7.3. Nõuded kirjaliku osa vormistamisele:

7.3.1. Töö vormistatakse arvutil lehe ühele küljele.

7.3.2. Paberi formaati A4.

7.3.3. Kirja tüüp on Times New Roman. Tähesuurus 12 punkti, pealkirjad 14 punkti, reavahe 1,5.

7.3.4. Lehe üla- ja alaservast jäetakse tühjaks 3 cm, lehe paremast servast 2 cm, vasakust servast 4 cm. Tekst paigutatakse leheküljele ühtlaselt, lehekülje parempoolne serv jääb sirge.

7.3.5. Kõik leheküljed töös nummerdatakse, number trükitakse lehe alaserva keskele.

Lehekülgi arvestatakse alates tiitellehest, kuid lehekülje numbrit sellel ei kirjutata.

7.3.6 Viitamine:

7.3.6.1. Viitamine teksti sees

Lihtsaim võimalus on märkida sulgudes autori nimi ja väljaande aasta ning viidatav lehekülge, nt (Vahtre, 1994, 151).

kasutatud allikate loetelu

7.3.6.2. Kasutatud kirjanduse loetelusse märgitakse ainult need allikad, millele on töös viidatud. Viidatud allikad esitatakse kasutatud kirjanduse loetelus tähestikulises järjekorras arvestades autori perekonnanime, autori puudumisel artikli pealkirja.

Ühe autori raamat:

Autori perekonnanimi, Initsiaal(id). (Väljaandmise aasta). Raamatu pealkiri. Linn: Kirjastus.

Kera, S. (1989). Õpilaste tegevus isiksuse kujundajana. Tallinn: Valgus.

Mitme autori puhul eraldatakse autori nimed järgmiselt:

Jõgi, L., Lõhmus, M. & Märja, T. (2003). Andragoogika: raamat õppimiseks ja õpetamiseks. Tallinn: Ilo.

Õpik:

Autori nimi, Initsiaal(id). (Väljaandmise aasta). Õpiku pealkiri. Linn: Kirjastus.

Kont, A. (2004). Loodusgeograafia põhikoolile 4.osa. Tallinn: Avita.

Entsüklopeedia, sõnastik või teatmeteos:

Autori nimi, Initsiaal(id). (Väljaandmise aasta). Raamatu pealkiri. Linn: Kirjastus.

Erelt, T. (1999). Eesti keele sõnaraamat. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Ühe autori artikkel ajakirjast või ajalehest:

Autori nimi, Initsiaal(id). (Väljaandmise aasta). Artikli pealkiri. Ajakirja nimi, ajakirja number, lehekülgede numbrid, millel artikkel asub.

Otsing, A. (1999). Pentium tootmises ja turul. Arvutimaailm, 3, 22-24. 20

Aadress Interneti leheküljelt:

Veebilehe nimi. URL-aadress (materjali kasutamise kuupäev)

Tallinna Rahumäe Põhikool. <http://rahumae.tln.edu.ee/sisu/koolirahvas> (02.04.2014)

Aadress veebipõhisest entsüklopeediast:

Artikli pealkiri. Veebilehe nimi. URL-aadress (materjali kasutamise kuupäev)

Mustkunst. Vikipeedia. <http://et.wikipedia.org/wiki/Mustkunst> (07.04.2014)

Artikkel Interneti leheküljelt:

Autori nimi, Initsiaal(id). (artikli kirjutamise aeg, kui on teada). Artikli pealkiri. URL-aadress.

(materjali kasutamise kuupäev)

Rossmann, M. (28.03.2014). Naerame koos elu ilusaks. <http://opleht.ee/14450-naerame-koos-elu-ilusaks/> (02.04.2014)

8. LOOVTÖÖ LIIGID

Läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimivaks loovtöök võib olla uurimistöö, kunstiteos, joonis, projekt, käsitöö, muusikapala, lavastus, tantsukava, kooliastmele korraldatud üritus, leiutis, praktilise väärtusega tarbeese, animatsioon, lühifilm jne.

8. 1. Uurimistöö

8.1.1. Olemus ja eesmärk

Uurimus on selgelt ja täpselt sõnastatud kirjalik tekst, kus esitatakse töö eesmärk, põhiseisukohad, uurimistulemused ja lõppseisukohad. Uurimistöö kaudu süstematiseerib, kinnistab ja laiendab õpilane koolis omandatud, arendab iseseisva töö oskusi ja loovust, üldistab töö käigus saadud kogemusi.

8.1.2. Uurimisprotsessi etapid

8.1.2.1. Teema valik ja ajakava koostamine.

Teema tuleb lühidalt ja konkreetselt sõnastada, lai temavaldkond kitsamalt piiritleda (valida alateema). Põhikoolis tehtav uurimistöö võib olla kirjeldav uurimus, mitme nähtuse vaheliste seoste uurimine, probleemi põhjuste analüüsimine jms.

8.1.2.2. Töö planeerimine.

Pärast teema valimist koostatakse ajakava. Pannakse paika esialgne uurimistöö struktuur.

8.1.2.3. Teemakohase allikmaterjali kogumine ja bibliograafia koostamine. Õpilane uurib õpetaja juhendamisel teemakohaseid materjale internetist, raamatukogust jm, küsitleb vajadusel teemaga seotud inimesi. Huvipakkuvate materjalide põhjal koostatakse allikmaterjalide nimekiri koos vajalike viidetega (autor, pealkiri, Interneti aadress jm). Kui uurimistöö aluseks on ilukirjandusteos, loeb õpilane teose läbi ja täidab lugedes uurimisteemat silmas pidades erinevaid ülesandeid.

8.1.2.4. Materjali läbitöötamine, süstematiseerimine, liigendamine.

Valitakse teemakohane materjal, mida töös refereeritakse või muul moel kasutatakse, viidates allikale. Korrastatakse vajalik kogutud allikmaterjal: sisestatakse küsitluslehtede sisu ja muud märkmed arvutisse. Sõnastatakse oma seisukohad. Vaadatakse üle uurimuse esialgne struktuur, vajadusel tehakse selles muudatusi.

8.1.2.5. Uurimuse kirjutamine ja vormistamine.

Töö osad: tiitelleht, sisukord, sissejuhatus, uurimuse peateemade ja alateemade põhjal vormistatud tekst, kasutatud kirjandus, lisad. Sissejuhatuses antakse kokkuvõtlik ülevaade teemast ja probleemidest, selgitatakse uurimuse eesmärki, tutvustatakse kasutatud allikmaterjali ja selle kogumist, tutvustatakse töö ülesehitust. Töö sisuosa jaotatakse peatükkideks, vajadusel ka alapeatükkideks. Uurimuse kokkuvõtte peaks kajastama peatükkide järeldusi ja andma vastuse sissejuhatuses püstitaud põhiideele (-väitele). Lisas esitatakse illustreeriv materjal, nt fotod, skeemid, tabelid, tekstikoopiad, fotod jms. Lisadele tuleb tekstis viidata.

8.1.2.6. **Töö viimistlemine.** Uurimus tuleb vormistada arvutiga. Tähelepanu tuleb pöörata teksti keelele ja stiilile: sõnastus peab olema selge ja korrektne, töös ei tohi olla õigekirjavigu.

8.2. Projektitöö

8.2.1. Olemus ja eesmärk

Projekt on kindla eesmärgi ja ulatusega terviklik töö(ülesanne) vm ettevõtmine. Projekt pakub hea võimaluse valitud teemadel viia ellu oma ideid üksi või koos kaaslastega. Projekt annab korraldamiskogemust, juhtimis- ja meeskonnatöökogemust, algteadmisi eelarve koostamisest ja veel palju teisi elus toimetulekuks tarvilikke kogemusi. Projektitööks võib olla tantsukava, lavastus, kooliastmele korraldatud üritus, temaatiline mäng, loodusvaatlus, õppevahend, leiutis vms. Projekti võib kaasata ka teisi loovtöö liike olenevalt projekti teemast, näiteks lühiaurimust, erinevaid õpilaste esinemisi, esitlusi, näituste korraldamist jm.

8.2.2. Projektitöö etapid

8.2.2.1. **Teema valik ja ajakava koostamine.** Projektitöö idee sõnastatakse loovtöö teemana. Püstitatakse eesmärgid, mida projektitöö käigus ellu viiakse. Pärast teema valimist koostatakse ajakava. Kollektiivse projektitöö korral jagatakse õpetaja juhendamisel ülesanded.

8.2.2.2. **Teoreetiline osa.** Tutvutakse vajaliku taustamaterjaliga. Olenevalt projektitöö iseloomust valmistatakse ette ülevaated, ettekanded või praktiliste tegevuste läbiviimise kava/ stsenaarium. Õpilased pakuvad omapoolseid lahendusi. Planeeritakse koostöö.

8.2.2.3. **Praktiline osa.** Projektitöö elluviimine. Rühmasiseselt tuleb jälgida, et kõik saaksid anda oma panuse. Praktilise osa teostamine võimalusel jäädvustatakse (fotografeeritaks, filmitakse jne).

8.3. Muusikateos või kunstitöö

8.3.1. Olemus ja eesmärk

Loovtöö muusikateose või kunstitööna kätkeb endas uudseid, innovaatilisi ideid ning on eneseteostusrõõmu pakkuv ja silmaringi avardav. Loovtöö võib olla nii praktiline töö kui ka vaimse idee kandja.

Juhul, kui loovtöös kasutatakse fragmente teiste autorite loomingust, tuleb autorikaitse seadusest lähtudes viidata kasutatud teose autorile.

Loovtöö muusikateosena võib olla õpilase omalooming aga ka muusikateose esitamine.

Kunstitöö teostamise tehnikaks võib olla maal, joonistus, graafika, skulptuur, keraamika, videofilm, animatsioon, performance jne.

Olenevalt teemast võib kaasata ka teisi loovtöö liike, näiteks lühiuurimust, erinevaid õpilaste esinemisi, esitlusi, näituste korraldamist jm.

8.3.2. Etapid

8.3.2.1. **Teema valik ja ajakava koostamine.** Loovtöö idee sõnastatakse teemana. Püstitatakse eesmärgid, mida ellu viiakse. Pärast teema valimist koostatakse ajakava. Kollektiivse loovtöö korral jagatakse õpetaja juhendamisel ülesanded.

8.3.2.2. **Teoreetiline osa.** Tutvutakse vajaliku taustamaterjaliga. Õpilased pakuvad omapoolseid lahendusi.

8.3.2.3. **Praktiline osa.** Muusikateose või kunstitöö teostamine

LISA 1. TIITELLEHE NÄIDIS

Vaida Põhikool

Siim Susi

8. klass

RAHVAPÄRIMUS ANDRUS KIVIRÄHKI LOOMINGUS

Loovtöö

Juhendaja: õpetaja Kati Karu

Vaida 2016

LISA 2. SISUKORRA NÄIDIS

Sisukord

1. LOOVTÖÖ EESMÄRK	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
2. LOOVTÖÖ KORRALDAMINE KOOLIS	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
3. LOOVTÖÖDE JUHENDAMINE.....	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
4. LOOVTÖÖDE RETSENSEERIMINE.....	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
5. LOOVTÖÖDE ESITLEMINE KAITSMISEL.....	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
6. LOOVTÖÖDE HINDAMINE	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
7. LOOVTÖÖ KIRJALIKU OSA JA ÜLESEHITUSE VORMISTAMISE NÕUDED	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
8. LOOVTÖÖ LIIGID	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
LISA 1. TIITELLEHE NÄIDIS	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
LISA 2. SISUKORRA NÄIDIS	242
LISA 3. LOOVTÖÖ HINDAMISMUDEL	243

LISA 3. LOOVTÖÖ HINDAMISMUDEL

Hinnangu kriteeriumid	Kiitust vääriv	Rahulolu
Põhiidee ja sisu vastavus, põhjalikkus, faktide paikapidavus, materjali piisavus meetodite valik ja rakendus	Põhiidee ja sisu täielikus vastavuses. Töö põhjalik, faktid kontrollitud. Materjali kasutatud piisavalt. Valitud meetodid ja nende rakendus sobivad täielikult.	Põhiidee ja sisu enamvähem vastavuses. Töös on sisulisi puudujääke, esineb kontrollimata fakte. Materjalide valik ebapiisav. Valitud meetodid ja rakendused sobivad.
Ülesehituse terviklikkus ja loogilisus	Töö ülesehitus loogiline ja terviklik.	Töös ülesehitus ei ole loogiline. Töö ei ole terviklik, esineb sisulisi puudujääke.
Keele korrektsus ja stiili sobivus	Sõnastus selge, korrektne, sobiva stiiliga. Ei esine õigekirjavigu.	Sõnastus ebaselge. Esineb mitmeid õigekirjavigu
Vormistamise korrektsus, sh viitamine.	Vormistus sh viitamine nõuetekohane.	Esineb suuremaid eksimusi vormistamise reeglite vastu. Viitamine ebaõige või puudub üldse.
Õpilase aktiivsus uurimisprotsessis. Suhtlemisoskus.	Õpilane aktiivne. Suhtlemisoskus väga hea.	Õpilane vajab pidevat juhendajapoolset meeldetuletamist. Suhtlemisoskus rahuldav.
Ajakava järgimine, kokkulepetest kinnipidamine.	Õpilane peab kinni kokkulepitud ajakavast.	Õpilane vajab pidevat meeldetuletamist ja järelkäimist.
Töö kaitsmine. Esitluse ülesehitus, kõne tempo, esitluse näitlikustamine, kontakt kuulajatega.	Esitluse ülesehitus loogiline, kõne tempo mõõdukas, esitluse näitlikustamine sobiv, ei ole slaididega liialdatud ega ka liiga vähe, kontakt kuulajatega väga hea.	Esitluse ülesehitus ei ole päris loogiline, kõne tempo ebasobiv (kiirustav või aeglane), esitluse näitlikustamine sobiv, kontakt kuulajatega rahuldav.

LISA 3. Vaida Põhikooli kirjandusliku omaloomingukonkursi „Vaida Krihvel“ statuut

TINGIMUSED

1. Omaloomingukonkursil võivad osaleda kõik Vaida Põhikooli õpilased ja õpetajad. Konkursil osaleja võib saata võistlusele ainult ühe töö.
2. Ühel tööil võib olla maksimaalselt üks autor. Žürii arvestab ainult töid, millel on üks autor.
3. Žürii koosseisu kuuluvad eesti keele õpetajad (klassiõpetajad)

VANUSERÜHMAD

1. 1.-3. klass
2. 4.-6. klass
3. 7.-9. klass
4. Õpetajad

KONKURSI VÄLJAKUULUTAMINE

1. Konkursi teema kuulutatakse välja veebruarikuus ja tööde esitamise tähtaeg on 1. märts.

TÖÖDE VORMISTAMINE

1. Konkursitööd kirjutada käsitsi A4 joonistuspaperile, tööd võib illustreerida.
2. Töö tagaküljele kirjutada autori
 - Ees- ja perekonnanimi
 - Klass

TÖÖDE KASUTAMINE

Omaloomingukonkursi tööd jäävad hoiule Vaida Põhikooli. Parimad tööd avaldatakse kooli stendil, koolilehes ja võimalusel Vaida Põhikooli juubeliaasta raamatus.

VÕITJATEST TEAVITAMINE

Konkursi võidutööd esitatakse võitjate autasustamisüritusel. Võitjate ja eriauhinnaga märgitud tööde autorite nimed pannakse kooli kodulehele võistlustel, olümpiaadidel, konkurssidel, festivalidel osalejana.